

14e BESCHRIJVENDE
RASSENLIJST VOOR
GROENTEGEWASSEN
1962

631.521.3(083.8): 635.1/.8

REDACTEUR: Dr. O. BANGA

REDACTIE-SECRETARIS: W. KOOPMANS

Uitgave van

Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen

Dr. S. L. Mansholtlaan 15, Postbus 16, Wageningen

Tel. 0 8370-3141, Girorekening 935477

PRIJS f 2.00

56781 362

Deze rassenlijst werd samengesteld door:

- ir. J. M. Andeweg, groenten met vlezige vruchten.
- dr. O. Banga, knol- en bolgewassen.
- ir. G. Elzenga, tabak.
- ir. J. A. Huyskes, blad- en stengelgewassen.
- ir. E. Kooistra, peulvruchten.
- mej. ir. H. G. Kronenberg, aardbei.
- ir. M. Nieuwhof, koolgewassen.

Medewerkers voor speciale onderdelen:

ir. W. R. Becker (Proefstation voor Akker- en Weidebouw, Wageningen), mais.

Instituut voor Rassenonderzoek van Landbouwgewassen, Wageningen, vroege aardappel.

ir. J. van Kampen en J. L. Koert (Stichting Nederlandse Uienfederatie, Middelharnis), ui en sjalot.

Proefstation voor de Groente- en Fruitteelt onder Glas te Naaldwijk, aubergine en paprika.

J. C. Stam (Rijkstuinbouwconsulentschap Utrecht), tabak.

commissies praktijkproeven: veel van de inhoud van deze rassenlijst berust op het werk van deze commissies; voor samenstelling zie achterin deze rassenlijst.

de tekeningen en het omslag werden verzorgd door de heer K. J. Berkhemer.

INLEIDING

Ieder jaar weer staat de tuinder voor de moeilijke beslissing om uit de vele rassen en selecties die worden aangeboden een keuze te doen. Het is voor de tuinder ondoenlijk en vaak zelfs riskant de nieuwe rassen en selecties te beproeven. Men is hierdoor gauw geneigd ieder jaar weer dezelfde rassen en selecties te bestellen, doch mist hierdoor anderzijds de kans te profiteren van de vooruitgang, welke er ook op dit gebied te bemerken valt. Het doel van deze rassenlijst is de groenteteler te helpen bij het kiezen van de voor zijn bedrijf beste rassen en selecties. Bovendien is deze rassenlijst bedoeld als hulpmiddel bij de voorlichting en bij het onderwijs op tuinbouwcur-sussen en -scholen.

Door de gewassenspecialisten van het Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen worden ieder jaar vele vergelijkingsproeven genomen en ervaringen van tuinders, consultants en proefstations verzameld. Nieuwe rassen en selecties uit binnen- en buitenland worden steeds direct in beproeving genomen. Bovendien is veel van hetgeen in deze rassenlijst staat gebaseerd op de praktijkproeven. De in de praktijkproeven goedgekeurde rassen en selecties worden in deze rassenlijst vermeld, alsmede de namen van de inzenders. De beoordeling geschiedt door commissies, waarin tuinders, selecteurs enz. zitting hebben en onder nummer, zodat niemand weet wie de inzender van een bepaalde selectie is. De objectiviteit van de beoordeling en dus ook van het advies dat in deze rassenlijst wordt gegeven is op deze wijze verzekerd.

De gewassen zijn alfabetisch gerangschikt.

Indeling van de rassen.

De rassen zijn in vijf groepen ingedeeld, nl. A, B, N, O en de groep „Rassen waarmee meer ervaring is gewenst”. Deze aanduidingen gelden soms voor landelijk gebruik, maar meestal voor een bepaalde teeltwijze. Zo kan een ras b.v. voor zomerteelt een A hebben, en voor vroege teelt een B.

Binnen de groepen A, B, enz. zijn de rassen gerangschikt volgens de mate van aanbeveling. De aardbeirassen daarentegen staan in de groepen in volgorde van rijptijd.

Aanduidingen en afkortingen.

A = Hoofdrassen. De met A gemerkte rassen worden vrijwel in het gehele land gebruikt en als waardevol erkend, of zijn in een of meer belangrijke teeltcentra van grote betekenis.

B = Beperkt aanbevolen rassen. De met B gemerkte rassen zijn min of meer een aanvulling op groep A. Onder bepaalde omstandigheden kunnen B-rassen plaatselijk gelijk staan met A-rassen of zelfs de voorkeur genieten boven een A-ras.

INLEIDING

N = **Beproevenswaardige rassen.** De met N gemerkte rassen zijn over het algemeen nieuw of hier te lande weinig bekend, maar zijn voorlopig gunstig beoordeeld. Het is gewenst dat deze rassen op **kleine** schaal worden beproefd, teneinde een goed oordeel te kunnen krijgen over de waarde van deze rassen.

O = **Rassen van zeer beperkte betekenis.** De met O gemerkte rassen zijn in de regel rassen die voorheen van meer betekenis zijn geweest. Door bepaalde omstandigheden is de belangstelling voor deze rassen afgenomen. Voor een zeer beperkt doel kunnen deze rassen nog van waarde zijn.

Rassen waarmee meer ervaring is gewenst. Deze rassen hebben de aandacht getrokken door inschrijving in het Centraal Rassenregister of op andere wijze, zonder dat reeds een verantwoord oordeel over hun waarde voor de Nederlandse tuinbouw kan worden gegeven.

Mededelingen over ervaringen met deze rassen worden op prijs gesteld.

Vet = De beschrijving van een ras is in vette letters gedrukt wanneer het ras een overheersende positie inneemt of bijzondere belangstelling verdient.

Afkortingen ná een rasnaam:

K. = Kweker.

Kw.r. = Kwekersrecht. Dit betekent, dat het ras is ingeschreven in het Centraal Rassenregister en dat de betreffende kweker er kwekersrecht op heeft. Het bijgevoegde jaartal geeft aan wanneer het kwekersrecht is ingegaan.

Geintr. = Geïntroduceerd. Hierachter staat vermeld de persoon en/of het jaartal door wie resp. wanneer het ras in de handel is gebracht.

pr.pr. = Praktijkproeven.

Personen, die een selectie voeren, die in de praktijkproeven aanbevelenswaardig is geacht, zijn gerechtigd in hun prijscourant achter de naam van deze selectie de letter P. met een jaartal te plaatsen; dit betekent dat de selectie in het genoemde jaar in de praktijkproeven is goedgekeurd.

Deelneming aan de praktijkproeven.

Uitnodigingen tot deelneming aan de praktijkproeven worden in overleg met de N.A.K.-G., op grond van de lijst van bij de N.A.K.-G. toegelaten selectiebedrijven, door het I.V.T. verzonden. De zaadmonsters worden opgehaald door de N.A.K.-G., welke de monsters doorzendt naar het I.V.T., waar ze worden ingedeeld in rassengroepen. Vervolgens worden de monsters door de Directeur van het Rijksproefstation voor Zaadcontrole overgestort in zakken, waarop alleen een nummer voorkomt. Daarbij legt hij een lijst aan waarop voorkomt van welke firma een bepaald nummer is. Deze lijst wordt onder zegel bewaard en pas geopend wanneer de proeven afgelopen

INLEIDING

zijn en de commissie de aanbevelenswaardige nummers op haar eindvergadering heeft aangewezen.

De commissie wordt samengesteld door het I.V.T. en bestaat als regel uit tuinders, zaadproducenten, vertegenwoordigers van de Rijkstuinbouwvoorlichtingsdienst, de N.A.K.-G. en het I.V.T.

Alle deelnemers krijgen steeds gelegenheid een of meer proeven te komen bezichtigen en hun oordeel over de waarde van de diverse nummers uit te spreken. Dit oordeel wordt door het I.V.T. als adviserend beschouwd.

In principe loopt een praktijkproef over twee opeenvolgende jaren en wordt op verschillende plaatsen aangelegd. Na vier jaar wordt met hetzelfde gewas opnieuw begonnen.

De lopende cyclus van de praktijkproeven ziet er voorlopig (wijzigingen voorbehouden) als volgt uit (de plusjes geven aan in welke jaren voor een bepaald gewas praktijkproeven zullen lopen):

Gewassen	Jaren							
	'61	'62	'63	'64	'65	'66	'67	'68
Bloemkool		+	+					
Boerenkool				+	+			
Consumptieraap					+	+		
Knolselderij					+	+		
Kroot Platte + Crosby	+	+					+	+
Kroot Ronde			+	+				
Kroot Lange			+	+				
Kropsla		+	+					+
Pret		+	+					+
Pronkboon	+			+			+	+
Radijs Rond Rood			+	+				
Radijs Rond Witpunt					+	+		
Rodekool		+	+					+
Savooiekool	+					+	+	+
Schorseneer	+	+					+	+
Spinazie Vroeg	+	+					+	+
Spinazie Zomer		+	+					+
Spitskool		+	+					+
Spruitkool				+	+			
Tuinboon		+			+			+
Uj	+		+		+		+	+
Witlof	+					+	+	
Wittekool				+	+			
Wortel A'dam Bak	+	+					+	+
Wortel Nantes			+	+				+
Wortel Winter	+	+					+	+

Aanmelding van nieuwe rassen van groentegewassen bij de Raad voor het Kwekersrecht, ter inschrijving in het Centraal Rassenregister.

1. Voor inschrijving komen alleen in aanmerking voldoende raszuivere *nieuwe* rassen, d.w.z. rassen, die voldoen aan de volgende drie voorwaarden:
 - a. Op het moment van indiening van de aanvraag is nog geen voortkwekingsmateriaal van het betreffende ras in de handel gebracht;
 - b. De in te schrijven rassen zijn voldoende te onderscheiden van andere rassen;
 - c. Zij zijn in voldoende mate raszuiver.

INLEIDING

2. De mogelijkheid bestaat, dat men materiaal van een nieuw ras al vóór de indiening van de aanvraag aan telers uitgeeft ter beproeving. Om latere moeilijkheden te voorkomen, vrage men hiervoor echter eerst goedkeuring van de Raad voor het Kwekersrecht, Bezuidenhoutseweg 53, Den Haag.
3. Om inschrijving te verkrijgen, vrage men eerst een stel aanvraagformulieren plus beschrijvingsbladen voor zijn gewas aan bij de Raad voor het Kwekersrecht, Bezuidenhoutseweg 53, Den Haag. De Raad zendt deze tegen een bepaalde vergoeding en geeft aanwijzingen, hoe men verder moet handelen.

De verhouding van het Centraal Rassenregister tot de Rassenlijst voor Groentegewassen.

Inschrijving van een nieuw ras in het Centraal Rassenregister ten behoeve van de kweker van dit ras legt een soort eigendomsrecht op dit ras vast, maar zegt niets van de gebruikswaarde.

Opname van een ras in de Rassenlijst houdt verband met zijn gebruikswaarde, en is onafhankelijk van de vraag of het ras al of niet in het Centraal Rassenregister is ingeschreven.

Van deze Rassenlijst voor Groentegewassen verschijnt volgend jaar weer een nieuwe druk.

De Rassenlijst voor Fruitgewassen verschijnt om de 2 jaar.

U kunt U op een of beide rassenlijst(en) abonneren! Een briefkaart aan het Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, Dr. S. L. Mansholtlaan 15 te Wageningen is voldoende.

AARDAPPEL

(Solanum tuberosum L.)

Vroege consumptieaardappelen worden in hoofdzaak als tuinbouwgewas geteeld. Daarom wordt alleen deze groep van aardappels hier vermeld. De vroegrooibaarheid is hierbij een zeer belangrijke eigenschap. Hoe vroeger geroid kan worden, des te hoger in de regel de prijs, die voor het produkt gemaakt kan worden en des te groter in het algemeen de kans op het slagen van een nagewas. De vroegrijpende rassen zijn in de regel in vergelijking met de later rijpende matig produktief en minder goed houdbaar.

Eersteling is nog steeds het belangrijkste ras, mede door de export. Doré heeft een betere consumptiekwaliteit bij vroeg rooien. Er is goede belangstelling voor dit ras in het binnenland, de mogelijkheden voor export zijn beperkt.

Rode Eersteling wordt slechts in beperkte mate verbouwd. Barima kan bij zeer vroeg rooien een zeer goede opbrengst geven; de vorm van de knol laat wel iets te wensen over.

Het nieuwe ras Civa geeft ook bij vroeg rooien wat hogere opbrengsten dan Eersteling; de kwaliteit is voor binnenlands gebruik wat minder goed dan van Eersteling.

A - Eersteling — K.: W. Sim, Greenmyre, Schotland.

Zeer vroeg rooibare aardappel met een goede opbrengst, een zeer mooie, regelmatige knolvorm en een goede consumptiekwaliteit. Neemt bij de teelt van vroege aardappels, mede door de exportmogelijkheden van pootgoed, de eerste plaats in.

Wordt vooral op lichte kleigronden verbouwd; ook bruikbaar voor die zandgronden, waar geen stengelbont of kringrigheid voorkomt. Consumptiekwaliteit bij zeer vroeg gebruik goed. Niet bloemig, vrij goede smaak en geur. Zeer geschikt voor bakken. Voor later gebruik is de kwaliteit matig. Het vitamine C-gehalte is hoog.

De knollen zijn langovaal, vlakogig en geelvezig. Weinig duurzaam. Aanvankelijk vlug ontwikkelend, middenhoog, iets slap, behoorlijk dekkend loof; herstelt zich na afvriezen moeilijk.

Zeer vatbaar voor *Phytophthora* in loof en knol. Besmet met X- en S-virus, zeer vatbaar voor Y-virus. Onvatbaar voor A-virus. Vatbaar voor wratziekte.

Het pootgoed is zwak. Na veel en vooral laat spruitverlies ontstaan bij uitplanten in koude grond gemakkelijk „onderzeeërs”. Zeer zorgvuldig snijden wordt verdragen.

A - Doré — K.: I. H. Bierma, Holwerd.

Kort na Eersteling rooibare aardappel, die voor binnenlands gebruik om zijn kwaliteit hoger wordt gewaardeerd. Is kruimiger op schotel. Heeft een mooie knolvorm. De opbrengst is goed.

Goed van smaak. Wordt bij rijp rooien gemakkelijk los in de kook. Minder geschikt voor bakken dan Eersteling. Geeft op kleigrond betere resultaten dan op zandgrond; voldoet niet op dalgrond. De ovale, vlakogige, geelvezige knollen zijn bruingeel van schil en zitten iets verspreid door de grond. Rijp geroid komen vooral op

AARDAPPEL

zandgrond soms holle knollen voor. Het pootgoed eist een zeer zorgvuldige bewaring. Vooral bij dit vroege ras verdient het gebruik van grote poters aanbeveling.

Matig vlug ontwikkelend, middenhoog, vrij stevig, smalbladig, vrij goed dekkend loof; herstelt zich moeilijk na vorstschade. Nogal vatbaar voor *Phytophthora* in het loof, echter weinig in de knol. Zeer vatbaar voor schurft. Onvatbaar voor wratziekte.

Zeer vatbaar voor A- en Y-virus, daardoor zeer moeilijk op peil te houden.

B - Rode Eersteling — K.: H. J. Brandsma, Stiens, I. H. Bierma, Holwerd en A. H. Matthijs, Koewacht (Z.-VI.).

Roodschillige knopmutant uit Eersteling, die even vroeg rooibaar is. De consumptiekwaliteit is soms iets beter dan van Eersteling, meer bloemig. De opbrengst is gemiddeld lager, maar de sortering beter.

Het loof is iets steviger en ijler; vooral bij het opkomen roodpaars aangelopen. Wat gevoeliger voor droogte en windbeschadiging. Evenals bij Eersteling is het pootgoed zeer gevoelig voor ongunstige omstandigheden.

B - Barima — K.: Proefstation voor de Groenteteelt in de Volle Grond, Alkmaar.

Zeer vroege aardappel, die hogere opbrengsten geeft dan Eersteling met een grovere sortering. Is hierdoor enige dagen vroeger rooibaar, maar de knolvorm en de consumptiekwaliteit zijn minder goed dan van Eersteling. Op schotel minder zuiver van kleur en weinig bloemig.

De lichtgeelvezelige knollen zijn rond, iets onregelmatig van vorm en middendiepogig. Evenals Eersteling weinig duurzaam; heeft bij voor-kiemen echter een steviger spruit.

Zeer vlug ontwikkelend, later een matig loofrijk, iets slap, goed dekkend gewas. Gevoelig voor magnesiumtekort. Herstelt zich na vorstschade moeilijk. Zeer vatbaar voor *Phytophthora* in loof en knol en voor kringerigheid. Nogal vatbaar voor X-virus. Minder vatbaar voor Y-virus dan de overige rassen van deze groep. Onvatbaar voor wratziekte.

N - Civa — K.: Stichting Kweekbedrijf C.I.V., Ottersum.

Zeer vroege aardappel, die ook bij vroeg rooien wat hogere opbrengsten heeft gegeven dan Eersteling. Heeft een goede knolvorm. Is bij koken voor binnenlands gebruik wat weinig bloemig en iets week; zuiver van kleur en vrij goed van smaak.

De knollen zijn vrij talrijk, ovaal, vlakogig en hebben een blanke schil. Weinig duurzaam.

Vormt weinig loof; geeft alleen op vruchtbare gronden een voldoende loofontwikkeling. Zeer vatbaar voor *Phytophthora* in loof en knol.

Onvatbaar voor A-virus. Licht mozaïek kwam tot nu toe nogal voor, waarschijnlijk mede als gevolg van de vatbaarheid voor Y-virus. Onvatbaar voor wratziekte.

AARDBEI

Aardbeien worden geteeld in de vollegrond en onder glas. De vruchten van de vollegrond worden gedeeltelijk vers gebruikt, maar voor het grootste gedeelte (thans ongeveer voor 70%) gaan ze naar de fabriek, waar ze meestal met SO₂ als pulp worden gepreserveerd en later tot jam verwerkt. Een kleiner, maar niet onbelangrijk, en kwalitatief beter gedeelte wordt ingeblikt en ingevroren. Aardbeien die voor de fabriek bestemd zijn, moeten op het veld zonder dop worden geplukt. Ook een goede rode kleur is belangrijk, vooral voor diepvriezen en inblikken.

Voor de verse consumptie wordt met kelk geplukt; de vruchten zijn dan beter houdbaar. Uit voedingsoogpunt zijn aardbeien belangrijk om hun hoge gehalte aan vitamine-C. Voor de glasteelt, voornamelijk onder koud platglas, gebruikt men uitsluitend vroege rassen. Voor het verkrijgen van een gezond en productief gewas is het noodzakelijk gezond, geselecteerd, door de N.A.K.-B. goedgekeurd plantmateriaal te gebruiken. De handel in ongekeurde aardbeiplanten is zelfs niet toegestaan.

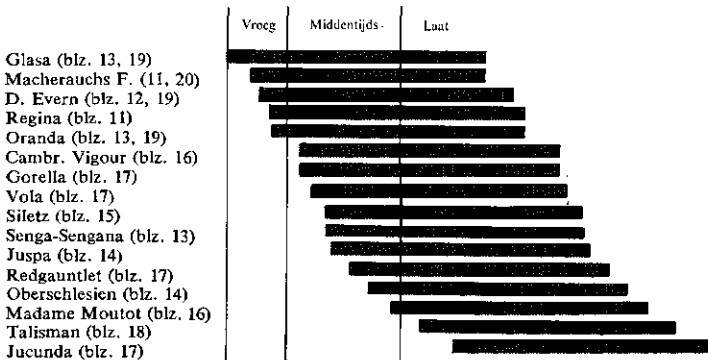
Van een aantal rassen bestaan goedgekeurde klonen, waarvan de eigenaars achter het ras zijn vermeld. De andere rassen zijn alleen als massa-selectie verkrijgbaar.

Verschillende rassen worden alleen in licentie verhandeld. De adressen van de licentiehouders staan eveneens bij de betreffende rassen vermeld.

De opgave van eigenaars van goedgekeurde klonen en van licentiehouders zijn verstrekt door N.A.K.-B. en B.V.T., en zijn bijgewerkt tot juni 1961.

RIJPTIJDENGRAFIEK

(gebaseerd op gegevens van de vollegrond)

AARDBEI

RASSENKEUZETABEL

In onderstaand overzicht zijn de rassen ingedeeld volgens teeltwijze en vroegheid. Tevens is door ir. L. Gersons en ir. E. Steinbuch van het Instituut voor Bewaring en Verwerking van Tuinbouwprodukten de geschiktheid voor verwerking aangegeven.

TEELT IN DE VOLLEGROND	Geschikt voor verwerking tot		
	jam	blik	diepvries
Vroeg:			
A - Macherauchs Frühernte (blz. 11)	—	—	—
A - Regina (blz. 11)	—	+	—
B - Deutsch Evern (blz. 12)	+	+	+
<i>Rassen waarmee meer ervaring gewenst is:</i>			
Glasa (blz. 13)			
Oranda (blz. 13)	+	+	+
Middentijds tot laat:			
A - Senga-Sengana (blz. 13)	+	++	+
B - Oberschlesien (blz. 14)	—	—	+
N - Juspa (blz. 14)	+	—	—
N - Siletz (blz. 15)	+	+	+
O - Madame Moutot (blz. 16)	+	—	—
<i>Rassen waarmee meer ervaring gewenst is:</i>			
Cambridge Vigour (blz. 16)	—	+	+
Gorella (blz. 17)	—	+	—
Redgauntlet (blz. 17)	—	+	—
Vola (blz. 17)		+	—
Laat:			
A - Jucunda (blz. 17)	++	—	—
A - Talisman (blz. 18)	+	—	—
TEELT ONDER GLAS.			
A - Deutsch Evern (blz. 19)			
N - Glasa (blz. 19)			
N - Oranda (blz. 19)			
O - Macherauchs Frühernte (blz. 20)			
<i>Legenda:</i>			
++ = zeer geschikt			
+ = geschikt			
— = niet aanbevolen			

TEELT IN DE VOLLEGROND

(Zie voor de teelt onder glas blz. 19)

VROEG

A - Macherauchs Frühernte. K.: Max Planck Institut, Duitsland. Geintr. 1951. Gewonnen uit een kruising van een Amerikaanse selectie met Deutsch Evern. In Nederland onder licentie in de handel. Gemachtigde in Nederland: J. Oostergo, Nieuw-Amsterdam (Dr.).

Dit *vroege* ras heeft *lekkere* vruchten, die echter, evenals bij Deutsch Evern, neiging hebben *te klein* te worden. Het kan goed voldoen op de meer intensieve tuinbouwbedrijven op vochtige zandgrond en op lichte klei.

Het ras is *zeer vatbaar* voor ziekten, in het bijzonder voor aaltjes, verwelkingsziekte en meeldauw. Zonder voortdurende *streng selectie* degenerceert het ras snel.

Groei: de groei is vrij krachtig. Veel uitloperplanten. Goed winterhard.

Bloei: vroeg. De bloemen staan meestal onder het blad. Tweeslachtig. Voldoende goed stuifmeel. Iets minder kans op schade door nachtvorst dan bij de meeste andere vroege rassen.

Vruchtbaarheid: tamelijk goed.

Vrucht:

Rijptijd: vroeg.

Uiterlijk: middelmatig groot; de latere en aan tweejarige planten tamelijk klein tot vrij klein van stuk; regelmatig lang kegelvormig, vaak iets halsvormig. De vrucht is glanzend kersrood.

Kwaliteit: vrij stevig, goed van smaak, vruchtvlies lichtrood.

Gebruik: verse consumptie. Voor de verwerking nog geen aanwinst gebleken. Plukt tamelijk gemakkelijk zonder dop.

Ziekten en beschadigingen: zeer vatbaar voor aaltjes, meeldauw en verwelkingsziekte. Vruchten weinig vatbaar voor vruchtrot.

Opmerkingen: planttijd zomer. Pollen of rijen. Uitsluitend te telen als eenjarig gewas, daar de vruchten aan een meerjarig gewas te klein worden. Streng gezondheidsselectie van plantmateriaal is noodzakelijk om snelle degeneratie te voorkomen.

Eigenaars van goedgekeurde klonen:

J. Oostergo, Nieuw-Amsterdam

Stichting Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Visstraat 41, 's-Hertogenbosch

Licentiehouders:

G. Cerpentier, 't Zand 33, Koewacht

H. Fleuren, Veldstraat, Baarlo

Gebr. Heijkamp, Schalkw. Wetering 4, Vreeswijk

C. T. J. Herijgers, Veldstraat 95, Baarlo

Fa. A. v. Liere & Zn., Maalstede 31, Kapelle (Z.)

A. v. d. Star, Zoetendijk 10, Reeuwijk

Stichting Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Visstraat 41, 's-Hertogenbosch

Fr. Theuns, B 2, Oirschot

G. Visser, Dijk 1, Huissen

Groenten- en Fruitveiling „Zundert e.o.“, Zundert

A - Regina. K.: Max Planck Institut, Duitsland. Gewonnen uit een kruising van een Amerikaanse selectie met Deutsch Evern. Geintr.: 1951. In Nederland onder licentie in de handel. Gemachtigde in Nederland: J. Oostergo, Nieuw-Amsterdam (Dr.).

AARDBEI

Dit vroege ras voldoet vooral goed op *lichte zeelei*. De vruchten zijn *groter* en *steviger* dan die van Deutsch Evern, en evenals deze fris oranje-rood van kleur. Door de grote vruchten zijn de plukkosten geringer.

Groei: eenjarige planten stoelen weinig uit en hebben betrekkelijk weinig, grote bladeren; tweejarige planten kunnen zeer fors worden. Veel uitloperplanten. De winterhardheid is goed.

Bloei: vroeg. Bloemen boven het blad, groot, tweeslachtig; veel goed stuifmeel. Bloemstengels weinig talrijk, maar rijkbloeiend. Kans op nachtvorstschade.

Vruchtbaarheid: middelmatig.

Vrucht:

Rijptijd: vroeg.

Uiterlijk: tamelijk groot, eerste vruchten zeer groot en dan vaak overlans gegroefd, lang kegelvormig, oranje-rood, de onderzijde blijft lang bleek. Kelk opvallend groot.

Kwaliteit: tamelijk stevig, weinig kwetsbaar, vrij sappig en tamelijk goed van smaak; het vruchtvlees is wit of iets rose.

Gebruik: verse consumptie; geschikt voor blik. Plukt met twee handen vrij goed zonder dop.

Ziekten en beschadigingen: matig vatbaar voor aaltjes, virus, Botrytis; vatbaar voor meeldauw.

Opmerkingen: planttijd zomer. Ook geschikt voor tweejarige teelt. Kan voor het eerste oogstjaar betrekkelijk nauw worden geplant. Geschikter voor zeelei dan voor zand.

Licentiehouders:

G. Cerpentier, 't Zand 33, Koewacht
Stichting „Boom en Vrucht”, Tielsestraat 95, Kesteren
H. Fleuren, Veldstraat, Baarlo
Gebr. Heijkamp, Schalkw. Wetering 4, Vreeswijk
Fa. A. v. Liere & Zn., Maalstede 31, Kapelle (Z.)
A. v. d. Star, Zoetendijk 10, Reeuwijk
G. Visser, Dijk 1, Huissen

B - Deutsch Evern. K.: J. Boettner, Duitsland, 1903.

De verdiensten van dit oude ras zijn de *vroegheid* en de *goede smaak*. De *productiviteit* is echter *matig*, en de vruchten worden later in de oogst en in het tweede jaar *te klein*, en zijn zeer vatbaar voor *vruchtrrot*.

Groei: groeikracht matig; veel uitloperplanten. Matig winterhard.

Bloei: vroeg; bloemen tweeslachtig, met veel goed stuifmeel. Kans op nachtvorstschade.

Vruchtbaarheid: matig.

Vrucht:

Rijptijd: vroeg.

Uiterlijk: de eerste vruchten zijn vrij groot, de latere en vooral die aan meerjarige planten vrij klein tot klein. Vrij lang kegelvormig; fris oranje-rood.

Kwaliteit: matig stevig, kwetsbaar, vrij sappig, goed van smaak, vruchtvlees wit.

Gebruik: verse consumptie en eventueel fabriek (vooral blik). Plukt moeilijk zonder dop.

Ziekten en beschadigingen: zeer vatbaar voor grauwe schimmel (Botrytis) op bladeren en vruchten, aaltjes en aardbeimijt, maar wei-

nig vatbaar voor verwelkingsziekte (*Verticillium*). Gevoelig voor virus.
Opmerkingen: planttijd: zomer. Uitsluitend te telen als eenjarig gewas, bij voorkeur op rijen; aan meerjarige planten worden de vruchten te klein. Er is goed gezond, zelf geheel virusvrij plantmateriaal verkrijgbaar.

Eigenaars van goedgekeurde klonen:

A. S. Henselmans, Luttelgeest (N.O.P.)
 Proef- en Selectiebedrijf „De Bommelerwaard”, Steenweg 79, Zaltbommel
 Proeftuin Hollands-Utrechts Veendistrict, Sloterweg 796, Amsterdam W.-III
 Stichting Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Visstraat 41, 's-Hertogenbosch

Rassen waarmee meer ervaring is gewenst.

Glasa.

Hoewel dit zeer vroege ras speciaal is geïntroduceerd voor de teelt onder glas, bleek het te Zaltbommel ook te kunnen voldoen in de vollegrond. De bloemknoppen zijn evenwel vrij gevoelig voor wintervorst.
 Zie verder blz. 19.

Oranda.

Dit vroege ras heeft de laatste jaren te Wageningen goede resultaten gegeven in de vollegrond. Het is nog niet zeker, of de bloemknoppen wel voldoende bestand zijn tegen strenge vorst in de winter.
 Zie verder blz. 19.

MIDDENTIJDS - LAAT

A - Senga-Sengana. K.: R. von Sengbusch, Hamburg, Duitsland, 1949.
 Kw.r. 1956. In Nederland onder licentie in de handel. Gemachtigde in Nederland: H. Fleuren, Baarlo (L.).

Dit nieuwe ras heeft zich door *grote produktiviteit en gezonde, forse groei* in enkele jaren tijds een plaats in het A-sortiment verworven, al worden de *vrij donkerrode vruchten met typisch aroma* voor verse consumptie nog niet overal gewaardeerd. Zeer gevoelig voor rot.

Groei: sterk; veel uitloperplanten; goed winterhard.

Bloei: middentijds; zeer rijk, met kleine, tweeslachtige bloemen aan talrijke bloeiwijzen. Kwaliteit stuifmeel middelmatig. Kans op nachtvorstschade.

Vruchtbaarheid: zeer groot.

Vrucht: Rijptijd: middentijds.

Uiterlijk: middelmatig groot, kort kegelvormig, glanzend, tamelijk donkerrood, iets bruin. Zeer gelijkmatig van grootte, vorm en kleur.

Kwaliteit: stevig, weinig kwetsbaar; diep oranje-rood vruchtvlees; sappig; smaak goed, met typisch aroma.

Gebruik: verse consumptie en zeer geschikt voor verwerking. Plukt met twee handen goed zonder dop.

Ziekten en beschadigingen: weinig vatbaar voor bladplekkenziekten en meeldauw; vatbaar voor *Verticillium* en zwart wortelrot; zeer vatbaar voor vruchtrot. Gevoelig voor virus.

Opmerkingen: planttijd zomer. Bij voorkeur te telen als eenjarig gewas op rijen of pollen. Ruime plantafstand. Groeit te zwaar voor beddenteelt. Bespuitingen tegen vruchtrot zeer gewenst.

Eigenaar van goedgekeurde klonen:

Stichting Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Visstraat 41, 's-Hertogenbosch

AARDBEI

Senga-Sengana (vervolg)

Licentiehouders:

Gebr. Heijkamp, Schaalkw. Wetering 4, Vreeswijk
N. Konijn, Zuiderweg 18a, Midden-Beemster
Fa. A. v. Liere & Zn., Maalstede 31, Kapelle (Z.)
L. W. H. Nelissen, Boddebroekerwijk 6, Oirlo (L.)
J. Oostergero, Zijtak O.Z. 122, Nieuw-Amsterdam
M. Sonneveld, Ziekenwei 4, Rockanje
A. v. d. Star, Zoetendijk 10, Reeuwijk
Stichting „Boom en Vrucht“, Tielsestraat 95, Kesteren
Stichting Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Visstraat 41, 's-Hertogenbosch
Stichting Proeffruitbedrijf voor de Kleibouwstreek, p/a Schoolstraat 15, Leeuwarden
Fr. Theuns, B 2, Oirschot
V.V.T.B., Steenweg 79, Zaltbommel
Ver. „Meer Onderzoek Groenteteelt“, 1e Barendrechtseweg 30, Barendrecht
G. Visscr, Dijk 1, Huissen
C. J. W. v. d. Vleuten, Notsel C 57, Oirschot

B - Oberschlesien (Moulin Rouge). K.: O. Schindler, Proskau, Duitsland, 1914. Geïnr.: 1918.

Oberschlesien wordt nog steeds geteeld op de duinzandgrond in Kennemerland voor de verse markt. Voor klei ongeschikt. Daar de vruchten *moeilijk zonder dop* geplukt kunnen worden, is het ras minder geschikt voor de teelt voor de fabriek.

Groei: vrij sterke groei; betrekkelijk weinig uitlopers. Vrij goed winterhard.

Bloei: middentijds; lange, forse bloeiwijzen. Bloemen tweeslachtig; kwaliteit stuifmeel tamelijk slecht. Kans op nachtvorstschade.

Vruchtbaarheid: goed.

Vrucht: Rijptijd: middentijds.

Uiterlijk: groot tot middelmatig groot; kegelvormig, helderrood van kleur.

Kwaliteit: tamelijk stevig; vrij sappig; smaak matig, iets zuur; vrucht-vlees oranje.

Gebruik: verse consumptie. Plukt moeilijk zonder dop.

Ziekten en beschadigingen: zeer vatbaar voor verwelkingsziekte en zwart wortelrot; vrij weinig vatbaar voor bladvlekkenziekten, vrij weinig last van aardbeimijt en aaltjes.

Opmerkingen: planttijd gewoonlijk voorjaar. Op bedden of rijen; bij teelt op pollen te veel kans op zonverbranding der vruchten. Niet op klei.

Eigenaar van goedgekeurde klonen:

A. S. Henselmans, Luttelgeest (N.O.P.).

N - Juspa. K.: I.V.T., Wageningen, 1949. Gewonnen uit een kruising van Jucunda met Sparkle. Kw.r.: 1958. Geïnr. 1957; onder licentie in de handel.

Een *productief* ras met *goed doppende* vruchten, die veel overeenkomst vertonen met Jucunda, maar ongeveer 10 dagen eerder rijp zijn. De vruchten missen het typische Jucunda-aroma en hebben, evenals deze, enige neiging tot *slechte vruchtzetting*.

Groei: matig krachtig; kompakt. Veel uitlopers.

Bloei: middentijds. Bloemen onder het blad. Tweeslachtig. Vrij veel goed stuifmeel. Nachtvorstgevaar matig.

Vruchtbaarheid: groot.

Vrucht:

Rijptijd: middentijds.

Uiterlijk: middelmatig groot, kegelvormig, oranje-rood. In het begin van de pluk kunnen misvormde vruchten voorkomen.

Kwaliteit: tamelijk stevig en weinig kwetsbaar; vruchtvlees lichtrood, matig sappig en matig van smaak.

Gebruik: verse consumptie en geschikt voor pulp en jam. Plukt zeer goed zonder dop.

Ziekten en beschadigingen: zeer vatbaar voor rode-vlekkenziekte, vrij vatbaar voor zwart wortelrot, maar weinig vatbaar voor vruchtrot. Vrij gevoelig voor virus.

Opmerkingen: geschikt voor zomerplanting; bij voorkeur te telen als eenjarig gewas, uitsluitend op rijen of pollen, niet geschikt voor beddenteelt.

Eigenaars van goedgekeurde klonen:

Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, Postbus 16, Wageningen
Fr. Theuns, B 2, Oirschot

Licentiehouders:

H. Fleuren, Veldstraat, Baarlo

Gebr. Heijkamp, Schalkw. Wetering 4, Vreeswijk

N. Konijn, Zuiderweg 18a, Midden-Beemster

Fa. A. van Liere & Zn., Maastrede 31, Kapelle (Z.)

Stichting Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Visstraat 41, 's-Hertogenbosch

Fr. Theuns, B 2, Oirschot

L. v. d. Ven, Elde 5, Schijndel

L. Verschuren, Linieweg 1, Wagenberg

G. Visser, Dijk 1, Huisen

Stichting Selectie- en Vermeerderingsbedrijf „Zeeland”, Pr. Bernhardstraat 6,
Wemeldinge

N - Siletz (U.S. - Oregon 2172). K.: G. F. Waldo, Corvallis (Oregon),
Ver. Staten van Amerika, 1949. Geintr.: 1955. Vrij in de handel.

De waarde van dit ras is gelegen in de *ongevoeligheid voor virus*, de onvatbaarheid voor meeldauw en rood wortelrot, en de *geringe vatbaarheid voor zwart wortelrot*, waardoor dit ras in een zieke omgeving beter stand houdt dan andere. Bovendien zijn de *dieprode* vruchten zeer geschikt voor verwerking, in het bijzonder voor diepvries. Een bezwaar is de grote vatbaarheid voor *vruchtrot*, en de gevoeligheid voor *droogte*.

Groei: fors; een gesloten gewas met veel, donkergroen, glanzend blad. Ontwikkeling uitloperplanten matig; jonge planten vormen spoedig dubbele kronen.

Bloei: middentijds. Bloemen groot; tweeslachtig, voldoende goed stuifmeel. Kans op nachtvorstschade.

Vruchtbaarheid: groot.

Vrucht:

Rijptijd: middentijds.

Uiterlijk: breedronde, tamelijk tot middelmatig groot. Donkerrood, ingezonden zaadjes.

Kwaliteit: stevig; vruchtvlees dieprood, sappig, goed van smaak.

Gebruik: geschikt voor verse consumptie en verwerking. Plukt matig goed zonder dop, waarbij meestal de spil meegaat, hetgeen een grote holte in de vrucht doet ontstaan.

AARDBEI

Ziekten en beschadigingen: ongevoelig voor virus; onvatbaar voor meeldauw, bladvlekkenziekten en rood wortelrot; weinig vatbaar voor zwart wortelrot; zeer vatbaar voor vruchtrot, en zeer gevoelig voor droogte.

Opmerkingen: het uitgangsmateriaal is virusvrij.

O - Madame Moutot. Franse aardbei, vermoedelijk uit het begin van deze eeuw, met een groot verspreidingsgebied, vooral in Midden- en Zuid-Europa.

Dit ras heeft zich kunnen handhaven door *sterke groeikracht*, de *grote vruchten* en dus *geringe plukkosten*. De laatste jaren is de waardering voor de Madame Moutot sterk gedaald. Men ontdekte, hoe *slecht* het *uiterlijk* en de *kwaliteit* der vruchten is in vergelijking met andere rassen, hoewel dit ras in bepaalde streken steviger vruchten geeft dan elders. Geschikt voor meerjarige teelt.

Door de selectie van een groene kloon schijnt het euvel van voorjaarsbont in dit ras overwonnen.

Groei: forse groeier, met vrij veel uitloperplanten.

Bloei: vrij laat; bloemen tweeslachtig; vaak veel slecht ontwikkelde meeldraden en betrekkelijk weinig goed stuifmeel. Misvormde vruchten komen daardoor nogal eens voor.

Vruchtbaarheid: vrij goed.

Vrucht:

Rijptijd: vrij laat.

Uiterlijk: lelijk door de grote, grove, onregelmatig gevormde, ongelijkmatig rood gekleurde vruchten. De kleinere vruchten zijn vaak kort kegelvormig tot hoogronde; de grote sterk geribd en breed kamvormig.

Kwaliteit: vrij stevig, vruchten soms iets hol; matig sappig tot iets droog en melig; matig tot goed van smaak, vrij goed aroma; vruchtvlees oranje.

Gebruik: hoofdzakelijk verse consumptie. Plukt vrij moeilijk zonder dop.

Ziekten en beschadigingen: Zeer vatbaar voor aaltjes. Vrij vatbaar voor verwelkingsziekte en meeldauw; weinig voor aardbeimijt en bladvlekken. Vrij gevoelig voor virus. Vruchten vatbaar voor vruchtrot Voorjaarsbont.

Opmerkingen: planttijd zomer of voorjaar. Op meerjarige bedden of rijen. Speciaal voor klei; voorzichtigheid met stikstofbemesting is geboden. Door dichte bladmassa weinig onkruidbestrijding.

Rassen waarmee meer ervaring is gewenst.

Cambridge Vigour. K.: D. Boyes, Cambridge, Engeland. Geïnt.: ± 1946. Vrij in de handel.

Een buitengewoon zware groeier, die zeer produktief kan zijn. Ruime plantafstand is noodzakelijk.

Bloei en oogst zijn vrij vroeg; de bloemen hebben goed ontwikkelde meeldraden en goed stuifmeel. Oogst tamelijk vroeg. Vruchten aan lange trossen, tamelijk groot, regelmatig kegelvormig, iets dof helderrood, stevig en sappig; vruchtvlees oranje-rood, smaak tamelijk goed met een vrij goed aroma. Plukken matig goed zonder dop.

Zeer vatbaar voor verwelkingsziekte en vruchtrot; resistent tegen rood wortelrot. Zeer gevoelig voor droogte. Lijkt 't beste geschikt voor eenjarige teelt op rijen of pollen. Geschikt voor zomerplanting, mits niet te vroeg, daar het gewas dan te zwaar wordt.

Gorella (I.V.T. no. 5597). K.: I.V.T., Wageningen, 1955. Ontstaan uit een kruising van Jaspas met een Amerikaanse selectie. Geïnt.: 1960. Vrij in de handel.

Een tamelijk fors, opgaand gewas met typisch stugge bladeren. Produktief. Bloeit tamelijk vroeg; bloemen aan zeer stevige bloemstengels. Bloemen tweeslachtig, met vrij veel goed stuifmeel. Vruchten tamelijk vroeg rijp; groot tot zeer groot; kegelvormig, glanzend helderrood, stevig, niet kwetsbaar. Vruchtvlies rood; smaak tamelijk goed. Plukt vrij gemakkelijk zonder dop, maar te groot van stuk voor verwerking. Geschikt voor zomerplanting.

Redgauntlet (Auchincruive no. 25). K.: R. D. Reid, Scottish Horticultural Research Institute, Auchincruive, Schotland. Uit een kruising van een Amerikaanse selectie met Climax in 1946. Geïnt.: 1956. Vrij in de handel.

De planten hebben een tamelijk krachtige, open groeiwijze. Bloei en oogst vallen middentijds. Bloemen tweeslachtig, met voldoende goed stuifmeel. Lange vruchttrossen, waardoor de bloemen meer aan nachtvorst zijn blootgesteld dan bij Talisman. Produktief. Vruchten tamelijk groot, afgerond kegelvormig, glanzend helderrood, soms iets paarsrood. Tamelijk stevig, niet kwetsbaar; vruchtvlies oranje; smaak matig, iets zuur, met weinig aroma. Kan in sommige jaren zonder dop worden geplukt, in andere jaren niet. Tamelijk resistent tegen rood wortelrot.

Vola (Zaltbommel no. 53.141). K.: Vereniging tot Bevordering en Verbetering van de Tuinbouw in de Bommelerwaard te Zaltbommel. Gewonnen uit een kruising van Bowa met Empire. Zal in 1961 in de handel worden gebracht.

Een fors groeiend, opgaand gewas, zeer produktief. Bloei middentijds. Bloeiwijzen tamelijk talrijk, tamelijk lang gesteeld, even lang als het blad of daarboven uitstekend. Bloemen tweeslachtig met goed ontwikkelde meeldraden en goed stuifmeel. Oogst middentijds. Vruchten zeer mooi van uiterlijk, tamelijk groot, tamelijk lang kegelvormig, glanzend, helder oranje met iets inliggende zaadjes, iets kwetsbaar. Vruchtvlies oranje, stevig, sappig, fris zuur van smaak met een tamelijk goed aroma.

Plukt niet of moeilijk zonder dop. Voor de verse consumptie.

Licentiehouders:

J. Arends, Hooiweg 94a, Paterswolde
G. Cerpentier, 't Zand 33, Koewacht
H. Fleuren, Veldstraat, Baarlo
Gebr. Heijkamp, Schalkw. Wetering 4, Vreeswijk
N. Konijn, Zuiderweg 18a, Beemster
Fa. A. v. Liere & Zn., Maalstede 31, Kapelle (Z.)
W. v. d. Linden, Kerkeinde 29, Sleeuwijk
J. Oostergo, Zijtak O.Z. 122, Nieuw-Amsterdam
A. v. d. Star, Zoetendijk 10, Reeuwijk
Stichting Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Visstraat 41, 's-Hertogenbosch
G. Visser, Dijk 1, Huissen

LAAT

A - Jucunda. K.: J. Salter, Hammersmith, Engeland; \pm 1854.

Dit ras ontleent zijn waarde aan de mogelijkheid van *meerjarige teelt* op pollen, rijen of bedden en geringe kans op nachtvorstschade. Door de uitstekend *doppende* vruchten is het nog steeds het *fabrieksras*. Het wordt dan ook in het groot voor de fabriek geteeld op de Zuidhollandse eilanden en in West-Brabant. Een bezwaar is het vaak voorkomen van misvormde vruchten.

Groei: groeikracht vrij sterk. Uitloperontwikkeling laat en vrij sterk. Matig winterhard.

Bloei: laat. Weinig kans op schade door nachtvorst. Bloemen wel tweeslachtig, maar met weinig goed stuifmeel, waardoor onder ongunstige weersomstandigheden onvoldoende bestuiving en slechte vruchtzetting kunnen voorkomen (misvormde vruchten).

Vruchtbaarheid: goed.

Vrucht:

Rijptijd: laat.

AARDBEI

Uiterlijk: grootte middelmatig, kegelvormig; steenrood van kleur met wit vruchtvlies.

Kwaliteit: vrij stevig, sappig, slechts matig van smaak, met een voor het ras typisch aroma.

Gebruik: speciaal voor de fabriek (pulp); echter niet geschikt voor invriezen, en niet aan te bevelen voor verwerking op sap. Plukt goed zonder dop.

Ziekten en beschadigingen: vatbaar voor verwelkingsziekte, aaltjes en aardbeimijt; vrij vatbaar voor bladvlekken en meeldauw. Vrij gevoelig voor virus. Vruchten weinig vatbaar voor vruchtrot.

Opmerkingen: planttijd voorjaar. Teelt meerjarig op pollen, rijen of bedden op klei en zandgrond.

Eigenaars van goedgekeurde klonen:

Stichting „Meer Onderzoek Groenteteelt“, Ie Barendrechtseweg 30, Barendrecht
Stichting Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Visstraat 41, 's-Hertogenbosch
Stichting Selectie- en Vermeerderingsbedrijf „Zeeland“, Pr. Bernhardstraat 6, Wemeldinge

A - Talisman, K.: R. D. Reid, Scottish Horticultural Research Institute, Auchincruive, Schotland. Ontstaan uit een kruising van een Amerikaanse selectie met Climax in 1946. Geïnt.: 1955. Vrij in de handel.

In enkele jaren tijds heeft dit nieuwe ras zich door zijn *hoge produktie van laatrijpende vruchten van goede kwaliteit voor verse consumptie* een belangrijke plaats verworven in het sortiment, ondanks de grote vatbaarheid voor *vruchtrot*.

Groei: krachtig; tamelijk kompakt; ontwikkeling laat. Zeer veel uitloperplanten.

Bloei: laat en rijk. Bloemen onder het blad. Voldoende goed stuifmeel. Kans op schade door nachtvorst gering.

Vruchtbaarheid: zeer groot.

Vrucht:

Rijptijd: laat.

Uiterlijk: tamelijk lang kegelvormig; de eerste groot, soms breed wigvormig en diep gegroefd tot gespleten. Mooi van uiterlijk; helderrood. Kwaliteit: stevig, sappig, vruchtvlies lichtrood, goed van smaak en aroma.

Gebruik: verse consumptie; geschikt voor jam. Plukt zeer moeilijk zonder dop.

Ziekten en beschadigingen: resistent tegen rood wortelrot; vrij vatbaar voor zwart wortelrot en vatbaar voor verwelkingsziekte. Gevoelig voor virus. Vruchten zeer vatbaar voor vruchtrot.

Opmerkingen: Geschikt voor zomerplanting en teelt op rijen of pollen, niet op bedden; bij voorkeur eenjarig. Bespuiting tegen vruchtrot is noodzakelijk.

Eigenaars van goedgekeurde klonen:

Stichting „Boom en Vrucht“, Tielsestraat 95, Kesteren
Stichting Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Visstraat 41, 's-Hertogenbosch
Fr. Theuns, B 2, Oirschot

Afgevoerd:

Georg Soltwedel: zeer gevoelig voor virus; er is een beter ras.

TEELT ONDER GLAS

A - Deutsch Evern.

Voldoet nog steeds goed onder glas. Zie verder blz. 12.

N - Glasa. K.: Vereniging tot Bevordering en Verbetering van de Tuinbouw in de Bommelerwaard (V.V.T.B.), Zaltbommel. Gewonnen uit een kruising van Howard 17 met Deutsch Evern. Kw.r.: 1958. Geïnr.: 1957; onder licentie in de handel.

Dit ras is interessant voor de teelt onder glas daar het nog iets *vroeger rijp* is dan Deutsch Evern.

Groei: tamelijk krachtig; open groeiwijze. Veel uitloperplanten.

Bloei: vroeg; bloemen groot aan korte bloeiwijzen. Tweeslachtig; veel goed stuifmeel.

Vruchtbaarheid: middelmatig tot vrij groot.

Vrucht:

Rijptijd: zeer vroeg.

Uiterlijk: tamelijk groot, kegelvormig, glanzend helderrood. Weinig kwetsbaar.

Kwaliteit: matig stevig; vruchtvlees rood-oranje met wit, weinig sappig; smaak matig.

Gebruik: verse consumptie.

Licentiehouders:

J. Arends, Hooiweg 94a, Paterswolde

Stichting „Boom en Vrucht”, Tielsestraat 95, Kesteren

G. Carpenter, 't Zand 33, Koewacht

Gebr. Heijkamp, Schalkw. Wetering 4, Vreeswijk

N. Konijn, Zuiderweg 18a, Midden-Beemster

W. v. d. Linden, Kerkeinde 29, Sleeuwijk

J. Oostergo, Zijtak O.Z. 122, Nieuw-Amsterdam

A. v. d. Star, Zoetendijk 10, Reeuwijk

Fr. Theuns, B 2, Oirschot

Coöp. Veilingver. Geldermalsen e.o., Geldermalsen

G. Visser, Dijk 1, Huissen.

N - Oranda (I.V.T. 668). K.: I.V.T., Wageningen, 1949. Kw.r.: 1959. Gewonnen uit een kruising van Deutsch Evern met Temple. Geïnr.: 1957, onder licentie in de handel.

Een productief, *vroeg* ras met vruchten van *goede kwaliteit*. Geeft onder glas een *zwaar bladgewas*, waardoor bladdunning gewenst kan zijn.

Groei: Fors; gesloten groeiwijze, veel uitloperplanten.

Bloei: vroeg. Bloemen aan vrij korte bloeiwijzen, onder het blad. Tweeslachtig, met voldoende goed stuifmeel.

Vruchtbaarheid: goed.

Vrucht:

Rijptijd: vroeg.

Uiterlijk: tamelijk groot; vrij gelijkmatig, kegelvormig; helder oranje-rood; weinig kwetsbaar; goed houdbaar.

Kwaliteit: stevig, vruchtvlees oranje, vrij sappig. Goed van smaak.

Gebruik: verse consumptie.

Licentiehouders:

Stichting Proeffruitbedrijf voor de Kleibouwstreek, p/a Schoolstraat 15, Leeuwarden

G. Visser, Dijk 1, Huissen

AARDBEI/ANDIJVIE

O - Macherauchs Frühernte.

Hoewel dit ras onder glas goede opbrengsten kan geven, voldoet het hiervoor minder goed door de te forse bladontwikkeling, de grote vatbaarheid voor meeldauw en de kleine vruchten. Alleen in de Lijmers, bij Twello en op zeer beperkte schaal in Noord-Limburg verkrijgt men er goede resultaten mee mits goed gezond plantmateriaal wordt gebruikt. Zie verder blz. 11.

ANDIJVIE

(*Cichorium endivia* L.)

Andijvie wordt van oudsher in hoofdzaak voor het binnenlands verbruik geteeld, zowel in de vollegrond als onder glas.

Voor de vollegrondsteelt is van belang, dat de in Nederland geteelde rassen Breedblad Volhart Winter, Nummer Vijf en Rosabella gevoelig zijn voor vernalisatie. Dit wil zeggen, dat ze na verblijf in jeugdtoestand bij temperaturen van omstreeks 0 tot 10° C doorschieten, voordat zij voldoende krop hebben gevormd. Daarom kan in de vollegrond gewoonlijk niet voor eind mei worden gezaaid. Sommige telers wachten hiermee zelfs tot de langste dag, en er zijn zelfs tuinders die ook midden in de zomer onder glas zaaien.

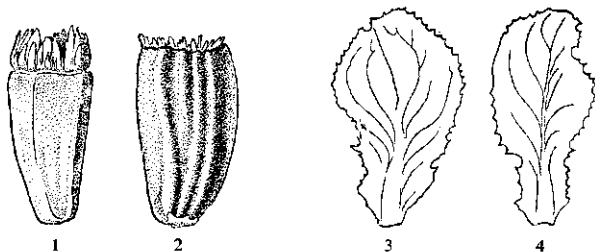
Daar het andijviegewas gevoelig is voor vorst, kan als regel niet meer na half juli voor een vollegrondsteelt worden gezaaid.

Wil men telen voor of na de bovenaangegeven grenzen, dan moet men voor de gehele teelt of voor een onderdeel ervan glas te hulp roepen.

Vollegrondsandijvie, die in de zomer oogstbaar wordt, z.g. zomerandijvie, kan wat zachter van blad zijn dan de z.g. winterandijvie, die in herfst of winter gesneden wordt. Deze laatste moet iets harder en stugger van blad zijn, omdat zij anders bij donker, vochtig weer spoedig op het veld gaat rotten. Breedblad Volhart Winter verdient in dat geval de voorkeur.

In vele partijen andijvie komen enige „wilde” planten voor. Deze zijn door selectie vrijwel geheel te verwijderen, zoals vele zaadfirma's hebben bewezen. Het euvel treedt in Breedblad Volhart Winter sterker op dan in Nummer Vijf.

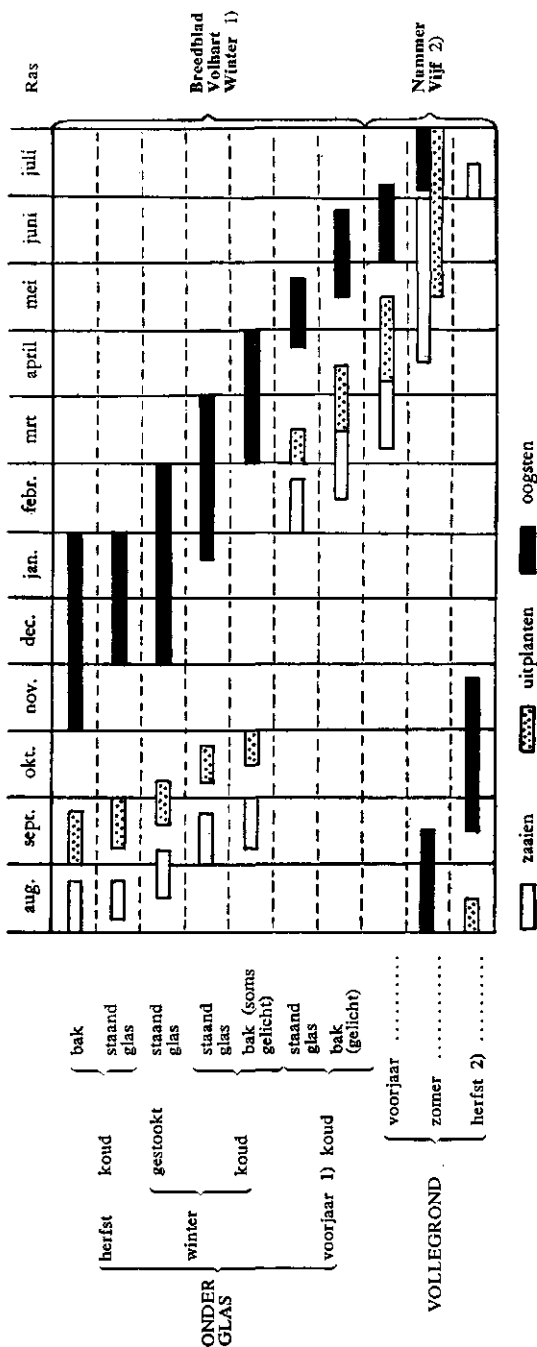
Hoe andijviezaad van witlofzaad te onderscheiden is, blijkt uit onderstaande afbeeldingen. Ter illustratie van de morfologische rasverschillen bij andijvie zijn tevens de bladvormen weergegeven.

1 = zaad van andijvie
2 = zaad van witlof

3 = blad van Nummer Vijf
4 = blad van Breedblad Volhart Winter

RASSENKEUZETABEL

ANDIJVIE

1) Voor de weinig becoefende voorjaarssteelt in stookwarenhuizen en voor de tussesteelt in (stook)broeijen is Nummer Vijf te verkiezen.
 2) Voor de laatste herfststeelten in de vollegrond gebruikt men Breedblad Volhart Winter.

ANDIJVIE/ASPERGE

A - Nummer Vijf (Nummer Zes)

Zeer geschikt voor buitenteelt, in het bijzonder in voorjaar en zomer. Door de goede malse kwaliteit van het produkt zeer gewild. Het meest geteelde ras in Nederland.

Blad vrij kort en breed, aan de voet vrij plotseling smaller wordend (fig. 3), vrij mals. Kleur groen tot enigszins geel-groen, aan de onderzijde bleekgroen.

Bladhouding vrij opgericht, waardoor de plant zich minder uitspreidt dan die van Breedblad Volhart Winter, en het hart eerder „vol” wordt.

Groeit wat sneller dan Breedblad Volhart, is echter door het zachtere blad minder bestand tegen ongunstige weersomstandigheden dan dit laatste ras. Verder gevoeliger voor bladverlies en niet zo geschikt voor langdurig vervoer.

De krop toont in de veilingkist minder dan Breedblad Volhart Winter, omdat het ondereinde, door de enigszins opgerichte bladhouding, smal is en het buitenblad vaak afgepeld moet worden.

A - Breedblad Volhart Winter (Haarlems Volhart, Zwijndrechts Volhart, Tuinders Volhart, Gewone Volhart, Gewone Vroege Volhart, Breedblad Late Krop, Utrechtse Reuzenstruik, Groene Volhart, Nummer Acht)

Vrij goed bestand tegen ongunstig herfstweer en daardoor geschikt voor late herfstteelt in de vollegrond.

Geniet de voorkeur voor de teelt onder koud en gelicht glas.

Blad lang en vrij smal, vrij stug, kleur donkergroen (fig. 4).

Bladhouding afstaand, waardoor de plant een enigszins platte indruk maakt en het hart lang „laeg” blijft.

Kan beter tegen verzending dan Nummer Vijf en kan in de late herfst en winter zelfs korte tijd in de schuur worden opgeslagen. Geschikt voor inzouten, omdat het blad weinig slinkt.

N - Rosabella — K.: N.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg. Kw.r.: 1948.

Dit ras vertoont veel overeenkomst met Nummer Vijf. De bladkleur van Rosabella is evenwel iets donkerder. Het blad van Rosabella heeft een iets minder opgerichte stand dan Nummer Vijf. Rosabella groeit sneller dan Breedblad Volhart Winter, echter iets minder snel dan Nummer Vijf.

Een typische bijzonderheid van Rosabella is de bloemkleur. Deze is nl. rose (van alle andere andijvierassen blauw).

ASPERGE

(*Asparagus officinalis* L.)

De conservenindustrie is de voornaamste afnemer van de Nederlandse asperges. Een groot deel van de produktie wordt in Nederland ingeblikt. Bovendien worden veel asperges geëxporteerd, vooral naar Duitsland, en daar ingeblikt.

De aan het geogoste produkt gestelde eisen zijn: helderwit, dik, recht, met een gesloten, naaldscherpe kop; geen insnoering onder de

ASPERGE/AUBERGINE/AUGURK

kop en weinig opvallende schubben op de stengel.

De teelt is sinds de oorlog sterk toegenomen. Venlo is het belangrijkste centrum, verder kunnen worden genoemd Roermond, Bergen op Zoom en Wychen.

De rassen van de asperge zijn zeer heterogeen. Dit heeft o.m. tot gevolg, dat de groeikracht en daardoor de produktie van plant tot plant sterk verschilt. In verband hiermede is het zeer aanbevelenswaardig bij het zaaien de zaden op onderlinge afstanden van 10 cm te leggen. Hierdoor wordt het mogelijk in de herfst de planten op het zaaibed reeds stuk voor stuk op groeikracht te beoordelen en de zwakke groeiers tijdig te verwijderen. Zodoende wordt voorkomen, dat zwakke planten in de bedden komen.

Er wordt veel onderzoek verricht i.v.m. de aspergeveredeling. Bestudeerd worden produktieverhoging o.m. door het kweken van een geheel mannelijk ras, voetziekteresistentie en het winnen van groene en vezelvrije rassen.

A - Roem van Brunswijk (Brunswijker, Brunswijker Reuzen, Erfurter Reuzen, Bergen op Zoomse)

Vrijwel het gehele Nederlandse aspergeareaal wordt beteeld met **Roem van Brunswijk**.

Ontstaan uit de gewone Hollandse asperge.

Top rond, vast en gesloten, hoewel ook losse koppen met een diepe halsinsnoering voorkomen; wit, maar in het licht spoedig blauw wordend. Witvlezig. Een hoog percentage zware stengels. Middelvroeg tot laat. Gevoelig voor roest.

AUBERGINE (Eierplant).

(*Solanum melongena*)

De teelt van aubergines is van geringe omvang. Buiten het Westland treffen we dit gewas in de commerciële teelt zelden aan. De teelt geschiedt onder glas. Stoken is niet noodzakelijk maar voor een flinke produktie wel gewenst.

Er is één selectie in de handel, bovendien worden in het Westland enkele goede tuinderselecties gebruikt.

Lange Violette

Matig sterke groei, iets ongelijk, scheuten staan vrij steil. Vruchten lang en smal met stompe punt. Glanzend, dieppaars. Ongeveer een kwart van de vruchten is min of meer miskleurd.

AUGURK

(*Cucumis sativus* L.)

Augurken worden hoofdzakelijk voor de conservenindustrie in binnen- en buitenland geteeld. De export vindt deels plaats in verse toestand, deels ingezouten.

Belangrijke produktiegebieden zijn: de omgeving van Venlo en Roermond, oostelijk Noord-Brabant, de Veenstreek en de omgeving van de Beemster en van Avenhorn.

AUGURK

B - Baarlose Nietplekker Ras VI — K.: J. H. Tercken, Baarlo. Geïnr.: 1937.

Produktief ras. Geselecteerd op fijne pluk, echter ook voor grove pluk geschikt. Zeer gevoelig voor mozaïekaantasting, waardoor de oogst — mede door koud en guur weer — vrijwel kan mislukken. Tamelijk sterke groeier. Vrucht meestal mooi groen (soms echter wat bleke vruchten), lang, slank en recht, fijn behaard. Resistent tegen vruchtvuur.

De thans — meestal onder de naam Venlose Nietplekker — in de handel voorkomende selecties van het Nietplekkertype vertonen bijna alle zeer veel overeenkomst met Ras VI.

B - Baarlose Nietplekker Ras VII — K.: J. H. Tercken, Baarlo. Geïnr.: 1949.

Geselecteerd op fijne pluk, echter ook voor grove pluk geschikt. Begin van de pluk iets later dan bij Baarlose Nietplekker Ras VI, maar gaat wat langer door.

Gewas iets forser dan van Baarlose Nietplekker Ras VI, met als gevolg een snellere en betere veldbedekking, waardoor de mozaïekziekte iets minder gauw optreedt en de schade dientengevolge in de regel iets minder groot is.

Overigens is dit ras ook, evenals Baarlose Nietplekker Ras VI, zeer gevoelig voor mozaïekziekte.

Vrucht meestal mooi groen, lang, slank en recht, fijn behaard. Resistent tegen vruchtvuur.

B - Guntruud — K.: Stichting „Proeftuin Noord-Limburg” te Venlo. Kw.r.: 1956.

Wordt vanwege de hoge mate van mozaïek-ongevoeligheid algemeen geteeld op plaatsen waar de teelt van de overige rassen te veel risico biedt.

Zeer sterke groeier, daarom plantafstand ruimer nemen. Geschikt voor fijne en grove pluk. Is later dan Baarlose Nietplekker.

Vanwege de latere ontwikkeling wordt aanbevolen onder glas te zaaien en later uit te planten.

Vrucht donkergroen; vorm ongeveer als van Baarlose Nietplekker, het steeleinde is echter wat breder en duidelijker gegroefd, terwijl de bloeminplanting groter is; oppervlak iets wrattig en fijn behaard. Resistent tegen vruchtvuur.

B - Delikatess

Speciaal geschikt voor grove pluk, wordt echter om zijn minder grote vatbaarheid voor mozaïekziekte ook geteeld voor de fijne pluk. Is wat later en minder vruchtbaar.

Er bestaan grote selectieverschillen in dit ras. Op klei worden in ongunstige jaren de vruchten vaak krom. Op veengrond moet de plantafstand iets ruimer zijn dan bij andere rassen.

Fors gewas, vrucht donkergroen, lang en slank, glad, wit behaard. De goede selecties zijn resistent tegen vruchtvuur.

Rassen waarover meer ervaring is gewenst

Gunter — K.: N.V. „Nunhem's Zaden”, Haelen (L.). Kw.r.: aangevraagd. Selectie uit Guntruud met een kalmere groei.

Veneross — K.: J. Bruinsma, Naaldwijk. Een F₁.

BLEEKSELDERIJ/BLOEMKOOL

BLEEKSELDERIJ

(*Apium graveolens* L. var. *dulce* (Mill.) DC.)

Dit gewas wordt geteeld om de sterk ontwikkelde bladstelen, welke in gebleekte toestand een uitstekende groente verschaffen. De teelt is in Nederland niet zeer omvangrijk, zij concentreert zich in hoofdzaak in de omgeving van Veur en Loosduinen.

A - Goudgele Zelfblekende (Chemin Doré, Doré amélioré, Goudgele stelen)

Bladeren met lange, geelgroene bladstelen. Rechtstandig in groei, waardoor de bladstelen zich enigszins zelf bleken. Om een fijne kwaliteit te krijgen is kunstmatig bleken toch nodig.

B - Golden Plume

Selectie uit voorgaand ras. Bladstelen wat korter en dikker.

B - Van Senten. K.: D. van Senten, Vinkeveen.

Gelijkvormig, goede groei. Zware struiken. Matig lange bladstelen. Wordt bij Vinkeveen geteeld op de grond (niet in greppeltjes) zonder bleken; voor verse consumptie en voor de conservenindustrie.

BLOEMKOOL

(*Brassica oleracea* L. var. *botrytis* L.)

De oppervlakte bloemkool die jaarlijks in Nederland geteeld wordt bedraagt in sommige jaren meer dan 5000 ha. Ze vertegenwoordigt een waarde van 15 à 17 miljoen gulden. Een klein deel van de bloemkool wordt onder glas geteeld. Het belangrijkste is de vroege vollegrondsteelt en de herfstteelt.

De aanvoerperiode loopt van april tot december. Toppen komen voor in juni en oktober. In deze twee maanden vindt bijna de helft van de hele jaarlijkse aanvoer plaats.

De rassensituatie bij bloemkool is de laatste jaren weinig veranderd. De vroege selecties van het ras Erfurter Dwerg bekend onder de naam *Veentje* worden niet meer geteeld. Dit ras is verdrongen door vroege *Alphasselecties* die een betere kwaliteit kool geven. Tot nu toe werden deze selecties in de rassenlijst apart vermeld als vroege Alpha-achtige typen. Voortaan worden deze evenwel onder het ras Alpha beschreven. In een aantal rassenproeven met zomerbloemkool hebben enige selecties van *Zomer-Mechelse* een bijzonder goede indruk gemaakt. In Nederland is dit ras evenwel nog niet in de handel. Vergeleken met de kwaliteit van de kool van *Lecerf*, het ras dat thans algemeen voor zomerteelt gebruikt wordt, zou dit ras een verbetering betekenen.

Mede onder invloed van de zachte winters van de laatste jaren neemt de belangstelling voor *winterbloemkool* in de vollegrond ook buiten de provincie Zeeland toe. Geen van de hiervoor gebruikte rassen is volle-

BLOEMKOOL

dig winterhard. De meeste kans op succes bieden de selecties van de Zeeuwse Groentetelers Vereniging te Goes.

RASSENKEUZETABEL

Teeltwijze	zaaien	planten	oogsten	aanbevolen rassen
Kas- en rijenteelt	eind september begin oktober (weeuwen)	1ste helft december	half april- begin juni	Vroege Alphaselecties (blz. 26) Verbeterde Mechelse (blz. 26)
Vroege vollegronds- teelt	eind september begin oktober (weeuwen)	maart	juni	Alpha (blz. 26) Vroege Alphaselecties (blz. 26) Verbeterde Mechelse (blz. 26)
	begin februari (vrijsters)	april	2e helft juni	Alpha (blz. 26) Vroege Alphaselecties (blz. 26) Verbeterde Mechelse (blz. 26)
Zomerteelt	eind sept. of febr.	april	begin juli	Lecerf (blz. 27)
	maart	mei	juli- augustus	Lecerf (blz. 27) Alpha (blz. 28)
Herfstteelt	1ste helft juni	half juli	half september- december	Lecerf (blz. 28) Flora Blanca (blz. 28) (Alpha blz. 29) (Tussensoort blz. 29) (Allerheiligen blz. 29)
Winterteelt in vollegrond	eind juni- begin juli	1e helft augustus	april- half mei	Angers (blz. 29)
Winterteelt in koude kas	eind juli	half september	maart	Angers (blz. 29)

VROEGE BLOEMKOOL

A - Alpha — Geïnr.: Fa. F. de Vries en Zn., Alphen a.d. Rijn, 1926.

Door de goede kwaliteit van de kool behoort het tot de meest geteelde rassen. Van dit ras komen thans een bijzonder groot aantal selecties voor die onder zeer verschillende namen in de handel worden gebracht (vroege selecties: Aristo, Kaskool nr. 25, Climax, Vedeslez-C, enz.; latere selecties: Record, Westlandia, Robusta, enz.). Vroege en late Alphaselecties kunnen wel 2 tot 3 weken in vroegheid verschillen. De vroege selecties hebben een minder sterke bladontwikkeling dan de latere en zijn vrij gevoelig voor boren. Ze zijn geschikt voor kas- en rijenteelt en hebben de vroege selecties van Erfurter Dwerg (Veentje) die hier vanouds voor gebruikt werden verdrongen. Bij iets latere zaai en onder gunstige teeltomstandigheden - anders kans op boren - ook geschikt voor vroege vollegrondsteelt.

De latere selecties vormen meer blad en boren minder snel. Ze zijn

BLOEMKOOL

daarom geschikt voor teelt onder iets minder gunstige omstandigheden. Ze worden behalve voor de vroege vollegrondsteelt op enkele plaatsen ook gebruikt voor zomer- en herfstteelt.

Blad golvend, gevouwen, afstaand. Kool wit, vast, diep, met matig grove korrel en grove wratten.

Weinig gevoelig voor schift, zeer gevoelig voor klemharten (molybdeengebrek).

A - Verbeterde Mechelse -- Geintr.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam, 1946.

De vroege Mechelse selecties zijn overwegend van goede kwaliteit en komen in vroegheid overeen met de vroege Alphaselecties. Enkele selecties zoals Romax zijn zeer vroeg en eveneens van goede kwaliteit. Bij te vroege zaai en onder ongunstige groeiomstandigheden zijn ze evenwel zeer gevoelig voor boren. Deze selecties moeten \pm 6 oktober gezaaid worden.

Blad donkergroen, golvend, iets afstaand en vaak aan de rand wat naar binnen gebogen. Kool wit (soms iets cr emkleurig), vast, met grove korrel en wratten. Weinig gevoelig voor schift, klemharten (molybdeengebrek) en vorstschade. Gevoelig voor boren.

In de meeste gevallen kan het optreden van boorders worden voorkomen door later te zaaien, hoewel ook het weer in herfst en voorjaar, alsmede de bodemgesteldheid een grote rol spelen. Als algemene regel kan evenwel worden gesteld, dat later moet worden gezaaid naarmate het ras vroeger en de bodem ongunstiger is. De beste volgorde van zaaien is dan: late Alphaselecties, vroege Alphaselecties, Verbeterde Mechelse. Dit geschiedt dan in de periode van 25 september-5 oktober.

ZOMERBLOEMKOOL

A - Lecerf

Door zijn geringe gevoeligheid voor boren het meest oogstzekere ras voor zomerteelt. De aanbevolen selecties zijn in twee groepen in te delen:

- 1e een *vroeg type* met matig veel, donkergroen blad en een diepe kool van goede kwaliteit.
- 2e een *later type* met veel blad, dat iets lichter groen van kleur is en een minder diepe kool heeft.

De vroegheidsverschillen tussen de selecties bedragen een week tot 14 dagen. Op zware grond en bij droogte vormen de vroege selecties wel eens te weinig blad. De ontwikkeling en de kwaliteit van de kool laten dan te wensen over. Onder deze omstandigheden zal een latere selectie met meer blad het beter doen. De beste kwaliteit vindt men op de goede, opdrachtige en vochthoudende gronden.

Blad donkergroen, sterk gevouwen, bladrand sterk golvend; kool cr eme, grofkorrelig.

Weinig gevoelig voor boren en schift. In weeuwenteelt gevoelig voor hartloosheid. Laatstgenoemd euvel is soms te voorkomen door de Lecerf iets eerder te zaaien dan de vroege bloemkool.

BLOEMKOOL

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1956-1957

De onderstaande aanbevelingen zijn gebaseerd op proeven waarvoor in maart was uitgezaaid; ze hebben dan ook alleen betrekking op de geschiktheid voor deze teelt en gelden niet voor de herfstteelt en voor de zeer vroege zomerteelt, waarvoor op sommige plaatsen in september wordt uitgezaaid.

Aangeduid door selectiebedrijf als:	Selectie van	vroegeheid	hoeveelheid blad	diepte
Lecerf	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen	2,1	4,3	2,8
Lecerf no 4A vr.	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	3,9	2,9	3,5
Lecerf no 4A	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	1,0	4,4	3,2
Lecerf B	N.V. L. P. Duijvestein, Loosduinen	3,9	3,1	3,4
Lecerf A	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	4,3	2,7	3,5
Lecerf	N.V. Oudijk-Wulfse, Waddinxveen	2,0	4,1	2,7
Lecerf type A	N.V. C. W. Pannevis, Delft	2,1	3,4	2,6
Lecerf	N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	3,8	2,9	3,4
Lecerf	J. P. Rood, Wateringen	1,9	3,9	2,9
Lecerf „Slusia”	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen	4,1	2,9	3,5
Lecerf	N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen	3,9	2,9	3,2
Lecerf I	N.V. Struik & Co., Enkhuizen	4,1	2,7	2,9
Lecerf II	N.V. Struik en Co., Enkhuizen	1,0	4,1	2,9
Lecerf	N.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg	4,1	2,8	3,4
Lecerf	Jan A. Zwaan, Leidschendam	3,9	2,9	3,5
Lecerf A	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	3,3	3,1	3,5
Lecerf B	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	1,0	4,6	2,8

Legenda: Vroegeheid: 1,0 = laat; 5,0 = vroeg
 Hoeveelheid blad: 1,0 = weinig; 5,0 = veel
 Diepte kool: 1,0 = plat; 5,0 = diep

Voor uitvoeriger verslag der genomen proeven wordt verwezen naar meded. nr. 138 van het I.V.T. „Praktijkproeven met het bloemkoolras Lecerf 1956-1957” door M. Nieuwhof en A. Kraai. Prijs f 0,50.

B - Alpha

De late selecties van dit ras worden ook voor zomerteelt gebruikt, de kool is meestal blanker en vaster dan van Lecerf. Op de minder goede gronden en bij weinig zorgvuldige teelt is de kans op boren echter zeer groot en wordt de voorkeur gegeven aan Lecerf. Voor beschrijving zie onder Vroege Bloemkool (blz. 26).

HERFSTBLOEMKOOL

A - Lecerf

Het belangrijkste ras voor de vroege herfstteelt. Geplant wordt omstreeks half juli, na vroege aardappelen, waarna in september-oktober de grootste aanvoer komt (Zelfdekkers). Voor beschrijving zie men onder Zomerbloemkool (blz. 27). De aldaar gegeven aanbevelingen hebben alleen betrekking op de geschiktheid voor de zomerteelt.

A - Flora Blanca — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r. 1951.

Het ras is zeer geschikt voor de late teelt en kan dan op de zwaardere gronden een zeer goede kool leveren. Op zandgrond zijn de ervaringen wisselend. Niet geschikt voor zomerteelt daar de kool dan erg gaat schiften.

De bovenste bladhelft sterk afstaand. Blad groot, grijsgroen met sterk golvende rand. Kool groot, wit, vast, zeer diep, grove wratten. In een zachte herfst gevoelig voor schift, soms ook voor roodkleuring. Weinig gevoelig voor boren.

B - Alpha

In enkele plaatsen wordt dit ras in deze teelt gebruikt. Het gestelde voor dit ras in zomerteelt (blz. 28) geldt ook hier.

B - Tussensoort

Dit ras is geschikt voor zeer late teelt (oogst november-december). Het ras behoort tot de groep der Italiaanse Reuzen, die vroeger uitsluitend voor deze teelt werden gebruikt. Hoewel deze een droge nachtvorst kunnen doorstaan, worden ze bij een langere vorstperiode toch meestal ernstig beschadigd.

Blad groot, lang, grijsgroen, opgericht. Lange stronk. Kool wit, vrij groot, vast, matig fijnkorrelig, vrij bonkig. Gevoelig voor schift en roodkleuring.

B - Allerheiligen

Eveneens een selectie uit Italiaanse Reuzen, doch wat vroeger dan Tussensoort. De kool is wat kleiner.

WINTERBLOEMKOOL

In Engeland en Frankrijk worden bloemkoolrassen geteeld, welke bij uitzaai in augustus en na overwintering in de vollegrond van februari tot mei oogstbaar zijn.*)

Voor ons land is de teelt riskant; de kans op een stevige vorstperiode is in onze winter groot en de koude-resistentie van de meeste selecties is te gering om vorst van enige betekenis te kunnen doorstaan.

De teelt werd tot voor enige jaren uitsluitend uitgeoefend op Walcheren. Thans wordt er ook in Noord-Holland een gering areaal mee beteeld. Van belang is, dat men over goed ontwaterde grond beschikt en met een vrij kleine, stevige plant de winter ingaat. Stikstofbemesting vóór de winter is daarom meestal niet aan te bevelen. Om dezelfde reden moet niet te vroeg gezaaid worden. De beste zaaidatum is eind juni-begin juli; het uitplanten vindt in de eerste helft van augustus plaats. De oogst valt in april-begin mei, juist voor de aanvoer van kasbloemkool. In deze periode zijn de prijzen dikwijls zeer aantrekkelijk.

De teelt in de koude kas maakt de laatste jaren ook enige opgang; er wordt eind juli gezaaid, zo mogelijk nog in september geplant en oogst in maart.

B - Angers

De Zeeuwse Groentetelers Vereniging te Goes beschikt over een goede vroege en een goede middelvroeg selectie van dit ras voor de vollegrondsteelt. Het meest oogstzeker is de middelvroeg selectie.

*) De teelt van winterbloemkool is uitvoerig beschreven door M. Wattel in de mededelingen van 1 juni 1961 van de Zeeuwse Groentetelers Vereniging, Scheldestraat 106, Goes.

BLOEMKOOL/BOERENKOOL

Zaad van deze selecties wordt in de handel gebracht door de N.V. Wed. P. de Jongh te Goes en N.V. Struik en Co. te Enkhuizen.

Het Proefstation voor de Groente- en Fruitteelt onder Glas te Naaldwijk beschikt over een selectie van Angers, genaamd *Wiko*, die geschikt is voor kasteelt.

BOERENKOOL

(*Brassica oleracea* L. var. *laciniata* (L.) Schulz)

Boerenkool is een typische wintergroente. Van het hele areaal van 700-800 ha wordt in de periode van november tot februari 85 % aangevoerd. De geldelijke omzet bedraagt 0,7-1,0 miljoen gulden. De belangrijkste teeltcentra zijn het Westland en het gebied om Amsterdam. Van de geteelde rassen is *Westlandse* het belangrijkste. Met dit ras zijn in 1958 en 1959 voor de tweede keer praktijkproeven genomen. De aanbevolen selecties zijn in deze rassenlijst vermeld. Er blijken van dit ras steeds meer selecties voor te komen die zowel voor de herfstteelt als de winterteelt geschikt zijn. De rassen *Halfhoge Moskrul* en *Hoge Groene Grofgekrulde* zijn van ondergeschikte betekenis.

A - Westlandse

Het meest geteelde boerenkoolras.

Naar hun winterhardheid waren de selecties van dit ras vroeger in twee typen onder te verdelen. Het *herfsttype* was weinig winterhard en reeds in de herfst vrij fijn gekroesd. De oogst ervan viel van oktober tot het invallen van de vorst. Het *wintertype* was winterharder, vaak donkergroen van kleur, was in de herfst nog vrij grof gekroesd, maar in de winter werd het blad fijner van kroezing. Thans komen ook selecties voor die zowel geschikt zijn voor de herfst- als de winterteelt, doordat ze in de herfst reeds vrij sterk gekroesd zijn en toch nog behoorlijk winterhard zijn.

Middelhoog ras met veel, matig fijn tot fijn gekroesd blad dat een dichte tot vrij dichte platte kop vormt. Kleur: normaal groen tot iets donker groen.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1958-1959

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Geschikt voor herfst- winterteelt		Opmerkingen
Westlandse	Manus v. Beusekom, Utrecht	+	+	
Soort Drijver	N.V. L. P. Duivestein, Loosduinen	+		
Westlandse sel. B.	Enkhuijzer Zaadhandel, Enkhuizen	+		
Middelhoge Fijngekrulde stam A.	Fa. Jos Huizer, Rijsoord	+		
Westlandse Winter	N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.)		+	
Westlandse Herfst	N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.)	+	+	
Westlandse Fijngekrulde	N.V. C. W. Pannevis, Delft	+		zeer fijn type
Blauwgroene Krul	N.V. C. W. Pannevis, Delft	+		hoge, grof, donker type

Westlandse (vervolg)

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1958-1959

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Geschikt voor herfst- winter- teelt		Opmerkingen
Westlandse Middelhoge Fijngekrulde Westlandse	N.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen	+	+	
Halfhoge Westlandse Donkergroene sel. S. en G.	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen	+		vrij laag type
Westlandse Egaal Fijngekruld Blad no. 510	N.V. A. Zwaan Jr., Enkhuizen	+		
Westlandse Halfhoge Donkergroene	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	+	+	
Westlandse Halfhoge Groene, ras Verheul	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	+	+	

Voor een uitvoerig verslag van de genomen proef zie: Nieuwhof, M., Praktijkproeven met boerenkool 1958-1959. Meded. Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen 175 (in druk).

O - Halfhoge Moskrul

Reeds in september en oktober zeer fijngekreeds. Laat eind oktober-begin november een groot deel van de bladeren vallen. Niet winterhard.

Alleen geschikt voor particulieren, die reeds vroeg in de herfst boerenkool willen eten.

Middelhoog ras. Zeer fijngekreedsde bladeren, waarvan het bovenste deel sterk naar beneden omgebogen is.

O - Hoge Groene Grofgekrulde (Westerwoldse)

Hoog ras (± 100 cm). Grof tot vrijwel niet gekreeds. Fors groeiend gewas. Voor menselijke consumptie minder gezocht. In hoofdzaak geteeld voor groenvoer in de winter voor kippen, konijnen, geiten e.d.

BOON

De tot het geslacht *Phaseolus* behorende bonen zijn als volgt in te delen:

1. Slaboon of Prinsesseboon *Phaseolus vulgaris* L.
2. Spekboon *Phaseolus vulgaris* L.
3. Snijboon *Phaseolus vulgaris* L.
4. Pronkboon *Phaseolus coccineus* L.
(*Phaseolus multiflorus* Lam.)

Bij deze groepen onderscheidt men stam- en stokbonen. De stambonen zijn doorgaans, in vergelijking met de stokbonen, vroeger en

BOON

stellen meestal minder eisen aan bodem, bemesting, verzorging en hulpmiddelen (stokken of draden en touw). Ze zijn in de regel snel afgedragen, terwijl zij een kleinere oogst voortbrengen.

Dikwijls zijn ziekten of plagen de oorzaak van mislukking van de bonenteelt. Voor zover resistentie tegen bepaalde ziekten mogelijk is, dient men daarmee bij de rassenkeuze en teeltwijze rekening te houden. Hieronder wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste ziekten.

VIRUSZIEKTEN

Rolmozaïek *Phaseolus-virus 1*

De bladeren krijgen een lichtgroene, dofke mozaïektekening en rollen op karakteristieke wijze naar beneden om. Deze ziekte kan met het zaad overgaan, terwijl op het veld verspreiding plaats vindt door bladluizen.

Zwarte vaatziekte *Phaseolus-virus 1*

De vaatbundels in wortels, stengels, bladeren, bloemen en vooral ook in de peulen worden bruinzwart. Peulwand en zaadhuid vertonen vaak een bruinzwarte adering. Kenmerkend is een grijze kleur van de peulen met zwarte buik- en rugnaad. Komt alleen voor bij rassen die resistent zijn tegen rolmozaïek.

Scherpmozaïek, topsterfte *Phaseolus-virus 2*

De bladeren vertonen een scherp begrensde fijne mozaïektekening aan de groeitoppen, nadat zich bij de oudere bladeren tevoren op steengrauw gelijkende symptomen hebben ontwikkeld. Bij zeer gevoelige rassen, zoals bijv. Dubbele Witte z. dr. stamslaboon, ontstaat een zeer sterke groeiremming, gevolgd door afsterving van de groeitoppen (topsterfte) en bloeistengels. Besmette gladiolen vormen doorgaans de besmettingsbron, terwijl de bladluizen evenals bij rolmozaïek voor verspreiding zorgen. Het virus gaat niet met het zaad over.

Stijpelstreep *Nicotiana-virus 11*

Dit virus veroorzaakt roodbruine vlekken en strepen in stengels en peulen. De bladeren verwelken, waarmee een rode verkleuring van hoofdnerf en pleksgewijs ook van de zijnerf, tot de fijnste vertakking toe, gepaard gaat. Het virus blijft te overwinteren in vochtige gronden, van waaruit de besmetting optreedt.

BACTERIEZIEKTEN

Vetvlekkenziekte *Pseudomonas phaseolicola*

Op de bladeren, stengels en peulen donkergroene vetachtige vlekken, die bij indrogen vaak roodachtig verkleuren. Deze ziekte gaat met het zaad over.

SCHIMMELZIEKTEN

Vlekkenziekte *Colletotrichum lindemuthianum*

Diep ingezonken, donkerbruine vlekken op stengels en peulen. Ook op de zaden donkerbruine vlekken. Deze ziekte gaat met het zaad over.

Roest *Uromyces phaseoli*

Aanvankelijk ontstaan aan de onderkant van de bladeren witte puistjes. Later vormen zich aan de onder- en bovenzijde roestbruine plekjes. De sporen overwinteren o.m. op oude bonestokken.

Grauwe schimmel *Botrytis cinerea*

Alle plantendelen kunnen worden aangetast en gaan dan tot rotting over; rottende plekken worden overdekt met een grauw schimmelpluis. Dorre bloemresten, die aan de punt van de peulen blijven hangen, gaan ook vaak rotten en daarmee tevens het peuleinde.

Sclerotienrot *Sclerotinia sclerotiorum*

Evenals bij de grauwe schimmel kan rotting van alle plantendelen optreden, waar-

bij dan echter een wit schimmelpluis met zwarte korrels (sclerotiën) ontstaat. Aantasting van de stengelvoet doet de plant vaak verwelken.

Voor uitvoerige beschrijvingen en tekeningen van bonenziekten zie men: N. Hubbeling, Ziekten en Beschadigingen van Bonen, Tuinbouwvoorlichting no. 3. 1955; verkrijgbaar bij de Staatsdrukkerij, Fluwelen Burgwal 18, Den Haag.

SLABOON

Een belangrijk deel van de geteelde slabonen is bestemd voor directe consumptie, een betrekkelijk klein gedeelte wordt geëxporteerd; het overige deel (de laatste jaren ruim de helft van het totaal) wordt door de conservenindustrie verwerkt.

Tot voor kort werden de slabonen voor de industriële verwerking op de veilingen aangekocht zodra op een ononderbroken aanvoer kon worden gerekend. Thans is de contractteelt van bonen ten behoeve van de industrie vrijgegeven en daar het tevens mogelijk is geworden de stamslabonen machinaal te plukken, zij het dat er nog wel verbetering plaats moeten hebben, zullen de bonen voor de industrie in de komende jaren op grotere, d.w.z. op landbouwbedrijven worden geteeld. Dit betekent, dat de normale teelt van stamslabonen op de tuindersbedrijven ingekrompen zal moeten worden wegens een verminderde afzetmogelijkheid. Op deze bedrijven zal daardoor wellicht meer nadruk op de vroege en late teelten komen te liggen dan tot nu toe het geval was.

Er is nog onvoldoende bekend omtrent verschil in geschiktheid van de rassen om machinaal te worden geplukt. Wel lijken een opgaand planttype, waarbij de peulen hoog gedragen worden en een geconcentreerde rijping het meest gewenst.

Voor de conservering in blik zijn alleen witzadige rassen of rassen met lichtgevlamde of citroengele zaden te gebruiken daar de overige gekleurdzadige ongewenste troebelingen en verkleuringen geven.

Voorts verlangt de conservenindustrie, zowel voor het inblikken als voor het diepvriezen, rechte, ronde of ovaalronde, niet al te dikke, groene slabonen zonder draad, welke tevens mals zijn, vlezig en zonder vlies.

Voor de directe consumptie worden bijna even hoge eisen gesteld, alleen in het voor- en naseizoen wordt bij beperkt aanbod ook wel eens genoegen genomen met mindere kwaliteit.

STAMSLABOON

Vroege teelt onder glas

Hiervoor zaait men eind maart tot begin april, liefst in een verwarmde kas. Zodra de eerste blaadjes zich beginnen te ontvouwen, wordt uitgeplant. Wanneer voor de teelt onder platglas rassen gebruikt worden, die weinig gewas maken, kan het glas er langer opblijven en kan vroeger worden geplukt. Verder is het van groot belang een ras te kiezen, dat in korte tijd plukrijp is, want hoe vroeger men komt, des te hoger liggen de prijzen.

B - Prelude

Zeer geschikt wegens grote vroegheid, goede opbrengst en goede kwaliteit. Kan iets dichter geplant worden dan Dubbele Witte z. dr. Voor beschrijving zie blz. 35.

BOON**RASSENKEUZETABEL**

Teeltwijze	Zaaitijd	Aanbevolen rassen
vroegte teelt onder glas	eind maart-begin april	B - Prelude (blz. 33) B - Dubbele Witte z. dr. (blz. 34) B - Probator z. dr. (blz. 34)
vervroegde buitenteelt	april	B - Dubbele Witte z. dr. (blz. 34) B - Widusa (blz. 35) B - Prelude (blz. 35)
normale teelt in de vollegrond	mei	A - Prelude (blz. 35) A - Widusa (blz. 35) B - Dubbele Witte z. dr. (blz. 35) B - Processor (blz. 36) B - Furore z. dr. (blz. 37) B - Probator z. dr. (blz. 37)
late teelt in de vollegrond	juni of juli	B - Processor (blz. 37) B - Schreibern Imuna o.F. (blz. 37) B - Prelude (blz. 38) B - Widusa (blz. 38) B - Furore z. dr. (blz. 38)

B - Dubbele Witte z. dr.

Wordt geteeld onder platglas en in warenhuizen vanwege de goede opbrengsten en de prima consumptiekwiliteit. Het gewas kan echter wel eens gaan ranken, hetgeen een bezwaar is, omdat het glas dikwijls gelicht moet worden als de bonen nog maar net in bloei staan. Hierdoor kan het gewas gemakkelijk wind- of vorstschade oplopen. Voor beschrijving zie blz. 35.

B - Probator z. dr.

Is vroeger dan Dubbele Witte z. dr.; consumptiekwiliteit goed. Moet iets dichter worden geplant. Voor beschrijving zie blz. 37.

Vervroegde buitenteelt (stamslaboon)

Deze teelt is riskant, vooral ook in verband met de kans op nachtvorsten. Er wordt in april gezaaid, direct in de vollegrond of, als men nog vroeger wil zijn, eerst onder glas en daarna buiten uitgeplant.

B - Dubbele Witte z. dr.

Bij uitplanten kan de plantafstand in het algemeen wat kleiner genomen worden dan bij directe zaai in de vollegrond, omdat het gewas zich minder sterk vegetatief ontwikkelt. Voor beschrijving zie blz. 35.

B - Widusa

Ras, dat ook bij lage grondtemperaturen goed kiemt. Kan daarom vroeg ter plaatse worden gezaaid. Is dan naar verhouding vroeger oogstbaar dan bij normale zaai.

Voor beschrijving zie blz. 35.

B - Prelude

Is vroeg en kan in korte tijd geoogst worden.

Voor beschrijving zie hieronder.

Normale teelt vollegrond (stamslaboon)

Hiermee wordt bedoeld de hoofdteelt, waarbij bij voorkeur in de eerste helft van mei gezaaid wordt. Bij deze teelt heeft men de minste risico's en de grootste opbrengst.

A - Prelude - K.: Vreeken's Zaden, Dordrecht. Kw.r.: 1955, in 1958 overgegaan naar N.V. Gebr. Sluis, Enkhuizen. Ontstaan uit een kruising van *Enfant de Mont-Calme* met *Dubbele Witte z. dr.* in 1937.

Aan te bevelen vanwege zijn produktiviteit, vroegheid en goede peul-kwaliteit. Geschikt voor vers gebruik en conserven.

Matig stevig, sterk vertakt gewas. Peulen aan de top matig gebogen, 11-13 cm lang, rond, normaalgroen, zonder vlies en zonder draad. Zaad langovaal, wit; 33 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Onvatbaar voor zwarte vaatziekte en topsterfte; weinig gevoelig voor rolmozaïek en scherpmozaïek, matig vatbaar voor vlekkenziekte en vetvlekkenziekte. Zeer gevoelig voor *Botrytis* en *Sclerotinia*.

A - Widusa — K.: I.V.T., Wageningen. Kw.r.: 1959. In 1955 aan zaadfirma's afgegeven ter vermeerdering en verhandeling. Ontstaan uit een kruising van (*Dubbele Witte z. dr.* x *U.S. 5 Refugee*) met *Dubbele Witte z. dr.* in 1943.

Resistent tegen rolmozaïek. Is iets later oogstbaar dan *Dubbele Witte z. dr.*

Peulvorm als van *Dubbele Witte z. dr.*, recht of zwak gebogen, iets lichter van kleur. 10-13 cm lang, zonder vlies en zonder draad. Kwaliteit goed, geschikt voor vers gebruik en conserven.

Zaad ovaal met iets afgeplatte uiteinden, wit; 33 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Onvatbaar voor rolmozaïek, weinig vatbaar voor zwarte vaatziekte, zeer gevoelig voor scherpmozaïek en topsterfte, vatbaar voor vlekkenziekte en roest, vrijwel onvatbaar voor vetvlekkenziekte, matig gevoelig voor stippestreep.

B - Dubbele Witte z. dr.

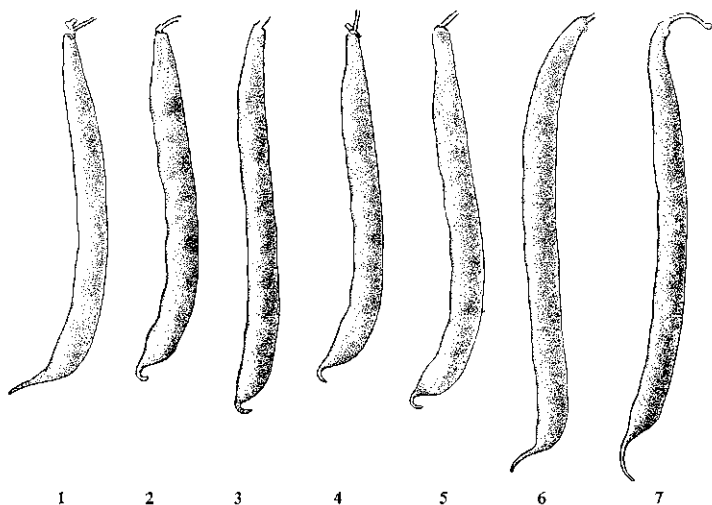
Geteeld zowel voor vers gebruik als voor conserven. Mals blijvend en zeer smakelijk; produktief. De grote gevoeligheid voor rolmozaïek kan echter, vooral in het zuiden tot teleurstelling leiden.

Middelmatig hoog, nogal slap gewas, hetgeen voor de machinale pluk bezwaarlijk kan zijn.

Peulen zwak gebogen, 10-12 cm lang, breedovaal, glad, normaalgroen van kleur, vast, vlezig.

Zaad ovaal, wit; 33 zaden wegen ongeveer 10 gram.

BOON

1 = Prelude

4 = Widusa

7 = Schreibers Imuna o.F.

2 = Dubbele Witte z. dr.

5 = Furore z. dr.

3 = Probator z. dr.

6 = Processor

Dubbele Witte z. dr. (vervolg)

Zeer vatbaar voor rolmozaïek, vatbaar voor vlekkenziekte, vrijwel onvatbaar voor vetvlekkenziekte. Zeer gevoelig voor Phaseolus virus 2, dat topsterfte kan veroorzaken, in het bijzonder nabij gladiolen; zeer vatbaar voor stippelstreep en roest.

Smaragd - K.: J. Groot, Waarland. Kw.r.: 1958. Overgenomen door N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude.

Komt overeen met Dubbele Witte z. dr., blijft echter iets langer groen en heeft lichtgroengetint zaad.

B - Processor — K.: Ferry Morse, Detroit (Mich.), Ver. Staten van Amerika. Wordt in Nederland ook onder de naam *Sabo* in de handel gebracht.

Resistent tegen rolmozaïek. Stevig, rechtopgaand gewas, daardoor geschikt voor machinale pluk. Gewas ook goed bestand tegen harde wind. Zeer productief. *Peul in wat rijpere toestand niet vliesloos, smaak matig tot slecht*, daardoor weinig aanbevelenswaardig voor de conservenindustrie.

Iets later oogstbaar dan Dubbele Witte z. dr.

Peul 13-16 cm lang, breedovaal, tamelijk dikvlezig, zonder draad. Zaad langovaal, wit; 27 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Onvatbaar voor rolmozaïek, vrijwel resistent tegen stippelstreep en roest. Vatbaar voor zwarte vaatziekte, scherpmozaïek en vetvlekkenziekte, zeer vatbaar voor vlekkenziekte.

B - Furore z. dr. — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1948. Ontstaan uit een kruising van Dubbele Witte z. dr. met U.S. 5 Refugee.

Resistent tegen rolmozaïek. Peul lichter van kleur dan Dubbele Witte z. dr., smaak goed. Geschikt voor vers gebruik en conserveren. Sterk, fors, grootbladig gewas, sterker vertakt dan Dubbele Witte z. dr., dient daarom wat ruimer gezaaid te worden. Peulen recht tot zwak gebogen, 12-14 cm lang, breedovale doorsnee, zonder vlies en zonder draad.

Zaad ovaal met iets afgeplatte uiteinden, wit; 33 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Onvatbaar voor rolmozaïek. Matig vatbaar voor zwarte vaatziekte, zeer vatbaar voor topsterfte, stippelstreep, vlekkenziekte en roest, vrijwel onvatbaar voor vetvlekkenziekte.

B - Probator z. dr. — K.: N.V. Wed. P. de Jongh, Goes. Kw.r.: 1954. Ontstaan uit een toevallige kruising met Walcheria in 1938.

Peultype als Dubbele Witte z. dr., kwaliteit goed. Is windgevoelig, zodat beschutting aan te bevelen is. Geschikt voor vers gebruik en conserveren.

Tamelijk fijn gewas, waardoor iets nauwer gezaaid kan worden dan bij Dubbele Witte z. dr.

Peulen zwak gebogen, 10-13 cm lang, breedovaal, normaalgroen van kleur, zonder vlies en zonder draad.

Zaad langovaal, wit; 40 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Weinig vatbaar voor rolmozaïek, vetvlekkenziekte en vlekkenziekte, matig vatbaar voor scherpmozaïek, zeer vatbaar voor stippelstreep en roest.

Late teelt vollegrond (stamslaboon)

Hiervoor kiest men thans algemeen die rassen, welke resistent zijn tegen rolmozaïek.

B - Processor

Geschikt voor late teelt wegens resistentie tegen rolmozaïek. Bestrijding van vlekkenziekte door bespuiting verdient aanbeveling.

Voor beschrijving zie blz. 36.

B - Schreibers Imuna o.F. — K.: F. Schreiber, Braunschweig, Duitsland. Kw.r.: aangevraagd. Ontstaan uit een kruising van Conserva met Cornell 22 in 1930.

Kan nog laat gezaaid worden door de zeer geringe vatbaarheid voor vlekkenziekte, stippelstreep en roest. In verband met de afzet verdient bij dit ras late zaai zelfs de voorkeur. Consumptiekwaliteit matig.

Rechtopgaand, stevig, sterk gewas.

Peulen recht of zwak gebogen, 13-15 cm lang, rond, oppervlak enigszins ruw, lichtgroen, vlezig, in jonge toestand vliesloos, later matig vliezig; *dient daarom op tijd geplukt te worden.*

Zaad tamelijk groot, zwak niervormig, wit; 24 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Weinig vatbaar voor rolmozaïek en scherpmozaïek; resistent tegen zwarte vaatziekte en topsterfte, matig vatbaar voor vetvlekkenziekte.

BOON

B - Prelude

Weinig vatbaar voor rolmozaïek. Kan door zijn snellere rijping iets later gezaaid worden dan Widusa en Furore.

Voor beschrijving zie blz. 35.

B - Widusa

Resistent tegen rolmozaïek. Hierdoor geschikt voor late teelt. Vatbaar voor vlekkenziekte. Niet later zaaien dan begin juli.

Voor beschrijving zie blz. 35.

B - Furore z. dr.

Geschikt voor late teelt wegens resistentie tegen rolmozaïek. Bestrijding van vlekkenziekte door bespuiting verdient aanbeveling. Niet later zaaien dan begin juli.

Voor beschrijving zie blz. 37.

STOKSLABOON

Naar de dikte van de peulen te verdelen in enkele en dubbele stokslabonen.

Enkele stokslaboon

De hieronder genoemde rassen zijn minder produktief dan de dubbele stokslabonen. Zij vergen meer plukwerk dan de dubbele en hoewel de kwaliteit hoger gewaardeerd wordt is de teelt minder lonend. Worden hoofdzakelijk door particulieren geteeld.

B - Non Plus Ultra z. dr. (Excelsior z. dr., Franse Trosprinces z. dr., Paretros z. dr., Preferent z. dr.) — Omstreeks 1925 uit Frankrijk geïmporteerd door de N.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht.

Tamelijk vroeg plukbaar, draagt lang door.

Peulen ongeveer recht, 11-13 cm lang, tussen de zaden sterk ingesnoerd, lichtgroen; 6-8 peulen per tros.

Zaad wit; 40-45 zaden wegen 10 gram.

Vatbaar voor rolmozaïek.

B - Mechelse Markt z. dr. Intr.: Hollandse Zaadhandel, Mechelen.

Vlugger afgedragen dan Non Plus Ultra is ook wat vroeger; eveneens voor late zaai geschikt. Lijkt veel op Non Plus Ultra z. dr., peul echter wat breder. Vormt de eerste peulen vlak bij de grond.

Zaad wit; 40-45 zaden wegen 10 gram.

Matig vatbaar voor rolmozaïek.

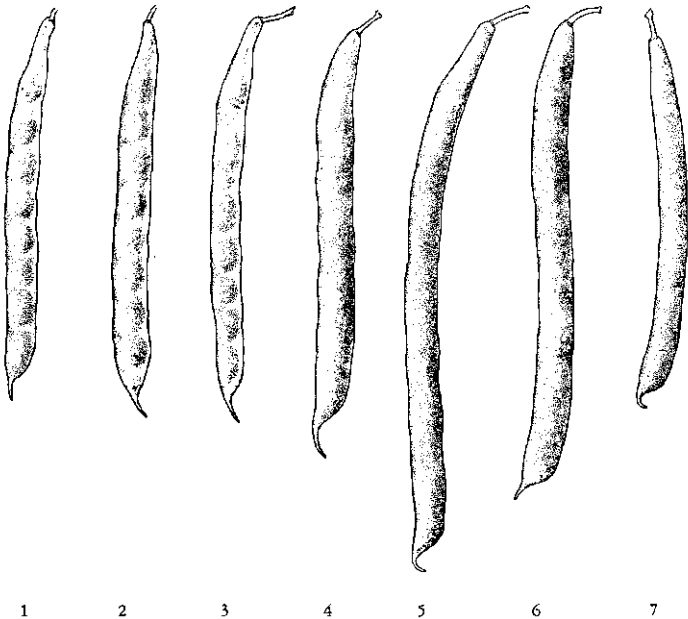
B - Progress z. dr. — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1951. Ontstaan uit een kruising van Vroege Juli z. dr. met Non Plus Ultra z. dr.

Kan ook voor late teelt gebruikt worden. Tamelijk laat plukbaar.

Peulen recht of zwak teruggebogen, 11-13 cm lang, tussen de zaden ingesnoerd, normaalgroen; draagt in trossen van 8-10 stuks.

Zaad wit; 40-45 zaden wegen 10 gram.

Vatbaar voor rolmozaïek.

- 1 = Non Plus Ultra z. dr. 2 = Mechelse Markt z. dr. 3 = Progress z. dr.
 4 = Aromata z. dr. 5 = Stringless Blue Lako White Seeded
 6 = Nestor 7 = Westlandia z. dr.

N - Metro — K.: N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht. Kw.r.: 1960. Ontstaan uit een kruising van Aromata met Trosjes z. dr.

Beproevenswaardig wegens resistentie tegen rolmozaïek. Komt in veel opzichten overeen met Mechelse Markt, heeft echter langere peulen. Resistent tegen rolmozaïek, vatbaar voor zwarte vaatziekte.

Dubbele stokslaboon

A - Aromata z. dr. — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r. 1953. Ontstaan uit een kruising van Mombacher Spek m. dr. met Vroege Juli z. dr.

Consumptiekwaliteit van het verse produkt zeer goed. De specifieke smaak blijkt bij conservering in blik verloren te gaan.

Rijkdragend. Vanwege de onvatbaarheid voor rolmozaïek ook zeer geschikt voor late teelt (zaai 2e helft juni-begin juli).

Peul ongeveer recht, 12-14 cm lang, rond, lichtgroen, dikvezig, mals, draagt in trossen van 4-6 peulen. Tamelijk vroeg, doorgaans spoedig afgedragen.

Zaad ovaal met breed afgeknotte uiteinden, wit; 25 zaden wegen ongeveer 10 gram.

BOON

Resistent tegen rolmozaïek. Vatbaar voor zwarte vaatziekte en topsterfte, zeer vatbaar voor vlekkenziekte en roest. Vrijwel resistent tegen stippelstreep.

B - Stringless Blue Lake White Seeded

Er bestaan van dit ras een aantal selecties, die enige verschillen vertonen in vroegheid, peullengte en -kromming, enz. Deze worden onder diverse namen verhandeld o.a. Amarant, Amathist, Promotor, Effecta, Allround, Capt. Carllsen.

Peulen recht tot zwak gebogen, 15-20 cm lang, rond, normaalgroen. Dient op tijd geplukt te worden, daar de peulen anders iets vliezig kunnen worden. Kwaliteit goed. Middentijds.

Zaad lang, wit; 33 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Onvatbaar voor rolmozaïek, nogal vatbaar voor zwarte vaatziekte, scherpmozaïek, topsterfte en vlekkenziekte.

B - Nestor — K.: G. J. Canjels, Blerick. Kw.r.: 1956.

Ontstaan uit een kruising van Mombacher Spek m. dr. met Non Plus Ultra z. dr. in 1944.

Ras met een goede peulkwaliteit. Resistent tegen rolmozaïek; hierdoor ook geschikt voor late zaai.

Peulen komen het meest overeen met Aromata; zijn wat langer (15-18 cm), breder en op dwarsdoorsnede breedovaal; zonder vlies en zonder draad, normaalgroen. Middentijds.

Zaden ovaal, wit; 24 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Weinig vatbaar voor zwarte vaatziekte en vlekkenziekte, matig vatbaar voor scherpmozaïek, topsterfte en stippelstreep.

N - Roem van Zwaag — K.: J. de Jong, Zwaag.

Mutant uit Dubbele Witte z. dr.

Onderscheidt zich van Dubbele Witte z. dr. door hogere groeiwijze.

Zeer beproevenswaardig uitsluitend voor kasteelt; wordt daar ongeveer 2 m hoog. Begint vanaf de grond te dragen en lijkt zeer produktief. Peul niet te onderscheiden van Dubbele Witte z. dr.

Voor buitenteelt niet aan te bevelen wegens grote vatbaarheid voor rolmozaïek.

O - Westlandia z. dr. (Westlandse Dubbele z. dr.) — K.: N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk.

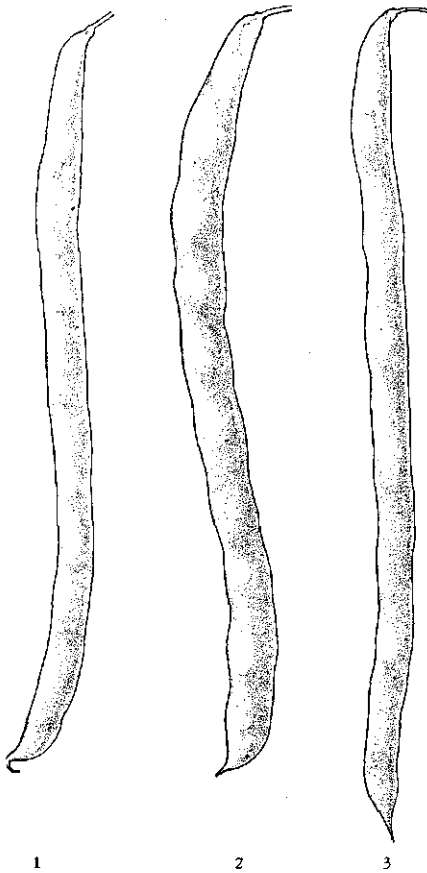
Ras van matige kwaliteit. Vanwege de gevoeligheid voor rolmozaïek minder geschikt voor late zaai.

Peul recht tot zwak gebogen, 11-12 cm lang, rond, lichtgroen, verblekend, in trossen van 4-6 peulen. Dient op tijd geplukt te worden, daar de peulen anders iets vliezig kunnen worden. Middentijds.

Zaad langovaal met schuin afgeknotte uiteinden, weinig glanzend, wit; 29 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Gevoelig voor rolmozaïek en topsterfte, zeer vatbaar voor stippelstreep.

SPEKBOON

- 1 = Hilds Neckarkönigin
 2 = Phenomeen m. dr.
 3 = Animo m. dr.

De spekboon is een grove stokslaboon, die, wegens betrekkelijk grote afmetingen van zijn scheden, tevens als snijboon gebruikt kan worden. Hij is over het algemeen productiever dan de gewone slabonen, terwijl zijn smaak uitstekend is. Het ras Hilds Neckarkönigin is wegens zijn draadloosheid ook zeer geschikt voor industriële verwerking.

A - Hilds Neckarkönigin — K.: Karl Hild, Marbach am Neckar, Duitsland. Kw.r.: 1959. Gemachtigde: J. J. Meddens, N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.). Ontstaan door kruising van Phenomeen met een Pools landras z. dr. in 1948.

BOON

Wegens draadloosheid en goede peul kwaliteit in het bijzonder ook geschikt voor de conservenindustrie. Wordt niet vlug hol en blijft lang mals.

Peul weinig gebogen, 22-26 cm lang, breedovaal, dikvlezig, normaal-groen, vrijwel zonder vlies.

Zaad langwerpig, wit; 25 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Resistent tegen rolmozaïek; tolerant voor scherpmozaïek, vatbaar voor stippelstreep en vlekkenziekte; resistent tegen vetvlekkenziekte.

B - Phenomeen m. dr.

Produktief ras van goede kwaliteit. Geschikt voor vers gebruik en conserven. Vrij laat.

Peul recht, nabij de top zwak gebogen, 23-26 cm lang, ovaal, dikvlezig, normaalgroen, tamelijk lang mals blijvend.

Zaad niervormig, middelmatig breed, wit; 20 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Weinig vatbaar voor rolmozaïek. Vatbaar voor topsterfte, roest en vlekkenziekte.

B - Animo m. dr. — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1950. Ontstaan uit een kruising van Mombacher Spek m. dr. met Phenomeen m. dr.

Blijft vrij lang mals en wordt niet vlug hol. Produktief. Middeltijds.

Begint zeer laag te dragen, zeer lange trossen van 6-8 peulen. Peul is een lang Mombacher Spek-type, recht, 24-27 cm lang, rond, dikvlezig, normaal- tot donkergroen.

Zaad tamelijk smal, niervormig, wit; 18 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Resistent tegen rolmozaïek, vatbaar voor zwarte vaatziekte, topsterfte, roest en vlekkenziekte.

SNIJBOON

In ons land worden uitsluitend witzadige rassen met groene peulen geteeld. De algemeen geteelde rassen zijn vaak niet vrij van vlies of perkament als bij droog, zonnig weer niet op tijd wordt geplukt.

STAMSNIJBOON

Tengevolge van sterke vatbaarheid van stamsnijbonen voor vlekkenziekte en mozaïekziekten, is het verschil in kwaliteit tussen de peulen van stok- en stamsnijbonen meestal groter dan bij de slabonen. Daarom worden stamsnijbonen voor de teelt in het volle seizoen weinig gebruikt. Zij vinden vrijwel uitsluitend toepassing voor vroege teelt onder glas of in de vollegrond.

B - Eerste Pluk m. dr. (Vroege Juni m. dr., Juniboon m. dr.). Selectie uit Noordster m. dr.

Rijkdragend en zeer vroeg. Door zijn vroegheid en gedrongen groeiwijze geschikt voor vroege teelt onder glas. Teelt in vollegrond risikant door de grote vatbaarheid voor rolmozaïek, topsterfte en vlekkenziekte.

Peulen iets gebogen, 16-18 cm lang, matig breed; 25 zaden wegen ongeveer 10 gram.

B - Noordster m. dr.

Wegens iets hogere groei iets minder geschikt voor glasteelt dan Eerste Pluk m. dr.

Peulen meestal vrij recht, 17-19 cm lang, matig breed.

Tamelijk vatbaar voor rolmozaïek, topsterfte en vlekkenziekte.

Van dit ras zijn tegenwoordig veel selecties in de handel met bredere peulen; 25 zaden wegen ongeveer 10 gram.

N - Gronal — K.: N.V. Nederlandse Elitezaad Maatschappij, Hillegom. Kw.r.: 1959 door N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht. Ontstaan door kruising van Groninger Weekschil m. dr. met Allervroegste m. dr. in 1949.

Slap gewas met lange zijstengels. Peul 22-24 cm lang, 20-22 mm breed, m. dr. 20 zaden wegen ongeveer 10 gram. Tamelijk vroeg.

Weinig vatbaar voor rol- en scherpmozaïek, vatbaar voor stippelstreep en vlekkenziekte.

Rassen waarover meer ervaring gewenst is

Dageraad - K.: R. Kooiman, Andijk-Oost. Kw.r.: 1956. Ontstaan door selectie uit Noordster m. dr.

Beproevoenswaardig vanwege de draadloosheid. Gewas tamelijk fijn, daardoor ook onder glas te telen. Is later dan Eerste Pluk.

Peulen recht, 12-15 cm lang, tamelijk smal (15-18 mm), normaalgroen.

25 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Tamelijk vatbaar voor rolmozaïek, scherpmozaïek, topsterfte en vlekkenziekte.

Aubade - K.: „West-Friesland“, Wijdenes. Kw.r.: 1959. Ontstaan door kruising van Noordster m. dr. met Brede z. dr. in 1945.

Te beproeven wegens draadloosheid.

Peulen recht of zwak gebogen, 15-18 cm lang en 18-22 mm breed.

20 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Zeer vatbaar voor rolmozaïek, scherpmozaïek, topsterfte en stippelstreep; vatbaar voor vlekkenziekte en vetvlekkenziekte.

STOKSNIJBOON

Kasteelt

B - Vroege Veense m. dr.

Zeer geschikt voor kasteelt door de minder welige groei, grote vroegheid en doordat de planten vanaf de grond beginnen te dragen. Behalve in de Venen, buiten niet te telen door de zeer grote vatbaarheid voor rolmozaïek.

Laag, tamelijk vertakt gewas.

Peulen matig lang, tamelijk donkergroen.

22 zaden wegen ongeveer 10 gram.

B - Ezetha's Superba

Voor beschrijving zie blz. 46.

RASSENKEUZETABEL

Teeltwijze	Zaaitijd	Aanbevolen rassen
vroege kasteelt	15 maart- 1 april	B - Vroege Veense m. dr. (blz. 43) B - Ezetha's Superba (blz. 43)
late kasteelt	juni-juli	B - Romore (blz. 44) B - Allervroegste m. dr. (blz. 44)
vervroegde buitenteelt	april	B - Ezetha's Superba (blz. 44) B - Romore (blz. 44) O - Allervroegste m. dr. (blz. 44)
normale buitenteelt	mei	A - Combine (blz. 45) A - Romore (blz. 46) A - Ezetha's Superba (blz. 46) B - Precosa (blz. 46) B - Heida z. dr. (blz. 46) B - Allervroegste m. dr. (blz. 47) B - Mechelse Sabel m. dr. (blz. 47)

B - Romore

Begint laag te dragen.
Voor beschrijving zie blz. 46.

B - Allervroegste m. dr.

Begint bij kasteelt hoger te dragen en is iets minder vroeg dan Vroege Veense m. dr. en Eersteling m. dr.
Voor beschrijving zie blz. 47.

Behalve de hiervoor genoemde rassen kan ook *Combine* voor kasteelt gebruikt worden, alhoewel de oogst laat valt.

Vervroegde buitenteelt (stoksnijboon)

Zaai in perspotten, stenen potten, kistjes of iets dergelijks onder glas. Uitplanten in de vollegrond.

B - Ezetha's Superba

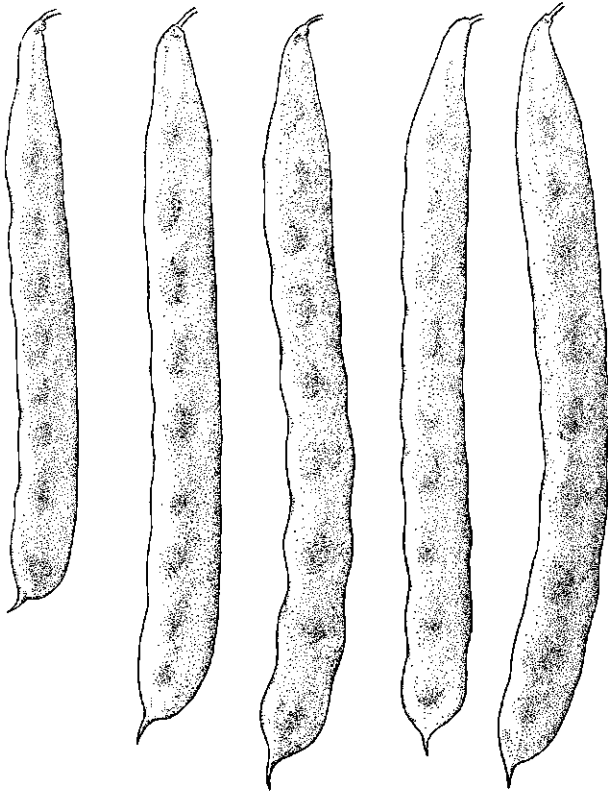
Voor beschrijving zie blz. 46.

B - Romore

Voor beschrijving zie blz. 46.

O - Allervroegste m. dr.

Is sterk en vroeg.
Minder goede kwaliteit.
Voor beschrijving zie blz. 47.

1

2

3

4

5

1 = Vroege Veense m. dr. 2 = Ezetha's Superba 3 = Romore
 4 = Infra 5 = Supra

Normale buitenteelt (stoksrijboon)

A - Combine — Samengesteld uit twee rassen *Infra* en *Supra*.
 K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1950. Ontstaan uit een kruising van Ras Verschoor met Mombacher Spek m. dr.

Beide typen komen in eigenschappen veel met Ras Verschoor overeen, doch onderscheiden zich daarvan door resistentie tegen rolmozaïek en vatbaarheid voor zwarte vaatziekte. Late teelt is goed mogelijk, indien eind juni-begin juli gezaaid wordt en geen gladiolen in de nabijheid worden geteeld. Ook voor vroege of late kasteelt wordt wel Combine gebruikt.

Beide typen worden ook afzonderlijk verhandeld.

BOON

Peul recht tot zwak gebogen, 22-26 cm lang, 20-24 mm breed, mals en, mits op tijd geplukt, vrijwel zonder draad.

Supra heeft iets langere peulen, die ook breder zijn dan die van Infra en is iets vroeger. Bovendien draagt Supra de meeste peulen vrij hoog, terwijl Infra de hoofdproduktie vrij laag draagt en reeds vanaf de grond peulen vormt. De peulen van Supra zijn iets malser en lichter van kleur, de zaden iets platter en breder dan van Infra; 17 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Vrij laat.

Resistent tegen rolmozaïek, vatbaar voor zwarte vaatziekte, topsterfte, stippestreep, vlekkenziekte en roest.

A - Romore — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1956.

Ontstaan door selectie uit Eersteling.

Vroeg en zeer produktief. Door de goede peulkwaliteit te verkiezen boven Allervroegste m. dr.

Gelijkmatig ontwikkeld, tamelijk dicht gewas. Komt in peulvorm en kwaliteit nagenoeg overeen met Ezetha's Superba. Heeft ook draad. Begint zeer laag te dragen; 15 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Onvatbaar voor rolmozaïek, weinig vatbaar voor zwarte vaatziekte, vatbaar voor stippestreep.

A - Ezetha's Superba — K.: Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen.

Kw.r.: 1955. Ontstaan door selectie uit Eersteling of Allervroegste.

Vroeg en produktief. Door de betere peulkwaliteit te verkiezen boven Allervroegste.

Gelijkmatig ontwikkeld gewas met grote, normaal groene bladeren. Peul met draad, breder, rechter, zachter en iets lichter van kleur dan Allervroegste m. dr. Gewaardeerd type.

17 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Weinig vatbaar voor rolmozaïek, onvatbaar voor zwarte vaatziekte, vatbaar voor stippestreep.

B - Precosa — K.: N.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.). Kw.r.: 1959.

Ontstaan door kruising van Haubners Record met Clazina.

Dit ras is zonder draad, vroeg, en volgens de eerste gegevens produktief. Hierdoor zeer beproevenswaardig.

Peul recht, 22-25 cm lang, normaal groen.

Resistent tegen rolmozaïek, tolerant voor scherpmozaïek, vatbaar voor stippestreep.

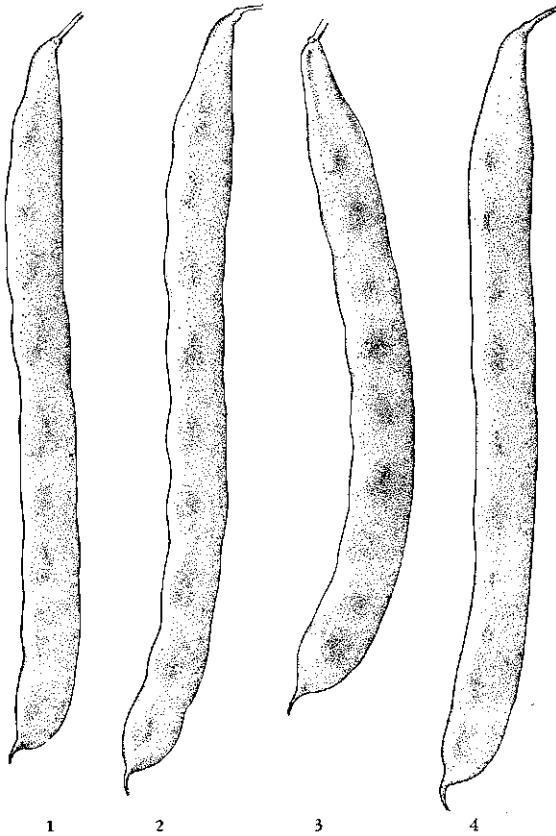
B - Helda z. dr. — K.: Karl Hild, Marbach am Neckar, Duitsland.

Kw.r.: 1959. Gemachtigde J. J. Meddens, N.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.). Ontstaan uit een kruising van Slagzwaard m. dr. met Hilds Neuzucht 394.

Beproevenswaardig in verband met draadloosheid en rolmozaïek-resistentie.

Peul recht, 22-26 cm lang. Licht tot normaal groen. Middentijds.

Resistent tegen rolmozaïek, vatbaar voor scherpmozaïek en stippestreep.

1 = Precosa

2 = Helda z. dr.

3 = Allervroegste m. dr.

4 = Mechelse Sabel m. dr.

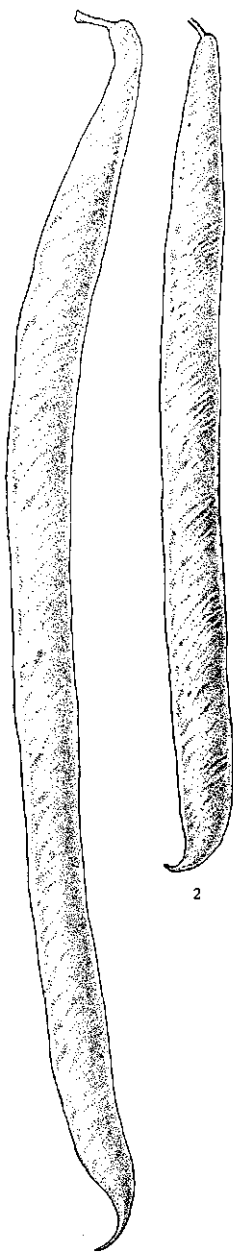
B - Allervroegste m. dr.

Vroeg, goed bestand tegen ongunstige weersomstandigheden. Gelijkmatic ontwikkeld gewas met normaal groene bladeren. Peul recht of zwak gebogen, 20-22 cm lang, tamelijk donkergroen, spoedig vliezig. Dient daarom op tijd geplukt te worden. 17 zaden wegen ongeveer 10 gram. Matig vatbaar voor rolmozaiek, topsterfte en stippelstreep.

B - Mechelse Sabel m. dr.

Geschikt voor vroege buitenteelt; voor kasteelt niet aan te bevelen. Peul zeer vliezig, behoudens bij zeer vroege pluk. Gelijkmatic ontwikkeld, matig dicht gewas met normaal groene bladeren. Peul recht tot zwak gebogen, 24-26 cm lang, smal (19-21 mm)

BOON

1

2

met lange snavel, normaal groen; 17 zaden wegen ongeveer 10 gram. Vroeg.

Matig vatbaar voor rolmozaïek, tamelijk vatbaar voor vlekkenziekte. Zeer vatbaar voor stippestreep.

PRONKBOON

De pronkboon is grover dan de stoksla- en stoksnijsboon, maar hij is sterker tegen de meeste ziekten en beter bestand tegen ruwe weersomstandigheden. Daarom wordt hij vandoord vaak als windkering om snijbonen, augurken, tabak, enz. gebruikt.

De roodbloeiende en de bontbloeiende rassen worden geteeld voor export van de zaden naar Engeland.

De pronkbonen zijn onvatbaar voor virusziekten en hebben doorgaans ook weinig van schimmelziekten te lijden. Indien onvoldoende vruchtwisseling wordt toegepast, komt soms verwelkingsziekte (*Fusarium*) voor. Verder zijn vooral de roodbloeiende rassen nogal vatbaar voor vetvlekkenziekte.

A - Smalle Snijpronker — K.: Vreeken's Zaden, Dordrecht; in 1927 geïntroduceerd onder de naam *Erecta*.

Uitstekend bruikbaar als snijboon, mits op tijd wordt geplukt.

Voor vers gebruik en conserven.

Normaal gewas, witbloeiend.

Peulen recht of zwak gebogen, 25-29 cm lang, smal, groen, vlezig. Zaad vrij groot, tamelijk smal, wit; 10 zaden wegen ongeveer 10 gram. Van dit ras zijn selecties in de handel onder de namen: *Emergo*, *Erecta* en *Selecta*.

1 = Excelsior

2 = Smalle Snijpronker

Smalle Snijpronker (vervolg)

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1955-1956

N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk	N.V. C. W. Pannevis, Delft
Manus van Beusekom, Utrecht	N.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht
A. H. W. Bulten, Aalten	N.V. P. Rood en Zn, Bovenkraspel
N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	Ruiter's Zaden, Andijk-Oost
N.V. Wed. P. de Jongh, Goes en	Piet van der Veld, Lisse
fa. Koning en Vlieger, Goes	J. R. Vos, Groningen
H. van Kampen Jr, Pijnacker	Vreeken's Zaden, Dordrecht
N.V. Gebr. van Namen, Dordrecht	N.V. Jan A. Zwaan, Leidschendam
N.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam

B - Excelsior — K.: N.V. C. W. Pannevis, Delft. Kw.r.: 1958. Ontstaan door selectie uit Witbloeiende Reuzen.

Normaal gewas, witbloeiend.

Peul recht of zwak gebogen, zeer lang (35-40 cm), smal, glanzend groen met tamelijk effen oppervlak. Matig produktief. Zaad vrij groot, tamelijk breed, wit; 10 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Goedgekeurd in de praktijkproeven 1955-1956.

N - Désirée (07 ZD) — K.: N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg. Kw.r.: 1961.

Te beproeven wegens draadloosheid.

Peulen zwak gebogen, iets korter en breder dan de meeste selecties van smalle snijpronker. Witzadig; 10 zaden wegen ongeveer 10 gram.

BROCCOLI

(*Brassica oleracea* L. var. *cymosa* Duch.)

Broccoli onderscheidt zich van bloemkool doordat de bloemstengels langgerekt zijn, waardoor geen vaste „kool” wordt gevormd, maar een losse bloeiwijze ontstaat. Er komen rassen voor met groene en violette bloemknoppen, terwijl ook een witte overgangsvorm naar bloemkool bekend is. Niet verwarren met winterbloemkool die vroeger ook wel broccoli werd genoemd. Voor winterbloemkool zie blz. 29. In Amerika maakt het groene ras veel opgang onder de naam „Green Sprouting Broccoli”. De kool is smakelijk en heeft een hoge voedingswaarde vooral wat betreft het gehalte aan vitamines B₂ en C. De slechte houdbaarheid is echter een groot bezwaar; reeds een dag na de oogst is het produkt geel en onooglijk. Hierdoor is het alleen geschikt voor diepvries en voor gebruik door particulieren.

Voor teelt op grotere schaal zal in Nederland vermoedelijk alleen de herfstteelt in aanmerking komen. Hiervoor wordt in mei gezaaid en eind juni-begin juli uitgeplant. De oogst valt dan in september en oktober. De opbrengst kan 8.000-10.000 kg per ha bedragen.

O - Zomer- en herfstbroccoli

In I.V.T.-proeven zijn goede resultaten verkregen met *Sprouting Early K & V* en met *Green Sprouting Early Medium*, beide van Ferry Morse, Detroit, Ver. Staten van Amerika.

De teelt van broccoli is uitvoerig beschreven in Meded. Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen nr. 172 „Groene broccoli” door ir. M. Nieuwhof.

CHINESEKOOL/CONSUMPTIERAAP

CHINESE KOOL

(*Brassica cernua* (Thbg) Forb. & Hemsl.)

De vraag naar deze groente is gering waardoor de teelt van zeer beperkte omvang is.

Het gewas is geschikt voor nateelt en wordt dan in juli ter plaatse gezaaid. Zaaïen vóór 1 juli heeft tot gevolg, dat de meeste planten gaan schieten voordat een kool gevormd is. Op lichte grond is het gevaar voor knolvoetaantasting groot.

A - Cantonner Witkrop (Granaat, Torpedo)

Blad donkergroen, krop lang en smal

CONSUMPTIERAAP

(*Brassica campestris* L. var. *rapa* (L.) Hartm.)

Men onderscheidt meirapen, die begin maart (of later) gezaaid worden en dan omstreeks eind mei (of later) geoogst kunnen worden, en herfstrapen, die omstreeks 10 augustus worden gezaaid en omstreeks 11 oktober gerooïd worden.

Hieronder wordt alleen een aantal selecties van meirapen vermeld, welke zijn goedgekeurd in de vereenvoudigde praktijkproeven 1959-1960.

A - Italiaanse Roodkop

De vroegste van alle meirapen. Heelbladig. Loof bij de meeste selecties kort of tamelijk kort. Knol plat, weinig of niet hoekig, wit met paarse kop.

Goedgekeurde selecties vereenvoudigde praktijkproeven 1959-1960

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Loof
Italiaanse Roodkop Broei	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen	fijn
Vroege Platte Witte Blauwkop	N.V. Supergran, Haarlem	tam. lang
Italiaanse Roodkop	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen	fijn
Platte Witte Roodkop, ras Sprinter	Fa. L. Clause, Bovenkarspel	zeer fijn

B - Italiaanse Witte

Niet zo vroeg als Italiaanse Roodkop. Heelbladig. Vrij veel loof. Knol plat, weinig hoekig, wit.

Goedgekeurde selecties vereenvoudigde praktijkproeven 1959-1960

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Loof
Italiaanse Witte Broei	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen	middelematig
Vroege Platte Witte Mei	N.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg	tam. lang

CONSUMPTIERAAP/DOPERWT

B - Platte Witte Mei

Middelmatig vroeg, soms zelfs laat. Loof ingesneden, middelmatig fors. Knol plat, nogal hoekig, wit met in de regel groene kop.

Goedgekeurde selecties vereenvoudigde praktijkproeven 1959-1960

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Loof
G geheel Witte Mei	N.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht	middelmatig
Platte Witte Mei	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen	middelmatig

DOPERWT

(*Pisum sativum* L.)

Doperwten worden geteeld voor vers gebruik en voor conserveren. De oogstzekerheid wordt door verschillende factoren bepaald, waarvan resistentie tegen topvergeling, Amerikaanse vaatziekte en nachtvorst zeer belangrijk zijn.

De rassen verschillen in gevoeligheid voor nachtvorst; over het algemeen zijn de vroege rassen het meest gevoelig. Een deel der rassen bezit resistentie tegen topvergeling en/of Amerikaanse vaatziekte.

Topvergeling. Het eerste symptoom van deze vooral in de westelijke kleigebieden optredende ziekte is een gele verkleuring van de top bij verspreid in het veld staande planten.

De zieke planten blijven sterk in groei achter, in de loop van het seizoen neemt het aantal zieke planten toe en hierdoor kan de opbrengst sterk verminderd worden. Deze ziekte moet worden toegeschreven aan een virus, dat wordt overgebracht door bladluizen van lucerne op erwten en tuinbonen.

Amerikaanse Vaatziekte (*Fusarium oxysporum forma pisi ras I*). Aaangetaste planten verwelken en vallen uiteen. De bladeren rollen op, verkleuren grijs en verdorren, te beginnen onder aan de stengels. Meestal ontstaan roodbruine verkleuringen in de stengels. Het gewas sterft vroeg af (juni).

De veroorzaker van de ziekte leeft in de grond, speciaal in kleigebieden. Uitbreiding van de Amerikaanse vaatziekte vindt gemakkelijk plaats doordat stro van zieke planten of besmette grond op andere percelen wordt overgebracht. Op besmette grond dienen resistente rassen te worden geteeld.

Voetziekten. Bij ongunstige groeiomstandigheden zoals natte grond, nachtvorst, stuwende zandgrond kunnen voetziekten ontstaan veroorzaakt door *Fusarium*, *Botrytis cinerea* of andere schimmels. Hierbij treedt dikwijls rotting van stengelvoet en wortels op en zijn inwendige roodachtige verkleuringen algemeen.

St. Jansziekte. Voornamelijk in het zuidwestelijk zeekleigebied komt plaatselijk het erwtencystenaaltje voor (St. Jansziekte). De ziekte is te herkennen aan een slecht ontwikkeld wortelgestel, waarop witte en bruine puntjes (cysten) voorkomen. Verschillen in vatbaarheid van de rassen zijn niet bekend. Ter bestrijding dient een ruime vruchtwisseling te worden toegepast.

Vroege Verbruining. De laatste jaren is op een aantal percelen het voorkomen van vroege verbruining geconstateerd. Dit is een virusziekte, waarbij de planten in hoofdzaak vanuit de grond worden aangetast en waarvan de planten ernstige gevolgen kunnen ondervinden. Voorzover thans bekend, zijn de algemeen geteelde rassen alle vatbaar behalve Wyola, die tamelijk resistent is.

DOPERWT

Behandeling van het zaaizaad met T.M.T.D.- of Chinon-bevattende middelen is bij kreukerwtenrassen beslist noodzakelijk en is ook aan te raden voor rondzadige rassen.

Bladrandkever, thrips, knopmade en erwtenpeulboorder (wormstekigheid) kunnen met goed resultaat bestreden worden. (Zie o.a. Bericht no. 1421 van de Plantenziektenkundige Dienst.)

Daar de rassenkeuze samenhangt met teeltwijze en bestemming van het produkt, is bij de hierna volgende rasbeschrijvingen een onderverdeling gemaakt in: teelt voor conserven, zie blz. 52 en teelt voor vers gebruik, zie blz. 60.

TEELT VOOR CONSERVEN

De conservenindustrie verwerkt thans uitsluitend volvelds geteelde doperwten.

Het streven is er op gericht om produktieve, oogstzekere rassen van prima consumptiekwaliteit te telen en te verwerken. Bovendien wenst men rassen met uiteenlopende rijpingstijd om een noodzakelijke oogst-spreiding te verkrijgen.

Voor de vriesconservering worden in hoofdzaak kreukerwtenrassen met niet te grove, donkergroene, zachte, sappige erwten verlangd.

Bij de blikconservenindustrie valt een uitgesproken voorkeur minder waar te nemen. Zowel rondzadige als gekreuktzadige rassen bieden mogelijkheden. Ook wat grofheid en kleur van het zaad in dopstadium betreft lopen de eisen uiteen. Een en ander hangt samen met de afzetpositie in binnen- en buitenland. De laatste jaren wordt vooral de nadruk gelegd op fijne doperwten van lichtgroene kleur.

ZAAZAADHOEVEELHEDENTABEL

	Gemiddelde grond kg/ha	Stro-arme grond kg/ha	Stro-rijke grond kg/ha	Gebaseerd op 1000-korrel- gew.** van
Aurora	280	310*	250	230
Gloire de Quimper	275	300*	250	220
Alaska	205	225	180	180
Onyx	235	260	210	190
Pixie	200	220	180	160
Venlose Lage	150	170	130	170
Venlona II	235	260	210	210
Cavalier	180	200*	160	180
Supcovert	165	190	140	190
Roi des Fins vert	140	160	120	160
Espoir de Gembloux	120	130	110	170
Cobri	165	190	140	190
Kelvedon Wonder	280	315	250	220
Double One	200	230	170	200
Elf	230	260	200	200
Ketva	280	315*	250	220
Wyola	190	205	175	220
Juwel	145	160	135	170
Vitalis	230	255	215	230

* niet aanbevelenswaardig voor stro-arme grond.

** het 1000-korrelgewicht kan soms vrij sterk variëren.

OVERZICHT RASEIGENSCHAPPEN*

In onderstaand overzicht betekent een hoog cijfer een gunstige waardering voor de betreffende eigenschap. Bovendien zijn lang stro, grote vroegheid van begin bloei, en vroege rijping door een hoog cijfer aangegeven. Een hoog cijfer voor neiging tot doorbloeien betekent weinig doorbloei.

	Rondzadige rassen												Gekreutzadige rassen							
	Aurora	Gloire de Quimper	Alaska	Onyx	Pixie	Venlose	Lage	Venlona II	Cavallier	Supcover	Kot des Espoir de Gembloux	Cobri	Kelvedon	Wonder	Double One	Elf	Kelva	Wyla	Juwel	Vitalis
Lengte van stro	4	4	9	4	8	6	6	6	4 ⁵	7	6 ⁹	7	6	6	6	7	4 ⁵	8	7 ⁵	6 ⁵
Stevigheid	7	7	7	7	4 ⁵	6 ⁵	6 ⁵	6 ⁵	6 ⁵	7 ⁵	6	6 ⁵	6 ⁵	9	6 ⁵	6 ⁵	6	5	6 ⁵	7
Uitstoeling	1	1	1	1	1	4	2	4	4	3	4 ⁵	4	1	4	3	2	2	2	3	2
Vroegheid van begin bloei	9	9	9	9	9	8	8	8	8	7	7	5 ⁵	8	8	8	7 ⁵	8	6	5 ⁵	6
Neiging tot doorbloeien	9	9	5 ⁵	8	5	6	8	7	5 ⁵	6 ⁵	7	8	8	8	8	8	8 ⁵	8	6 ⁵	8
Vroegrijpheid	9 ⁵	9	9	9	9	7 ⁵	8 ⁵	8	5 ⁵	5 ⁵	4	4 ⁵	7 ⁵	7	7	8	5 ⁵	4 ⁵	5	
Resistentie tegen topvergeling	4	4	4	4	6	4	4	4	6	5	5	9	8	5	9	8	9	9	9	8
Resistentie tegen Am. vaatz.	10	1	10	10	10	10	10	10	10	1	1	10	1	1	1	10	10	10	10	10
Conservenkwaliteit	8	8 ⁵	8	8	8	7 ⁵	7 ⁵	8	7 ⁵	7 ⁵	8	7 ⁵	8 ¹⁾	8 ¹⁾	7 ⁵	8 ¹⁾	7 ⁵	7 ⁵	7 ⁵	7 ⁵
Fijnheid van de doperwt	7 ⁵	8	8 ⁵	8	9	8	7 ⁵	8	8	8 ⁵	8 ⁵	8	4	5 ⁵	7	5	5 ⁵	7	5 ⁵	5 ⁵
Productiviteit	7	7	6 ⁵	7	6 ⁵	7 ⁵	7 ⁵	7 ⁵	8	8	7 ⁵	8	8	8	8	8	8	8	8	8

1) Voor diepvriesconserven.

* Voor de samenstelling van dit overzicht is o.a. gebruik gemaakt van gegevens ter beschikking gesteld door het Proefstation voor Akker- en Weidebouw en het Instituut voor Plantenziektenkundig Onderzoek te Wageningen.

DOPERWT

RASSENKEUZETABEL

De hieronder opgenomen rassen zijn ingedeeld naar de vorm van het droge zaad (rond of gekreukt) en naar de tijd van rijping (zeer vroeg, vroeg, hoofdseizoen, laat).

Teeltwijze	Aanbevolen rassen	Zaadkleur	
		in dopstadium	droog
Rondzadige erwten zeer vroeg	B - Aurora (blz. 54)	lichtgroen	groen
	B - Gloire de Quimper (blz. 54)	lichtgroen	groen
	B - Alaska (blz. 55)	lichtgroen	groen
	N - Onyx (blz. 55)	lichtgroen	groen
	O - Pixie (blz. 55)	lichtgroen	groen
	<i>Ras waarover meer ervaring is gewent</i>		
	Lilaska (blz. 56)	lichtgroen	groen
vroeg	B - Venlose Lage (blz. 56)	lichtgroen	geel
hoofdseizoen	B - Supcovert (blz. 56)	lichtgroen	groen
	B - Roi des Fins vert. (blz. 56)	lichtgroen	groen
laat	B - Espoir de Gembloux (blz. 57)	lichtgroen	groen
	N - Cobri (blz. 57)	lichtgroen	groen
Gekreuktzadige erwten vroeg	B - Kelvedon Wonder (blz. 57)	donkergroen	groen
	B - Double One (blz. 58)	donkergroen	groen
	B - Elf (blz. 58)	lichtgroen	groen
	B - Kelva (blz. 59)	donkergroen	groen
		<i>Ras waarover meer ervaring gewent is</i>	
	Kelex (blz. 59)	donkergroen	groen
hoofdseizoen	B - Wyola (blz. 59)	donkergroen	groen
	B - Juwel (blz. 59)	lichtgroen	groen
	N - Vitalis (blz. 60)	donkergroen	groen

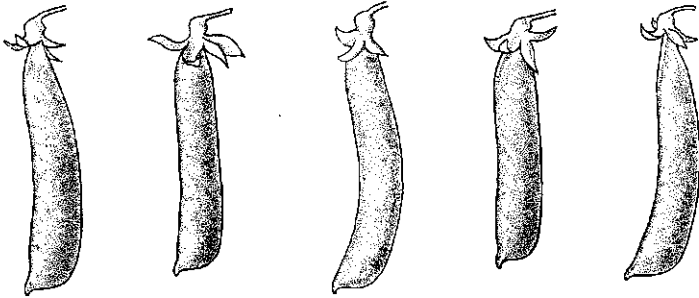
RONDE ERWTEN

Ronde conservenerwten, zeer vroeg

B - Aurora — K.: N.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg.

Verdient vooral aanbeveling op gronden die veel stro leveren. Zeer vroeg, gewas kort en stevig. Bloeit ook onder ongunstige omstandigheden gelijkmatig af. De consumptiekwaliiteit is goed, de sortering echter iets grover dan van Alaska. Veelal éénpeuldig, peulen klein, recht, met 6-7 matig grote lichtgroene erwten. Matig gevoelig voor nachtvorst. Zeer vatbaar voor topvergeling. Resistent tegen Amerikaanse vaatziekte.

B - Gloire de Quimper — K.: Tézier, Valence-sur-Rhône, Frankrijk; ontstaan uit een kruising van Express Alaska met Chemin Long.

1 = Aurora 2 = Alaska 3 = Onyx 4 = Pixie 5 = Venlose Lage

Gloire de Quimper (vervolg)

Komt vrijwel overeen met Aurora, verschilt van dit ras door de vatbaarheid voor Amerikaanse vaatziekte. Is ook wat gevoelig voor Botrytisrot aan stengel en peul.

B - Alaska

Hoewel het gewas lang, slap en ijl is, wordt dit ras nog geteeld om zijn vroegheid, goede consumptiekwaliteit en fijne sortering. Dient op goede grond geteeld te worden om voldoende produktief te zijn. De in de handel voorkomende selecties variëren enigszins in groeihogte. Overwegend éénpeulig, peulen klein, 6-7 cm lang met 6-7 kleine, lichtgroene erwtten. Het rijpe zaad is klein, rond, lichtgroen en glad, behoudens een kleine deuk.

Matig gevoelig voor nachtvorst en vatbaar voor topvergeling. De meeste selecties zijn resistent tegen Amerikaanse vaatziekte.

Alaska 14 - Brotherton, Ellensburg, Washington, Ver. Staten van Amerika.

Een Alaskaselectie die wat sortering betreft het midden houdt tussen de gewone Alaska en Pixie. Consumptiekwaliteit als van Alaska. Deze selectie wordt ook in de handel gebracht als Alaska.

N - Onyx — K.: N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.). Kw.r.: 1960. Ontstaan uit een kruising van Sweet Alaska met een eigen geniteur.

Is vroeg en geeft een goede opbrengst. Het stro is kort en stevig. Kwaliteit goed. Beproevenwaardig, speciaal op vruchtbare gronden.

Vatbaar voor topvergeling, resistent tegen Amerikaanse vaatziekte. Heeft de indruk gemaakt gevoelig te zijn voor nachtvorst.

O - Pixie — K.: Asgrow, New Haven, Connecticut, Ver. Staten van Amerika. Kw.r.: 1957. Gemachtigde: Fr. Verheyden, Rotterdam.

Ongeveer even vroeg als Alaska, het stro is wat korter en de erwt wat fijner dan van Alaska. De consumptiekwaliteit is goed, doch iets minder dan van Alaska doordat de schil iets meer naar voren

DOPERWT

komt. Dit houdt vermoedelijk verband met de fijnere korrel. In het dopstadium is het zaad lichtgroen; het rijpe zaad is rond en groen. Tamelijk vatbaar voor topvergeling, resistent tegen Amerikaanse vaatziekte.

Ras waarover meer ervaring gewenst is

Lilaska - K.: Crites Seed Co., Moscow, Idaho, Ver. Staten van Amerika. Kw.r. aangevraagd door diens gemachtigde de N.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg.

Sterke neiging tot doorbloeien, hetgeen de rijping kan vertragen. Kwaliteit lijkt goed (als van Alaska). Is echter vatbaar voor Amerikaanse vaatziekte. Het opbrengstvermogen ligt daarentegen hoger dan van Alaska.

Ronde conservenerwten, vroeg

B - Venlose Lage

Verdient vooral aanbeveling op gronden die veel stro leveren. Vroeg, gewas kort tot vrij kort en stevig. Sortering wat fijner dan van Aurora en Gloire de Quimper.

Bij te laat oogsten op onregelmatige grond kunnen gele erwten voorkomen. Indien het gedurende de bloei koel en voldoende vochtig is, kan de bloei aanzienlijk langer dan normaal doorgaan, met als gevolg veel langer stro en latere rijping.

Matig gevoelig voor nachtvorst. Zeer vatbaar voor topvergeling. Enkele selecties zijn resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, o.a. *Venlona II* en *Cavalier*. Tussen de in de handel voorkomende selecties bestaan aanmerkelijke verschillen in groeihoogte en peulvorm. Overwegend tweepeulig, peulen klein, stomp, afhankelijk van de selectie recht of zwak gebogen, met 6 matig grote, lichtgroene erwten.

Het rijpe zaad is matig groot, rond, glad en geel.

Ronde conservenerwten, hoofdseizoen

B - Supcovert — K.: André Blondeau, Bersée, Nord, Frankrijk. Kw.r.: 1957; gemachtigde J. J. Meddens, N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.). Ontstaan uit een kruising van Chemin Long met Roi des Fins vert.

Fijn en stevig stro. Kwaliteit vrijwel gelijk aan Roi des Fins verts; iets later oogstrijp; sortering iets minder fijn. In het dopstadium is het zaad lichtgroen, het rijpe zaad is rond en groen. Vaak iets minder produktief dan Roi des Fins verts.

Resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, matig vatbaar voor topvergeling.

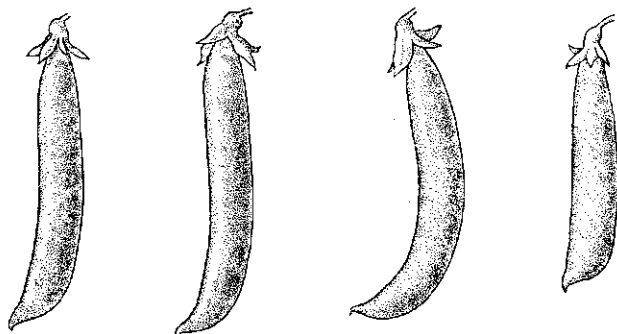
Wordt veel geteeld.

B - Roi des Fins verts — K.: Tézier, Valence sur Rhône, Frankrijk. Ontstaan uit een kruising van Serpette nain C.P.U. met Gontier vert.

Komt vrijwel overeen met *Finette* (N.V. A. R. Zwaan en Zn, Voorburg).

Wordt veel geteeld om de fijne sortering van de doperwten en de grote produktiviteit. Goede kwaliteit voor blikconserven. Iets slap gewas. Overwegend tweepeulig, peulen 8-10 cm lang met 6-7 kleine lichtgroene erwten. Opbrengst in de regel goed of zeer goed. Het rijpe zaad is klein, rond, iets gedeukt, lichtgrijsgroen.

Vatbaar voor topvergeling, vatbaar voor Amerikaanse vaatziekte, matig gevoelig voor nachtvorst.

1 = Supcovert 2 = Roi des Fins vert. 3 = Espoir de Gembloux 4 = Cobri

Ronde conservenerwten, laat

B - Espoir de Gembloux — K.: Prof. A. Lecrenier, Gembloux, België.

Kw.r.: 1956; gemachtigde J. J. Meddens, N.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.). Ontstaan uit een kruising van Excelsior de Sutton met Nain hâtif d'Annonay.

Laat, productief ras, met fijne doperwten van goede consumptiekwaliteit. Gewas vrij lang, matig stevig, tamelijk uitstoelend. Overwegend tweepeulig, peulen krombektype met 8-9 lichtgroene zaden per peul. Het rijpe zaad is klein, rond en groen. Vatbaar voor topvergeling en Amerikaanse vaatziekte.

N - Cobri — K.: „West-Friesland”, Wijdenes. Kw.r.: aangevraagd. Ontstaan uit een kruising van (Lincoln × Zelka) × Conservenkoningin.

Vrij laat ras, doch iets minder laat dan Espoir de Gembloux. Tamelijk lang gewas, vrij stevig, enigszins uitstoelend. Opbrengstvermogen goed; overwegend tweepeulig. Fijne doperwt met goede kwaliteit.

In tegenstelling met Espoir de Gembloux resistent tegen Amerikaanse vaatziekte en topvergeling.

KREUKERWTEN

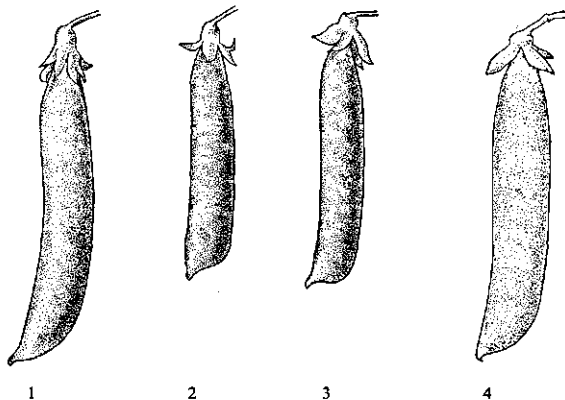
Kreukerwten voor conserven, vroeg

B - Kelvedon Wonder — K.: W. Hurst, Engeland. Ontstaan uit een kruising van Lincoln met Petit Merveille. In 1925 in de handel gebracht.

Wordt veel voor vriesconserven gebruikt, omdat de donkere, olijfgroene kleur in overeenstemming is met de eisen, die de vriesconserving stelt. De consumptiekwaliteit is goed.

Matig lang, vrij open, matig stevig gewas. Overwegend tweepeulig, peulen vrij groot, spits, iets gebogen met 7-9 olijfgroene, vrij grote,

DOPERWT

1 = Kelvedon Wonder 2 = Double One 3 = Elf 4 = Kelva

Kelvedon Wonder (vervolg)

zeer zoete erwten. Bij volle stand zeer produktief. Het rijpe zaad is matig groot, lichtgroen, gekreukt en cilindrisch.

Oogstzekerheid matig. De kiemkracht en vitaliteit van het zaad laat soms te wensen over, waardoor de opkomst vaak minder goed is. Voorts zeer gevoelig voor afwijkende bodemvruchtbaarheid en zeer gevoelig voor nachtvorst. Weinig vatbaar voor topvergeling, vatbaar voor Amerikaanse vaatziekte.

B - Double One (Quadrat) — K.: R. J. Mansholts Veredelingsbedrijf, Westpolder (Gron.). Kw.r.: 1959. Ontstaan uit een kruising van Mansholts G.E.K. met Kelvedon Wonder.

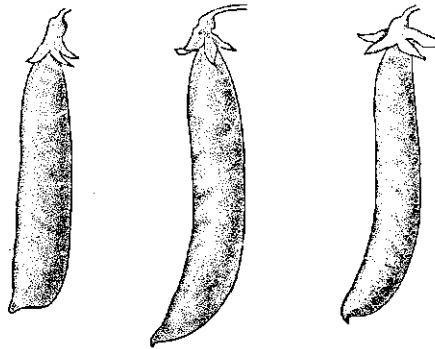
Vrij kort, stevig stro, vrij vroeg, produktief. Meestal 2-peulig, peulen matig groot, stomp, 5-7 mooie donkergroene zaden per peul. Zeefsortering wat fijner dan van Kelvedon Wonder. Kwaliteit goed. Iets meer neiging tot barsten van de schil dan Kelvedon Wonder. Het rijpe zaad is matig fijn, gekreukt en groen. Oogstzekerder dan Kelvedon Wonder, speciaal in het noorden van het land. Vatbaar voor topvergeling en voor Amerikaanse vaatziekte.

B - Elf — K.: Asgrow, New Haven, Connecticut, Ver. Staten van Amerika. Kw.r.: 1959. Gemachtigde in Nederland: Fr. Verheyden, Rotterdam.

Vroeg en produktief (dubbelpeulig). Het stro is vrij kort en vrij stevig. De consumptiekwaliteit is goed, ongeveer als van Juwel. De doperwten hebben echter neiging uit de schil te barsten. Sortering ongeveer als van Juwel.

Kleur van het zaad in dopstadium lichtgroen, het rijpe zaad is gekreukt groen.

Resistent tegen Amerikaanse vaatziekte en topvergeling.

1 = Wyola 2 = Juwel 3 = Vitalis

B - Kelva — K.: N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.). Kw.r.: 1960. Ontstaan uit een kruising van Kelvedon Wonder met Alaska in 1952.

Het ras komt het meest overeen met Kelvedon Wonder, verschilt daarvan door resistentie tegen Amerikaanse vaatziekte en iets korter gewas. Op weinig stro leverende gronden te kort van stro.

De kwaliteit voor diepvriezen is goed. Ook resistent tegen topvergeling.

Ras waarover meer ervaring gewenst is

Kelx - K.: Erven Th. Komen, Spanbroek. Kw.r.: 1959. Ontstaan uit een kruising van Rondo met Kelvedon Wonder.

Vrij stevig gewas, iets langer dan Kelvedon Wonder, ook enkele dagen later oogstrijp. Overwegend tweepeulig. Zaadkleur in dopstadium donkergroen.

Vatbaar voor Amerikaanse vaatziekte en matig vatbaar voor topvergeling.

Kreukerwten voor conserven, hoofdseizoen

B - Wyola — K.: Asgrow, New Haven, Connecticut, Ver. Staten van Amerika.

Goed kwaliteitstype voor diepvriesconserven.

Lang, fors, vrij slap gewas. Tweepeulig, peulen stomp en hoog zittend, met 7-9 matig grove, donkergroene erwten. Het rijpe zaad is matig groot, gekreukt, groen. Produktief. Matig gevoelig voor nachtvorst. Resistent tegen topvergeling en tegen Amerikaanse vaatziekte.

B - Juwel — K.: van Waveren & de Bres, Hann. Münden, Duitsland.

Voor blikconserven, goede consumptiekwaliteit.

Het zaad heeft de neiging uit de schil te barsten, daarom wordt aanbevolen het gemaaid gewas een dag op het veld te laten liggen.

Tamelijk slap stro. Overwegend tweepeulig, peulen spits, matig groot (7-9 cm), met 7-9 matig fijne, lichtgroene zaden. De sortering is fijner dan van Kelvedon Wonder. Het rijpe zaad is matig fijn, gekreukt en groen. Produktief. Matig gevoelig voor nachtvorst, resistent tegen topvergeling en Amerikaanse vaatziekte.

DOPERWT

N - Vitalis — K.: „West-Friesland”, Wijdenes. Kw.r.: aangevraagd. Ontstaan uit een kruising van (Zelka × Lincoln) met Kelvedon Wonder.

Tijdens dopstadium is de erwt donkergroen; geschikt voor diepvriezen.

Het stro is kort en stevig. Opbrengstvermogen goed tot zeer goed. Resistent tegen Amerikaanse vaatziekte en topvergeling.

TEELT VOOR VERS GEBRUIK

Met het in gebruik nemen van dorsmachines, waarmee groengemaai-de volvelds geteelde stamerwten met gewas en al worden verwerkt, is na 1945 de conservenmarkt voor de op tuindersbedrijven geteelde doperwten geheel uitgevallen. De afnemende teelt voor vers gebruik moet zich thans geheel richten naar de vraag van de particuliere verbruikers.

De rassenkeuze hangt vaak samen met plaatselijke teeltgebruiken. Gevoeligheid voor nachtvorst en vatbaarheid voor topvergeling en Amerikaanse vaatziekte kunnen bij de rassenkeuze van belang zijn. Ook moet, vooral voor kreukerwten, gewezen worden op de noodzaak van ontsmetting van het zaai-zaad met zgn. kiembeschermende middelen (zie hiervoor uitvoeriger blz. 52).

RASSENKEUZETABEL

Hieronder zijn de, voor de teelt voor vers gebruik, meest geschikte rassen opgenomen, ingedeeld volgens de lengte van het gewas (stam of rijs) en de tijd van rijping (vroeg, hoofdseizoen of laat).

Teeltwijze	Aanbevolen rassen	Droog zaad :
Stam vroeg	A - Kelvedon Wonder (blz. 60) B - Eminent (blz. 61)	gekreukt groen rond groen
	hoofdseizoen B - Wyo'a (blz. 61)	gekreukt groen
Rijs vroeg	A - Vroege Mei (blz. 61)	rond geel
	hoofdseizoen B - Mechelse Krombek (blz. 62) B - Vlijmse Krombek (blz. 62) B - Ezetha's Krombek Blauwschok (blz. 62) B - Blauwschokker (blz. 62)	rond groen rond geel gekreukt bruin gekreukt bruin

STAMERWTEN

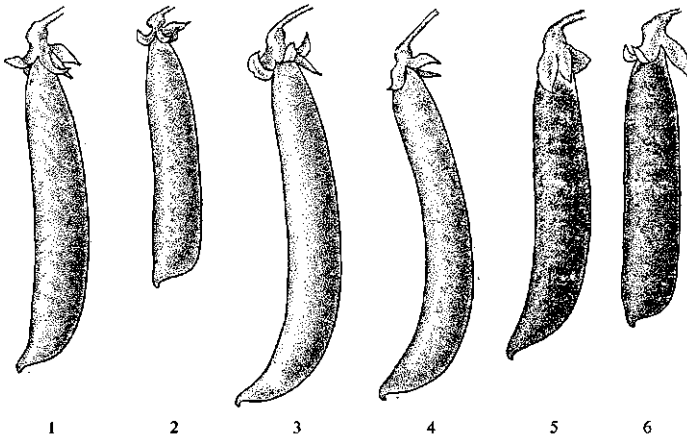
Stamerwten voor vers gebruik, vroeg

A - Kelvedon Wonder

Voor beschrijving zie blz. 57.

Peullengte 8-10 cm. Wordt algemeen geteeld voor vers gebruik. Goede kwaliteit.

DOPERWT

1 = Eminent 2 = Vroege Mei 3 = Mechelse Krombek
4 = Vlijmse Krombek 5 = Ezetha's Krombek Blauwschok 6 = Blauwschokker

B - Eminent (Petit Provençaise, Kleine Rheinländerin, Matador, Meteor, Pannevis' Extra).

Wordt, evenals Kelvedon Wonder, in Venlo en omgeving gebruikt als voortelt van augurken. Wordt ook op andere plaatsen geteeld voor vers gebruik.

Vrij kort, matig gedrongen, tamelijk stevig gewas. Overwegend éénpeuldig, peulen recht tot iets gebogen met spits toelopende punt, 8-9 cm lang met 7-9 grote erwten. De donkergroene peulen en gedopte erwten lijken veel op die van Kelvedon Wonder, de erwten worden echter spoedig melig en zijn niet zoet. Productief en vroeg. Het rijpe zaad is groot, niet zuiver rond, glad en lichtgroen.

Gevoelig voor nachtvorst. Vatbaar voor topvergeling en Amerikaanse vaatziekte.

Stamerwten voor vers gebruik, hoofdseizoen

B - Wyola

Goede kwaliteit.

Voor beschrijving zie blz. 59.

RISERWTEN

Rijserswten voor vers gebruik, vroeg

A - Vroege Mei (Eerste Vroege Mei, Prins Albert, Vroege Veense, Amsterdamse)

Van Vroege Mei zijn verschillende selecties in omloop, die in eigenschappen, zoals vroegheid, hoogte, tweepeuligheid, lengte en vulling van de peulen, min of meer variëren. In de Venen zijn tuindersselecties in omloop, meestal onder de naam Vroege Veense, welke zich behalve door grote vroegheid onderscheiden door lange stelen.

DOPERWT

Matig lang, tamelijk slap, niet vertakt gewas. Peulen recht of zwak gebogen met recht afgeknotte top, 7,5 tot 8,5 cm lang met 6-8 matig kleine erwten per peul. Vroeg en productief. Het rijpe zaad is matig klein, rond, glad en geel.

Niet of weinig gevoelig voor nachtvorst, vatbaar voor topvergeling en Amerikaanse vaatziekte.

Rijserwten voor vers gebruik, hoofdseizoen

B - Mechelse Krombek (Marktveroveraar, Parijse Groene Krombek, Serpette de Paris)

Lang gewas. Overwegend éénpeuldig, peulen krombektype, zeer lichtgroen, \pm 10 cm lang met 8-10 matig grote erwten. Productief. Het rijpe zaad is vrij groot, rond, glad, lichtgrijsgroen. Weinig gevoelig voor nachtvorst. Matig vatbaar voor topvergeling, meestal resistent tegen Amerikaanse vaatziekte.

B - Vlijmse Krombek (Roi des Serpettes)

Vrij lang, smaragdgroen gewas (zonder wasbedekking). Overwegend éénpeuldig, peulen krombektype, 9-11 cm lang met 8-10 kleine erwten. Productief. Het rijpe zaad is vrij klein, rond, glad en geel. Gevoelig voor nachtvorst, vatbaar voor topvergeling, resistent tegen Amerikaanse vaatziekte.

B - Ezetha's Krombek Blauwschok — K.: Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen. Kw.r.: 1955.

Wordt vrij veel als doperwt gebruikt.

Lang, fors gewas. Overwegend éénpeuldig, peulen blauwviolet, 8-9 cm lang met 8-9 erwten, peul spits. Productief. Het rijpe zaad is groot, iets plat cilindrisch, gekreukt, bleekbruin met witte navel en heeft als capacijner een goede consumptiekwaliteit. Matig gevoelig voor nachtvorst, vatbaar voor topvergeling, resistent tegen Amerikaanse vaatziekte.

B - Blauwschokker

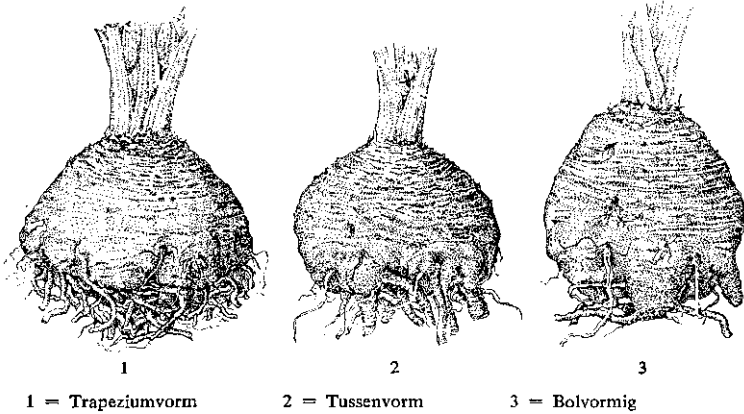
Als Ezetha's Krombek Blauwschok, heeft echter stompe peulen en meestal één zaad per peul minder.

KNOLSELDERIJ

(*Apium graveolens* L. var. *rapaceum* (Mill.) DC.)

Van de knolselderij zijn in 1959-1960 voor de tweede maal praktijkproeven gehouden. Daar de classificatie van de selecties tot duidelijk omschreven rassen in de vele gevallen op moeilijkheden stuit, zijn de goedgekeurde selecties in twee groepen geplaatst, waarvan alleen de laatste een eigenaam draagt. Naar de hoeveelheid loof zijn zij in drie groepen ingedeeld.

KNOLSELDERIJ

A

Middelmatig tot zwaar loof, overwegend forse knollen. Geschikt om in het groot geteeld te worden voor export en fabriek.

Aanbevolen selecties, praktijkproeven 1959-1960

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Hoeveelheid loof	Gevoeligheid inwendig bruin	Opmerkingen
Selectie Huizer	Fa. Jos Huizer Azn., Rijsoord	1	2	
Hilds Neckarland	N.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)	2	1	
Maagdenburger	N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	1	1	overwegend tamelijk plat
Venlose	N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen	1	1	overwegend tamelijk plat
Zwijndrechtse	N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen	2	2	
Ceva	Vreeken's Zaden, Dordrecht, en Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	2	1	overwegend bolvormig
Maagdenburger Markt	„West-Friesland“, Wijdenes	2	1	
Roem van Zwijndrecht	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	2	1	overwegend bolvormig

KNOLSELDERIJ/KOMKOMMER

O - Appel

Kort loof; overwegend kleine tot matig grote bolvormige, gladde knollen. Kleine wortelaanzetting. Dit type is meer geschikt voor de detailhandel.

Aanbevolen selecties, praktijkproeven 1959-1960

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Hoeveelheid loof	Gevoeligheid voor inwendig bruin	Opmerkingen
Belga B 58	N.V. C. W. Pannevis, Delft	3	1	bolvormig
Pomona	N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen	3	1	bolvormig

Legenda

Hoeveelheid loof: 1 = flink loof; 2 = matige hoeveelheid loof; 3 = fijn loof.
Gevoeligheid voor inwendig bruin: 1 = weinig inwendig bruin; 2 = matig veel inwendig bruin.

KOMKOMMER

(*Cucumis sativus* L.)

Komkommers worden geteeld onder platglas, in warenhuizen en in kassen.

Van komkommers bestaan groene, witte en gele rassen. De teelt van groene komkommers is verreweg het belangrijkste. Ze worden geteeld voor export en voor binnenlands gebruik.

Witte komkommers worden vrijwel uitsluitend geteeld voor binnenlands gebruik. De teelt vindt plaats in die gebieden waar geen export van komkommers plaats heeft, witte komkommers worden daar doorgaans beter betaald.

De teelt van gele komkommers vindt ook uitsluitend plaats voor binnenlands gebruik en wel in het bijzonder rond het consumptiegebied Amsterdam.

GROENE PLATGLASKOMKOMMERS

Vanaf 1961 geldt het „teeltverbod bittere komkommers” ook voor de teelt onder platglas.

Volkomen bittervrije vruchten bezitten de rassen Vetobit en Nobit. De thans in de handel zijnde hybriden zijn in grote mate resistent tegen het bitter worden van de vruchten.

Vooral in de vroege rijen kan bladvuur veel schade veroorzaken. Als veel last van deze ziekte wordt ondervonden kan bladvuurresistentie een rol spelen bij de rassenkeuze.

Voor de teelt onder platglas worden in hoofdzaak de gladvruchtige hybriden gebruikt (zie tabel op blz. 65), soms worden voor de platglasteelt ook wel gestekelde hybriden gebruikt (zie tabel op blz. 70).

Overzicht groene platglaskomkommers

	groeikracht	vroegeheid	productiviteit	vrucht lengte	kleurvastheid	vrucht vuur- resistentie	blad vuur- resistentie	resistentie tegen bitter worden
A - Bittex	4	4	4	4	4	+	—	4
A - Bugrostan (lang)	4	4	4	4	4	+	—	4
A - Green Stick	4	4	4	4	4	+	—	4
B - Gallex	4	4	3,5	3,5	4	+	±	4
N - Bivur	4	4	4	4	4	+	—	4
N - Fabulus	4	3,5	4	4,5	4	+	—	4
N - Groestan (platglas)	4	3,5	4	4	4	+	—	4
O - Buprie	4	4	4	5	3,5	+	—	4
O - Nobit	3,5	4	3	3,5	4,5	+	—	5
O - Vetobit	4	3,5	3,5	3,5	5	+	—	5

De waarderingscijfers in de tabel lopen van 1-5, een hoger cijfer wijst op een gunstiger waardering, behalve voor vruchtlengte. Het meest gunstige cijfer voor vruchtlengte is 4.

A - Bittex — K.: N.V. C. W. Pannevis, Delft. Geïnr.: 1958. Hybride.

A - Bugrostan (lang) — K.: W. P. J. de Rooter, Rotterdam. Kw.r.: aangevraagd. Geïnr.: 1958. Hybride.

A - Green Stick — K.: J. Bruinsma, Naaldwijk. Geïnr.: 1958. Hybride.

N - Bivur — K.: N.V. Struik en Co., Enkhuizen. Geïnr.: 1960. Hybride.

N - Fabulus — K.: N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen. Geïnr.: 1960. Hybride.

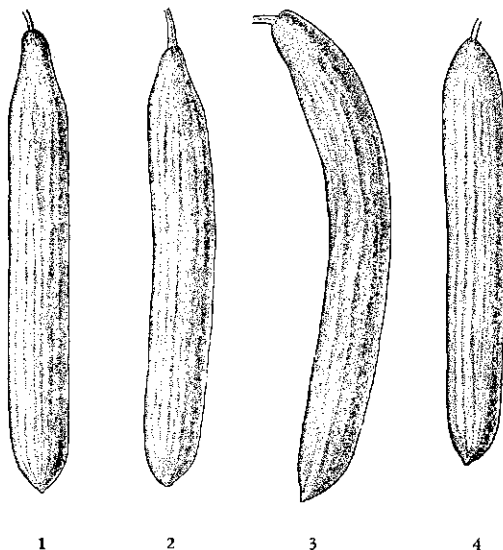
N - Groestan (platglas-type) — K.: Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen. Geïnr.: 1960. Hybride.

Bovenstaande hybriden vertonen onderling veel overeenkomst. Groeikracht goed, productiviteit goed. Vruchten niet gestekeld, slank, goed van lengte, goed van kleur, resistent tegen bitter worden, resistent tegen vruchtvuur, niet resistent tegen bladvuur.

Voor de kleine gebruikswaardeverschillen tussen deze hybriden zie tabel groene platglaskomkommers op blz. 65.

Zowel van Bugrostan als van Groestan bestaat ook een type met iets kortere vruchten, dat speciaal voor teelt onder staand glas bedoeld is.

KOMKOMMER

1 = Algemeen type van gladde hybride 2 = Gallex 3 = Buprie 4 = Vetobit

B - Gallex — K.: N.V. C. W. Pannevis, Delft. Geïnr.: 1958. Hybride.
Groeikracht goed, produktiviteit tamelijk goed. Vruchten zwak stekelig, vrij sterk geribbeld, matig lang, goed van kleur. Resistent tegen bitter worden, resistent tegen vruchtvuur en vrij goed resistent tegen bladvuur.

O - Buprie — K.: W. P. J. de Ruiters, Rotterdam. Kw.r.: aangevraagd. Geïnr.: 1958. Hybride.

Groeikracht goed, produktiviteit goed. Vruchten lang, zwaar, niet gestekeld, vrij zwaar geribbeld, wat minder sterk van kleur dan de andere bittervrije hybriden. Resistent tegen bitter worden en tegen vruchtvuur, niet resistent tegen bladvuur.

O - Nobit — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1959.

Groeikracht aanvankelijk goed, vormt echter zwakke zijscheuten, produktiviteit matig.
Vruchten vrijwel glad, matig lang, goed van kleur, volkomen bittervrij. Resistent tegen vruchtvuur, niet resistent tegen bladvuur.

O - Vetobit — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1959.

Groeikracht goed, produktiviteit vrij goed. Vrucht zwak stekelig, matig lang, zeer goed van kleur, volkomen bittervrij.
Resistent tegen vruchtvuur, niet resistent tegen bladvuur.

WITTE PLATGLASKOMKOMMERS

Witte komkommers worden alleen onder platglas geteeld. Vroege teelt is niet lonend omdat de produktie vrijwel uitsluitend voor binnenlands verbruik bestemd is.

In de regel wordt niet voor half april uitgeplant. Door deze late plantdatum is weinig of geen broeimateriaal nodig.

De rassenkeuze wordt vooral bepaald door groeikracht, produktiviteit, vrucht lengte en vruchtvorm.

Op gronden waar de groei matig is verdient de Lange Witte aanbeveling, omdat hier de vruchten van Westlandse Halflange Witte en Witte Bruid te kort blijven en de vruchten van Betuwse Witte teveel stekvruchten vormen. Witte Bruid groeit het zwakst en is daarom alleen op zijn plaats op gronden waar een goede groei verwacht kan worden.

Behalve de bovengenoemde factoren speelt plaatselijke voorkeur voor een bepaalde vruchtvorm vaak de belangrijkste rol bij de rassenkeuze.

Overzicht witte platglaskomkommers

	gemiddelde vruchtlengte in cm	groeikracht	produktiviteit
A-Lange Witte	43	goed	goed
A-Westlandse Halflange Witte	36	krachtig	goed
B-Betuwse Witte	40	goed	vrij goed
B-Witte Bruid	37	zwak	goed

A - Lange Witte

Groeikracht goed. Produktiviteit goed. Enkele dagen later dan Westlandse Halflange Witte.

Vruchten vrij lang (\pm 43 cm) en vrij dun, wratten wat minder groot dan van Westlandse Halflange Witte.

A - Westlandse Halflange Witte (Delftse Halflange Witte)

Groeikracht zeer goed. Produktiviteit goed.

Halflange vruchten (\pm 36 cm). Vruchten vrij goed van vorm, soms iets kantig; met een stompe, korte hals, wrattig.

B - Betuwse Witte

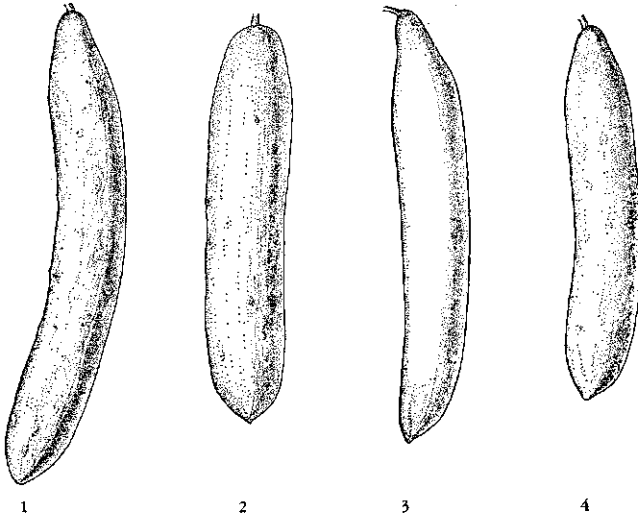
Groeikracht goed. Produktiviteit vrij goed, vroeg oogstrijp.

Vruchten gewoonlijk iets langer dan van Westlandse Halflange Witte (\pm 40 cm), met weinig en kleine wratten, glad, op dwarse doorsnede ongeveer driehoekig, hals vrij lang en dun. Onder minder gunstige omstandigheden groeit de top van de vruchten vaak onregelmatig uit.

B - Witte Bruid — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1951.

Rijkdragend. Het grootbladige gewas ontwikkelt zich vlak en minder fors dan de Westlandse Halflange Witte en vereist daardoor minder snoei. Om voldoende groei in het gewas te houden kan het aanbeveling verdienen reeds vroegtijdig met overbemesting te beginnen.

KOMKOMMER

1 = Lange Witte
4 = Witte Bruid

2 = Westlandse Halflange Witte

3 = Betuwse Witte

Witte Bruid (vervolg)

Vruchten halflang (± 37 cm) met meestal een kort halsje en weinig, vrij kleine wratten. Vruchten veel gladder dan van Westlandse Halflange Witte.

GELE PLATGLASKOMKOMMERS

Gele komkommers worden uitsluitend onder platglas geteeld, overwegend als nateelt na broeirijen van sla en andijvie.

In de omgeving van Amsterdam wordt vanouds de Lentse Halflange Gele geteeld. Het ras Vios, dat resistent is tegen vruchtvuur, maakte daar enige tijd opgang, maar de over het algemeen te korte vruchten worden een bezwaar geacht.

Als prijs gesteld wordt op een langere gele komkommer, dan verdient Amsterdamse Lange Gele aanbeveling.

Door de N.V. C. W. Pannevis te Delft werden in 1959 de vruchtvuurresistente hybriden Amber en Barno in de handel gebracht. Amber heeft vrij slanke vruchten die wat langer zijn dan van Lentse Gele; de vruchten van Barno zijn ongeveer even lang als van Lentse Gele.

De steeleinden van de vruchten van Amber en Barno worden vrij gauw oranjekleurig. Om deze reden moet er vaker geoogst worden. Door de proeftuin Sloten werd in 1961 de gele, bittervrije, vruchtvuurresistente F₁-hybride Bivu in de handel gebracht. Over deze hybride is nog meer ervaring gewenst.

B - Amsterdamse Lange Gele (Westlandse Lange Gele, Veurse Gele, Zwijndrechtse Lange Gele)

Groei-kracht goed. Produktiviteit tamelijk goed. Tamelijk lange vruchten (± 40 cm); goede vorm, slanker dan van Lentse Halflange Gele. Tamelijk dunne, halflange hals; vatbaar voor vruchtvuur.

B - Lentse Halflange Gele

Groei-kracht sterk. Produktiviteit goed. Halflange, dikke, zware vruchten, ± 35 cm lang. Mooi van kleur. Op lichtere gronden te veel tweede soort, omdat de vruchten dan te klein blijven. Tamelijk dunne, halflange hals. Vatbaar voor vruchtvuur.

O - Vios — K.: Proeftuin „Hollandsch-Utrechtsch Veendistrict”, Sloten. K.w.r.: 1953. Wordt in de handel gebracht door Fa. A. Zwaan Jr., Enkhuizen.

Ongeveer gelijk als Lentse Halflange Gele, iets kortere vruchten, resistent tegen vruchtvuur.

GROENE KOMKOMMERS VOOR WARENHUIZEN EN GROTE KASSEN

De laatste jaren wordt de teelt van groene komkommers in warenhuizen en kassen steeds belangrijker.

Op grond van het „teeltverbod bittere komkommers” mogen onder staand glas - uitgezonderd de „enkele komkommerskassen” - alleen rassen en hybriden worden geteeld die weinig of niet gevoelig zijn voor bitter worden.

De rassen en hybriden die voor de teelt in warenhuizen en kassen in aanmerking komen, kunnen worden ingedeeld in gladde en gestekelde typen (zie het overzicht op blz. 70).

Voor de vroegere teelten (planttijd vanaf begin januari) worden bijna uitsluitend de gestekelde hybriden en het ras Spotvrije gebruikt. Door het sneller in produktie komen en door de geringere temperatuurbehoefte van de gestekelde hybriden worden deze meer geteeld dan het ras Spotvrije. Voor de latere teelten (ongestookte kassen) worden zowel de gladde als de gestekelde hybriden gebruikt.

Spotvrije vraagt de hoogste temperatuur (minimum nachttemperatuur van de lucht 20° C). Voor de gestekelde hybriden is het gunstig de eerste twee weken na het planten een nachttemperatuur te geven van ongeveer 20° C, daarna kan een nachttemperatuur van ongeveer 18° C aangehouden worden.

De gladde hybriden hebben de geringste temperatuurbehoefte; ze kunnen bij een nachttemperatuur van 16° C worden geteeld. Ook hierbij is een enkele graden hogere nachttemperatuur gedurende enige tijd na het planten gunstig.

Bij de teelt van zg. herfstkommers die ongeveer eind juli geplant worden, wordt er naar gestreefd zo laat mogelijk nog komkommers aan te voeren om te kunnen profiteren van de oplopende prijzen. Het verdient aanbeveling reeds tijdig te beginnen met bijstoken om het gewas lang in goede conditie te kunnen houden. In verband met de afzet worden voor deze herfstkommers meestal gestekelde typen geteeld.

KOMKOMMER

Overzicht groene komkommers voor warenhuizen en grote kassen

gladvruchtig	groeikracht	vroegheid	productiviteit	vrucht lengte	kleurvasth.	vruchtvuur-resistent	bladvuur-resistent	resistent tegen bitter worden
A - Bittex	4	4	4	4,5	4	+	—	4
A - Bugrostan (lang)	4	4	4	4,5	4	+	—	4
A - Bugrostan (kort)	4	4	4	3,5	4	+	—	4
A - Green Stick	4	4	4	4,5	4	+	—	4
B - Gallex	4	4	3,5	4	4	+	±	4
N - Bivur	4	4	4	4,5	4	+	—	4
N - Fabulus	4	3,5	4	5	4	+	—	4
N - Groestan (kas)	4	4	4	4	4	+	—	4
O - Nobit	3,5	4	3	3,5	4,5	+	—	5
O - Vetobit	4	3,5	3,5	4	5	+	—	5
gestekeld								
A - Bitspot	4	4	4	4	4	+	±	4
A - Green Spot	4	4	4	4+	4	+	±	4
A - Sporu	4	4+	4	4	4	+	±	4
B - Spotvrije	3	3,5	5	3,5	4	—	+	3,5
N - Bispor	4	4	4	4	4	+	±	4
N - Factum	4	4	4	4	4	+	±	4
N - Groespot	4	4	4	4	4	+	±	4
N - Hybride N.T.	4	4	4	4,5	4	+	±	4
O - Spottex	4	4	4	4—	4	+	+	3

De waarderingscijfers in de tabel lopen van 1-5, een hoger cijfer wijst op een gunstiger waardering, behalve voor vrucht lengte. Het meest gunstige cijfer voor vrucht lengte is 4.

Voor de beschrijving van de gladvruchtige hybriden en rassen zie men bij groene platglaskomkommers.

A - Bitspot — K.: N.V. C. W. Pannevis, Delft. Geïnr.: 1958. Hybride.

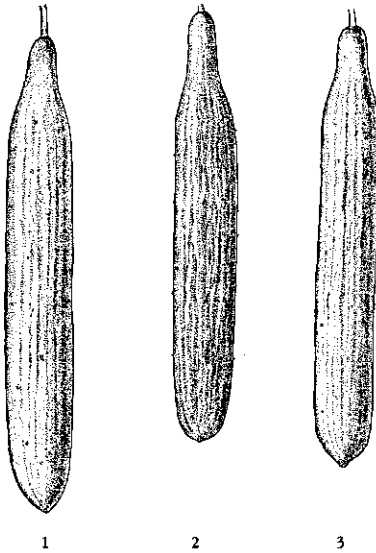
A - Green Spot — K.: J. Bruinsma, Naaldwijk. Geïnr.: 1958. Hybride.

A - Sporu — K.: W. P. J. de Ruiters, Rotterdam. Kw.r.: aangevraagd. Geïnr.: 1958. Hybride.

N - Bispor — K.: N.V. Struik en Co., Enkhuizen. Geïnr.: 1960. Hybride.

N - Factum — K.: N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen. Geïnr.: 1960. Hybride.

N - Groespot — K.: Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen. Geïnr.: 1960. Hybride.

1 = Algemeen type van gestekelde hybride 2 = Spotvrije 3 = Spottex

N - Hybride N.T. — K.: N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.).

Deze 7 hybriden vertonen onderling veel overeenkomst.

Groei­kracht goed, produktiviteit goed.

Vruchten tamelijk gestekeld, slank, goed van lengte, goed van kleur, resistent tegen bitter worden, resistent tegen vrucht­vuur en vrij goed resistent tegen blad­vuur.

Voor de kleine gebruikswaardeverschillen tussen deze hybriden zie tabel gestekelde komkommers op blz. 70.

B - Spotvrije

Uit Engeland ingevoerd onder de naam Spottedisease Resister. Kort geleed gewas met kleine bladeren.

Groei­kracht matig sterk, produktiviteit zeer goed.

Van dit ras zijn twee typen in de handel. Het „type Pannevis” heeft kleiner blad en geeft minder snoeiwerk.

De minimum nachttemperatuur voor Spotvrije ligt hoger dan voor de overige rassen en hybriden.

Vruchten matig van lengte, gestekeld met lange dunne hals, goed van kleur, tamelijk goed resistent tegen bitter worden.

Resistent tegen blad­vuur, niet resistent tegen vrucht­vuur.

O - Spottex — K.: N.V. C. W. Pannevis, Delft. Geïnt. 1957. Hybride.

Groei­kracht goed. Produktiviteit goed.

Vruchten goed van lengte, tamelijk gestekeld met matig lange hals,

KOMKOMMER/KOOLRAAP

goed van kleur, matig resistent tegen bitter worden.
Resistent tegen vruchtvuur en bladvuur.

Ras waarmee meer ervaring gewenst is

Trias — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam.

Een hybride met half gestekelde, volkomen bittervrije vruchten. Resistent tegen vruchtvuur.

Verskillende selectiebedrijven zullen in 1961 nieuwe hybriden in de handel brengen. Tijdens het opstellen van deze rassenlijst waren de namen en de eigenschappen van deze nieuwe hybriden nog niet bekend.

RASSEN VOOR ENKELE KOMKOMMERKASSEN

Voor de vroege teelt in enkele komkommers (planttijd vanaf half december) wordt uitsluitend het ras Spotvrije gebruikt. Voor de teelt van zgn. herfstkommers (planttijd uiterlijk half augustus) kunnen met succes de gestekelde bittervrije hybriden geteeld worden, daarnaast kan ook het ras Spotvrije gebruikt worden.

Het door de komkommervellingen uitgevaardigde „Teeltverbod bittere komkommers” geldt niet voor de teelt in „enkele komkommers”.

KOOLRAAP

(*Brassica napus* L. var. *napobrassica* (L.) Rchb.)

Bij de koolraap onderscheidt men witte en gele rassen. De meeste witte, enkele uitgezonderd, dienen uitsluitend voor veevoer. De gele zijn, behalve voor het vee, ook voor menselijke consumptie geschikt. Zij worden voornamelijk slechts in Friesland en in de Bommelerwaard voor dit doel geteeld. In Friesland is het de Friese Gele Koolraap, met de daaruit gewonnen selecties, die op de voorgrond treedt. In de Bommelerwaard teelt men de Brakelse Gele Koolraap en de laatste tijd ook de Friese. Verder wordt van de zijde van verschillende selectiebedrijven vooral de Hollandse Roodkop Fijnbladige als een goede koolraap voor consumptie aanbevolen.

De volgende beschrijvingen van uitsluitend gele rassen zijn overgenomen uit de 36e Beschrijvende Rassenlijst voor Landbouwgewassen 1961.

Friese Gele

Ronde tot ovale, geelvezige raap met even paarse of bronskleurige kop en fijne hals; weinig vertakt, zeer goed rooibaar. Consumptiewaarde zeer goed. Bewaarbaarheid soms minder goed. Goede drogestofopbrengst.

Spreidend, lichtgroen loof, dat zich matig ontwikkelt en weinig grondbedekking geeft. Blijft vrij lang groen.

Hollandse Roodkop

De rapen zijn rond, soms ovaal, geelvezig met rode of paarse kop. Zeer weinig vertakt en zeer goed rooibaar.

Geringe halsvorming. Vaak goede consumptiewaarde en vrij goede bewaarbaarheid. Drogestof-opbrengst matig, soms goed.

KOOLRAAP/KROOT

Het loof is half opstaand, matig ontwikkeld en blauw aangelopen. Sterft wat vroeg af.

Gele Groenkop

Ronde tot platronde geelvlezige raap met groene kop. Enige halsvorming. Weinig vertakt, goed rooibaar. Smaak behoorlijk tot goed; vaak nogal gewild in de handel. Bewaarbaarheid is meestal goed, soms zeer matig. De drogestof-opbrengst is vrij goed tot goed. Matig ontwikkeld, lichtgroen loof. Blijft vrij lang groen. Minder vatbaar voor knolvoet.

KROOT

(*Beta vulgaris* L. var. *rubra* L.)

Uit een oogpunt van voedingswaarde treedt de kroot niet bijzonder op de voorgrond. Er zit wat suiker in de knol, maar de calorïenwaarde van een maaltje krotten komt niet uit boven die van het gemiddelde van de koolsoorten. Vitamine A zit er niet in. Als bron van vitamine C is de kroot lang niet te verwaarlozen, maar de koolsoorten, sla en b.v. ook snijbiet, zijn een rijkere bron. Het kalkgehalte is matig groot. Het ijzergehalte is behoorlijk, maar niet zo hoog als dat van spinazie, postelein of raapstelen.

Toch behoort de kroot tot de groenten, die in vrijwel ieder gezin af en toe op tafel komen. Door de betrekkelijk gemakkelijke teelt, vindt men hem ook in vrijwel alle particuliere groentetuintjes.

Als men de knol te oud laat worden, gaat de kwaliteit bij de meeste rassen sterk achteruit. Daarom moet men de knollen in jeugdige toestand oogsten. Als ze een diameter van ongeveer 5 cm hebben, kan men daarmee reeds beginnen. Een knolletje van Egyptische weegt dan misschien 40 à 50 g, een knolletje van Detroit zowat 60 à 70 g. Bij een diameter van 7 cm wordt het knolgewicht bij Egyptische al 110 à 115 g, bij Detroit ongeveer 200 g. Zwaarder moeten ze feitelijk al niet worden. Wel kan het ene ras langer staan dan het andere, maar men doet toch in het algemeen verstandig, de knollen niet te oud te laten worden.

De waardering van de kroot hangt zeer nauw samen met het bezit van zijn anthocyaankleurstoffen, waardoor hij aan schotels, en vooral ook aan allerlei slaatjes, door zijn kleur een grotere aantrekkelijkheid kan geven.

Dit laatste is in het bijzonder van belang voor hotels, restaurants en cafetaria's. Voor deze doeleinden worden in Amerika grote hoeveelheden krotten ingeblikt. Dan heeft men ze ieder ogenblik, als men ze nodig heeft, bij de hand. In Nederland worden nog vrij wat knollen door speciale bietenkokers gekookt. Voor hen is een goede kleur eveneens van belang.

De hoeveelheid kleurstof van de kroot is afhankelijk van de erfelijke aanleg (sommige typen of selecties bezitten meer dan andere) en van de groeiomstandigheden (bij snelle groei is de kleur licht, bij langzame groei donker). Door dit laatste is dezelfde kroot in de herfst, als de planten langzaam gaan groeien, donkerder van kleur dan in de zomer, wanneer zij snel groeien.

VROEGE KROTEN

Hierbij gaat het vooral om snelle groei en resistentie tegen voortijdig doorschieten bij teelt in het (nog koude) voorjaar. Temperaturen tussen +5 en +10° C werken het doorschieten het sterkst in de hand, maar naarmate de dag langer wordt, kunnen ook minder lage temperaturen het schieten bevorderen. Daarom is koud weer in mei en juni, als de dagen lang worden, vaak nog gevaarlijker voor het doorschieten, dan het normale koude weer in maart en april. Gewoonlijk worden ook de vroegste teelten niet vóór eind maart gezaaid, dikwijls later. Daar onder glas de temperatuur hoger is dan buiten, kan men hier vroeger zaaien. De verschillende typen van Egyptische voldoen het best aan de eisen voor vroege teelt. De platte

KROOT

RASSENKEUZETABEL *)

De vroegst geteelde krotten worden in de regel goed betaald. Voor de latere is het verzadigingspunt van de vraag vrij vlug bereikt.

Teeltwijze	Zaaitijd	Oogsttijd	Aanbevolen rassen
Vroegste teelt	Zaai half februari tot half maart onder warm glas - verspenen in bak of in perspot - uitplanten onder glas in maart	1-30 mei	Gladoro (blz. 75) Egyptische Platte Kortloof (blz. 75)
	Als boven, maar uitplanten in vollegrond in de 1e week van april	21 mei- 21 juni	Gladoro (blz. 75) Egyptische Platte Kortloof (blz. 75)
	Zaai half februari tot begin maart ter plaatse in koud warehouse	Vanaf half mei	Gladoro (blz. 75) Egyptische Platte Kortloof (blz. 75)
Vroege vollegronds-teelt	Zaai ter plaatse in maart	21 juni- half juli	Gladoro (blz. 75) Egyptische Platte Kortloof (blz. 75) de vroege selecties van Egyptische Platte Normaal Loof (blz. 75)
Zomer-teelt	Zaai ter plaatse in april en mei	Vanaf juli	Detroit of Kogel (blz. 76) Perfected Detroit (blz. 77)
Teelt voor conservering, verkoop van gekookte bieten, en winter-voorraad	Zaai ter plaatse in mei	oktober, november	Perfected Detroit (blz. 77)

*) Samengesteld in samenwerking met de heer Sj. Toisma, Rijkstuinbouwconsulent-schap te Zwolle.

vorm is bovendien voordelig bij de verkoop per bos, welke bij vroege krotten veel wordt toegepast, daar het gewicht hierbij geen rol speelt, en de brede platte vorm spoediger volume suggereert. De evencens brede, maar dikplatte vorm staat bij de platte vorm in dit opzicht maar weinig of niet ten achter.

De platte typen hebben een knolindex $l/d > 0,63$ (l = de lengte of hoogte van de knol, d = de diameter van de knol); voor de dikplatte is de knolindex $l/d = 0,63-0,69$.

Kortlooftypen van Egyptische

Vroege knolvorming, maar ook vroeg overrijp. Daarom speciaal voor zeer vroege oogst in de vollegrond, voor teelt onder glas en voor tussenteelt.

A - Gladoro — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kwr.: 1951.

Kort fijn loof. Fijne, dikplatte, niet of weinig hoekige knol, zeer snel groeiend, vroeg oogstbaar. Goedgekeurd in de praktijkproeven 1955-1956.

A - Egyptische Platte Kortloof

Kort fijn loof. Fijne, platte, iets of weinig hoekige knol, zeer snel groeiend, vroeg oogstbaar.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1955-1956

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Egyptische Platronde Egyptische	Fa. Jos Huizer Azn, Rijsoord N.V. Struik & Co, Enkhuizen

Typen van Egyptische met normaal loof

Iets later oogstbaar dan de kortlooftypen, maar ook later overrijp. Kunnen daarom iets langer staan zonder de goede smaak te verliezen. In hoofdzaak voor gewone vroege vollegrondscultuur.

A - Egyptische Platte Normaal Loof

Middelmatig zwaar loof. Knol plat. Selecties met extreem hoekige knollen komen onder de goedgekeurde niet meer voor. Men selecteert algemeen in de richting van een niet-hoekige knol, maar niet iedereen heeft dit reeds geheel bereikt. Huid glad. Vleeskleur paars-rood.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1955-1956

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Egyptische Platronde Egyptische	N.V. Gebr. van Namen, Dordrecht N.V. P. Rood & Zn's, Bovenkarspel
Egypt. Platronde donkerrode extra vroege Geslu sel.	N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen
Egypt. Fijne Platronde Egyptische	N.V. Sluis & Groot, Enkhuizen N.V. „Supergran”, Overveen
Egyptische Platronde Juweel	„West-Friesland”, Wijdenes N.V. A. R. Zwaan & Zn, Voorburg

KROOT

A - Egyptische Dikplatte Normaal Loof

Middelmatig zwaar loof. Knol dikplat, niet hoekig. Huid glad. Vleeskleur paarsrood. Groeit in het begin matig snel, later sneller.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1955-1956

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Egyptische Platronde	N.V. Zwaan en de Wiljes, Scheemda

Een uitvoerige beschrijving van de goedgekeurde selecties is te vinden in mededeling nr 121 van het I.V.T. „Praktijkproeven met vroege krotten 1955 en 1956” door O. Banga, J. W. de Bruyn en J. L. van Bennekom. Prijs f 0.40.

ZOMERKROTEN

Het gaat nu niet zozeer om vroegheid, maar om goede vorm en goede vleeskleur.

Kwaliteitskrotten

Knol min of meer bolvormig. Vleeskleur meer of minder intens bloedrood.

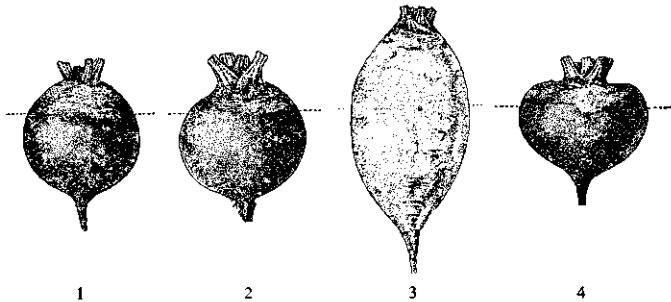
A - Detroit (Kogel)

Behalve voor afzet in verse toestand ook geschikt voor krottenkokers en voor inmaak.

Middelmatig zwaar tot tamelijk fijn loof. Knol bolvormig, soms iets afgeplat of iets hoog bolvormig. Huid glad met grijze kurkstrepen. Vleeskleur bloedrood. Groeit iets langzamer dan Egyptische en is vaak ook iets gevoeliger voor schieten in het voorjaar.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1957-1958

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectiebedrijf
Kogelronde	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen
Donkerrode Kogel sel. I	Gebr. Broersen, Harenkarspel, Post Tuitjenhorn
Donkerrode Kogel sel. II	Gebr. Broersen, Harenkarspel, Post Tuitjenhorn
Kogelronde A	Gebr. Broersen, Harenkarspel, Post Tuitjenhorn
Kogelronde D	Gebr. Broersen, Harenkarspel, Post Tuitjenhorn
Vroege Kogelronde	„West-Friesland”, Wijdenes
Roodkogel	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude
Kogelronde	Coöp. L.T.B., Alkmaar
Vuurkogel	N.V. „Nunhem's Zaden”, Haelen (L.)
Vuurkogel	N.V. Oudijk-Wulfse, Waddinxveen
Kogelronde	P. Pik, Hoorn
Donkerrode kogel	N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen
Detroit	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen
Ronde Kogel	N.V. Struik en Co, Enkhuizen
Kogel	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam
Bravo	N.V. Zwaan en de Wiljes, Scheemda

1 = Detroit 2 = Perfected Detroit 3 = Granaat 4 = Crosby

A - Perfected Detroit — K.: J. M. Lupton & Son, Eugene, Oregon, Ver. Staten van Amerika.

Zeer geschikt voor extensieve teelt ten behoeve van de conservenfabriek en voor bietenkokers. Tevens zeer geschikt voor particulieren.

Tamelijk zwaar loof. Knol meestal iets afgeplat bolvormig, vaak met iets wigvormige basis. Huid zeer grijs. Vleeskleur buitengewoon donker. Kwaliteit van het vlees zeer goed, vermoedelijk beter dan van enige andere kroot; blijft ook bij het ouder worden van de knol nog lang goed; de knollen kunnen daardoor lang staan zonder hun kwaliteit te verliezen. Groeit tamelijk langzaam.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1957-1958

Aangeduid door
selectiebedrijf als

Selectiebedrijf

Detroit Perfect

N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen

B - Granaat

Speciaal geschikt om tot schijfjes te worden gesneden, voor inmaak in zuur.

Middelmatig zwaar loof. Knol ongeveer cilindervormig, \pm tweemaal zo lang als dik, met afgeronde basis.

(Daar dit ras nog niet in praktijkproeven is opgenomen, kunnen geen selecties worden genoemd).

Krotten met grote oogstzekerheid

In landen waar het klimaat voor knolgewassen minder gunstig is dan in Nederland speelt de *Crosby* een grote rol, daar dit ras onder verschillende omstandigheden sterker schijnt te zijn dan de Detroittypen. Men probeert wel door kruising een combinatie te bereiken van de grote oogstzekerheid van de Crosby en de kwaliteitseigenschappen van de Detroittypen.

KROOT

WINTERKROTEN

Hiervoor gebruikte men vroeger uitsluitend lange krotten. De zeer lange, zoals Vertus (ook wel als Zwijndrechtse aangeduid) waren wegens hun moeilijke rooibaarheid op de meeste plaatsen reeds lang vervangen door iets minder lange rassen, zoals de Bleekblad Ondergrondse en de Bleekblad Bovengrondse. Thans hebben ook deze weer terrein verloren aan de ronde krotten. Soms komt men toch nog weer op deze langere rassen terug omdat zij iets beter te bewaren zijn. De echte Bleekblad Ondergrondse is grotendeels verdrongen door de Bleekblad Bovengrondse, daar deze laatste gemakkelijker te rooien is. Men wenst niet een al te ver boven de grond uitstekende kop; hij moet juist zover boven de grond komen, dat de kop nog goed met de hand te grijpen is. Naast de Bleekblad Bovengrondse staat de Zwolse als een wat slankere, gladdere biet, die meer dan de Bleekblad Bovengrondse geschikt is om als een betrekkelijk kleine, fijne biet te worden geoogst. Soms is hij aan de punt echter iets minder gevuld dan de Bleekblad Bovengrondse. Overigens speelt de zaaidichtheid hierbij natuurlijk ook een grote rol.

Ronde krotten

Ronde krotten kunnen nog ruim een maand later worden gezaaid dan lange. Daardoor lenen zij zich beter voor nateelt na een ander gewas. Zij zijn behoorlijk te bewaren, en zijn zowel bij het rooien als bij het koken gemakkelijker dan lange krotten.

Voor rassen en selecties zie blz. 76 en 77.

Lange krotten

Grottere opbrengst dan ronde krotten en goede bewaarbaarheid en kwaliteit, maar nemen het veld een heel seizoen in beslag.

In de praktijkproeven 1957-1958 zijn van drie rassen een of meer selecties aanbevelenswaardig bevonden, nl. van Bleekblad Ondergrondse, Bleekblad Bovengrondse en Zwolse. Zwolse onderscheidt zich van de twee voorgaande door een iets roder blad.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1957-1958

Type	Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectiebedrijf
Ondergronds fors	Bleekblad 31580 Biedo	N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude
Bovengronds fijn	Lange Donkerrode „Pimpernel” Bleekblad b/d grond	Gebr. Broersen, Harenkarspel, Post Tuitjenhorn Fa. Jos Huizer Azn, Rijsoord
Bovengronds fors	Lange Donkerrode Bleekblad Lange Donkerrode Bleekblad Bleekblad	„West-Friesland”, Wijdenes Fa. J. R. Douma, Bergum N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam

KROPSLA

(Lactuca sativa L. var. capitata L.)

In Nederland wordt, onder uiteenlopende omstandigheden van klimaat en bodem, het gehele jaar door sla geteeld. De cultuur vindt zowel in warme kassen, warenhuizen, warme en koude bakken, als in de volle grond plaats.

Een belangrijk gedeelte van de onder glas geteelde sla en ook van die, welke veelvuldig voor de vroegste vollegrondsteelten wordt gebruikt, was *Meikoningin* of één van haar selecties. De stookslarassen *Proeftuins Blackpool* en *Regina* hebben de Meikoningin echter in de meeste glasteelten vervangen. Het ziet er naar uit dat deze rassen binnenkort ook weer plaats zullen moeten maken voor betere, zwaardere typen. Deze, ook wel kortedagsla genoemde rassen hebben de eigenschap om bij korte dagen snel te groeien en een krop te vormen, terwijl deze rassen in de zomer veelal weinig of geen krop maken en snel doorschieten. Het aantal nieuwe rassen dat thans voor de glasteelten aangeboden wordt is groot. Een overzicht van deze rassen vindt u op blz. 88.

Voor de zomerteelt is de rassenkeuze moeilijk. Er wordt dikwijls *Attractie* gekozen, maar er zijn ook verschillende andere rassen in gebruik en vooral de rassen *Hilde* en *Suzan* moeten als betere *Attracties* worden gezien.

Behalve de gebruikelijke boterslarassen wordt in Nederland ook op beperkte schaal ijssla geteeld. Deze is bestemd voor het Amerikaanse bezettingsleger in Duitsland; hiervoor wordt *Great Lakes* gebruikt.

In de zomer wordt veel geklaagd over misvormde, gele kroppen (mozaiekziekte). Dit moet geweten worden aan een virus, dat gedeeltelijk met zaad overgaat en door luizen verder wordt verspreid. Voor zover bekend zijn alle gangbare rassen er vatbaar voor. Een doeltreffende bestrijding is nog niet aan te geven.

De keuze van het ras wordt niet bepaald door één maar door vele eigenschappen, zoals groei bij korte dagen (glassla), niet snel schieten bij lange dagen (zomersla), kropvorm en gewicht, kleur, gevoeligheid voor nadelige invloeden, b.v. koude, rand en verschillende schimmels. Men raadplege ook de rassenkeuzetabel op blz. 84 en 85.

STOOKTEELT

A - Regina — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1956.

Dit ras is ontstaan uit een afwijkende krop die voorkwam in een I.V.T.-rassenproef bij de tuinder C. Kerklaan te Pijnacker.

Past alleen op betere, goed doorluchte gronden. Moet reeds vroegtijdig worden gestookt. Speciaal geschikt voor de vroege stookteelt, ook voor stookbroeirijen. Kan door tuinders met veel ervaring ook in een herfstteelt worden beproefd.

Kropt goed. Is breder en gevulder van broek dan Kampioen. Toont daardoor in de veilingkist goed. Is gevoeliger voor randen, wit en smeul dan Meikoningin. Snelle groeier bij korte dagen, waardoor minder last van slappe blaadjes dan Meikoningin.

Zaadkleur wit. Het blad is vrij van anthocyaan en iets donkerder groen dan dat van Meikoningin. Schiet trager dan Proeftuins Blackpool en kropt beter.

KROPSLA

A - Proeftuins Blackpool — K.: Proefstation voor de Groente- en Fruitteelt onder Glas te Naaldwijk.

Proeftuins Blackpool is, evenals **Regina**, een ras, dat zich speciaal leent voor herfst- en voorjaarsteelten onder glas, mits men bij de voorjaarsteelten het ras zonder onderbreking stookt.

Groeit, vooral bij korte dagen, sneller dan **Meikoningin**, waardoor dit ras minder last heeft van slappe blaadjes. Tevens iets sterker tegen minder gunstige bodemgesteldheid.

Zaadkleur zwart. Blad vrij van anthocyaan. Krop minder mooi en donkerder dan **Regina**, ook minder mals. Wellicht daardoor minder gevoelig voor randen. Heeft bij groeistagnatie vaak last van het verschijnsel, dat de buitenste bladeren droge bruine randjes vertonen. Daarom over het algemeen niet aan te bevelen voor teelten, waarvan de oogst in januari of februari valt. Schiet sneller dan **Regina**.

Is door selectie van een afwijkend type uit een handelsmonster **Blackpool** ontstaan. **Proeftuins Blackpool** is daardoor geworden tot een geheel apart staand type en heeft niets meer uitstaande met het originele **Blackpool**type. Het is dus gewenst bij bestelling **Proeftuins Blackpool** te vragen en niet gewoon **Blackpool** zonder meer.

NIET OF WEINIG GESTOOKTE GLASTEELT (VORSTVRIJ) IN VOORJAAR

(oogst maart en april)

A - Interrex — K.: Fa. F. de Vries, Alphen aan de Rijn en N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1956.

Onder koud staand of plat glas in het voorjaar groeikrachtiger en daardoor 4 à 5 dagen vroeger dan **Meikoningin**, doch gevoeliger voor smul. Niet voor de gelichte bak.

Zaadkleur wit. Selectie uit de **Meikoningin**, doch platter en met iets meer anthocyaan. Onder glas valt echter deze anthocyaankleuring niet op.

B - Meikoningin — K.: Firma Max Kretschner te Görlitz, Duitsland. Geintr. ± 1902.

Dit oude ras handhaaft zich in de late voorjaarsteelt onder glas wanneer na half februari geplant wordt. Is niet aanbevelenswaardig voor stookteelten wegens het aan de markt komen van betere rassen. Wel bruikbaar voor broerijen.

Zaadkleur wit; het blad bevat enig anthocyaan (roodkleuring bij koude); vormt een mooie vaste krop met zachtgroene bladeren. Het blad aan de onderzijde van de krop is iets rimpelig. Schiet in de teelt in de lange zomerdagen tamelijk snel door.

Er bestaan **Meikoningin**-selecties die zich onderscheiden door een iets strakkere vorm van de bladeren, wat minder „lawaaï" en een iets blankere krop. Deze lenen zich meer speciaal voor de broei. Andere selecties uit dit ras, die een iets wildere groei vertonen, zijn meer in het bijzonder voor het koude warenhuis, voor de vollegrondseweuwentelt en voor gelichte sla geschikt.

Dit laatste type groeit van onderen iets breder uit en toont daardoor goed in de veilingkist. De krop is inwendig iets minder vast van bouw. Tot dusver heeft dit type bij proeven goede resultaten opgeleverd bij de voorjaarsteelt in een koud warenhuis en als gelichte sla op zware en vrij zware gronden.

Het wordt geleverd onder de naam **Glory**, **Meesterproef**, **Meikoningin sel. Timmers**, **Paanevis' Glorie**, **Preferno** en **Verbeterde Meikoningin**.

GELICHTE BAK

Tot nu toe werden in deze teelt rassen uit de groep Meikoningin en Victoria gebruikt. Beide rassen hebben nadelen. Het I.V.T. heeft (in samenwerking met het Proefstation te Naaldwijk) een kruisings- en selectieprogramma opgezet met het doel ook voor deze teelt betere rassen te brengen. Een van deze nieuwe typen is de selectie uit May Princess.

Het ziet er naar uit dat naast deze May Princess ook nieuwe kruisingen (o.m. van Passion blanche, een Franse wintersla en Interrex) in de nabije toekomst een rol zullen gaan spelen.

A - Nederlandse May Princess-selectie — May Princess is een slaras dat oorspronkelijk uit Engeland komt. Het werd gekweekt door de firma A. L. Tozer, Cobham, Engeland. Dit Engelse type May Princess bleek nog niet geheel uniform te zijn, en door het I.V.T. werd, in samenwerking met het Proefstation te Naaldwijk, hieruit een nieuw type geselecteerd.

Deze nieuwe selectie werd in 1959 beschikbaar gesteld aan de Nederlandse zaadhandel. Enkele selectiebedrijven hebben ook zelf in de Engelse May Princess geselecteerd en komen met een eigen May Princess-selectie uit, die echter allen geen grote onderlinge verschillen vertonen.

Een groot voordeel van May Princess t.o.v. Meikoningin is dat dit ras *niet rood* kleurt. Het blad van May Princess is tamelijk dik en iets grijsgroen van kleur en is goed bestand tegen slechte weersinvloeden. Maakt een mooie krop. De omvang is ongeveer gelijk aan Meikoningin of iets groter; is evenwel kleiner dan Blondine.

De krop is van onder zeer mooi, blank, gladbladig en breed geschouderd. Ook voor de teelt onder koud glas lijkt deze May Princess geschikt.

B - Meikoningin

Werd tot op heden veel gebruikt voor gelichte sla. Is nogal gevoelig voor slechte weersinvloeden. Kleurt bij koude of aanhoudende droogte rood. De omvang van de krop is matig (minder omvang dan b.v. Blondine). Onderkant van de krop heeft nogal rimpelig blad.

B - Victoria (Blanke Meikoningin, Excelsior, No. 20, Reuzen Mei, Vorbote).

Aanbevolen voor de gelichte bak en voor weeuwen vollegrondsteelt, mede omdat het ras minder gevoelig is voor nachtvorst dan Meikoningin.

Zaadkleur wit. Het blad van de grotere Victoria-selecties heeft vaak te lijden van koude, schrale wind direct na het lichten, heeft geen anthocyaan (kleurt niet rood). Vormt bij voorjaarsteelt een behoorlijke krop; kleur aantrekkelijk geelgroen. Over het algemeen meer omvang dan Meikoningin. De onderkant van de krop is grofnervig, en daardoor niet mooi. De voet van de bladeren is getand en tussen de nerven is de krop vaak open. Heeft bij glasteelt, vooral in de herfst, nogal last van randen.

Blondine, *Westlandia* en *Twello's Vroegste Gele* zijn goede selecties uit Victoria. *Prémice (Prima Vera)* is een klein, vroeg oogstrijp type van Victoria.

KROPSLA

O - *Attractie*

Is bruikbaar als gelichte sla, maar is erg laat oogstbaar.
Voor beschrijving zie onder zomerteelt, onderaan deze bladzijde.

VROEGE VOLLEGRONDSTEELT

A - *Meikoningin*

Kleurt bij koude of aanhoudende droogte rood.
Voor beschrijving zie blz. 80.

A - *Victoria*

Kleurt bij koude niet rood. Vooral de iets grotere selecties in deze groep zijn voor de vroege vollegrondsteelt aanbevelenswaardig.
Zie voor beschrijving blz. 81.

N - *Hilde*

Het blijkt dat dit ras ook in deze teelt bruikbaar is. Heeft meer omvang dan bovengenoemde rassen, is echter wat later oogstrijp en schiet aanmerkelijk trager door.
Zie voor beschrijving hieronder.

ZOMERTEELT

BOTERSLARASSEN

A - *Hilde* — K.: Prof. A. G. Dumont, Leuven, België. Geïnt. 1947. Vertegenwoordiger in Nederland: N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.). Ontstaan uit een kruising van *Attractie* met *Meikoningin*, na terugkruising met *Attractie*.

Deze zomersla kan worden omschreven als een verzwaarde *Attractie*, waarvan verschillende selecties in omloop zijn. Het oorspronkelijke Belgische type is wat geler en wat meer gebobbeld. De N.V. Nunhem voert echter een selectie, die zich alleen door de grotere groei-kracht, zwaardere krop en iets lichtere kleur van *Attractie* onderscheidt en die voor Nederlandse omstandigheden de beste lijkt. De bladrand van *Hilde* golft minder sterk dan die van *Attractie*. *Hilde* heeft, hoewel niet mozaïekresistent sterk de aandacht getrokken in de zomerteelt. Niet geschikt voor de teelt onder glas. Lijkt wel geschikt voor de vroege voorjaarsteelt buiten en voor de herfstteelt in de volle grond.
Zaadkleur wit.

Suzan vertoont overeenkomst met het Nederlandse *Hilde* type, heeft iets minder groot omblad, is lichter van kleur en schiet over het algemeen iets trager. De bladrand golft sterker dan van *Hilde*.

Amie komt vrijwel overeen met het Belgische *Hilde* type.

B - *Attractie*

Geschikt voor vollegrondsteelt in de zomer. Groter percentage eerste soort dan Zwart Duits. Echter enige dagen later oogstrijp. Op vochtige grond wel eens last van roest. Weinig last van randen. Kan beter tegen vervoer dan Zwart Duits.

Gevoelig voor mozaïekziekte.

Zaadkleur wit; geen anthocyaan in het blad; vormt grote, vaste kroppen, met iets gegolfd, wat stug blad, dat donkerder van kleur is dan van Zwart Duits; schiet in de zomer niet spoedig door.

B - Glorie van Nantes (meestal genoemd Wonder van Feltham, Kwekerstrots, enz.)

Dit ras is wat later oogstrijp dan *Attractie*. Schiet laat. Vrij vatbaar voor valse meeldauw („wit”), maar weinig last van rand. Vatbaar voor mozaïek.

Zaadkleur wit; het blad bevat geen anthocyaan (kleurt niet rood) en is wat donkerder grijsgroen en stugger dan dat van *Attractie*.

B - Zwart Duits

Dateert op zijn minst van 1873 en is nog altijd een belangrijk zomer-ras.

Het ras is matig vatbaar voor valse meeldauw en voor randen. Doordat het blad zacht is, minder bestand tegen langdurig vervoer. Schiet in de zomer niet spoedig door. Wordt speciaal gebruikt voor zaai ter plaatse in de vollegrond van begin maart tot eind juni. Gevoelig voor mozaïekziekte.

Zaadkleur zwart. Het blad is lichtgroen, mals en gebobbeld. Krop is wat onregelmatig en heeft weinig omblad. Nadat de krop rijp geworden is vormt de plant onder de krop vaak zijscheuten.

B - Resistent — K.: N.V. Gebr. Sluis te Enkhuizen. Gewonnen uit een Oostenrijks grondras. Geïnr.: 1938.

Dit donkergroene zomerras is later rijp dan *Attractie* en schiet ook later door. Wordt in de omgeving van Amsterdam geteeld.

Zaadkleur zwart. Bladeren bevatten geen anthocyaan, zijn vrij dik en stug en vrij donkergroen van kleur. Vormt in de zomer vaste kroppen. Betrekkelijk weinig gevoelig voor rand; wel gevoelig voor valse meeldauw en andere schimmelziekten.

B - Zomerkoningin (Kagraner Sommer) — Geïnr.: N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht, 1955.

Dit ras is reeds lange tijd bekend in Oostenrijk onder de naam Kagraner Sommer.

Zomerkoning lijkt wat op *Resistent* maar heeft meer omvang en de kleur is wat geler.

Zaadkleur zwart. Vormt grote, tamelijk vaste, vrij malse, groene kroppen. Komt vooral in droge hete zomers tot zijn recht. Gevoelig voor wit. Wordt vooral in de IJsselstreek geteeld.

O - Wonder van Voorburg

Dit ras wordt in de zomerteelt veelal zwaar door rand aangetast. Als zomerras derhalve alleen bruikbaar op gronden waar men geen last heeft van randen. Is een goed herfstslaras voor de vollegrond.

Voor beschrijving zie blz. 86.

(Vervolg op blz. 86)

GLAS

Herfst	}	niet verwarmd: Proeftuins Blackpool voor stand- en platglas, behalve voor platglas op zwaardere gronden (blz. 81); Attractie voor platglas (blz. 80). Regina op goede gronden (blz. 77)	
		verwarmd: Proeftuins Blackpool (blz. 77); Regina (blz. 77)	
Winter en voorjaar	}	verwarmd	Winterstookwarenhuis: Regina (blz. 79)
			Stookwarenhuis: Regina, Proeftuins Blackpool , vooral op smeulgevoelige gronden (blz. 79); Interrex niet voor vroege stookteelt (blz. 80)
			Stookbroeirijen: Proeftuins Blackpool, Regina (blz. 79)
	}	niet verwarmd	Broeirijen: Meikoningin, Proeftuins Blackpool (blz. 80), Interrex op zwaardere gronden (blz. 80)
			Koud warenhuis: Meikoningin (alleen indien na half februari wordt geplant), Interrex (blz. 80)
			Koud platglas: Meikoningin, Interrex (blz. 80)
			Gelicht: de Nederlandse May Princess-selectie, Meikoningin, Victoria, Attractie (blz. 81 en 82)

VOLLEGROND

Weeuwen: **Victoria, Meikoningin** (blz. 82)

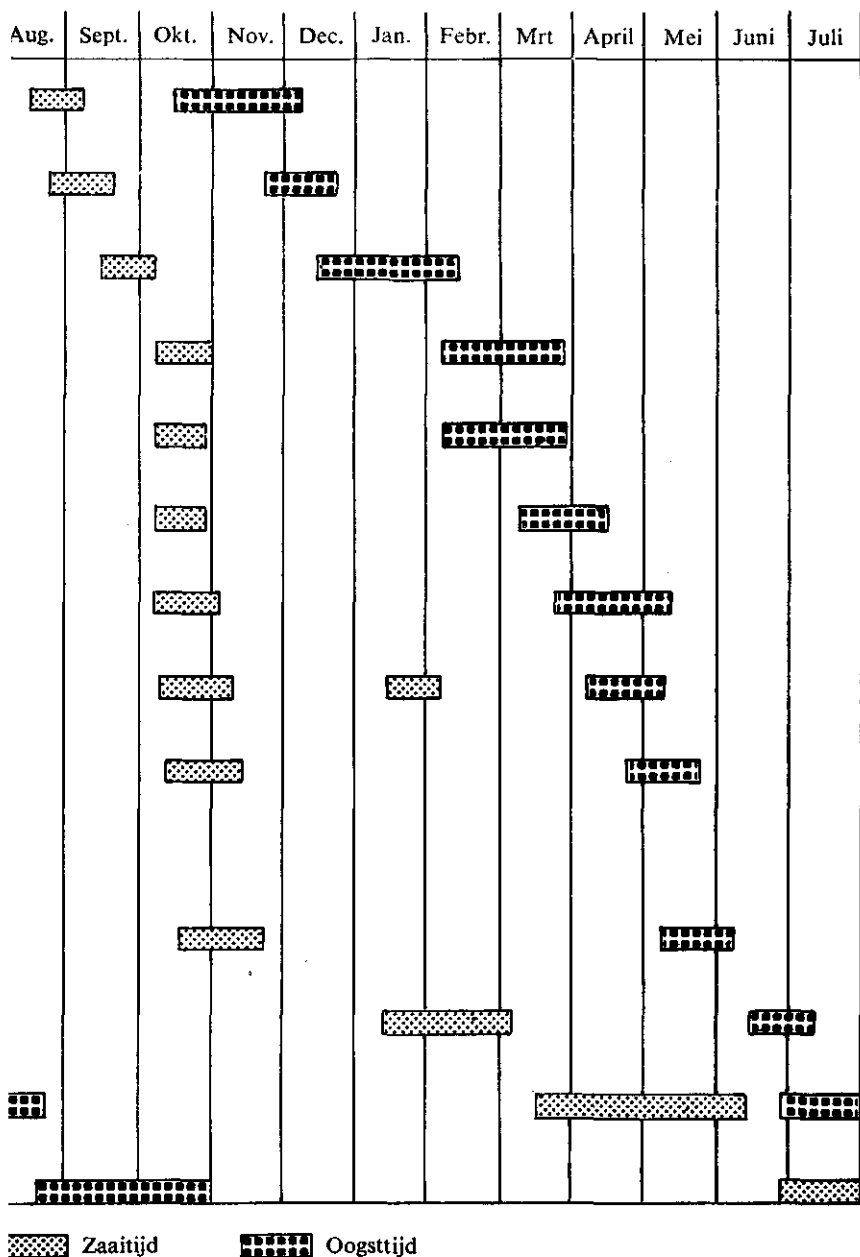
Vrijster: **Meikoningin**, voor oogst in juni; **Attractie, Zwart Duits** (blz. 82 en 83)

Zomer: **Attractie, Hilde, Suzan, Glorie van Nantes, Resistent, Zwart Duits, Wonder van Voorburg, Zomerkoningin** (blz. 82 en 83)

Herfst: **Wonder van Voorburg** (blz. 86)

KEUZETABEL

KROPSLA

KROPSLA

Zomerteelt (vervolg)

IJSSLARASSEN

B - Great Lakes

Dit donkergroene late Amerikaanse ijsslaras is het meest geschikt voor de voorzomer- en zomerteelt. In de herfstteelt heeft Great Lakes soms last van mozaïekziekte en Sclerotinia. Wordt de laatste jaren op contract met exporteurs geteeld i.v.m. uitvoer naar Duitsland voor het Amerikaanse leger.

Zaadkleur wit. Bladeren bros en knappend met getande en golvende bladranden en dikke nerven.

Bladkleur zeer donkergroen, zonder anthocyaan. Geeft een zware, zeer vaste krop. Schiet zeer laat door. Gevoelig voor schimmelziekten o.a. Sclerotinia.

O - Laibacher Eis

Geelgroen ijsslaras, dat in de omgeving van Elburg en Harderwijk gebruikt wordt voor weeuwenteelt. Is ook bruikbaar voor zomersla. De teelt van dit ras loopt terug.

Zaadkleur wit. Bladeren bros en knappend, sterk getande bladranden en vrij dikke nerven. Bladkleur geelgroen met anthocyaan. Schiet vrij laat door.

HERFSTTEELT BUITEN

A - Wonder van Voorburg (Triumphator)

Dit ras voldoet voor de vroege herfstteelt in de vollegrond (zaai vanaf begin tot omstreeks 20 juli) over het algemeen goed. Het heeft dan weinig last van randen en blijft ondanks het korter worden van de dagen toch goed doorgroeien.

Niet geschikt voor de teelt onder glas.

Heeft in de zomer veel last van randen en wordt daarom in die teelt weinig gebruikt.

Zaadkleur zwart; geen anthocyaan in het blad; vormt goede kropen van brede, geelgroene bladeren, die zachter zijn dan die van *Attractie*. Schiet in de zomer niet spoedig door, maar de krop staat korter dan bij *Attractie* en *Zwart Duits*; is bij volledige ontwikkeling ongeveer gelijk oogstrijp met *Attractie*. De krop wordt, als hij voldoende ruimte heeft, groot.

B - Meikoningin

Is voor de herfstteelt in de volle grond bruikbaar wanneer tussen 18 en 26 juli ter plaatse wordt gezaaid. Vroeger zaaien geeft gevaar voor schieten. Een nadeel van Meikoningin is de roodkleuring door anthocyaan in deze teelt.

Voor beschrijving zie blz. 80.

N - Hilde

Dit ras wordt wel met succes in de herfst geteeld. De groei en de bladkleur vertonen enige overeenkomst met *Wonder van Voorburg*.

Voor beschrijving zie blz. 82.

NIET OF WEINIG GESTOOKTE GLASTEELT IN HERFST

(oogst oktober t/m december)

A - Proeftuins Blackpool

Dit ras is voor de iets latere herfstteelten geschikt gebleken. Voor de zeer vroege herfstteelt onder glas is Proeftuins Blackpool niet geschikt en zijn er betere rassen. In deze zeer vroege teelten schiet Proeftuins Blackpool nl. gemakkelijk door en laat de omvang van de krop vaak te wensen over.

Voor beschrijving zie blz. 80.

B - Regina

Dit ras kan op de betere gronden zowel voor de vroege als de late herfstteelten onder glas gebruikt worden. Wordt vooral in de omgeving van Venlo in deze teelten gebruikt. Schiet, ook in de vroegste herfstteelten, niet door.

Voor beschrijving zie blz. 79.

B - Meikoningin

Is alleen voor de vroege herfstteelten geschikt. Groeit bij de latere herfstteelten te los uit.

Voor beschrijving zie blz. 80.

O - Attractie

Wordt plaatselijk nog gebruikt voor de late herfstteelt onder platglas. Het wordt echter elk jaar minder.

Voor beschrijving zie blz. 82.

Van deze Rassenlijst voor Groentegewassen verschijnt volgend jaar weer een nieuwe druk.

De Rassenlijst voor Fruitgewassen verschijnt om de 2 jaar.

U kan U op een of beide rassenlijst(en) abonneren! Een briefkaart aan het Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, Dr. S. L. Mansholtlaan 15 te Wageningen is voldoende.

Rassen waarmee meer ervaring gewenst is

Het doel van deze lijst is enig inzicht te geven in de waarde van de vele nieuwe glassarassen. Voorlopig zal iedere teler zelf proefjes moeten nemen om uit te maken welk ras het beste op zijn bedrijf past. Ter vergeteliking zijn tevens een aantal meer geteelde rassen opgenomen.

De nieuwe rassen vinden voor een groot deel hun oorsprong in het kruisingswerk van het I.V.T. en het daaropvolgende, gezamenlijke selectiewerk van het I.V.T. en het Proefstation te Naaldwijk. De N.V. Rijk Zwaan te Rotterdam heeft de door hem gevoerde nieuwe rassen door eigen kruisingswerk verkregen. De laatste tijd zijn ook andere firma's ertoe overgegaan zelf kruisingen uit te voeren.

Ras en herkomst	Herfstteelt, koud of licht gestookt	Winterstookteelt	Stookteelt vroege voorjaar	Teelt onder koud glas in voorjaar
Witvazige rassen, met anthocytaan				
Meikoningin diverse	alleen voor de zeer vroege herfstteelt	niet geschikt	niet geschikt	* alleen voor de late teelt; uitplanten na half februari
Interrex Rijk Zwaan, Rotterdam	misschien geschikt voor de vroege herfstteelt, overigens meer geschikt voor de vroege voorjaarsteelt onder koud glas	niet geschikt	niet geschikt	geschikt voor de vroege koude glasteelten; is vroeger oogstrijp dan Meikoningin en heeft een mooie gesloten onderkant
Vitesse (no. 2) Rijk Zwaan, Rotterdam	wordt rond Venlo met goed resultaat gebruikt in de middeelvroege zone wel als de late herfstteelt (oogst rond Kerstmis); op goede gronden in deze teelt misschien geschikt	goed groeikrachtig, kropt goed, model goed; lichtgroen (nog lichter groen dan Regina); is onder niet altijd even goed gesloten. Gevulder dan Regina. Nogal gevoelig voor smet. Niet te zwaar stoken	ook voor deze teelt goed bruikbaar	is iets vorstgevoelig, maar wanneer men inter tegen maatregelen neemt (b.v. hetelucht-kachels), bruikbaar
Profos (no. 5914) Ciebr., v. d. Berg, Naaldwijk	heeft wat meer omvang dan Interrex. Lijkt geschikt voor de vroege herfstteelt. Schiet zeer traag en zal in de aller-vroegste herfstteelten onder glas geen last hebben van doorschieten	niet geschikt	niet geschikt; kan in groetsnelheid niet met andere meekomen	bleekgroen breedbladig type met onder mooie vorm, hoewel soms wat dikke nerf. Groeit sneller dan Interrex en lijkt een verbetering hiervan

No. 41 Rijk Zwaan, Rotterdam	wellicht geschikt voor de middelvroeg herfst- teelt; niet voor de late herfstteelt (te smeel- en smetgevoelig). Groei- kracht groter dan van Meikoningin, bladkleur wat donkerder, iets bobbelig. Schiet sneller dan Meikoningin, iets minder snel dan <i>Proeftuin Blackpool</i>	niet geschikt	niet geschikt	niet geschikt
No. 31 A Rijk Zwaan, Rotterdam	er zijn twee typen, nl. no. 31 A met anthocyaan en no. 31 zonder anthocyaan. Het anthocyaanhoudende type heeft iets meer groei-kracht, bladkleur tamelijk lichtgroen. Misschien geschikt voor de vroege herfstteelt hoewel het speciaal voor de voorjaarsteelt onder koud glas geselecteerd werd. Weinig last van rand	niet geschikt	niet geschikt, Begint nl. wat laat met kroppen	goed bruikbaar. Is vroeger dan Interrex. Mooi breed van bouw en onder goed gevuld. Weinig vors-gevoelig
Kloek C. W. Pannevis, Delft	wellicht geschikt	niet geschikt	lijkt voor deze teelt geschikt meer nog dan voor de herfstteelt. Groeit vrij snel, kropt tamelijk goed. Het blad is iets bobbelig, is onder goed gevuld	misschien geschikt voor de vroege koude glas- teelten (tieteluchterver- ming)
No. 125 Rijk Zwaan, Rotterdam	onbekend	onbekend	onbekend	zou speciaal geschikt zijn voor de vroege kou- de glasteelt en weinig last van vorschade hebben. Wij hebben nog geen ervaring omtrent de gebruikswaarde.

KROPSLA

KROPSLA

Ras en herkomst	Herfstteelt, koud of licht gestookt	Winterstookteelt	Stookteelt vroege voorjaar	Teelt onder koud glas in voorjaar
<p>May Krop C. W. Pannevis, Delft</p> <p>Witvadige rassen zonder anthocyiaan</p> <p>Regina Rijk Zwaan, Rotterdam</p>	<p>onbekend</p> <p>rond Venio wordt dit ras met succes voor deze teelt gebruikt. Onze indruk is dat Regina op de betere gronden in deze teelt past. Schiet in de vroege herfstteelt niet door (Proeft. Blackpool heeft daar wel last van). Het ras Profos schiet nog weer trager dan Regina.</p>	<p>onbekend</p> <p>wordt in deze teelt algemeen gebruikt; is mooier dan Proeftuins Blackpool, kropt ook beter, echter gevoeliger voor gewoon rand. Krop onder soms wat open tussen de nerven. Er komen betere rassen</p>	<p>onbekend</p> <p>wordt in deze teelt algemeen gebruikt; is mooier dan Proeftuins Blackpool, kropt ook beter, echter gevoeliger voor gewoon rand. Krop onder soms wat open tussen de nerven. Er komen betere rassen</p>	<p>zou voor deze teelt geschikt; zijn</p> <p>beproeuenswaardig</p>
<p>Gotte précocce C. W. Pannevis, Delft</p>	<p>Regina-type, zie hierboven</p>	<p>zie bij Regina</p>	<p>zie bij Regina</p>	<p>beproeuenswaardig</p>
<p>Sinnone C. W. Pannevis, Delft</p>	<p>Regina-type, met mogelijk iets meer omvang</p>	<p>zie bij Regina</p>	<p>zie bij Regina</p>	<p>beproeuenswaardig</p>
<p>Delta (no. 6081, no. 6086) Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk</p>	<p>lijkt voor deze teelt niet geschikt krop onder nogal open, hoewel breed van bouw</p>	<p>is wel breed van bouw maar de krop is onder nogal open. Lijkt voor deze teelt niet geschikt</p>	<p>misschien geschikt. Model goed, breed van bouw, bleek groen. Heeft in deze teelt minder last dat de onderkant van de krop tussen de nerven soms wat open is</p>	<p>misschien geschikt</p>
<p>Amplus Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk</p>	<p>snelgroeiend veel omvang goed kroppend; lijkt voor de herfstteelt goed</p>	<p>groot over 't algemeen wat te wild uit in deze teelt. Misschien geschikt voor gronden die een van nature niet welig gewas geven</p>	<p>zie bij de winterteelt. Mogelijk voor deze teelt meer geschikt dan voor de winterstookteelt</p>	<p>mogelijk voor deze teelt geschikt</p>

No. 5 Rijk Zwaan, Rotterdam	lijkt voor deze teelt niet geschikt	niet geschikt	waarschijnlijk geschikt	geschikt voor deze teelt (al of niet met heteroluchtkachels), gedrongen, platte groeier; is tamelijk vorst- en sneuigevoelig
No. 31 Rijk Zwaan, Rotterdam	zie bij 31 A	zie bij 31 A	zie bij Regina	zie bij 31 A
Alma (no. 008) Nunhem, Huelon	Regina-type, mogelijk iets beter kroppend en weliger groeiend, zie bij Regina	zie bij Regina	zie bij Regina	zie bij Regina
No. 101 A. Vegelaar, Poeldijk	Regina-type, mogelijk iets weliger groeiend, zie bij Regina	zie bij Regina	zie bij Regina	zie bij Regina
No. 8 A. Vegelaar, Poeldijk	tamelijk wild groeiend type; nogal randgevoelig. Nog wat heterogeen. Door selectie is er voor deze teelt een goed bruikbaar type van te maken	niet geschikt	niet geschikt	niet geschikt (mogelijk door selectie voor deze teelt bruikbaar te maken, zie bij herfstteelt)
No. 20 Rijk Zwaan, Rotterdam	zeer donkergroen; snel groeiend type. Kropt weinig. Aan de verbetering van dit type wordt gewerkt. Onder niet mooi. Zou langer kunnen blijven doorgroeien	niet geschikt	niet geschikt	niet geschikt
Type 69 door I.V.T. en Proefst. te Naaldwijk aan selectiebedrijven uitgegeven	lijkt op Proeft. Blackpool, zelfde kleur maar beter kroppend en mooier van model. Schiet aanmerkelijk trager dan Proeft. Blackpool. Geschikt voor de middelvroeg en late herfstteelt, mogelijk ook voor de vroege herfstteelt.	geschikt. Vooral op grond die van nature een welig groeiend gewas geeft	geschikt	lijkt voor deze teelt niet geschikt. Omvang te beperkt

Ras en herkomst	Herfstteelt, koud of licht gestookt	Wintertookteelt	Stookteelt vroege voorjaar	Teelt onder koud glas in voorjaar
Type 39 door I.V.T. en Proefst. te Naaldwijk aan selectiebedrijven uitgegeven	lijkt voor deze teelt, op een enkele uitzondering na, niet geschikt	niet geschikt, groeit te wild	niet geschikt	voor deze teelt geschikt zowel voor de vroege als voor de latere koude glasteelten; is tamelijk vorstgevoelig; is 1 week vroeger oogstrijp dan Interrex; kropt beter. Heeft in vorstvrij gehouden kassen (heteluchtkachels) oogst 1 maand ook goed voldaan
May Princess diverse (selectie van het I.V.T. en Proefst. te Naaldwijk)	niet geschikt	niet geschikt	niet geschikt	lijkt niet geschikt voor de koude gasteeelt, wel voor de gelichte teelt
Carina Jan. A. Zwaan, Leidschendam	zie bij May Princess	zie bij May Princess	zie bij May Princess	is een door J. A. Zwaan uitgevoerde selectie in het Engelse ras May Princess. Carina kan door selectie in het oorspronkelijke Engelse materiaal iets afwijken van de I.V.T.-selectie in May Princess
Zwartzadige rassen met anthocyanaan				
Ventura (no. 4) Nuthem, Haalen	vluugroeiend breedgebouw type, onderkant gewas. Lijkt geschikt voor deze teelt, vooral voor de latere teelt	lijkt geschikt voor deze teelt	lijkt geschikt voor deze teelt	misschien geschikt
No. 18 Rijk Zwaan, Rotterdam	tamelijk donkergroen, bubbelig type. Lijkt niet geschikt voor deze teelt. Is nogal randgevoelig	lijkt niet geschikt	misschien geschikt; goed van omvang. Hart vult wel, maar „kropt,” niet	lijkt bruikbaar voor deze teelt. Breed groetend. Onderkant gevuld. Maakt tamelijk „vaste krop,” maar sluit niet

<p>No. 33 Rijk Zwaan, Rotterdam</p>	<p>tamelijk donkergroen glanzend blad; goede groeikracht. Randgevoelig; onderkant niet mooi; lijkt niet geschikt. Schiet zeer snel (als Proeft. Blackpool)</p>	<p>lijkt niet geschikt</p>	<p>lijkt niet geschikt</p>	<p>misschien geschikt</p>
<p>No. 137 Rijk Zwaan, Rotterdam</p>	<p>onbekend</p>	<p>onbekend</p>	<p>onbekend</p>	<p>zou weinig voetsgevoelig zijn en geschikt zijn voor de teelt in zeer vroege onverwarnde kassen</p>
<p>Zwartzadige rassen zonder anthocyana</p>	<p>tamelijk donkergroen, sterk gewas. Weinig vatbaar voor gewoon rand (wel voor droogrand). Model niet mooi. Schiet in de zeer vroege herfstteelt, gemakkelijk door. Er zijn betere rassen</p>	<p>bruikbaar in deze teelt, hoewel betere rassen maar voren komen</p>	<p>er zijn betere rassen voor deze teelt</p>	<p>niet bruikbaar, er zijn betere rassen</p>
<p>Securz Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk</p>	<p>is een selectie in Proeftuins Blackpool; is hieraan praktisch geijk; iets meer groeikracht</p>	<p>zie bij herfstteelt</p>	<p>zie bij herfstteelt</p>	<p>zie bij herfstteelt</p>
<p>No. 130 Rijk Zwaan, Rotterdam</p>	<p>plat, zeer breed uitgroeënd, gladbladig type. Lichter groen dan Proeftuins Blackpool; kroopt weinig maar meer dan Proeftuins Blackpool (weinig last van rand)</p>	<p>snel groeiend type. Sluit niet. Door minder mooi model in deze teelt niet aan te bevelen</p>	<p>waarschijnlijk niet voor deze teelt, mogelijk wel op zwaardere grond</p>	<p>breed uitgroeënd lichtgroen, breedbladig. Sluit niet erg goed. Is onder mooi breed en gevuld. Lijkt voor deze teelt goed bruikbaar</p>
<p>Kordaat C. W. Pannevis, Delft</p>	<p>weinig omvang, niet aan te bevelen; er zijn 2 typen, type 2 is wat royaler van omvang dan type 1</p>	<p>door z'n geringe omvang alleen aan te bevelen op gronden die van nature een welig gewas geven</p>	<p>te gering van omvang</p>	<p>niet geschikt</p>

KROPSLA

Ras en herkomst	Herfstteelt, koud of licht gestookt	Winterstookteelt	Stookteelt vroege voorjaar	Teelt onder koud glas in voorjaar
Kwiek C. W. Pannevis, Delft	grote groeikracht, brede bouw, is een zachte sla, is daardoor wat zwak. Beproevenwaardig op gronden die een van nature minder welig gewas geven	zie bij herfstteelt. Alleen voor gronden die een van nature niet welig gewas geven	lijkt voor deze teelt geschikt. Brede bouw, snelgroeiend	mogelijk alleen voor de vroege teelt (met hete-luchtkachels)
Type 57 door I.V.T. en Proefst. te Naaldwijk aan zaad-selectiebedrijven uitgegeven	blijkt op de betere gronden voor de wat latere herfstteelt goed te voldoen. Snelgroeiend breed gebouwd type, zacht blad, onderkant mooi. In het uitgegeven materiaal kwamen planten voor met en zonder anthocyaan. Mogelijk worden er thans 2 typen aangeboden	lijkt voor deze teelt te voldoen. Door selectie is dit type voor de winterteelt nog te verbeteren. Lijkt vooral geschikt op gronden die een van nature minder welig gewas geven	goed bruikbaar. Breedbladig. Breed van bouw. Onder mooi. Gevoeliger voor rand dan Proefst. Blackpool maar minder gevoelig dan Regina	mogelijk voor de vroege teelten met heteluchtkachels
No. 102 Jan A. Zwaan, Leidschendam	onbekend, lijkt beproevenswaard	beproevenwaardig. Over 't algemeen is de beoordeeling van no. 102 t.o.v. Beauty in deze teelt iets gunstiger	goed bruikbaar. Groei-krachtig en breed van bouw	mogelijk voor de vroege teelten met heteluchtkachels
Beauty Jan A. Zwaan, Leidschendam	onbekend, mogelijk geschikt	misschien geschikt zie bij nr. 102	breed gebouwd, vlog-groeiend; onder goed gevuld	mogelijk voor de vroege teelten met heteluchtkachels

Zojuist verschenen

SLARASSEN

een internationale Slarassenmonografie

onder redactie van

C. M. RODENBURG

(Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen
te Wageningen)

Met medewerking van:

H. Basse	Bundessortenamt, Rethmar, Duitsland
B. Glaschke	
J. Drouzy	Vilmorin-Andrieux S.A., Parijs
G. Trébuchet	
J. C. Haigh	National Vegetable Research Station, Wel-
L. E. Watts	lesbourne, Warwick, Engeland
J. A. Huyskes	Instituut voor de Veredeling van Tuinbouw-
	gewassen, Wageningen

Door vergelijkende proefnemingen in Engeland, Frankrijk, Duitsland en Nederland is vastgesteld dat met 500 rasnamen slechts 130 rassen overeenkomen. Van elk ras geeft dit boek een beschrijving van de voornaamste kenmerken, de cultuurwaarde en de in gebruik zijnde namen en synoniemen.

Met behulp van de opgenomen serie kleurenplaten en de uitvoerige determinatietabel kunnen onbekende rassen op naam worden gebracht. „Slarassen” verschijnt in de Franse, Duitse en Engelse taal.

Prijs Duitse editie 47,50 D.R.M.; Franse editie ± f 43,—;
Engelse editie ± f 38,—.

Uitgever: N.V. Tjeenk Willink, Melkmarkt 2, Zwolle

MAIS

(Zea mays L.)

Van de mais komt één botanische variëteit in aanmerking als tuinbouwgewas nl. de suikermais (*Zea mays* L. var. *saccharata* (Koern.) Asch. & Graebn.). Verder wordt in particuliere tuinen weleens pofmais (*Zea mays* L. var. *everta* Bail.) verbouwd.

Suikermais wordt geteeld om de onrijpe (z.g. melkrijpe) kolven als een soort groente te eten. Meestal worden de hele kolven, ontdaan van de schutbladeren en de z.g. kolfbaard, in ruim water, gedurende 8 minuten gekookt. Ze worden warm opgediend en met wat boter en zout gegeten. Het is ook mogelijk de korrels met een mes van de kolfspil te scheiden en op de wijze van doperwten te bereiden. De korrels bevatten in plaats van zetmeel amyloextrine en, in het melk- tot deegrijpe stadium, veel suiker.

De teelt komt geheel overeen met die van gewone mais. Alleen de oogst wijkt af. Men moet het gewas nl. enige keren „doorlopen” om de kolven in het goede stadium te plukken. De korrels moeten wel goed gevuld, maar nog zacht en sappig van inhoud zijn. Na enige oefening kan men aan de bruine verkleuring van de verorde kolfbaard wel zien of dit stadium bereikt is. De teeltwijze en de langdurige groei stempelen suikermais tot een gewas voor de landbouw of grove tuinbouw. De beste zaaitijd is eind april, begin mei. De oogst valt, al naar het ras, in de laatste week van augustus tot eind september.

Voor Nederland zijn geschikt de vroegrijpe rassen *Spancross* en *North Star*, de wat later rijpende *Marcross* en *Golden Beauty* en de nog iets latere, *Wisconsin Golden 900* en *Asgrow Golden 22*. Allen afkomstig uit de Ver. Staten van Amerika; *Spancross*, *Marcross*, *Golden Bantam* en *Asgrow Golden 22* worden in de handel gebracht door *Asgrow Seed Company*, Milford, Connecticut, Ver. Staten van Amerika (vertegenwoordiger in Nederland Fr. Verheyden, Statenweg 154c, Rotterdam). Het zijn hybriden, d.w.z. dat zelf zaaizaad winnen nutteloos is, omdat de nabouw verbasterd zal zijn. Een „ouderwets”, vrij bestoven ras, dat minder snel zal verbasteren, is *Golden Bantam*.

Ook de onrijpe kolven van gewone landbouwmais zijn bruikbaar, maar de smaak is minder fijn dan die van suikermais.

De beste rijfstand is 75-100 cm. Het plantgetal van de vroege rassen mag 6 à 7 planten per m² zijn, voor de latere rassen iets minder, maar niet minder dan 5.

Pofmais heeft kleine, harde, bijna geheel glazige korrels, die door droge verhitting met een knal tot luchtige vlokken opzwellen. Voor goed poffen moet het vochtgehalte 13 à 14 % zijn.

In de Ver. Staten is pofmais een populaire lekkernij, in het gebruik vergelijkbaar met pinda's. Er zijn rassen met gele en met witte, met ronde en met spitse korrels, die goed rijp geoogst moeten worden. De teelt komt overeen met die van gewone landbouwmais.

MELOEN

(Cucumis melo L.)

Meloenen worden geteeld voor export en voor binnenlands gebruik. Export vindt hoofdzakelijk plaats naar Engeland en België, en in mindere mate naar West-Duitsland en Zweden.

De teelt vindt plaats onder verwarmd en koud plat- en staandglas. Meloenen hebben veel warmte en licht nodig. De grondtemperatuur moet zo mogelijk niet beneden 20° C komen, de luchttemperatuur moet 's nachts zo mogelijk 18-20° C zijn.

A - Enkele Net (Westlandse Enkele Net)

Kan vanaf ± 20 maart worden geplant.

Het gewas is sterk en daardoor goed bestand tegen ongunstige teeltomstandigheden.

Zet gemakkelijk, is vroeg oogstrijp en kan gemakkelijk een goede tweede zetting geven. Afhankelijk van planttijd en teeltomstandigheden kunnen per plant in totaal 4 tot 10 vruchten worden geoogst. Vruchten platrond, gemoot, met een kurkachtig net op de schil; gewicht 1,5-2 kg. Vruchtvlees lichtoranje, zeer matig van smaak.

A - Suikermeloen Witte (Guernsey Conqueror)

Wordt gewoonlijk niet vroeger dan 10 april geplant. Gewas minder sterk dan van Enkele Net. Zet minder gemakkelijk. Het gevaar van vroegtijdig afsterven is groter en daardoor is een tweede zetting minder zeker.

Afhankelijk van planttijd en teeltomstandigheden kunnen per plant in totaal 3 tot 7 vruchten worden geoogst. Door de betere kwaliteit brengen de vruchten een hogere prijs op dan de netmeloenen.

Vruchten rond tot iets hoogrond. Niet gemoot, met een dun kurkachtig net op de schil; gewicht 1,5-2 kg. Vruchtvlees groen, goed van smaak.

B - Gekruiste Net

Vertoont veel overeenkomst met Enkele Net. Wordt minder geteeld. Aantal vruchten meestal iets geringer dan bij Enkele Net, de vruchten zijn iets zwaarder.

Gewas wat sterker dan van Enkele Net, daarom aan te bevelen voor lichte gronden, waar de teelt van Enkele Net minder goed verloopt.

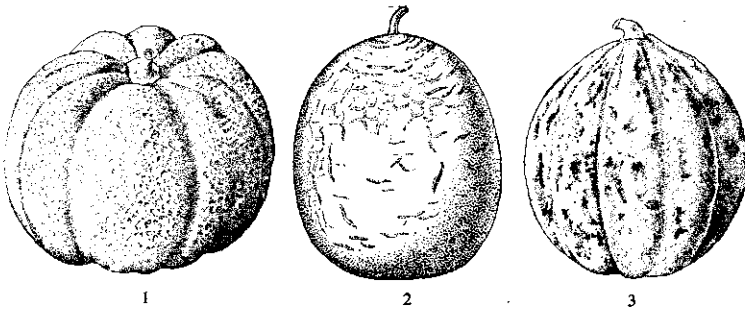
B - Oranje Ananas (Tijgerananas)

Wordt gewoonlijk niet voor half mei geplant.

Het gewas is sterk. Zet minder gemakkelijk dan netmeloen. Geënte planten zijn over het algemeen iets vruchtbaarder dan ongeënte. Door de late planting wordt slechts één zetsel verkregen, opbrengst per plant 3 à 4 vruchten.

Vruchten iets hoogrond, gemoot, geen netvorming op de schil; schil crèmekleurig met duidelijke scherpbegrensde groene vlekken, welke tijdens rijping oranje rood verkleuren. Vruchten gemiddeld iets zwaarder dan van Enkele Net. Vruchtvlees oranje, stevig, met zeer goede smaak.

MELOEN/PAPRIKA

1 = Netmeloen 2 = Suikermeloen 3 = Oranje Ananas

Oranje Ananas (vervolg)

Uit door het I.V.T. in 1961 genomen proeven is gebleken, dat bij zeer vroege zaai (tot uiterlijk 1 februari) een groot aantal krachtige tweeslachtige bloemen gevormd wordt. Het aantal vruchten van de eerste zetting was ongeveer gelijk als dat van de gelijktijdig gezaaide Westlandse Enkele Net. Misschien is het dus mogelijk om Oranje Ananas ook voor een vroege teelt te gebruiken.

N - Ogen (Haogen)

Kan vroeg worden geplant.

Het gewas is minder sterk dan Westlandse Enkele Net. Er worden veel tweeslachtige bloemen gevormd, welke gemakkelijk zetten.

Gestreefd moet worden naar een voldoende krachtige groei omdat anders de vruchten te klein blijven.

Vruchten sterk geurend, ongeveer rond, zeer zwak gemoot, gladde schil.

Gewicht 0,7-1,0 kg. Vruchtvlees groen, sappig, zeer goed van smaak.

In Israël geteelde Ogen-meloenen worden reeds enkele jaren per vliegtuig naar Engeland geëxporteerd.

PAPRIKA

(*Capsicum frutescens* L. (*Cap. annum* L.))

Vooraf in het Westland neemt de belangstelling voor deze teelt toe. De teelt kan alleen onder glas met succes plaatsvinden.

Stoken vergroot hierbij de mogelijkheden. Er kan dan worden geplant vanaf half februari. In de koude kas vanaf 1 april. Een goede vochtvoorziening is noodzakelijk.

Men onderscheidt twee vormen:

- a. rassen met *zoete* (niet scherpe) vruchten;
- b. rassen met *scherpe* vruchten.

ZOETE PAPRIKA

Er bestaan enkele goede Amerikaanse rassen en één goed Nederlands ras. Deze hebben cilindrische vruchten met een enigszins gedeukte

PAPRIKA/PETERSELIE

neus. De verwerkingsindustrie verlangt een gladde, wat puntige vrucht, om machinaal te kunnen schillen. Daar de belangstelling van de industrie ook voor het glasprodukt toeneemt moet aan deze vorm in de toekomst aandacht worden geschonken.

Zoete Westlandse

Planten middelgroot, vruchten groot en hoekig, ingezonken kelkholte en ingezonken neus. Niet geheel uniform. Gevoelig voor virus.

Amerikaanse rassen die geschikt zijn voor de teelt onder glas:

California Wonder

Vrij vroeg, grote enigszins puntige vruchten, niet geheel uniform model, vrij snel roodkleurend.

Yolo Wonder

Middelvroeg, grote vruchten, wat hoekig, vrij uniform. Resistent tegen mozaïekvirus.

Keystone Resistant Giant

Iets minder vroeg, grote zware vruchten van goed model, niet geheel uniform. Langer groenblijvend en minder droogtegevoelig. Resistent tegen mozaïekvirus.

Vinedale

Zeer vroeg, wat puntige, kleine vrucht. Zeer rijkdragend. Geschikt voor tussenteelt tussen een wat later ras gedurende de eerste 10 à 12 weken.

SCHERPE PAPRIKA (Spaanse peper)

Westlandse Lange Rode

Selectie uit Spaanse Lange Rode. Vruchten iets langer dan bij deze laatste.

Spaanse Lange Rode

Hangende vruchten ± 10-12 cm lang, aan de basis 2 à 3 cm in doorsnee. Helrode kleur.

PETERSELIE

(Petroselinum crispum (Mill.) Airy-Shaw, syn. P. sativum Hoffm.)

Snijpeterselie dient voor het kruiden van spijzen en bezit daarnaast waarde voor de opmaak van schotels.

A - Gewone Snij (Amsterdamse Snij)

Kan dikwijls gesneden worden. Goed voor de fabriek. Fors gewas met grote, gladde bladeren.

B - Fijngekrulde (Moskrul, Dwerg)

Vrij laag. Donkergroen, zeer fijn gekruld blad.

B - Fijngekrulde Donkergroene

PEULEN

PEULEN

(*Pisum sativum* L. var. *saccharatum* Ser.)

Verschillende erwtenrassen zijn gekenmerkt door de eigenschap, dat ze geen of weinig vlies ontwikkelen in hun peulen. Daardoor kunnen deze laatste, als zij onrijp geplukt worden, als groente worden gegeten.

Rassen, die niet geheel vrij van vlies zijn, dienen op tijd geplukt te worden.

B - Heraut

Lijkt veel op Record. Heeft wat grotere, mooiere peulen. Consumptiekwaliiteit ongeveer als van Record. Gevoeliger voor nachtvorst dan Record, in de Venen echter minder gevoelig voor late vorst.

In de praktijkproeven 1957-1958 zijn de selecties aanbevolen van:

Jac. v. d. Meer Dzn, Roelofarendsveen	N.V. Gebr. Sluis, Enkhuizen
N.V. „Nunhem's Zaden“, Haelen (L.)	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen
N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	N.V. Struik en Co, Enkhuizen
N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam.

B - Morgenster - Geïnt.: N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg.

Vrij fors gewas. Tamelijk tweepeulig. Peulen matig gebogen met spitse top, 8-10 cm lang, lichtgroen. Consumptiekwaliiteit ongeveer als van Record. Oogst vroeg, productief.

Het rijpe zaad is rond, glad, geel.

B - Record

Overwegend tweepeulig, peulen 7-8 cm lang, recht tot zwak gebogen, afgeronde stompe top. Vroeg. Consumptiekwaliiteit goed indien op tijd geoogst wordt. Zodra de peul iets ouder wordt, vormt ze direct een taai perkamentlaag en kookt dan moeilijk gaar. Vooral onderaan de plant vaak veel slecht uitgegroeide peulen.

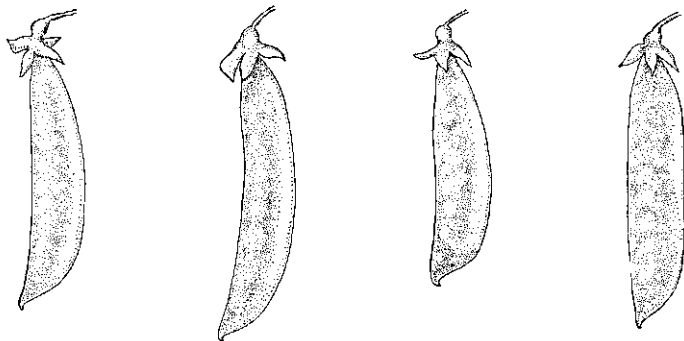
In de praktijkproeven 1957-1958 zijn de selecties aanbevolen van:

Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen.
N.V. „Nunhem's Zaden“, Haelen (L.)	

B - Nebak — K.: Proeftuin „Hollandsch-Utrechtsch Veendistrict“, Amsterdam-Zuid. Kw.r.: 1958; wordt in de handel gebracht door de Enkhuizer Zaadhandel, N.V. Gebr. Sluis en de N.V. A. Zwaan Jr., allen te Enkhuizen. Ontstaan uit een kruising van Vroege Peul met Hendrikspeul in 1943.

Lijkt veel op Record, de peulen zijn echter vliesloos. Een nadeel is het voorkomen van kleine blaadjes aan de stelen van de peul. Goedgekeurd in de praktijkproeven 1957-1958.

PEULEN/PLUKSLA

1 = Heraut 2 = Morgenster 3 = Record 4 = Venor

N - Venor - K.: N.V. „Nunhem's Zaden”, Haelen (L.). Kw.r.: 1959. Ontstaan uit een kruising van Norrland Express met Veense in 1951.

Lichtgroen gewas met lange, weinig vertakte stengels. Overwegend tweepeuldig. De peulen zijn recht, lichtgroen van kleur en hebben een stompe top.

Goedgekeurd in de praktijkproeven 1957-1958.

O - Lentebode

De consumptiekwaliteit is beter dan van Record, de peulen worden minder snel vliezig. Is door éénpeuligheid niet erg produktief en vraagt om dezelfde reden meer plukwerk dan Record.

Tamelijk weinig vertakt, lichtgroen gewas. Overwegend éénpeuldig. Peulen recht met wigvormige spitse top, ± 8 cm lang, zeer lichtgroen.

Oogst vroeg.

Het rijpe zaad is matig groot, ovaalrond, glad, crème-geel.

In de praktijkproeven 1957-1958 is de selectie aanbevolen van:

Fa. Koning en Vlieger, Goes en N.V. Wed. P. de Jongh, Goes.

PLUKSLA

(*Lactuca sativa* L. var. *acephala* Alef.)

Daar de stengel gemiddeld pas 3 maanden na het zaaien gaat doorschieten, wordt de pluksla ook vaak gesneden (de eerste maal ± 50 dagen na het zaaien). De planten lopen daarna opnieuw uit en leveren na ± 25 dagen een tweede snede.

A - Australische Gele

Wit zaad. Blad roodgetint, iets gekruld.

PLUKSLA/POSTELEIN/PREI

B - Amerikaanse Roodrand

Wit zaad. Blad roodgetint, iets gekruld.

Vanwege de rode kleur bij teelt in de vollegrond hoofdzakelijk voor stoofsla. De rode tint verdwijnt namelijk door het koken.

POSTELEIN

(*Portulaca oleracea* L.)

Postelein vraagt voor zijn ontwikkeling veel warmte en vocht, en wordt daarom onder warm of koud glas gezaaid. Vanaf mei kan ook in de vollegrond gezaaid worden. De plantjes zijn zeer saprijk en broos, zodat zij zich niet voor lang vervoer of voor export lenen.

Men onderscheidt de groene postelein en de gele postelein. De groene wordt het meest gebruikt, daar deze sterker is dan de gele. De gele gaat bij nat weer spoedig tot rotting over.

Postelein wordt zowel voor vers gebruik als voor conserveren en voor de weck geteeld.

Al naar men grove of fijne postelein wenst, zaait men dun of dik

A - Groene Postelein

Groot, dofgroen blad. Goed bestand tegen ongunstige weersomstandigheden. Het meest geteelde ras.

B - Gele Postelein

Glanzend, geelgroen blad. Mals, maar zwakker dan de groene. Bij nat weer gemakkelijk rottend.

B - Breedblad gele

Stengel grover en forser, bladeren iets kleiner, maar breder dan die van de groene postelein. Sterker dan gele, volgens mededelingen uit de praktijk minstens even sterk als de groene. Wordt op Walcheren zowel in de vollegrond als onder glas geteeld.

PREI

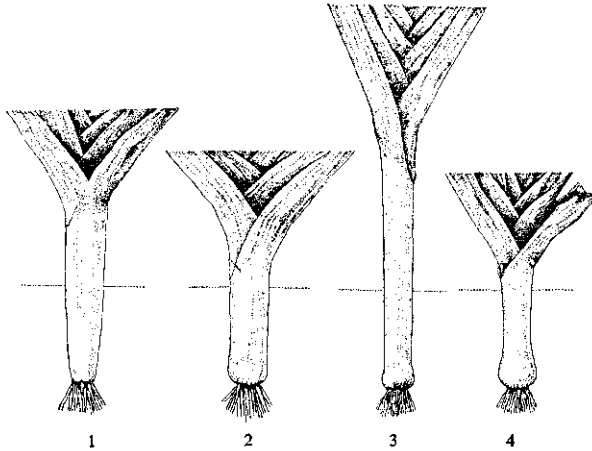
(*Allium porrum* L.)

Naar de tijd van oogsten worden de preirassen ingedeeld in herfst- en winterprei.

Herfstprei wordt in de nazomer en herfst geoogst en is niet winterhard. De echte herfststrassen worden zwaar tot zeer zwaar en zijn het mooiste van vorm, zie de figuren 1 en 2.

RASSENKEUZETABEL

Teeltwijze	Ras	Keuze wordt bepaald door
Herfstteelt	Herfstpreiselecties (zie blz. 103)	Opbrengst en vorm
Winterteelt	Winterpreiselecties (zie blz. 104)	Winterhardheid

1 = Herfstreus zonder knobbel 2 = Iets knobbelige Herfstreus
3 = Zwitserse Reuzen 4 = Winterreus

Winterprei wordt na de winter geoogst, en moet dus vóór alles goed winterhard zijn. Grote winterhardheid en een zeer zware stam zijn tot nu toe niet in één ras gecombineerd. De winterpreirassen zijn dan ook minder zwaar dan de herfststrassen. Daardoor is winterprei niet geschikt om reeds in de herfst te worden geoogst.

HERFSTPREI

Door de beoordelingscommissie voor de in 1955-56 genomen praktijkproeven*) is de herfstprei ingedeeld in selecties met een vrij korte tot matig lange stam, en in selecties met een lange stam.

Herfstpreiselecties met een vrij korte tot matig lange stam

Productief tot zeer productief, doch niet winterhard. Oogsten na de winter daarom riskant.

Blad grijsgroen, zeer breed en dik. Stam dik tot zeer dik en vrij kort tot matig lang; op één uitzondering na met een weinig tot matig ontwikkelde knobbel (fig. 2).

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1955-1956

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Olfant	N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk
Olfant	N.V. „Nunhem's Zaden“, Haalen (L.)
Excelsior	N.V. C. W. Pannevis, Delft
Nummer 83	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen
Olfant	N.V. Gebr. Sluis, Enkhuizen
Herfstreus	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen
Goliath	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam

De laatstgenoemde selectie valt op door zijn hoge opbrengst en is vrijwel vrij van knobbel (fig. 1), in tegenstelling tot de overige rassen, die een weinig tot matig ontwikkelde knobbel hebben (fig. 2).

PREI/RAAPSTELLEN

Herfstpreiselecties met een lange stam

Produktief, maar niet winterhard.
Blad groen, breed. Stam dik en lang, met een matig ontwikkelde knobbel.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1955-1956

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Maxim	N.V. C. W. Pannevis, Delft

B - Zwitserse Reuzen

Voor deze herfstprei met een groot eetbaar gedeelte („lang wit”) bestaat in het zuiden van ons land belangstelling.
De stam is zeer lang, doch matig dik (fig. 3). Het blad is breed, licht grijsgroen en is in de late herfst snel versleten. Het ras is in 't geheel niet winterhard.

WINTERPREI

Productie niet zo hoog als van herfstprei, waartegenover grote winterhardheid staat.

Niet geschikt om reeds in de herfst te worden geoogst.
Blad donkergrijsgroen, niet al te breed. Stam matig dik, kort met een uitgesproken knobbel (fig. 4).

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1955-1956

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Siegfried Winterreuzen	N.V. „Nunhem's Zaden”, Haelen (L.)
Luikse Winter DePe	N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht
Winterreus	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen
Winterreus	„West-Friesland”, Wijdenes

*) Zie ook Praktijkproeven met herfst- en winterprei 1955 en 1956. Meded. Dir. v. d. Tuinbouw 22 (1959): 44-50; verscheen ook als I.V.T.-mededeling nr 140, prijs f 0.40.

RAAPSTELLEN

Raapstelen zijn de jonge bladeren en bladstelen van consumptierapen of van Chinese kool. De eerste zijn groen, de laatste geel, althans voor zover afkomstig van de rassen Pé-Tsai en Wong-Bok. Van het ras Cantonner Witkrop zijn ze bleekgroen. Verder is de bladgroente Namenia in de handel. Dit is een vertegenwoordiger van Brassica rapa, die, dik gezaaid, raapstelen levert en dun gezaaid, na uitdunning, planten geeft, die ongeveer de grootte krijgen van een krulandijvieplant.

Alle rassen van raapstelen hebben vaak ernstig te lijden van aardvlooien. Men bestrijde deze derhalve tijdig.

RAAPSTELLEN/RABARBER

Raapstelen worden vrijwel uitsluitend onder glas geteeld, als tussenteelt of als voortteelt. De afzet op de binnenlandse markt is beperkt. Ze worden alleen gevraagd in perioden van schaarste aan verse groenten.

Voor de binnenlandse markt moet het produkt fijn en mals zijn, hetgeen men bereikt door dik te zaaien.

A - Namenia - Geintr.: N.V. Gebr. van Namen, Dordrecht. 1937-1938

Geschikt voor het winnen van raapstelen in het voorjaar, door betrekkelijk dik te zaaien. Echter niet te dik zaaien, daar men dan weinig gewicht krijgt en het gewas spoedig gaat rotten. Blad ingesneden.

Een selectie met minder diep ingesneden bladeren is als *Verbeterde Namenia* in de handel.

A - Gewone Groene

Bladeren en bladstelen van de consumptieraap. Deze zijn groen van kleur en enigszins behaard. Vaak wordt het consumptierapenras *Platte Mei* voor Gewone Groene raapstelen geleverd.

O - Gele Malse

Jonge bladeren en bladstelen van Chinese kool. Kleur geelgroen of bleekgroen. Op vochtige gronden spoedig last van gele lobbladeren. Voor particulieren, die op gele, malse blaadjes prijs stellen.

RABARBER

(*Rheum rhabarbarum* L. en *Rheum rhaponticum* L.)

Rabarber kan worden vermenigvuldigd door middel van zaad of door middel van het scheuren van de moederplant. Daar de rassen niet zaadvast zijn, geeft men de voorkeur aan scheuren. Men kan een moederplant daartoe in herfst of voorjaar in zoveel delen opsplitsen als er „neuzen” aanwezig zijn. Men neme hiertoe *virusvrije* planten, dat zijn planten waarvan de bladeren in het voorafgaande voorjaar geen lichtgroene, later bruine vlekken of gaten vertoonden. Zie de fig. 1, 2 en 3. Proeven, genomen door het Instituut voor Plantenziektenkundig Onderzoek, toonden duidelijk aan, dat deze ziekte de opbrengst sterk kan verlagen en het is bekend dat scheurlingen van zieke planten weer ziek zijn. Het I.V.T. te Wageningen is bezig een virusvrij sortiment op te bouwen.

Rassen die veel lange, dikke, rode stelen geven en niet spoedig zaadstengels vormen genieten de voorkeur. De teler wenst bovendien vroege rassen omdat de rabarberprijzen in de loop van het oogstseizoen regelmatig dalen.

ZEER VROEG

A - Timperley Early

Een zeer vroeg ras van Engelse herkomst. In Nederland is dit ras tot nu toe door het I.V.T. uitsluitend voor proefjes verspreid. Er worden pogingen aangewend dit ras via de handel beschikbaar te stellen.

Stelen lang, dik, niet gootvormig en ongeveer voor de helft rood; de

RABARBER

Dwarsdoorsnede van het midden van de bladstelen

1

2

3

4

1 = Goliath 2 = Paragon 3 = Victoria 4 = Champagne Rood

Timperley Early (vervolg)

achterzijde van de stelen is zwak geribd. De belangstelling voor dit ras neemt toe, daar het zeer vroege produkt goed wordt betaald. De jonge pollens rotten na het planten soms in, daarom wordt aangeraden de wortels na het scheuren even te laten indrogen.

VROEG

B - Victoria (Queen Victoria)

Vroeg, schiet meestal door.

Stelen groen, beneden karmijnrood, inwendig groen, middelmatig dik en vrij lang.

MATIG VROEG

A - Holsteiner Bloed - Geïnt.: Fa. E. L. Meyn, Uetersen-Lohe (Holstein), Duitsland, vóór 1938.

Dit matig vroege en zeer produktieve Duitse ras geeft na koken een produkt met een goede smaak en een fraaie rode kleur.

Stelen lang, vrij dik, iets gootvormig, geheel donkerrood met zwak geribde achterzijde. Een nadeel van de stelen is dat ze aan de voet soms wat krom zijn gegroeid. Dit wordt veroorzaakt door de spreidende groeiwijze van de plant. Weinig neiging tot het vormen van zaadstengels.

A - Paragon

Behalve voor gewone consumptie zeer geschikt voor jambereiding. Is bij forcering wel vroeg maar geeft dan vaak dunne stengels.

Stelen recht, vrij dun, gootvormig, met een scherpe, opstaande rand, niet zeer lang; uitwendig groen met karmijnrood, inwendig vrijwel groen; van goede kwaliteit. Vormt vrijwel geen zaadstengels. Tijdens het oogsten worden jonge stelen soms ook losgetrokken. Is matig vroeg. Kan buiten vervroegd worden.

B - Champagne Rood

Dit ras is iets vroeger dan Paragon en kan goed getrokken worden, hoewel we de stelen graag wat dikker zouden zien.

Stelen vrij dun, zeer zwak gootvormig tot vrijwel vlak, aan de achterzijde duidelijk geribd, niet zeer lang. Uitwendig aan de stengeltop groen, naar beneden toe helderrood wordend, inwendig rood; van zeer goede kwaliteit. Vormt soms wel enige zaadstengels.

Wordt aangetroffen in Kennemerland, maar de belangstelling voor dit ras neemt ook in andere streken toe.

RABARBER

Victoria

Timperley Early

Tot voor kort gold Victoria als het vroegste ras. Dat Timperley Early vroeger is blijkt uit bovenstaande foto's die beide op dezelfde afstand en op dezelfde dag genomen zijn.

RABARBER/RADIJS

LAAT

A - Goliath

Voor directe consumptie en conservering.

In kg-opbrengst hoger dan Paragon.

Stelen zeer dik; sterk gootvormig met brede rand; uitwendig groen met karmijnrood, inwendig groen, scherp zuur door een betrekkelijk laag kalkgehalte. Vormt meestal enige zaadstengels. Is laat. Toch zeer goed bruikbaar voor forcering, omdat de stelen dan roder worden dan in de vollegrond en bovendien aanmerkelijk dikker zijn dan die van Paragon.

RADIJS

(*Raphanus sativus* L. var. *radicula* Pers.)

De vroegste radijs komt ter beschikking omstreeks maart, wanneer het tekort aan vitamine C zeer sterk wordt. Radijs is voor het helpen aanvullen van dit tekort in maart en daarna een belangrijke bron.

VROEGE RADIJS

Vroege radijs wordt in hoofdzaak geteeld onder koud plat- of staandglas en in de vollegrond.

Van belang is in de eerste plaats de hoeveelheid loof. Dit moet niet te zwaar zijn, maar zwaar genoeg om het bossen van de radijs mogelijk te maken. De hoeveelheid loof is niet alleen afhankelijk van het ras, maar ook van de groeiomstandigheden. In de meeste gevallen komt men het best uit met rassen, die een middelzwaar loof bezitten. Alleen onder omstandigheden, die een extreem gunstige invloed op de loofgroei uitoefenen (b.v. glas op veengrond) wordt het loof van de rassen met middelmatig loof te zwaar. In die gevallen gebruikt men nog de extra kortloof typen. Deze maken dan juist genoeg loof; onder meer normale omstandigheden is het loof van deze typen te kort voor het bossen. Verder is de gevoeligheid voor het voos- worden van groot belang. Bij radijs, die in maart en begin april wordt geoogst, heeft men er niet veel last van, daar deze radijs in de regel reeds in een jong stadium wordt geoogst. Bovendien is de temperatuur in deze tijd meestal nog laag genoeg om het voos worden langzaam te doen verlopen. Voor deze zeer vroeg geoogste radijs is snelle groei van meer belang dan grote resistentie tegen voosheid. Maar bij radijs, die eind april-mei wordt geoogst, treedt voosheid zeer gemakkelijk op; ook nog tijdens het vervoer of tijdens het verblijf in de groentewinkel. Daarom is hiervoor resistentie tegen voosheid van meer belang dan snelle groei. Sinds de N.V. A. R. Zwaan de Cherry Belle heeft gekweekt, is het niet meer nodig dat men in de grote steden eind april-mei zoveel voze radijs ontmoet, want dit ras kan een royale grootte bereiken en dan ook nog worden vervoerd zonder voos te worden.

Het belang van de groeisnelheid is reeds genoemd. Verder zijn een goede vorm en een goede kleur factoren die bij de rassenkeuze een grote rol spelen.

A - Ronde Helderode

Speciaal voor vroeg.

Loof flink of matig lang; knol bolvormig; kleur krachtig helder rood.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1957-1958

Loof	Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Aanbevolen voor		
			glas	volle- grond	
flink	Ronde Scharlakenrode	N.V. T. v. d. Beukel Azn, Monster	+	+	
	Ronde Scharlakenrode	Fa. Jos. Huizer Azn, Rijsoord	+	+	
	Ronde Scharlakenrode	Fa. Koning & Vlieger, Goes en			
	Nieuw Rood	N.V. Wed. P. de Jongh, Goes	+	+	
	Ronde Scharlakenrode	N.V. Sluis & Groot, Enkhuizen	+	+	
	Ronde Scharlakenrode	„West-Friesland”, Wijdenes	+	+	
	Non Plus Ultra	N.V. A. R. Zwaan Jr, Enkhuizen	+	+	
	Saxa	N.V. A. R. Zwaan & Zn, Voorburg	+	+	
			N.V. A. R. Zwaan & Zn, Voorburg	+	+
				+	+
matig	Ronde Rode	N.V. T. v. d. Beukel Azn, Monster	+	+	
	Ronde Scharlakenrode	Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen	+	+	
	Ronde Scharlakenrode	Fa. Jos. Huizer Azn, Rijsoord	+	+	
	Ronde Krusing	Fa. Koning & Vlieger, Goes en			
	Ronde Rode	N.V. Wed. P. de Jongh, Goes	+	+	
	Saxa	N.V. Oudijk-Wulfse, Waddinxveen	—	+	
	Saxa type A	P. Pik, Hoorn	+	+	
	Saxa type B	N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	+	+	
	Leuchtkugel	N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	+	+	
	Ronde Scharlakenrode	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen	—	+	
		„West-Friesland”, Wijdenes	+	+	

A - Cherry Belle — K.: N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg. Kw.r. 1951

Bijzonder geschikt voor het leveren van een radijs, die na de oogst nog vervoer kan verdragen zonder voos te worden. Niet voor vroege glasteelt.

Loof matig lang; knol bolvormig; kleur helder scharlakenrood, soms met iets rose. Zeer resistent tegen voosheid en barsten.

Goedgekeurd in pr.pr. 1957-1958 voor vollegrond.

B - Ronde Scharlakenrode

Speciaal voor vroeg.

Loof flink, matig lang of extra kort; knol bolvormig of afgeplat bolvormig; kleur overwegend rood met paars er in. In de meeste selecties begint het paars meer of minder te verdwijnen en vormt de kleur reeds een overgang naar helderrood. Het extra korte loof wordt alleen onder omstandigheden die de loofgroei bijzonder sterk bevorderen (b.v. glas op venige grond) lang genoeg voor het bossen.

RADIJS

Ronde Scharlakenrode (vervolg)

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1957-1958

Loof	Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Aanbevolen voor	
			glas	volle- grond
Flink	Ronde Scharlakenrode	Ned. Zaadcentrale, 's-Gravenzande	+	+
	Saxa	N.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht	—	+
	Ronde Rode Langloof	N.V. Sluis & Groot, Enkhuizen	+	+
	Saxa	N.V. Zwaan & de Wijles, Scheemda	—	+
Matig	Vroeg Wonder Ronde Rode	N.V. Hem, Hem	+	+
	Saxa Kortlof	Fa. Koning & Vlieger, Goes en N.V. Wed. P. de Jongh, Goes	+	+
	Roem van Zwijndrecht	N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	+	+
	Scarlet Globe*	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen	+	+
Extra kort	Ronde Rode	N.V. Sluis & Groot, Enkhuizen	+	—
	Ronde Scharlakenrode	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	+	—

Legenda: * = hoogrand

A - Ronde Rode Groot Witpunt

Naar de loofhoeveelheid kunnen drie groepen worden onderscheiden, nl. die met weinig, die met middelmatig veel en die met veel loof. De knollen zijn bolvormig, soms iets afgeplat bolvormig; het bovenste deel is rood, het onderste deel wit.

Goedgekeurde selecties praktijkproeven 1959-1960

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Opmerkingen
Groot Witpunt	N.V. Gebr. Oudijk-Wulfse, Waddinxveen	} Typen met minder loof
Gaudry, broei	Fa. Jo's Reijers, Zwijndrecht	
Ronde Rode Groot Witpunt, broei *)	„West-Friesland”, Wijdenes	
Columbia *)	N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg	
*) hebben een meer fris helderrode kleur.		
Ronde Rode Groot Witpunt	Ned. Zaadcentrale, 's-Gravenzande	} Typen met een middelmatige hoe- veelheid loof
Groot Witpunt *)	N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen	
Gaudry	N.V. Supergran, Overveen	
Ronde Groot Witpunt	Gebr. P., C. en L. de Jongh, Goes	} Typen met meer loof
Rond Halfrood - Halfwit	N.V. Wed. P. de Jongh en Fa. Koning en Vlieger, Goes	
Halfrood - Halfwit	N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	
Ronde Rode Groot Witpunt	Fa. Jo's Reijers, Zwijndrecht	
Halfrood - Halfwit	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen	
Bicolor	N.V. Supergran, Overveen	
Bicolor	N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg	

B - Ronde Rode Klein Witpunt

Loof weinig tot middelmatig veel. Knol bolvormig, soms iets afgeplat; kleur rood met kleine witte punt. Speciaal in de Klein Witpunt-groep is de kleurverbetering opvallend. Vele selecties in deze groep, welke voorheen een meer paarsrode kleur hadden, hebben nu een fris helderrode kleur.

Goedgekeurde selecties praktijkproeven 1959-1960

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Opmerkingen
Gaudry broei *) Gaudry *) Ronde Rode Klein Witpunt, broei	N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen Fa. F. de Vries & Zn., Alphen aan de Rijn	} Typen met minder loof
Ronde Klein Witpunt, broei Gaudry *) Ronde Rode Klein Witpunt *) Klein Witpunt *) Ronde Rode Witpunt, broei *) Démasqué, M.S. *) Klein Witpunt, volle grond	N.V. Wed. P. de Jongh en Fa. Koning en Vlieger, Goes P. Pik, Hoorn Fa. Jo's Reijers, Zwijndrecht N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen „West-Friesland“, Wijdenes N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	
*) Onderscheiden zich door een meer fris helderrode kleur.		

B - Roodkopje (Zwijndrechtse, Hoog Wit)

Loof matig tot fors. Knol bol- tot soms iets hoog bolvormig; kleur wit met klein rood kopje. In dit ras vindt men een grote mate van voosheid-resistentie.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1959-1960

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Opmerkingen
Groot Witpunt, broei Ronde Groot Witpunt (Roodkopjes) Zwijndrechtse Groot Witpunt, broei „Roodkopjes“	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam Fa. Jos Huizer Azn., Rijsoord N.V. C. W. Pannevis, Delft	} Middelmatige hoeveelheid loof
Halfrood - Halfwit	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	

B - Ronde Witte

Loof kort tot tamelijk kort; knol afgeplat bolvormig of bolvormig; kleur wit. Wordt bij Amsterdam geteeld, om tezamen met ronde rode radijs tot gemengd rood met witte bossen te worden gebonden.

RADIJS/RODEKOOL

ZOMERRADIJS

Voor de teelt in de zomer kan men in principe drie groepen van rassen gebruiken.

- a. Rassen uit de groep van de vroege radijs, welke een grote mate van resistentie tegen voosheid bezitten, zoals Cherry Belle en de late vollegrondselecties van de witpunttypen. Men zie hiervoor onder het hoofd „Vroege Radijs”.
- b. Rassen uit de groep van de zgn. Reuzen. Dit zijn langzaam groeiende rassen, die een zeer grote ronde knol vormen, welke lang kan staan zonder voos te worden. Hiervan zijn in de praktijkproeven 1957-1958 goedgekeurd de rassen Scarlet Champion en Komeet (zie hieronder).
- c. Rassen uit de groep van de lange radijs, zoals IJскеgel.

A - Scarlet Champion — K.: N.V. A. R. Zwaan & Zn, Voorburg. Kw.r.: 1951.

Loof fors; knol groot, bolvormig; kleur helder rood. Wordt niet spoedig voos.

A - Komeet — K.: N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg

Loof tamelijk fors; knol tamelijk groot, bolvormig; kleur helder rood. Wordt niet spoedig voos.

B - IJскеgel

Loof tamelijk fors; knol lang, spits toelopend; kleur wit met een weinig groen aan de kop.

RODEKOOL

(*Brassica oleracea* L. var. *rubra* DC.)

Rodekool is een artikel dat het hele jaar door op de veilingen wordt aangevoerd. Het grootste deel van de aanvoer wordt ingenomen door bewaarrode, waarvan ongeveer 700 ha wordt geteeld. Het hiervoor gebruikte ras is *Langedijker Bewaarrode*. Van vroege rode en herfstrode worden jaarlijks elk een 200 ha geteeld. *Langedijker Vroege Rode* en *Langedijker Herfstrode* zijn de voor deze teelten aangevozen rassen. Voor de bewaarkool is Noord-Holland het typische centrum. Vroege rode en herfstrode worden over het hele land verspreid geteeld.

Het ras *Zenith* is alleen van belang voor particulieren.

Vroeg

A - Langedijker Vroege Rode

De van dit ras aanbevolen selecties variëren iets in vroegheid. Het verschil in vroegheid tussen de vroegste en de laatste selecties bedraagt ongeveer een week.

Zaai: vroeg in de herfst of in februari, onder glas. Oogst: begin juli tot half augustus.

Gewicht: 2,0-2,5 kg.

Stronk kort. Blad rood met groene tint, rond, kort gesteeld. Kool

rond tot hoogrond, paarsrood van kleur. Blad en kool zijn met een dikke waslaag bedekt.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1956

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Vroegheid
Langedijker Vroege	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen	5
Langedijker Allervroegste	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	3
Langedijker Vroege	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	3
Langedijker Allervroegste III	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	3
Langedijker Allervroegste IV	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	4
Langedijker Vroege	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	3
Langedijker Vroege	„West-Friesland”, Wijdenes	3
Langedijker Allervroegste	Fa. Jan Wit en Zn, Broek op Langedijk	3
Extra Vroege Langedijker	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	4
Langedijker Vroege	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	3

Legenda: 1 =laat; 5= vroeg

O - Zenith

Iets later en minder produktief dan Langedijker Vroege Rode en daarom voor de beroepsteelt niet aanbevelenswaardig. Door de goede smaak en kleur voor particulieren echter aantrekkelijk. Er zijn weinig raschte selecties in de handel. Een goede selectie levert „West-Friesland” te Wijdenes.

Zaai: februari onder glas. Oogst: begin augustus.

Gewicht: 1,0—1,5 kg.

Stronk kort tot half lang. Blad donker grijsrood, zwak gebobbel met dunne waslaag. Kool rond, donkerrood.

Herfst

A - Langedijker Herfstrode

De aanbevolen selecties vertonen geen grote verschillen in vroegheid en opbrengst.

Zaai: februari-maart. Oogst: september tot oktober.

Gewicht: 2,5—4,0 kg.

Stronk matig lang. Veel en groot blad met dunne waslaag. Kool groot, rond tot hoogrond, donkerrood.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1956-1957

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Langedijker Herfstrode	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
Langedijker Herfstrode	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude
Langedijker Herfstrode	N.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht
Langedijker Herfstrode	„West-Friesland”, Wijdenes

Bewaarkool

A - Langedijker Bewaarrode

Ras met zeer goede bewaareigenschappen.

Zaai: februari—eerste helft maart. Oogst: eind oktober.

Gewicht: 2,0—3,0 kg.

RODEKOOL/SAVOOIEKOOL

Stronk lang tot vrij lang. Groot tot matig groot, gesteeld blad, bij sommige selecties met gekartelde en geplooidde rand. Kool rond tot omgekeerd eirond, donkerrood.

De aanbevolen selecties zijn goed bewaarbaar, produktief, goed van kleur, en vertonen onderling geen belangrijke verschillen. Aan het eind van de bewaarperiode kunnen 50 tot 60 % van de kolen, die opgelegd werden nog over zijn.

Op zwaardere gronden kunnen de taaie typen vooral onder minder gunstige groeiomstandigheden wel eens iets in opbrengst achter blijven bij de iets gragere.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1956-1958

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Orig. Langedijker Bewaar „Roem van Warmenhuizen”	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen
Orig. Langedijker Bewaar No. 58	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen
Orig. Bewaar „Markt wonder”	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
Orig. Langedijker Bewaar Gouden Oogst A	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
Orig. Langedijker Bewaar Gouden Oogst B	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
Rode Bewaar	F. Dalstra, Luttelgeest (N.O.P.)
Langedijker Bewaar, extra taai	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude
Langedijker Late Bewaar	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam

Voor uitvoeriger verslag van de genomen proeven wordt verwezen naar mededeling 166 van het I.V.T. „Praktijkproeven met rodekool in 1956-1958” door ir. M. Nieuwhof en A. Kraai. Prijs f 0,45.

SAVOOIEKOOL

(*Brassica oleracea* L. var. *sabauda* (L.) Schulz)

Men onderscheidt in savooiekool gele en groene rassen. De gele zijn min of meer geelgroen van kleur en vormen een vaste ronde kool. De betekenis ervan is de laatste jaren sterk afgenomen. Het areaal met vroege gele is ongeveer 100 ha groot, de oppervlakte met herfstgele en bewaar gele bedraagt ruim 300 ha. *Langedijker Vroege Gele*, *Langedijker Herfstgele* en *Langedijker Bewaar gele* zijn de meest geteelde rassen.

Een aanzienlijke teeluitbreiding heeft plaats gevonden van de voor het oog meer aantrekkelijke en vaak ook smakelijker groene savooiekool. De oppervlakte hiermee beteeld bedraagt ruim 600 ha.

Voor de teelt van vroege groene savooiekool is keuze mogelijk uit verschillende rassen, zoals *Vroege Groene Spitse*, *Fitis* (*Zeer Vroege Groene*), *Advent* en *Vroege Putjes*. Deze rassen verschillen o.a. in vroegheid, produktiviteit en vorm van de kool. Voor de herfstteelt zijn *Herfstgroene* (*type Novum*), *Hammer* en verschillende putjesrassen geschikt. Het enige vrij winterharde ras is *Winterkoning*.

Kappertjes (*Fijne Vroege Groene*), *Grote Gele Ronde* en *Bloemendaalse Gele* zijn rassen die alleen voor particulieren aantrekkelijk zijn. Met de diverse savooiekoolrassen worden momenteel weer praktijkproeven gehouden. De resultaten van de proeven met de vroege rassen zijn reeds in deze rassenlijst opgenomen. De resultaten met de andere rassen zullen zo mogelijk nog vóór het nieuwe seizoen via de vakpers bekend worden gemaakt.

RASSENKEUZETABEL

Groene Savoie	Vroege teelt	Vroege Groene Spitse (blz. 115) Fitis (blz. 115) Advent (blz. 116) Vroege Putjes (blz. 116) Herfstgroene (blz. 116) Kappertjes (blz. 117)
	Herfstteelt	Herfstgroene (blz. 117) Hammer (blz. 118) Vroege Putjes (blz. 118) Bredase Putjes (blz. 118) Late Putjes (blz. 119)
	Winterteelt	Winterkoning (blz. 119)
Gele Savoie	Vroege teelt	Langedijker Vroege Gele (blz. 120)
	Herfstteelt	Langedijker Herfstgele (blz. 120) (Grote Gele Ronde blz. 120)
	Late teelt	Langedijker Bewaargele (blz. 120) (Bloemendaalse Gele blz. 120)

GROENE SAVOOIEKOOL

Vroeg

A - Vroege Groene Spitse

Zeer vroeg ras.

Zaai: september of februari. Oogst: half juni-half juli.

Gewicht: 1,0-1,5 kg.

Weinig, vrij grof gebobbeld grijsgroen omblad. Kool spits tot stomp-spits, weinig gebobbeld.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1960

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Vroege Groene Spitse Spitse Vroege Groene	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.)

B - Fitis (Zeer Vroege Groene)

Dit is het vroegste ras in deze groep. De produktiviteit is redelijk. Een bezwaar is echter, dat de oogstrijpe kool spoedig barst, reden waarom een spreiding van de aanvoer niet mogelijk is.

Zaai: september of februari. Oogst: juni.

Gewicht: 0,75-1,00 kg.

Zeer weinig, grof gebobbeld groen omblad. Kool rond tot hoogronde, zeer weinig gebobbeld.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1960

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Fitis	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude

SAVOOIEKOOL

1
1 = Vroege Groene Spitse

2
2 = Fitis

3
3 = Advent

B - Advent

Dit ras is geschikt om voor de winter buiten te worden uitgeplant. Deze teeltwijze wordt nog op enkele plaatsen toegepast. Andere rassen zijn hiervoor niet geschikt omdat ze na de winter meestal geen kool vormen maar meteen gaan schieten.

Zaai: augustus. Oogst: juni.

Gewicht: 0,75-1,5 kg.

Weinig, grof gebobbeld, vrij donkergroen omblad. Kool rond tot iets hoogrond, zeer weinig gebobbeld.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1960

Aangeduid door
selectiebedrijf als

Selectie van

Algro

N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude

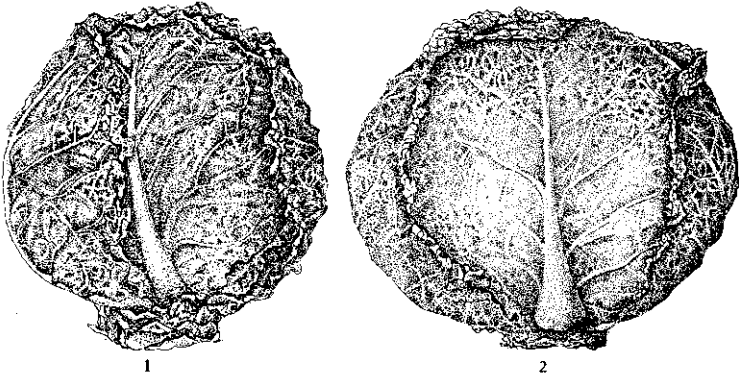
B - Vroege Putjes

Voor beschrijving zie blz. 118.

B - Herfstgroene (type Novum)

In enkele streken wordt voor aanvoer in de zomermaanden dit ras in weeuwenteelt of vroeg in het voorjaar uitgezaaid.

Voor beschrijving zie blz. 117.

1 = Herfstgroene (type Novum)

2 = Hammer

O - Kappertjes (Fijne Vroege Groene)

Door zijn lage opbrengst niet voor de beroepsteelt geschikt. De goede smaak en de aantrekkelijke donkergroene kleur maken het evenwel voor de particulier zeer geschikt. Ook voor nateelt te gebruiken.

Een goede selectie levert de N.V. Sluis en Groot te Enkhuizen (S & G'tjes).

Zaai: begin februari. Oogst: begin juli.

Gewicht: 1,0—1,5 kg.

Fijn en sterk gebobbeld, donkergroen omblad. Kool klein, spits, matig vast, sterk gebobbeld.

Herfst**A - Herfstgroene (type Novum)**

Geschikt voor vroege herfstteelt; wordt ook voor de vroege teelt gebruikt.

Voor vroege teelt zaaien in september of maart; oogst: juli-augustus.

Voor herfstteelt omstreeks half mei zaaien; oogst september-november.

Gewicht: 1,0—1,4 kg.

Blad grof en sterk gebobbeld, donkergroen. Kool iets platrond, vast, donkergroen, sterk gebobbeld, aantrekkelijk van uiterlijk.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1954-1955 1)

Aangeduid door
selectiebedrijf als

Selectie van

Herfstgroene
Novum stam A
Novum stam B
Vroege Herfstgroene

Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude
N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude
„West-Friesland”, Wijdenes

SAVOOIEKOOL

A - Hammer

Goed herfst-ras, waarvan de onrijpe kool behoorlijk bestand is tegen ongunstig herfstweer. Geschikt voor drogen.

Zaai: 2e helft mei. Oogst: half oktober-half december.

Gewicht: 1,5—2,0 kg.

Vrij veel buitenblad, vrij sterk en vrij fijn gebobbeld, donkergrijs-groen. Kool enigszins platronde, vrij vast, lichtgroen tot groen, vrij glad.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1954-1955 1)

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Late Herfstgroene „Record”	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
Late Herfstgroene Hammertype II	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
Hammer stam A	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude
Graham	Fa. B. van Loenen, Zuid-Scharwoude
Hammer	N.V. „Nunhem's Zaden”, Haelen (L.)
Late Herfstgroene type Hammer	„West-Friesland”, Wijdenes

B - Vroege Putjes

Een ras met korte groeiperiode, geschikt voor zeer vroege teelt en herfstteelt, niet voor zomerteeft.

Zaai: februari—1e helft juni. Oogst: 2 maanden na het uitplanten.

Gewicht: 0,75—1,30 kg.

Stronk kort. Weinig buitenblad, afstaand, donkergroen, vrij sterk en vrij grof gebobbeld. Kool met putje, platronde, vrij sterk gebobbeld, vrij vast.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1954-1955 1)

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Westlandse Vroege Groene Putjes	N.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht
Vroege Putjeskool	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen
Vroege Groene Putjes	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam

B - Bredase Putjes

Verdraagt in onrijp stadium enige nachtvorst. Door de grote hoeveelheid omblad geschikt voor de drogerijen.

Zaai: februari—1e helft juni. Oogst: 3 maanden na het uitplanten.

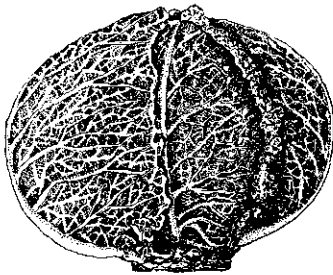
Gewicht: 1,5—2,0 kg.

Stronk vrij kort. Veel buitenblad, sterk afstaand, vormt enigszins een rozet, lichtgroen tot groen, sterk en matig grof gebobbeld. Kool met putje, platronde, vrij sterk gebobbeld, matig vast.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1954-1955 1)

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Bredase Putjes	N.V. „Nunhem's Zaden”, Haelen (L.)
Bredase Putjes	N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen

1) De resultaten van de thans lopende praktijkproeven zullen begin 1962 in de vakpers worden bekend gemaakt.

Winterkoning

B - Late Putjes

Laat herfststras, dat in onrijp stadium enige nachtvorst verdraagt.
 Zaai: mei—1e helft juni. Oogst: 3½ maand na het uitplanten.
 Gewicht: 1,5—2,0 kg.
 Stronk matig lang. Veel buitenblad, vrij sterk opgericht, groen tot donkergroen, sterk en vrij grof gebobbeld. Kool met putje, rond tot hoogronde, matig sterk gebobbeld, matig vast.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1954-1955 1)

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Zwijndrechtse Putjes	Fa. Jos Huizer Azn, Rijsoord
Westlandse Groene Putjes	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude
Putjes	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen
Groene Putjes	„West-Friesland“, Wijdenes
Late Groene Putjes	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam

Winter**B - Winterkoning**

Laat en het meest winterharde groene savooiekoolras.
 Zaai: 2e helft mei—1e helft juni. Oogst: eind december—januari.
 Gewicht: 1,0—1,5 kg.
 Veel buitenblad, sterk en zeer fijn gebobbeld, donkergrijsgroen, met sterke wasbedekking. Kool rond, matig vast.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1954-1955 1)

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Winterfürst	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
Winterkoning	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude
Winterfürst	Fa. B. van Loenen, Zuid-Scharwoude
Winterkoning, Late	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen
Winterfürst	Nic. Stam, Noord-Scharwoude
Winterfürst	„West-Friesland“, Wijdenes

1) De resultaten van de thans lopende praktijkproeven zullen begin 1962 in de vakpers worden bekend gemaakt.

SAVOOIEKOOL

GELE SAVOOIEKOOL

Vroeg

A - Langedijker Vroege Gele

Het vroegste gele ras. Zeer productief.

Zaai: begin februari. Oogst: half juli.

Gewicht: 1,5—2,0 kg.

Stronk kort, blad opgericht, komvormig, weinig en matig fijn gebobbeld, geelgroen. Kool vast, matig groot, rond tot hoogrond.

Herfst

A - Langedijker Herfstgele

Algemeen geteeld herfstras. Sommige selecties hebben een groene of grijsgroene bladkleur.

Zaai: begin maart. Oogst: eind september.

Gewicht: 2,0—3,0 kg.

Stronk kort, veel en groot buitenblad dat zwak en vrij fijn gebobbeld is, geelgroen tot groen van kleur. Kool vast, rond tot hoogrond, groot.

O - Grote Gele Ronde

Door de goede smaak geschikt voor particulieren.

Stronk matig lang, veel blad, dat zwak en grof gebobbeld is, geelgroen. Kool groot, rond tot platrond, matig vast.

Laat

A - Langedijker Bewaargele

Goed bewaarras.

Zaai: april. Oogst: 1e helft november.

Gewicht: 2,5—3,0 kg.

Stronk lang. Veel buitenblad, zwak en matig grof gebobbeld, geelgroen tot groen. Kool omgekeerd eivormig, zeer vast, geelgroen tot groen.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1954-1955 1)

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Langedijker Gele Bewaar Stam A	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude
Gele Bewaar	Y. Kaan en Zn, Noord-Scharwoude
Orig. Langedijker Gele Bewaar	L. Kalverdijk van Rijn, Noord-Scharwoude
Gele Bewaar	Fa. B. van Loenen, Zuid-Scharwoude
Orig. Langedijker Bewaar	„West-Friesland”, Wijdenes
Langedijker Bewaar	N.V. A. R. Zwaan, Voorburg

O - Bloemendaalse Gele

Dit ras is enigszins winterhard en goed van smaak. Door de lage opbrengst evenwel alleen geschikt voor particulieren.

Stronk matig lang, weinig blad, grof gebobbeld, geel van kleur; kool matig groot, eivormig, zeer los, goudgeel van kleur.

1) Begin 1962 zal in de vakpers worden bekend gemaakt welke selecties in de thans lopende praktijkproeven zijn goedgekeurd.

SCHORSENEER

(Scorzonera hispanica L.)

Een overjarig gewas, dat in het tweede jaar volop gaat schieten en dat als éénjarig wordt geteeld voor de wortels. Sommige planten schieten reeds in het eerste jaar. Daar de wortels na het vormen van de bloemstengel taai en droog worden, wordt er naar gestreefd, het percentage te vroege schieters door selectie zo klein mogelijk te maken. Het gewas is winterhard. Opneming van de wortels vóór de winter is niet noodzakelijk. De kleur van de huid moet zwart zijn. Om mooie lange, rechte, onvertakte wortels te kunnen vormen moet de schorseneer worden geteeld op een diep losse grond met een gunstige waterhuishouding.

Tot nu toe werden in hoofdzaak drie rassen onderscheiden, n.l. Eénjarige Nietschieters, Duplex en Russische Reuzen. In de praktijkproeven welke in 1954-1955 werden uitgevoerd, bleek het niet mogelijk deze rassen voldoende scherp te onderscheiden. Daarom zijn hieronder alle aanbevelenswaardig bevonden selecties onder één hoofd vermeld, in alfabetische volgorde van de selectiebedrijven.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1954-1955

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Duplex	N.V. T. v. d. Beukel Azn, Monster
Lange Veurse	N.V. T. v. d. Beukel Azn, Monster
Duplex	J. C. de Haas van Dorsser, Rozenburg
Eénjarige Reuzen	J. C. de Haas van Dorsser, Rozenburg
Eénjarige Nietschieters	N.V. Hem, Hem (N.H.)
Duplex	N.V. Oudijk-Wulfse, Waddinxveen
Duplex	N.V. C. W. Pannevis, Delft
Duplex	N.V. Rood en Co, Loosduinen
Perozo Dikke Reuzen (Duplex)	N.V. P. Rood en Zn, Bovenkarspel
Eénjarige Nietschieters	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen
Duplex G.S., Verbeterde Eénjarige Reuzen	N.V. Gebr. Sluis, Enkhuizen
Duplex	J. H. Varekamp Jr., 's-Gravenzande
Duplex	„West-Friesland”, Wijdenes
Eénjarige Nietschieters	„West-Friesland”, Wijdenes
Duplex Verbeterde Reuzen, Nietschieters	N.V. A. Zwaan Jr, Enkhuizen
Duplex	N.V. A. R. Zwaan en Zn, Voorburg
Duplex	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam

SELDERIJ

(Apium graveolens L.)

Snij-, struik- of bosselderij dient tot het kruiden van spijzen.

A - Amsterdamse Fijne Donkergroene

Speciaal voor de teelt onder glas. Bij Amsterdam geteeld in de bakken, waarin komkommers hebben gestaan.

Gedrongen groei. Donkergroen, fijn, aromatisch blad. De bladstelen zijn zeer fijn en ontwikkelen zich bij dit ras in zeer groot aantal. De plant schiet niet spoedig door.

SELDERIJ/SJALOT

A - Westlandse Fijne

Matig hoog wordend met een groot aantal bladeren. Bladeren fijn, hoewel iets grover dan van de Amsterdamse Fijne Donkergroene.

A - Gewone Snij (Lange Bos, Grove Struik)

Voor voorjaarsteelt in de vollegrond, speciaal voor de drogerij. Forse groeiwijze, grof van steel en blad. Niet zoveel bladstelen per plant als bij Amsterdamse Fijne Donkergroene. Grote opbrengst.

B - Zwolse Krul

Wordt bij Zwolle onder glas en in de vollegrond geteeld. De bladeren zijn zeer fijn en diep ingesneden, zodat ze pluimvormig lijken. Zeer aromatisch. Tamelijk winterhard.

B - Holpijp (Weeuwenselderij)

Een fors, grof groeiend ras, dat vrij winterhard is en in België veel gevraagd wordt.

SJALOT

(*Allium ascalonicum* L.)

Sjalotten worden rauw als toekruid gebruikt — of ingemaakt op de wijze van zilveruitjes. In het bijzonder de partijen, die in het vroege seizoen met name van eind mei tot half juli worden geoogst, vinden hun bestemming als toekruid, omdat er omstreeks dit tijdstip een tekort aan uien is.

De twee belangrijkste teeltcentra bevinden zich in Noord- en Zuid-Holland. In Noord-Holland met als belangrijkste teeltgebied West-Friesland wordt verreweg het merendeel van het totale in ons land met sjalotten beteelde areaal aangetroffen. Als ras bezigt men hier de Noordhollandse Strogele sjalot. In Zuid-Holland daarentegen waar het centrum gevormd wordt door de omgeving van Ouddorp op het eiland Goeree-Overflakkee, wordt uitsluitend van de Ouddorpse Bruine sjalot uitgegaan.

In tegenstelling met de ui wordt de sjalot niet door zaad maar langs vegetatieve weg vermenigvuldigd. Dit heeft tot gevolg, dat verschillende ziekten zoals mozaïekziekte, kroefziekte en valse meeldauw met het plantgoed kunnen overgaan.

Mede in verband met de toegenomen export van plantsjalotten is het daarom van de grootste betekenis aan de bestrijding van genoemde ziekten alle aandacht te besteden.

De keuring van plantsjalotten berust bij de N.A.K.-G. Er vindt een 2- tot 3-malige keuring plaats op virus, valse meeldauw en aaltjesaantasting (kroef).

Goedkeuring kan plaats vinden als plantgoed in de klassen AA en A of H.

Keuring op aaltjesaantasting wordt uitgevoerd door 3-malige veldkeuring, aangevuld met een gewasmonsteronderzoek van de op 't oog vrij bevonden percelen.

Controle wordt uitgeoefend op gescheiden bewaring van onbesmette en besmette partijen. Alleen partijen, welke te velde en op partij door de N.A.K.-G. zijn goedgekeurd en ten bewijze daarvan zijn geplom-

beerd en gecertificeerd, mogen in het verkeer worden gebracht. Voor de keuring worden alleen aangenomen percelen waarvan is uitgegaan van AA of eventueel A plantgoed, dat ter bestrijding van stengel-aaltjesaantasting vóór de uitplant een doelmatige warmwaterbehandeling heeft ondergaan bij daartoe door de N.A.K.-G. aangewezen bedrijven.

Noordhollandse Strogele sjalot

Fors gewas. De eigenschappen produktiviteit en duurzaamheid zijn gunstiger ontwikkeld dan bij de Ouddorpse Bruine. Zeer gevoelig voor het optreden van bloemstengels alsmede voor aantasting door valse meeldauw.

In verband hiermede mag niet te vroeg worden geplant en dient de stikstofbemesting, afhankelijk van de grondsoort, zorgvuldig bepaald te worden.

Ouddorpse Bruine sjalot

Oogstzeker. Matig produktieve, matig duurzame sjalot. Zeer geringe schietervorming, kan derhalve vroeg worden geplant. Vroeger rijp dan de Noordhollandse Strogele. Weinig vatbaar voor valse meeldauw.

SNIJBIET

(Beta vulgaris L. var. cicla L.)

Van de snijbiet kan men op drie manieren groente verkrijgen:

- a. Door de planten flink uit te laten groeien, het blad af te snijden en het te ontdoen van de hoofdnerf. Het overblijvende bladmoes kan men dan als spinazie toebereiden.
- b. Door de bladeren in jonge toestand af te snijden, zodra zij zowat een handbreed hoog zijn, en deze in hun geheel als spinazie toe te bereiden. Dit afsnijden kan men herhalen, mits men rassen kiest, die er tegen bestand zijn. Dit produkt is malser dan het onder a genoemde.
- c. Door de bladstelen en de bladnerf, al of niet gebleekt, op de wijze van asperges toe te bereiden. Hiervoor kiest men vooral rassen met brede ribben.

Behalve door particulieren wordt de snijbiet ook op kleine schaal voor de verkoop geteeld.

Bij zaai in maart in de vollegrond is ze in juni snijrijp.

Voor snijbiet mag geen suiker- of voederbietenzaad geleverd worden. Afgezien van een aantal morfologische verschillen in het blad is een zeer kenmerkend verschil, dat snijbiet geen tot biet verdikte hoofdwortel heeft.

Rassen die herhaaldelijk gesneden kunnen worden

A - Gladde Groene Gewone

Groot, glad, groen blad; smalle, lichtgroene bladstelen.

SNIJBIET/SPINAZIE

A - Lucullus (Goudgele Gekrulde, Gekroesde Gele)

Veel door particulieren geteeld.

Groot, sterk gebobbeld, rechtopgaand blad. Vrij smalle, sterk gootvormige bladstelen.

B - Gladde Gele Gewone

Lichtgroen blad.

Rassen met zware ribben

A - Gladde Groene Witribbige Zilver

Middelmatig groot, donkergroen, glad blad met helderwitte nerven. Korte, brede, helderwitte bladstelen.

B - Gekrulde Donkergroene Witribbige

Middelmatig groot, gebobbeld, donkergroen blad met witte nerven.

B - Geelbladige Witribbige

Groot, glad, geelgroen blad. Brede, witte bladstelen.

DETERMINATIETABEL

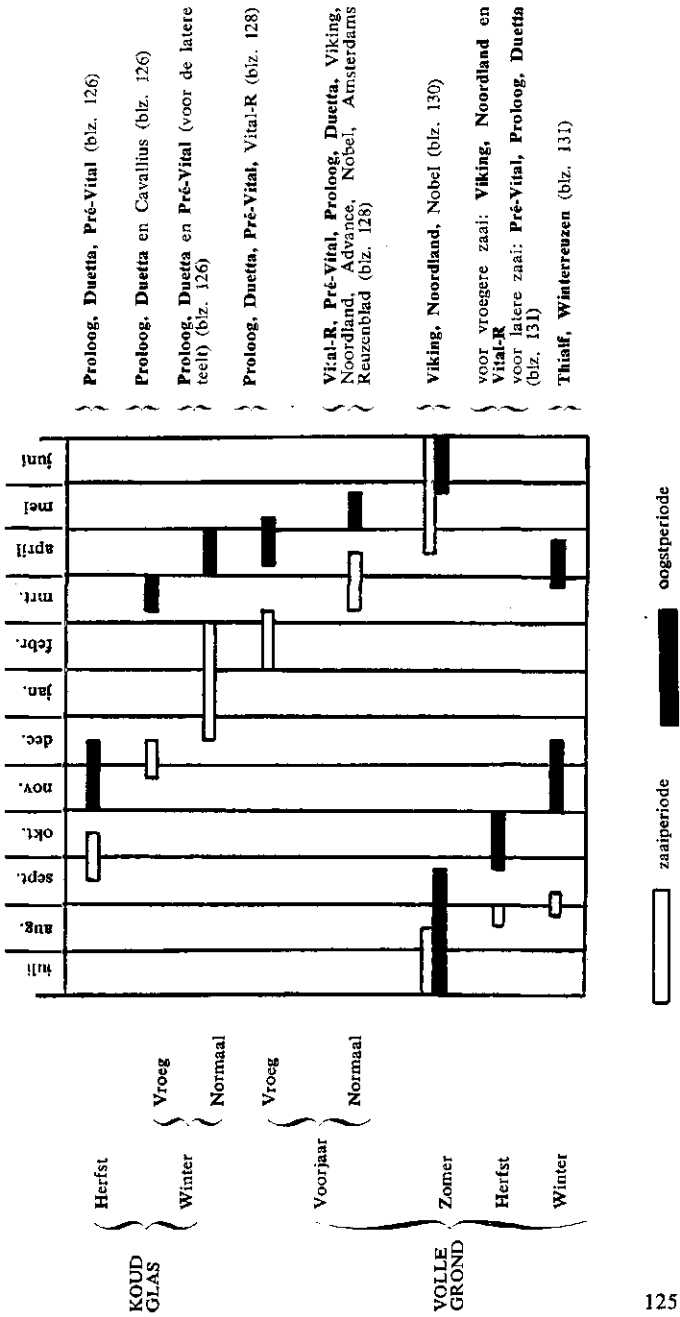
Bladkleur	
goudgeel	blad zeer sterk gebobbeld; bladsteel matig breed tot vrij smal, licht geelgroen; zeer sterk gootvormig; LUCULLUS
	blad niet gebobbeld; bladsteel zeer breed, wit, weinig of niet gootvormig; GELE WITRIBBIGE
groen	bladsteel smal bladsteel lichtgroen, smal, gootvormig; blad glad; GEWONE GROENE
	bladsteel goudgeel, smal, gootvormig; blad glad; GROENE GOUDGEEL GERIBDE
	bladsteel zeer breed, wit, weinig of niet gootvormig; blad glad; GROENE WITRIBBIGE
donkergroen	blad zeer sterk gebobbeld; bladsteel zeer breed, wit, weinig of niet gootvormig; DONKERGROEN GEKRULDE WITRIBBIGE; FORDHOOK GIANT
rood	bladsteel rood, gootvormig, iets gebobbeld blad; BURPEE'S SWISS CHARD RHUBARB

SPINAZIE

(*Spinacia oleracea* L.)

Spinazie kan het gehele jaar door geteeld worden, maar is in hoofdzaak een groente voor het gebruik in het voorjaar en in de herfst. De teelt vindt voornamelijk plaats in de winter- en vroege voorjaarsmaanden en verder in de nazomer en herfst. Bij de glasteelten in de herfst, winter en vroeg voorjaar wordt als regel geen gebruik van verwarming gemaakt. De vollegrondswinterteelt is van weinig belang.

RASSENKEUZETABEL

SPINAZIE

Rassen voor de glasteelt moeten een goede groei bij korte dagen vertonen.

Vollegrondsassen voor de zomerteelt mogen niet snel schieten bij lange dagen. Deze rassen groeien bij korte dagen traag en zijn dan niet bruikbaar.

Vollegrondsassen voor voorjaars- en herfstteelt vormen een overgang tussen de glas- en de zomerrassen.

In verschillende groepen komen naast scherp-, ook rondzadige rassen voor. De mening, dat goede groei bij korte dagen alleen bij scherpzadige spinazie voorkomt is beslist onjuist. Van Cavallius is een scherp- en een rondzadig ras bekend, die beide in het warenhuis uitstekend groeien. Rond zaad verdient de voorkeur, want scherp zaad is zeer onaangenaam voor de consument omdat steeds een gedeelte van het zaad in de gekookte spinazie terecht komt. De verwerkende industrie, die ongeveer de helft van de totale spinazieproductie inblijkt, verwerkt dan ook bij voorkeur rondzadige rassen, zoals Viroflay en Viking.

Ziekten en plagen spelen een grote rol bij de spinazieteelt. De meest bekende zijn wolf, mozaïek en de bietevlieg.

Wolf wordt veroorzaakt door een schimmel, *Peronospora spinaciae*. Bij vochtig en matig warm weer kan wolf een ware ramp worden. De beste bestrijding is het gebruik van onvatbare rassen. Het in de Ver. Staten van Amerika als wolfresistent geïntroduceerde ras Califlay blijkt thans vatbaar te zijn voor een tweede fysio (stam) van de wolfschimmel. De Nederlandse rassen Proloog, Duetta, Pré-Vital en Vital-R zijn resistent tegen beide tot dusver bekende fysio's

Mozaïek is een virusziekte. De veroorzaker is *Cucumis virus no. 1*, dat ook augurken aantast. Deze ziekte kan in de maanden juni, juli, augustus en september hele velden verloren doen gaan. Amerika beschikt reeds jaren over onvatbare rassen, die echter kroesbladig zijn. Aan het kweken van gladbladige, voor mozaïekziekte onvatbare zomerspinazie wordt in Nederland gewerkt.

Voor de bietevlieg (*Pegomya hyoscyami* Panz.) zijn alle rassen vatbaar. Men is dus aangewezen op chemische bestrijding van deze onsmakelijke en daarom zeer nadelige plaag.

Samenvattend kan worden geconstateerd, dat de rassenkeuze bij spinazie bepaald wordt door de groeieigenschappen (goede groei bij korte dagen, schieten bij lange dagen e.d.), de zaadvorm (scherp of rond), terwijl onvatbaarheid voor ziekten, speciaal wolf, in vele gevallen doorslaggevend is. Verder zijn van belang bladgrootte, bladkleur, bladstand en de lengte van de steel, en voor de winterteelt onder glas en in de vollegrond geringe vorstgevoeligheid.

Men raadplege ook de rassenkeuzetabel op blz. 125 en het overzicht van de nieuwe rassen.

GLASTEELT

A - Proloog (Wolfresistent, rond zaad) — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1958.

Geschikt voor de teelt in bakken, kassen en warenhuizen en voor de voorjaarsteelt, indien niet al te vroeg gezaaid doch voor eind april, en ook bruikbaar voor de herfstteelt buiten. Onvatbaar voor beide tot dusver bekende fysio's van de wolfschimmel. Beter bestand tegen koude dan Cavallius, maar minder dan Eerste Oogst.

Niet bruikbaar voor zomerteelt in de vollegrond.

Groei­kracht bij korte dagen onder glas goed, maar iets minder dan van Cavallius. Het blad is donkergroen en breder met minder spitse top, minder opgerichte stand en kortere bladsteel dan Cavallius. Schiet vrij snel; zaad rond.

A - Duetta (Wolfresistent, rond zaad) — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: aangevraagd. Dit ras is ontstaan door kruising van Géant d'Hiver met Cavallius en wolfresistent materiaal.

Vertoont enige overeenkomst met Proloog, de groei­kracht van Duetta is onder glas echter iets groter, terwijl Duetta ook iets minder vorstgevoelig is. De blad­kleur is iets lichter groen, en de blad­houding is iets minder opgericht.

Duetta is onvatbaar voor beide tot dusver bekende fysio's van de wolfschimmel.

Zaad rond.

B - Pré-Vital (Wolfresistent, rond zaad) — K.: N.V. Sluis & Groot, Enkhuizen. Kw.r.: aangevraagd. Dit ras is ontstaan door selectie in een Amerikaans gladbladig wolfresistent type (Resistoflay).

Onvatbaar voor beide tot dusver bekende wolffysio's.

Pré-Vital komt het meest overeen met Viroflay, onderscheidt zich daarvan door zijn wolfresistentie.

Is alleen voor de latere koudglasteelten aanbevelenswaardig; de groei­kracht onder glas komt ongeveer overeen met een late selectie in Breedblad Scherpzaad Zomer.

Lijkt weinig vatbaar voor vorst. De blad­kleur is tamelijk donkergroen; matig lange bladsteel.

Het blad is tamelijk breed.

Zaad rond.

B - Cavallius Scherpzaad — K.: Ohlsens-Enke, Kopenhagen. Geïnt.: 1947.

Vatbaar voor wolf.

Bruikbaar voor de teelt in kassen en warenhuizen, mits gezaaid eind november — half december en mits men de temperatuur enigszins in de hand kan houden. Kan men dit laatste niet, dan is Cavallius wegens zijn vorstgevoeligheid gevaarlijk. Verder is Cavallius bruikbaar voor de herfstteelt onder glas, gezaaid vanaf half september. Minder geschikt voor de teelt in bakken.

Het ras groeit bij korte dagen sneller dan alle andere rassen.

Blad lang, vrij smal, opvallend scherp gepunt en dun; geelgroen van kleur met vrij lange bladsteel en steile stand.

Schiet bij lange dagen snel door, terwijl van de grote groei­kracht dan niets blijkt.

Zaad scherp.

B - Cavallius Rondzaad — K.: Ohlsens-Enke, Kopenhagen. Kw.r.: aangevraagd.

Vatbaar voor wolf.

Een rondzadige selectie uit het voorgaande ras. Behalve het verschil

SPINAZIE

in zaadvorm vrijwel gelijk daaraan. Door het ronde zaad aantrekkelijker.

O - Breedblad Scherpzaad Zomer

Vatbaar voor wolf. Werd vóór het verschijnen van de wolfresistente rassen zeer veel geteeld. Kan zowel in de vollegrond (met uitzondering van zomer- en winterteelt) als onder glas worden geteeld.

Groeit, ook bij korte dagen, vrij snel.

Blad vrij groot en vrij breed, met matig spitse top; glad, heldergroen. Schiet in de zomer spoedig door. Zaad scherp.

In dit grondras wordt een type aangeboden met smalle, vrij lange bladeren, die rechtop staan en van vrij lange bladstelen zijn voorzien. Hierdoor is dit type gemakkelijk te snijden. Het schiet snel en is iets vroeger.

Plaatselijk wordt er de naam **Ezelsoren** aan gegeven.

De zgn. **Eerste Oogst** is afgeleid van de Ezelsoren. Eerste Oogst is zeer aantrekkelijk voor de glasteelt door snelle groei tijdens de wintermaanden en uitstekende kouderesistentie. Het blad is breder dan van Ezelsoren.

In dit ras kwamen de laatste jaren te snel schietende planten voor.

Uit het grondras Breedblad Scherpzaad Zomer zijn ook **latere selecties** gewonnen. Deze zijn vooral geschikt voor de normale voorjaarsteelt en de vroeggezaaide herfstteelt en minder voor de glasteelt. De groei bij korte dagen is namelijk minder snel waartegenover staat dat het blad donkerder en forser is, het gewas gelijkmatiger groeit en het schieten minder snel plaats vindt. Deze latere selecties worden genoemd onder de normale voorjaarsteelt in de vollegrond.

VROEGE VOORJAARSTEELT IN DE VOLLEGROND

A - Pré-Vital

Voor beschrijving zie blz. 127.

A - Proloog

Voor beschrijving zie blz. 126.

A - Duetta

Voor beschrijving zie blz. 127.

B - Vital-R

Voor beschrijving zie blz. 129.

NORMALE VOORJAARSTEELT IN DE VOLLEGROND

A - Proloog

Voor beschrijving zie blz. 126.

A - Duetta

Voor beschrijving zie blz. 127.

A - Pré-Vital

Voor beschrijving zie blz. 127.

B - Vital-R (Wolfresistent, rond zaad) — K.: N.V. Sluis & Groot, Enkhuizen. Kw.r.: aangevraagd.

Evenals Pré-Vital, is Vital-R een selectie uit het Amerikaanse gladbladige, wolfresistent type Resistoflay. Het is onvatbaar voor beide tot dusver bekende wolffysio's.

Vital-R komt het meest overeen met Pré-Vital, doch verschilt hiervan door een donkerder bladkleur, iets minder snelle groei en de iets tragere schietneiging.

De uniformiteit van Vital-R moet nog worden opgevoerd.

Zaad rond.

B - Viking (Noorman)

Vatbaar voor wolf.

Wordt veel voor de conservenfabriek (inblikken) geteeld. Groeit minder snel dan Proloog, Duetta, Pré-Vital en Vital-R, maar levert een zeer goede kwaliteit.

Blad donkergroen.

Schiet zeer laat door.

Zaad rond.

Volledige beschrijving onder „Zomerteelt” (blz. 130).

B - Noordland

Hiervoor geldt dezelfde opmerking als voor Viking.

B - Nobel

Vatbaar voor wolf.

Groeit wat minder snel dan Proloog, Duetta en Pré-Vital.

Levert echter goede kwaliteit en schiet laat door.

Zaad rond.

Voor beschrijving zie onder zomerteelt (blz. 130).

O - Advance (Verbeterde Hollandia Scherp Zaad) — K.: N.V. A. R. Zwaan & Zoon, Voorburg. Kw.r.: 1951.

Vatbaar voor wolf.

Dit ras kan aangeraden worden ter vervanging van het donkergroene type van Amsterdams Reuzenblad. Groeit in het latere voorjaar vrij snel.

Scherpzadige selectie uit Noordland.

Blad groot, donkergroen.

Schiet laat door.

O - Amsterdams Reuzenblad — Geïnr.: N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen. 1886.

Vatbaar voor wolf.

Zaad matig scherp. Blad groot, rond, glad en donkergroen.

Is vrij laat en schiet niet gauw door.

Opgemerkt dient te worden, dat naast dit type van Sluis en Groot, door sommige firma's onder de naam Amsterdams Reuzenblad gewone selecties uit Breedblad Scherpzaad Zomer in de handel worden gebracht. Hierdoor is nogal enige verwarring rond dit ras ontstaan.

SPINAZIE

O - Viroflay

Vatbaar voor wolf.

Oud Frans ras. Dit ras heeft als voordeel boven Breedblad Scherpsaad Zomer rondzadigheid. Viroflay en Pré-Vital vertonen onderling veel overeenkomst.

Groeit vrij snel, maar er zijn ook latere selecties in omloop.

Blad vrij groot, matig dik, glanzend, heldergroen.

Schiet snel door. Zaad rond.

Rassen waarover meer ervaring gewenst is

Wolvex - K.: N.V. Gebr. Sluis, Enkhuizen. Is door selectie op scherpszadigheid uit Proloog ontstaan.

Vertoont veel overeenkomst met Proloog. Verschilt ervan door scherpszadigheid, over 't algemeen een iets donkerder bladkleur en de iets geringere schietneiging. Is onvatbaar voor de beide tot dusver bekende wolfphysio's.

Lijkt geschikt voor de teelt in kassen en in de vroege vollegrond.

Niet voor zomerteelt.

No. 35 - K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: aangevraagd. Dit ras is ontstaan door kruising van Géant d'Hiver met Cavallius en wolffesistent materiaal.

Is onvatbaar voor beide tot dusver bekende wolfphysio's.

Lijkt speciaal geschikt voor de zeer vroege glasteelt. Groeit in die teelt zeer snel en vormt zeer breed blad.

Bladkleur tamelijk lichtgroen (iets grijsig groen). Bladsteel matig lang. Bladhouding afstaand (veel minder opgericht dan b.v. Proloog). Schiet veel minder snel door dan andere zeer vroege glastrassen als Cavallius, Proloog, e.d. Scherpszadig.

Bovri - K.: N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht. Kw.r.: aangevraagd.

Het ras is resistent tegen beide vormen van de wolfschimmel.

Scherpszadig. Waarschijnlijk wordt er t.z.t. ook een rondzadig type in de handel gebracht.

Lijkt voor de middelvroeg glasteelt geschikt (te gebruiken als Breedblad Scherpsaad Zomer) en voor de teelt in de vroege vollegrond (niet voor zomer).

ZOMERTEELT

A - Viking (Noorman) — K.: N.V. Sluis & Groot, Enkhuizen.

Geintr.: 1932.

Speciaal geschikt voor zomerteelt, en ook voor de teelten in het voorjaar, maar is dan enkele dagen later oogstrijp dan de snelgroeïende rassen. Niet geschikt voor herfst- en winterteelt, mogelijk wel voor zeer vroege herfstteelt.

Blad zeer groot, breed eirond, dik, glad, zeer donkergroen, zacht en vlezig. Schiet zeer laat door. Vatbaar voor wolf.

Zaad rond.

A - Noordland — K.: N.V. A. R. Zwaan & Zoon, Voorburg.

Geintr.: 1934.

Selectie uit de Nobel.

Komt de Viking zeer nabij.

Schiet zeer laat door. Vatbaar voor wolf. Zaad rond.

A - Nobel (Gaudflay, Supra, Mammouth) — K.: N.V. A. R. Zwaan & Zoon, Voorburg. Geintr.: 1926.

Te gebruiken voor hetzelfde doel als Viking en Noordland, wegens het lichter gekleurde blad echter minder geliefd.

Groeit snel.
 Gekweekt uit een éénhuizige plant van de Gaudry.
 Blad zeer groot, dik, glad, heldergroen, zacht en vlezig.
 Niet spoedig doorschietend. Vatbaar voor wolf.
 Zaad rond.

HERFSTTEELT IN DE VOLLEGROND

(zaai na half augustus)

A - Pré-Vital

Voor beschrijving zie blz. 127.

A - Proloog

Voor beschrijving zie blz. 126.

A - Duetta

Voor beschrijving zie blz. 127.

B - Viking (Noorman)

Voor vroege zaai. Voor beschrijving zie men blz. 130.

B - Noordland

Voor dit ras geldt dezelfde opmerking als voor de Viking.

WINTERSPINAZIE IN DE VOLLEGROND

Deze teelt is in Nederland niet erg verbreid. De zeer strenge winters van enige jaren geleden verschaften de mogelijkheid, om verscheidene winterspinazierassen op hun winterhardheid en hervatten van de groei in het voorjaar te testen.

Na de winter kwam het eerst naar voren het ras Thialf, welk ras het meest winterhard bleek. Direct daarop volgde Winterreuzen en daarna Utrechtse Winter.

Opgemerkt dient nog te worden, dat ook de zomerspinazie Nobel zeer goed door deze strenge winters kwam.

B - Thialf — K.: Rijk Zwaan, Rotterdam

Goede herstelkracht na de winter.

Selectie uit de Utrechtse Winter.

Blad lichtgroen, opgericht, fors, enigszins pijlvormig en weinig ingesneden. Bladsteel vrij lang. Vatbaar voor wolf.

Zaad rond.

B - Winterreuzen (Géant d'Hiver, Spica) — Geïnt.: 1927 onder de naam Géant d'Hiver door Vilmorin-Andrieux, Parijs.

Goede herstelkracht na de winter.

Blad normaalgroen, opgericht, fors, enigszins pijlvormig. Bladsteel lang. Vatbaar voor wolf.

Zaad rond.

SPINAZIE/SPRUITKOOL

B - Utrechtse Winter

Matige herstelkracht na de winter, maar goed bestand tegen ongunstige weersomstandigheden.

Oud ras, dat bij Utrecht nog steeds geteeld wordt.

Blad lichtgroen, afstaand, vrij smal en gelobd, niet fraai van vorm. Bladsteel lang. Vatbaar voor wolf.

Zaad rond.

SPRUITKOOL

(*Brassica oleracea* L. var. *gemmifera* (DC.) Schulz)

Spruitkool is een van die gewassen waarvan de teelt zich nog voortdurend uitbreidt. Vooral in Groningen, Noord-Holland, Zuid-Holland en Noord-Brabant is de teelt belangrijk. Het gehele areaal is thans bijna 4000 ha groot. De totale omzet ervan bedraagt in sommige jaren aanzienlijk meer dan 10 miljoen gulden en is vaak groter dan de geldelijke opbrengst van rode, savooie en wittekool samen.

Kwalitatief moeten spruiten voldoen aan de volgende eisen: ze moeten hard, rond, vast, glad en goed gesloten zijn. Verder moeten ze niet te dicht tegen elkaar aan de stronk geplaatst zijn, daar dit kans geeft op rotting en het plukken bemoeilijkt. Goede selecties van het ras *Roodnerf* beantwoorden aan deze eisen. Opbrengsten van meer dan 10 ton per ha zijn hierbij geen uitzondering.

Vanouds her was spruitkool een gewas waarin door veel tuinders zelf voor zaadwinning geselecteerd werd. Veel van deze tuindersselecties zijn evenwel minder goed gebleken dan in de praktijkproeven aanbevolen handelselecties. Een uitzondering hierop vormen enkele door Groningse spruitentelers in omloop gebrachte selecties. Ook in andere streken geven deze vaak goede resultaten.

Voor de vroege teelt wordt plaatselijk nog het ras *Bredase* geteeld. Een bezwaar dat vooral door de conservenindustrie tegen dit ras aangevoerd wordt is de lichtgroene kleur van de spruiten.

De teelt van *Vroege Dwerg* is van weinig betekenis. Van de rassen *Lierse* en *Beemster* die in gebruikswaarde nauw bij het ras *Roodnerf* aansloten, zijn geen typische selecties meer in omloop, reden waarom deze rassen niet meer worden vermeld.

Door de diepvriesindustrie wordt een vrij kleine, donkergroene spruit gevraagd. Hiervoor zijn het best selecties te gebruiken van het ras *Roodnerf*, al zal rekening gehouden moeten worden met de omstandigheid dat vrijwel steeds een aanzienlijk percentage van de spruiten te grof is. Naarmate de spruiten fijner zijn zal in het algemeen de opbrengst afnemen.

Naast de erfelijke aanleg wordt de kwaliteit van de spruiten in sterke mate bepaald door de weersomstandigheden, de bodem en de bemesting.

A - Roodnerf

Dit ras wordt algemeen geteeld. De oogst ervan begint in oktober en gaat vaak door tot begin maart. De meeste selecties zijn matig winterhard.

Blad vrij groot tot groot, vlak tot iets komvormig, weinig of niet ge-

SPRUITKOOL

bobbeld, donker grijsgroen. Bladsteel lang, evenals de hoofdnerf vaak paars aangelopen. Spruit vast, omgekeerd eivormig, groen tot donker-groen.

De aanbevolen selecties worden onderscheiden in 2 groepen. Tot de eerste groep behoren selecties die een hoge opbrengst kunnen geven, tot de andere groep behoren selecties met een 10-20 % lagere opbrengst. Het percentage spruiten dat kleiner is dan 3 cm is in de tweede groep evenwel iets groter. Geringe verschillen in winterhardheid zijn tot uitdrukking gebracht in een waarderingscijfer.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1958-1960

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Winterhardheid *)	Opmerkingen
Origineel Huizer vroege selectie	Fa. Jos Huizer Azn., Rijsoord	3	
Origineel Huizer late sel. stam B	Fa. Jos Huizer Azn., Rijsoord	3	
Origineel Huizer late sel. stam A	Fa. Jos Huizer Azn., Rijsoord	2	
Vremo-Inter	Leen de Mos, Naaldwijk	3	
Vremo-Pré	Leen de Mos, Naaldwijk	2	
Harola	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	1	selecties die minder productief zijn, maar een groter percentage spruiten kleiner dan 3 cm hebben
Rozenburgs Roem	A. J. v. d. Giessen, Rozenburg	2	
Roodnerf	J. Groenboom, Barendrecht	2	
Producent	N.V. Rood & Co., Loosduinen	3	

Tuindersselecties die voor beproeving in aanmerking komen

Naam	Selectie van	Winterhardheid *)
Selectie Bos	G. S. Bos, Kloosterburen	2
Selectie Stiekema	Gebr. J. en H. Stiekema, Kloosterburen	3

*) Legenda: een hoger cijfer duidt op een grotere winterhardheid.

B - Bredase

Dit is een vroeg ras, dat vooral veel geteeld wordt in de omgeving van Breda. De lichtgroene kleur is voor de conservenindustrie een bezwaar.

Blad vrij groot, iets komvormig, enigszins gebobbeld, lichtgroen. Bladsteel lang. Spruit vast, omgekeerd eivormig, bleekgroen.

O - Vroege Dwerg

Dit is een laag en snelgroeiend ras, dat geschikt is voor nateelt. Kan tot begin augustus worden geplant en levert dan laat in de herfst nog een redelijke opbrengst. Bij normale teelt kan reeds begin september worden geplukt.

In dit ras kunnen genoemd worden de selecties *Early Morn* van de N.V. A. R. Zwaan te Voorburg en *Vroege Zuiltjes* van de N.V. Nunhem's Zaden te Haalen (L.).

TABAK

TABAK

(*Nicotiana tabacum* L.)

Tabak behoort tot de familie der Solanaceae. In Nederland verbouwt men sigaren-(omblad) en pruimtabak (spindek). De mogelijkheden van de verbouw van grootbladige sigarettentabak (Virginia) zijn in onderzoek.

Sigarentabak

Bij de teelt van sigarentabak staat ons voornamelijk het verkrijgen van omblad voor ogen; het hiervoor geschikte ras kan in de oogst-samenstelling, al naar de omstandigheden, een meer of minder groot percentage hieraan opleveren, terwijl de rest van de oogst, al naar de hoedanigheid, geschikt is als sigarenbinnengoed of rooktabak (pijptabak) en spindek.

A - Mont Calme Brun

Geïmporteerd uit Zwitserland. Een zaadvast kruisingsproduct tussen de vroegere Amersfoorter (Maryland-type) en White Burley. Vroegrijpe type, vrij dunne hoofdnerf, blad kleurt mooi op, soms iets te kleurig, goed aroma, weinig gevoelig voor ratelziekte en Thielavia. Goede opbrengst. Moet tegen rijp aan geplukt worden. Meest geschikte gronden: leemhoudende zandgronden tot lichte kleigronden.

Rassen waarover meer ervaring is gewenst

Met het doel de kwaliteit van de binnenlandse sigarentabak te verbeteren worden steeds nieuwe rassen geïmporteerd, die met het standaardras Mont Calme Brun worden vergeleken. Op deze wijze zijn 2 Duitse rassen naar voren gekomen, die de afgelopen jaren veelbelovend leken. Het zijn de rassen Forchheim stam 10 en stam 12. Stam 10 levert een zeer goede tabak, maar blijkt ratelgevoelig te zijn. Stam 12 is goed, zelfs licht aromatisch, maar ook ratelgevoelig. Getracht zal worden bij deze goede sigarentabakken ratelresistentie in te kruisen.

Sigarettentabak

Door kruising en selectie wordt getracht een grootbladige sigarettentabak te kweken, die voor de verbouw onder Nederlandse omstandigheden geschikt is. In verband hiermede wordt gestreefd naar het inkruisen van „snelle jeugdgroei” in het Virginia type, waardoor de oogstzekerheid verhoogd wordt, en naar het inkruisen van Y-virusresistentie. Dit laatste heeft reeds tot praktische, positieve resultaten geleid.

Neutrale tabakken

Voor de fabricage van kerftabak en sigarettentabak worden ook neutrale tabakken gebruikt. Het belangrijkste ras is Burley. Getracht wordt bij Burley Thielavia-, bladvuur- en mozaïekvirusresistentie in te kruisen. Geniteurs zijn hiervoor aanwezig.

Pruimtabak

Als pruimtabak geschikt voor spindekmateriaal, kunnen de rassen Mont Calme Brun en Maas en Waalse, bij een doeltreffende bemesting en op daarvoor geschikte grond, een voor dit doel bruikbaar product leveren. Onder hiervoor geschikte omstandigheden kunnen zand- en aardgoed materiaal leveren dat geschikt is voor sigarenomblad en binnengoed, alsmede voor de kerf.

A - Mont Calme Brun

Zie voor beschrijving onder sigarentabak. Het meest geschikt is lichte tot middelzware klei.

TOMAAT

(*Solanum lycopersicum* L. = *Lycopersicum esculentum* Mill.)

Tomaten worden geteeld in verwarmde en in niet verwarmde (koude) warenhuizen en kassen. De teelt van vollegrondstomaten is van weinig belang.

Bij de tomatenteelt onder glas wordt tegenwoordig algemeen grondontsmetting toegepast. Voor de latere teelten onder glas kan ook gebruik worden gemaakt van enting op resistente onderstammen.

RASSENKEUZETABEL

teeltwijze	zaaitijd	planttijd	begin oogst	ras
zeer vroege stookteelt	van half sept. tot half okt.	van half nov. tot eind dec.	eerste helft april	A - Ailsa Craig-selecties o.a. Cromco, Glorie, Kromkamp
vroege stookteelt	van 2e helft okt. tot half nov.	van 10 jan. tot half febr.	± half april	A - Ailsa Craig-selecties o.a. Cromco, Glorie, Kromkamp B - Ouden Dam B - Florissant B - Viglo B - Eurocross
lichte stookteelt	eind dec. tot half jan.	half febr. tot eind maart	eerste helft mei	A - Ailsa Craig-selecties o.a. Cromco, Glorie, Kromkamp A - Ouden Dam A - Florissant A - Viglo A - Moneymaker A - Eurocross
vroege koude teelt	eind jan. tot half febr.	eind maart	± 20 juni	A - Moneymaker A - Eurocross B - Ouden Dam B - Florissant B - Viglo B - Allround B - Ailsa Craig-selecties o.a. Glorie, Kromkamp, Cromco
late koude teelt	1 mrt. tot 10 april	van 20 april tot eind mei	10 juli	A - Moneymaker A - Eurocross B - Allround B - Ouden Dam B - Florissant B - Viglo
nateelt (later verwarmd)	eind mei tot begin juni	begin juli tot half juli	± half sept.	B - Brillant Ster B - Eurocross B - Ailsa Craig-selecties o.a. Glorie, Kromkamp, Cromco B - Robar
buiten-teelt	begin april	tweede helft mei	augustus	A - Moneymaker

TOMAAAT

BESCHRIJVING VAN DE RASSEN EN HYBRIDEN

Ailsa Craig

Gewas fors. Vrucht 2- en 3-hokkig. Tussen de Ailsa Craig-selecties die met diverse namen worden aangeduid (o.a. Glorie, Cromco en Kromkamp) bestaan verschillen in vroegheid, vruchtvorm en vrucht-grootte; de vruchten zijn in het algemeen gevoelig voor wankleuring en geelkragen. Zeer gevoelig voor bladvlekkenziekte (*Cladosporium fulvum*).

In de stookteelten heeft men bij prima grond, moderne glasopstan-den en goede verzorging in de regel weinig last van geelkragen en is de bladvlekkenziekte met diverse bestrijdingsmiddelen afdoende te be-strijden. De kwaliteit van de bloemen is in het lichtarme seizoen beter dan van het ras *Money*maker.

In het algemeen zijn produktie en kwaliteit van de vruchten in de eer-ste tijd van het oogstseizoen, hoger resp. beter dan van het ras *Money*maker.

Moneymaker

Gewas matig fors. Onrijpe vruchten zijn grijsgroen tot geelachtig groen zonder donkergroene basis. Vruchten ongeveer even grof als van de Ailsa Craig-selecties. Geelkragen kunnen voorkomen, maar zijn uitwendig niet zichtbaar; voor wankleuring gevoeliger dan Ailsa Craig, speciaal in het vroege seizoen.

Bij te forse groei spoedig last van holle en wankleurige vruchten. Zeer gevoelig voor bladvlekkenziekte; vertoont gauw Mg-gebreksverschijn-selen. De afrijping verloopt trager dan bij Ailsa Craig.

In het algemeen is de kwaliteit van de bloemen en van de vruchten in het vroege seizoen minder dan van Ailsa Craig.

Ouden Dam — K.: N.V. Ouden Dam, Wilnis (U.). In de handel ge-bracht door de fa. v. Hemert en Co. en door de fa. Gebr. Oudijk, beide te Waddinxveen.

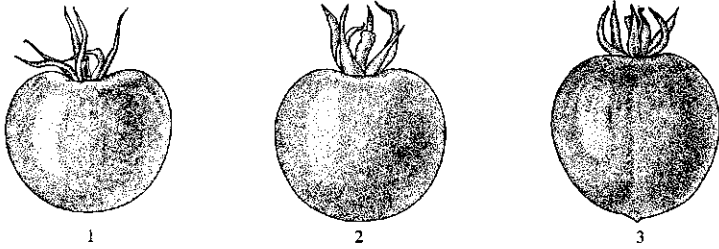
Florissant — K.: J. Bruinsma, Naaldwijk.

Viglo — K.: N.V. C. W. Pannevis, Delft.

Deze 3 F₁'s vertonen onderling zeer veel overeenkomst. Het gewas is tamelijk fors. De vruchten zijn 2- en 3-hokkig, rond en houden het midden tussen Ailsa Craig en *Money*maker. Produktief, rijpen vroeger dan Ailsa Craig.

Eurocross — K.: J. Bruinsma, Naaldwijk.

Een F₁. Gewas matig fors. Resistent tegen bladvlekkenziekte. Vruchten 2- en 3-hokkig, ongeveer rond, grootte ongeveer als van een fijne *Money*maker; minder gevoelig voor holle vruchten. Onrijpe vruchten grijsgroen tot geelachtig groen zonder donkergroene basis. Gevoeliger voor neusrot dan *Money*maker als de watervoorziening te wensen overlaat; minder gevoelig voor wankleuring. Rijpt vroeg. Eind 1961 zullen van Eurocross ook grovere typen in de handel wor-den gebracht.

1 = Ailsa Craig

2 = Moneymaker

3 = Robar

Allround — K.: Leen de Mos, Naaldwijk. Kw.r.: 1960.

Gewas fors. Onrijpe vruchten geelachtiggroen, zonder donkergroene basis. Vruchten lijken veel op die van een grove Moneymaker. Om zijn krachtige groei voldoet dit ras op minder groeikrachtige gronden beter dan Moneymaker voor normale en latere koudwarenhuisteelten.

Robar — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam.

Gewas minder fors dan van Ailsa Craig. Vruchten tamelijk grof, mooi rond, stevig. Rijpt later dan Ailsa Craig. Minder gevoelig voor blad-
vlekkenziekte dan Ailsa Craig. Geschikt voor nateelt.

Briljant Ster — K.: J. Bruinsma, Naaldwijk.

Een F₁. Gewas matig fors. Onrijpe vruchten grijsgroen tot geelachtig groen, zonder donkergroene basis. Vruchten 2-, 3-, soms meerhokkig. Rijpe vruchten stevig met goede kleur. Resistent tegen bladvlekken-
ziekte. Geschikt voor nateelt.

Rassen waarmee meer ervaring gewenst is

No. 57 - K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: aangevraagd.

Gewas forser en opener dan van Moneymaker. Onrijpe vruchten grijsgroen tot geel-
achtig groen zonder donkergroene basis. Rijpe vruchten wat steviger dan van Mo-
neymaker. Te beproeven voor koude teelten.

No. 34 - K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: aangevraagd. Vertoont veel over-
eenkomst met no. 57.

Te beproeven voor koude teelten.

Topcross - K.: J. Bruinsma, Naaldwijk.

Een F₁. Groei tamelijk fors. Resistent tegen bladvlekkenziekte. Lijkt, wat gewas en
vrucht betreft, veel op een fijne Ailsa Craig. Te beproeven in gestookte late teelten.

Moncro - K.: Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen. Een F₁.

No. 59 - K.: A. Vogelaar, Poeldijk. Kw.r.: aangevraagd.

Gewas tamelijk fors en meer open dan van Moneymaker. Onrijpe vruchten geel-
achtig groen zonder donkergroene basis, lijken veel op die van Moneymaker.
Te beproeven voor licht verwarmde en koude glasteelten.

Roco no. 1 - K.: N.V. Rood en Co., Loosduinen. Kw.r.: aangevraagd.

Gewas tamelijk fors, meer open dan van Moneymaker. De onrijpe vruchten zijn
grijs- tot geelachtig groen zonder donkergroene basis, lijken veel op die van Mo-
neymaker.

Te beproeven in licht verwarmde en koude glasteelten.

TUINBOON

TUINBOON

(*Vicia faba* L.)

Tuinbonen worden geteeld voor vers gebruik en voor conserven. Op tuinbouwbedrijven worden ze volvelds geteeld of als windkering in combinatie met teerdere gewassen. Dikwijls worden tuinbonen onder platglas gezaaid, om later in de vollegrond te worden uitgeplant.

TUINBONEN VOOR VERS GEBRUIK

Hiervoor worden rassen en selecties verlangd, die vroeg zijn en grove-re peulen en zaden bezitten (waardoor de plukkosten gedrukt worden).

A - Con Amore — K.: N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg.
Kw.r.: 1952. Ontstaan uit een kruising van Express met Vroege Witkiem.

Gewas als Witkiem, doch minder stevig. Peul wat smaller dan Witkiem met toegespitste top, 15-18 cm lang met 3-5 bonen. Vroeg. Zaad ovaal, grijs-wit met witte navel.

A - Vroege Witkiem

Gewas iets lager dan Witkiem, stevig. Peul breed Witkiem-type, 16-18 cm lang met 3-4 grote bonen. Vroeg. Zaad grijswit met witte navel.

In de praktijkproeven 1959 zijn de selecties aanbevolen van

Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen
N. V. Jan A. Zwaan, Leidschendam in de handel gebracht onder de naam V3

A - Futura — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1960. Ontstaan door selectie uit Witkiem Vroege Lange Brede.

Zeer vroeg. Kan vrijwel in één keer geoogst worden. Speciaal geschikt voor combinatieteelt.

Gewas lager dan Witkiem, stevig. Zeer grove, weinig gebogen Witkiempeulen, 18-22 cm lang met meestal 4 grote bonen. Goedgekeurd in de praktijkproeven 1959.

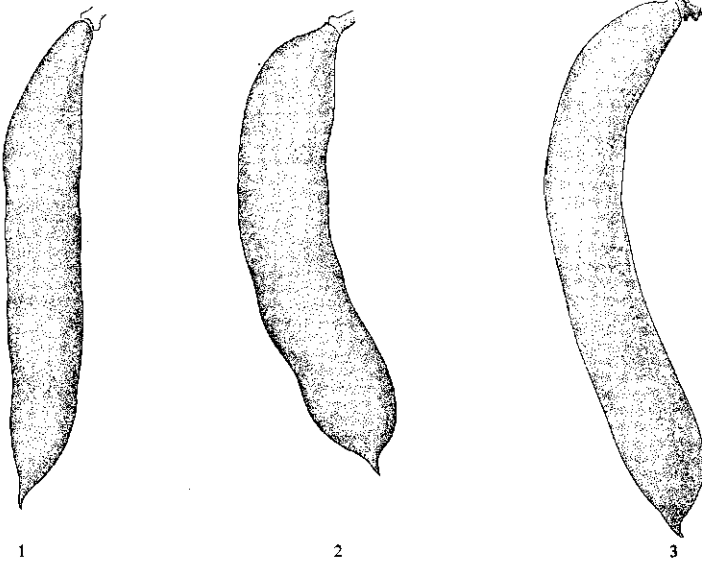
A - Verbeterde Witkiem

Vrij fors gewas, 110-130 cm hoog. Peulen 18-22 cm lang, tamelijk breed, met 4-5 grote bonen.

Zaad groot, vrij breed, ovaalrond, plat, grijswit met witte navel.

De meeste selecties zijn middenvroeg; enkele komen in vroegheid ongeveer overeen met de drie voorgaande rassen, o.a. de hieronder genoemde selectie van Gebr. Broersen en de, als type eveneens tot Verbeterde Witkiem te rekenen, Major van N.V. „Nunhem's Zaden”.

TUINBOON

1 = Con Amore 2 = Vroeg Witkiem 3 = Verbeterde Witkiem

Verbeterde Witkiem (vervolg)

In de praktijkproeven 1959 zijn de selecties aanbevolen van

vroeg	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn N.V. „Nunhem's Zaden“, Haalen (L.) aangeduid als Major
middenvroeg	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht Ruijter's Zaadhandel, Andijk-Oost N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen

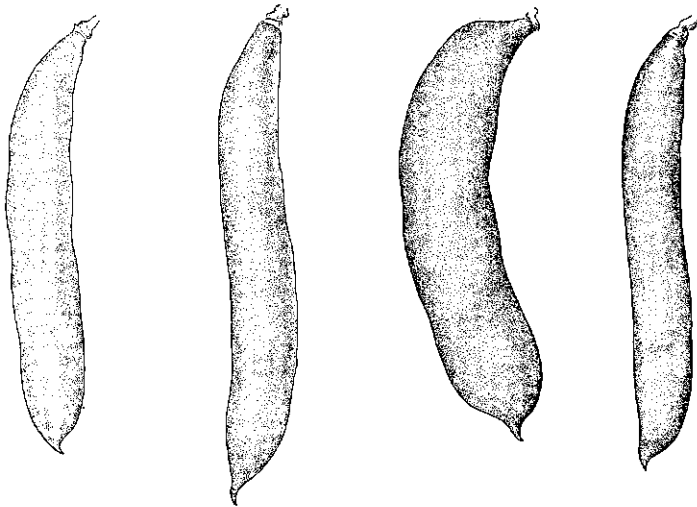
B - Express

Gedrongen, 80-100 cm hoog, fijn gewas. Bontbloeiend. Peulen dik-wijls in paren zittend, 14-16 cm lang, vrij smal tot matig breed, met 4-5 kleine bonen. Vroeg.
Zaad grijswit met witte navel.

In de praktijkproeven 1959 zijn de selecties aanbevolen van

Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	
N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.)	grof-peulig type
N.V. Oudijk-Wulfse, Waddinxveen	grof-peulig type
N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	in de handel gebracht onder de naam Primo
N.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht	
N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen	
Fa. F. de Vries & Zn., Alphen a.d. Rijn	in de handel gebracht onder de naam Premier

TUINBOON

1 = Express 2 = Trio 3 = Witkiem 4 = Driemaal Wit

B - Trio — K.: N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg. Kw.: 1952.
Selectie uit Express.

Een type Express met wat forsere, langere (17-18 cm) peulen en iets grover, weinig uitgestoeld gewas. Vroeg.
Aanbevolen in de praktijkproeven 1959.

Middelvroeg tuinbonen

B - Witkiem

Gewas als Verbeterde Witkiem. Peulen 14-18 cm lang, breed, stomp met 2-4 grote bonen.

Zaad groot, breed, ovaalrond, plat, grijswit met witte navel.

In de praktijkproeven 1959 zijn de selecties aanbevolen van

Fa. J. Buisman & Zn., Enkhuizen
Coöp. L.T.B., Alkmaar

N.V. Supergran, Overveen
N.V. Jan A. Zwaan, Leidschendam

TUINBONEN VOOR CONSERVEN

De laatste jaren wordt ongeveer een vierde deel van de totale productie aan tuinbonen door de industrie verwerkt (in hoofdzaak gesteriliseerd, een klein deel wordt diepgevroren). De industrie betreft het benodigde produkt via de veilingen; de rassen, die dan in aanmerking komen zijn de onder *Tuinbonen voor vers gebruik* genoemde.

Daarnaast ontstaat van de zijde van de industrie belangstelling voor contractteelt. Daarvoor komen ook late tuinbonen in aanmerking. In bepaalde gevallen kunnen deze zelfs de voorkeur verdienen in verband met een gunstiger tijdstip van verwerking.

Omtrent de geschiktheid van de verschillende rassen voor conservering is nog onvoldoende bekend. Hetzelfde geldt voor de afzetmogelijkheden van verschillende typen, b.v. grootzadige of kleinzadige tuinbonen. Het is waarschijnlijk dat er voor kleinzadige rassen een grotere belangstelling zal ontstaan.

De voor vers gebruik beschreven rassen kunnen alle door de industrie worden verwerkt. Ze hebben alle gemeen, dat ze na conserveren bruin verkleuren en een troebele opgiel geven. Dit komt het uiterlijk niet ten goede. De consistentie en de smaak zijn over het algemeen echter goed.

Tenslotte kunnen de hieronder beschreven rassen, zij het gedeeltelijk met een zekere reserve worden aanbevolen.

Express en Trio bezitten de grootste fijnheid, daarop volgt Con Amore, de overige leveren grovere zaden.

B - Driemaal Wit

Na conservering blank blijvend, hetgeen vooral voor glasconserven van groot belang is. Daar de bonen spoedig een harde schil krijgen en stug worden, moeten de peulen jong worden geplukt. Bij te laat oogsten kunnen ook gele verkleuringen optreden. Als nadeel wordt ook meermalen beschouwd het ontbreken van de uitgesproken, enigszins bittere tuinbonesmaak.

Gewas ongeveer 1 m hoog. Peulen vrij recht, ongeveer 16 cm lang, smal, met 4 à 5 tamelijk kleine bonen. Witbloeiend. Vrij laat. De produktiviteit kan wel eens te wensen over laten.

Het rijpe zaad is vrij klein, grijswit met witte navel.

N - Mazagan

Verdient beproeving vanwege de fijne sortering. Moet vroeg geplukt worden, daar de schil van de bonen spoedig hard wordt.

Fijn gewas, ± 60 cm hoog. Peulen recht, opgericht, 6-8 cm lang, met 4 à 5 kleine bonen. Bontbloeiend. Vrij laat.

Zaad klein, grijswit met zwarte of witte navel.

N - Lux — K.: N.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg. Kw.r.: 1955. Ontstaan uit een kruising van Express met Driemaal Wit.

Blankblijvend, komt ook in kwaliteit met Driemaal Wit overeen. Heeft iets kleinere bonen.

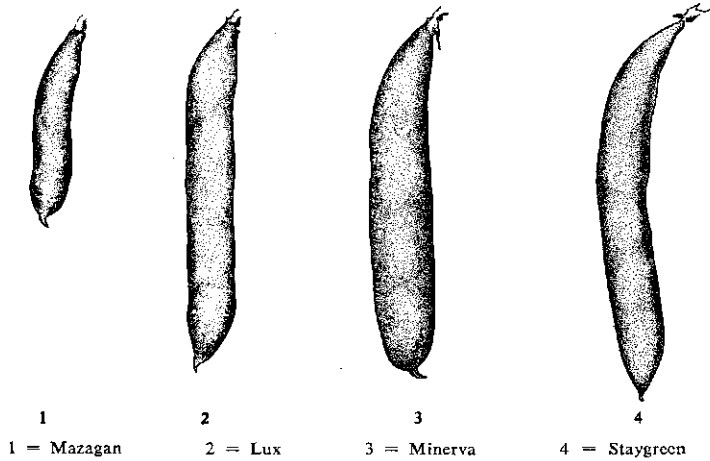
Gewas weinig vertakt, vrij korte, dunne stengels. Iets vroeger dan Driemaal Wit. Gevoelig voor Ascochyta.

N - Minerva — K.: N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk. Kw.r.: 1957. Ontstaan uit kruising van Witkiem met Driemaal Wit.

Blankblijvend en kwaliteit als Driemaal Wit en Lux. Heeft iets grovere bonen dan Driemaal Wit.

Matig uitstoelend gewas met tamelijk korte, stevige stengels. Vroeger dan Driemaal Wit.

TIUNBOON

N - Staygreen — K.: A. R. Zwaan & Sohn o.H.G. te Xanten, Duitsland. Kw.r.: 1960; gemachtigde N.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg. Het ras is ontstaan uit een kruising van een eigen geniteur met Groene Hanger.

Aantrekkelijk voor de diepvriesindustrie door de kleine groene bonen.

Gewas met matig vertakte, middelmatig lange, stevige stengels en klein blad. De afstaande, rechte, 12-15 cm lange peulen hebben een stompe top en bevatten 4 à 5 kleine olijfgroene zaden. Witbloeiend. Middenvroeg.

Rassen waarover meer ervaring gewenst is.

Wika - K.: N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht. Kw.r.: 1961. Ontstaan door selectie uit Verbeterde Witkiem.

Bezit tamelijk klein zaad, ongeveer als van Express.

Fijn gewas. Afstaande, vrijwel rechte, 15-17 cm lange peulen met 4 à 5 zaden.

Rinal - K.: M. Wiersema, Haren (Gr.). Verkrijgbaar bij Gron. Pootaard. en Zaaizaadverkoop Bureau (P.Z.V.B.), Groningen. Selectie uit landras.

Maakte bij een oriënterende beproeving na conservering in blik kwalitatief een goede indruk. Door de fijne sortering aantrekkelijk. Laat. Wordt in de landbouw geteeld als paardeboon.

Minor - K.: Rijksstation voor Plantenveredeling, Gembloux (België). Verkrijgbaar bij Fa. B. C. Algra, Leeuwarden.

Evenals Rinal heeft Minor na conservering een goede indruk gemaakt. Heeft een zeer fijne sortering. Laat. Wordt in de landbouw als duiveboon geteeld.

TUINKERS

(Lepidium sativum L.)

Tuinkers (Sterrekers, Bitterkers) wordt nogal eens heel vroeg in het voorjaar gezaaid om met wat citroen en suiker een smakelijk broodbelegsel te verschaffen, dat rijk is aan vitamine C.

A - Gewone

Snelgroeiend, echter grover dan Gekrulde en Extra Fijne Moskrul. De bladrand is bijna gaaf tot zwak gekarteld, en niet gekroesd.

B - Gekrulde (Fijne Krul)**B - Extra Fijne Moskrul**

N - No. 60/7, heelbladige — K.: N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht. Kw.r.: aangevraagd.

Een heelbladig type, waarvan de eerste loofbladen een zwak gekartelde rand hebben; bij de latere bladen is de rand tamelijk diep en onregelmatig gekarteld en min of meer gekroesd.

UI

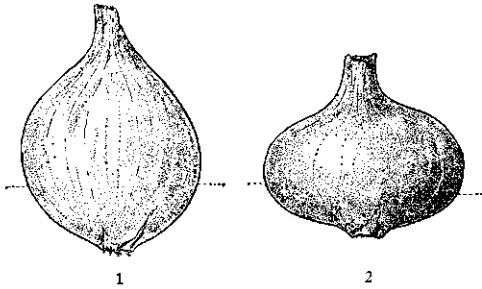
(Allium cepa L.)

Bij de teelt van uien maakt men onderscheid tussen gewone zaaiuien, plantuien, pootuien en zilveruien. De voornaamste teeltgebieden zijn: Zuid-Holland met als voornaamste centrum Goeree-Overflakkee, Zeeland, Noord-Holland en West-Noord-Brabant.

ZAAI-UI

Bij de teelt van de gewone zaai-ui wordt bij voorkeur gezaaid in de tweede helft van maart of de eerste helft van april en valt de oogst eind augustus-begin september. Voor deze teeltmethode wordt overwegend uitgegaan van Nederlandse selecties, welke naar hun eigenschappen in een 3-tal typen onderverdeeld zijn, nl. het Rijsburger, het Noordhollandse Strogele en het Noordhollandse Bloedrode type. Van deze 3 typen is de Rijsburger verreweg de belangrijkste. De reden hiervoor moet worden gezocht in de voorkeur die door de grootste afnemers van uien, Engeland en Duitsland, voor de vertegenwoordigers van dit type aan de dag wordt gelegd. Ongetwijfeld is dit mede bepalend geweest voor de door de selectiebedrijven toegepaste werkwijze bij de veredeling. Daarentegen wordt door Frankrijk en België meer prijs gesteld op uien met een platte vorm. Voor levering naar deze landen komen dan ook in de eerste plaats de vertegenwoordigers van het Noordhollandse Strogele type in aanmerking. De afzetmogelijkheden voor de Noordhollandse Bloedrode zijn zeer beperkt. In verband hiermede is de beteelde oppervlakte gering. Als belangrijkste afnemers van deze rode, vaste ui kunnen genoemd worden West-Indië, Zweden en België.

U

1 = Rijsburger 2 = Noordhollandse Strogele

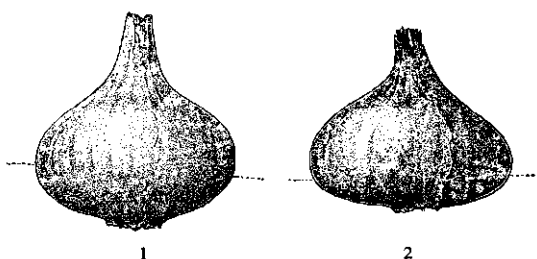
A - Rijsburger

Bolvormige ui. Omvat tamelijk produktieve tot zeer produktieve, merendeels matig duurzame tot zeer duurzame selecties, met sporadisch tot zeer weinig sterk uitwendig rood en zeer weinig tot weinig inwendig rood.

Aangeduid door selectie-bedrijf als	Selectie van	Productiviteit	% leverbaar na bewaring	Vroegrijpheid	Vorm	Uniformiteit van vorm	Roodkleuring in %	
							Sterk uitw. rood	Inw. rood
Grobol	Fa. de Groot en Slot, Broek op Langedijk	111	60	7	bol	7	0.2	2
Maelstede	Fa. D. J. v. d. Have, Kapelle-Biezelinge	110	60	7	bol	7	afw.	1
Bola	N.V. Jac. Jong, Noord-Scharwoude	109	59	7	bol	7	0.1	4
Favoriet	N.V. Wed. P. de Jongh, Goes, Fa. Koning en Vlieger, Goes	112	62	6	bol	6	0.2	1
Galathee	M. C. van Nieuwenhuijzen, Achthuizen	110	63	7	bol	7	0.2	2
Luctor	N.V. Gebr. Sluis, Enkhuizen	99	56	8	bol	7	0.2	4
Westerloo	Gebr. Tanis Goedereede	100	64	8	bol	7	0.3	3
sel. Wabeke	A. Wabeke, Wemeldinge	105	65	7	bol	7	0.3	4
Wijbo	„West-Friesland“, Wijdenes	104	65	7	bol	7	0.1	2
Primeur	M. van Zielst, Nieuwe Tonge	111	61	7	bol	7	0.3	3
Pikeur	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	99	61	8	bol	6	0.3	2

A - Noordhollandse Strogele

Platte ui. In vergelijking met het merendeel der Rijsburger selecties is de produktiviteit matig, terwijl de duurzaamheid over het algemeen iets beter is.

Noordhollandse Bloedrode 1 = Afgeplat bolvormig type 2 = Plat type

Noordhollandse Strogele (vervolg)

Aanbevolen selecties

Aangeduid door selectie-bedrijf als	Selectie van	Produktiviteit	% leverbaar na bewaring	Vroegrijpheid	Vorm	Uniformiteit van vorm	Roodkleuring in %	
							Sterk uitw. rood	lzw. rood
Plastro	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	104	60	7	plat	7	0.1	3
Wijdehoud	„West-Friesland”, Wijdenes Wijdenes	82	66	8	plat	8	0.2	1

A - Noordhollandse Bloedrode

Overwegend platte ui; wijkt van de overige rassen af door de paars-rode kleur van de uien. Vergeleken met de Rijsburger is de opbrengst laag; de duurzaamheid daarentegen is vrijwel gelijk.

Aanbevolen selecties

Aangeduid door selectie-bedrijf als	Selectie van	Produktiviteit	Duurzaamheid	Vroegrijpheid	Vorm	Uniformiteit van vorm	Sterk uitw. rood	Roodkleuring in %	
								Inwendig rood	Uitw. bleekrood
Brilliant	Fa. J. Buisman & Zn, Enkhuizen	79	59	8	plat	7	—	—	1.0
sel. H. Zwaan	Fa. H. Zwaan, Enkhuizen	85	69	8	plat	7	—	—	0.7

Legenda:

Bij vroegrijpheid en uniformiteit van vorm is een hoger cijfer gegeven, naarmate de betreffende eigenschap meer ontwikkeld is.

UI

AMERIKAANSE HYBRIDE-UI

De laatste jaren wordt ook in ons land zaad aangeboden van hybriden van Amerikaanse oorsprong. In vergelijking met de Rijnsburger kan de opbrengst van deze uniform bolvormige uien gesteld worden op 55-70 %. Droogtegevoelige en/of zware gronden komen niet in aanmerking. Zeer opmerkelijk is de onder onze omstandigheden ongeëvenaarde vroegrijpheid van deze rassen. In vergelijking met de Rijnsburger selecties zijn deze hybriden 3 à 4 weken vroeger oogstbaar, hetgeen aantrekkelijk is voor een vroege aflevering. De duurzaamheid blijkt in het algemeen niet beter te zijn dan van de Nederlandse selecties. In verband met de gevoeligheid voor valse meeldauw verdient het aanbeveling bij de teelt aan de bestrijding hiervan bijzondere aandacht te besteden.

PLANTUI

Bij deze cultuurmethode wordt gebruik gemaakt van in het voorafgaande jaar gewonnen, gedurende het winterseizoen bij hoge temperatuur (25.5-28 ° C) en een relatieve vochtigheid van 60-70 % bewaard plantgoed van de maten 8-15 en 15-22 mm doorsnede. Wanneer van een vroegrijpe selectie uitgegaan wordt, kan vaak reeds in de 2e helft van juli geoogst worden. Van de Nederlandse selecties komen het meest in aanmerking de onder zaaiuien opgenomen vroegrijpe selecties van de Rijnsburger en de Noordhollandse Strogele. Naast genoemde inlandse selecties worden voor deze teelt ook wel buitenlandse rassen gebezigd. Een der bekendste hiervan is het Duitse ras Zittauer Riesen.

Teneinde bij de export van plantgoed beter te kunnen voldoen aan de wensen van de afnemers, wordt de laatste jaren veelvuldig gebruik gemaakt van het eveneens van Duitse herkomst zijnde ras Stuttgarter Riesen, dat in vergelijking met de Nederlandse selecties een geringere neiging tot het vormen van bloemstengels vertoont. Hierdoor kan een speciale behandeling van het plantmateriaal achterwege blijven, waardoor aflevering steeds mogelijk is. Opgemerkt dient echter, dat ongeacht het feit of al dan niet bloemstengels zullen optreden, het bewaren van plantgoed bij hoge temperatuur steeds een krachtige groeibevorderende invloed blijkt uit te oefenen, die een aanzienlijke verhoging van de opbrengst tengevolge heeft. Door deze bewaarmethode wordt de vroegrijpheid van het gewas evenwel nadelig beïnvloed. Evenals Zittauer Gelbe kenmerkt Stuttgarter Riesen zich door een grotere gevoeligheid voor valse meeldauw dan de Nederlandse selecties.

De keuring van plantuitjes geschiedt door de N.A.K.-G. Deze oefent controle uit op de rasechtheid en raszuiverheid der verhandelde partijen. Zowel door veldbeoordeling als door gewas-monsteronderzoek wordt gekeurd op aantasting van stengelaaltjes. Controle wordt verder uitgeoefend op de bewaring waarbij ten aanzien van de rassen welke warm bewaard moeten worden, gedurende het gehele bewaarperiode doorlopend controle wordt uitgevoerd op de preparering. Ten bewijze, dat een „geprepareerde” partij op de voorgeschreven wijze is behandeld en tevens voldoet aan overige kwaliteitsvoorschriften, wordt zij voorzien van N.A.K.-G. certificaat en plombe. Aflevering van „koude” plantuitjes is eveneens alleen toegestaan van te velde en op partij

goedgekeurde partijen. Zij worden bij aflevering voorzien van een N.A.K.-G. verklaring met plombe.

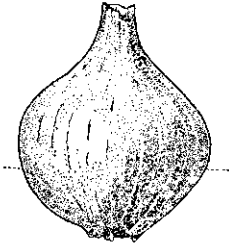
A - Rijsburger

De bij zaai-uien opgenomen vroegrijpe selecties van dit ras.

A - Noordhollandse Strogele

De bij zaai-uien opgenomen selecties van dit ras.

POOT- EN WINTERUI

Zwijndrechtse Pootui

De teelt van pootuien wordt onder andere nog op beperkte schaal op de tuinbouwbedrijven uitgeoefend.

Op een zaai-bed wordt omstreeks 20 augustus gezaaid; de verkregen plantjes worden in het voorjaar verpoot. Pootuien worden vaak in combinatie met een ander gewas geteeld. De verbouw van winteruien daarentegen wordt, voorzover nog toegepast, vrijwel uitsluitend op grote landbouwbedrijven aangetroffen. Bij deze teeltwijze wordt in de laatste week van augustus of de eerste

week van september direct ter plaatse gezaaid. Alleen goed ontwaterde percelen komen voor deze teelt in aanmerking. De oogst valt evenals bij de pootui omstreeks begin augustus.

Een bezwaar vormt bij beide cultuurmethoden de grote kans op uitvriezen, hetgeen bij de teeltwijze als pootui somtijds, bij die als winterui vaak voorkomt.

Zowel bij de teelt van pootuien als van winteruien wordt uitgegaan van selecties uit de Zwijndrechtse pootui.

ZILVERUI

Deze uitjes worden uitsluitend voor inmaakdoeleinden gebruikt. De belangrijkste cultuurcentra vormen Tholen, St. Philipsland en West-Noord-Brabant.

Van het uit Italië geïmporteerde zaad zaait men 90 à 100 kg per ha. De zaaidatum valt gelijk met die van de gewone zaai-ui. De oogst valt van half juli tot begin augustus. De voor tuinders geschikte rassen worden meestal geleverd onder de namen St. Jansuien en/of Allervroegste Wonder. Door de conservenindustrie, die voor deze teelt uitgaat van op landbouwbedrijven zaaiklaar gehuurd land, wordt het meest gebruik gemaakt van de rassen Pompei, Barletta en La Reine. Hiervan is Pompei de vroegste.

VELDSLA

(*Valerianella locusta* (L.) Betcke (*V. olitoria* (L.) Poll. en *V. eriocarpa* Desv.)

Veldsla wordt, zowel onder glas als in de vollegrond, hier en daar geteeld, maar vooral op IJsselmonde, in Limburg en ook in Zeeland. In Limburg uitsluitend in de vollegrond. De oogst valt in de herfst,

VELDSLA/WITLOF

de winter of het vroege voorjaar. Er wordt steeds veel naar België geëxporteerd.

A - Grote Noordhollandse

Voor glas en vollegrond. Donkergroen, langwerpig blad.
Het uitgezifte, fijne zaad wordt veelal als Gewone Fijnzaad of Broei-
vet verkocht.

WITLOF

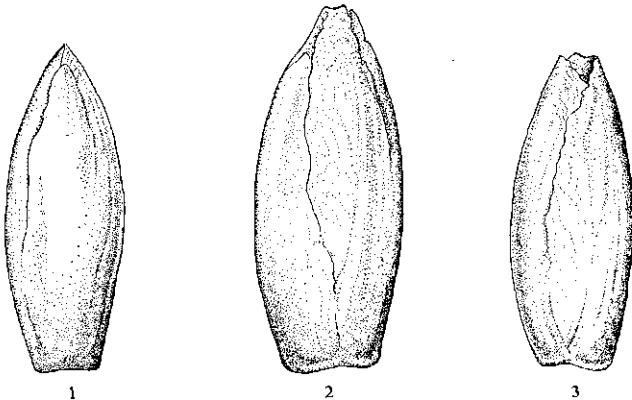
(*Cichorium intybus* L.)

Op basis van de in 1954 en 1955 genomen praktijkproeven *) is het witlof ingedeeld in de groepen: Vroege Mechelse, Middelvroeg witlof, Laat witlof en Meilof. Al deze typen zijn behoorlijk tot zeer goed gesloten en min of meer buikig (vergelijk de figuren 1, 2 en 3). Te lange selecties, die slecht sluiten en weinig oogstzeker zijn, moeten niet aanbevelenswaardig worden genoemd. Ook fijn kwaliteitslof, met een uitstekende sluiting, doch een kegelvorm en geen buik, is niet aan te raden wegens te lage opbrengst. Dit kan veranderen, zodra er een flinke extra prijs voor deze zeer mooie witlof te maken valt; bv. als exportlof.

De praktijkproeven wezen verder uit, dat het herkennen van de thans in omloop zijnde selecties of groepen van selecties aan het groene loof vrijwel uitgesloten moet worden geacht.

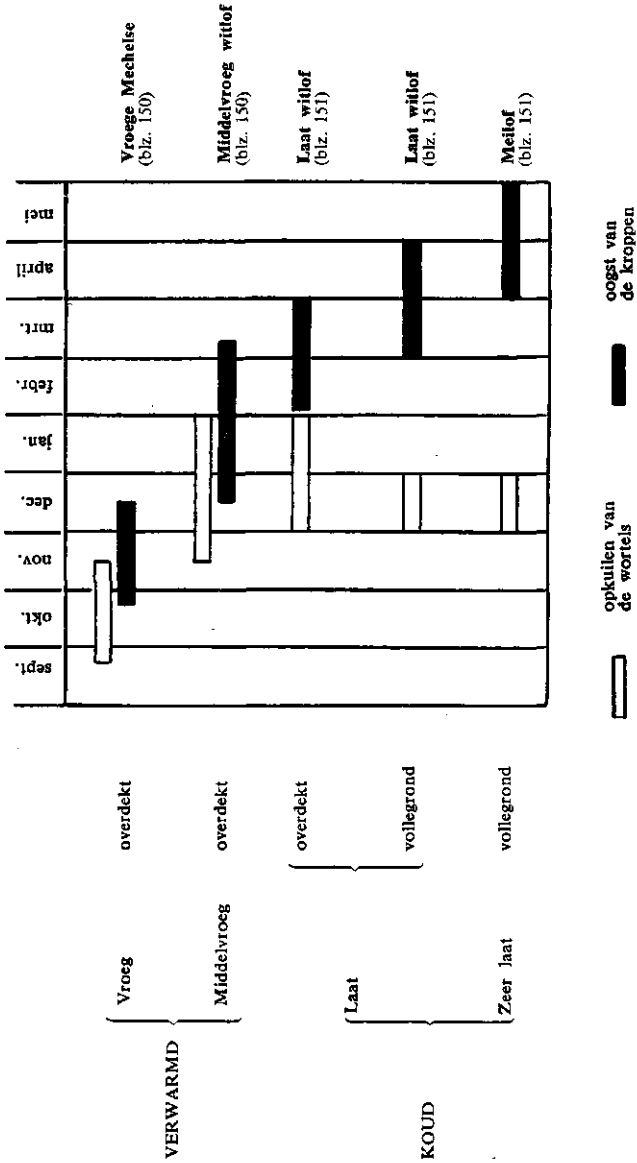
De rassenkeuze bij witlof wordt uitsluitend bepaald door de geschiktheid voor bepaalde wijzen van trekken. Men raadplege ook de rassenkeuzetabel. De teeltwijze van de wortels loopt niet sterk uiteen. De zaaitijd is mei en de wortels worden voornamelijk in oktober en november gerooid, afhankelijk van de tijd van opkuilen. In de hierna volgende tabellen met goedgekeurde selecties valt het

*) Een volledig verslag van deze proeven is verschenen als mededeling nr. 110 van het I.V.T. „Praktijkproeven met witlof 1954-1955” door J. A. Huyskes. Prijs f 0,45.

1 = Vroege Mechelse 2 = Middelvroege witlof 3 = Meilof

RASSENKEUZETABEL

WITLOF

op, dat diverse selecties vaak in verschillende trekken voorkomen. Dit betekent dat de betreffende selecties zowel voor de ene als voor de andere trek bruikbaar zijn. Daar dit een voordeel kan zijn, is het bovendien achter de selecties door plus-tekens aangegeven. Op blz. 20 is het verschil uitgebeeld tussen andijvie en witlofzaad.

A - Vroege Mechelse

Krop zeer goed gesloten en matig buikig (fig. 1). Geschikt voor de vroege gestookte en voor zover beproefd meestal ook voor de gestookte of bijgestookte middelvroeg trek.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1954-1955 (vroeg trek)

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Geschikt voor	
		vroeg trek	middel- vroeg trek
Vroege Mechelse	N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk	+	
Vroege Mechelse	Fa. Jos Huizer Azn, Rijsoord	+	
Malina	N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.)	+	
Vroege Mechelse	N.V. Oudijk-Wulfse, Waddinxveen	+	+
Mechelse Vroege	F. L. E. Philibert, Sommeldijk	+	+
Vroege Mechelse			
sel. S. & G.	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen	+	
Vroege Supergran No. II	N.V. „Supergran“, Overveen	+	
Vroege Mechelse	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	+	+
Middelvroeg	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	+	+
sel. R.Z. B.**)			

***) Tevens geschikt voor late, niet gestookte trek.

A - Middelvroeg witlof

Krop zwaar, goed sluitend en buikig (fig. 2). Geschikt voor de gestookte of bijgestookte middelvroeg trek en voor zover beproefd meestal ook voor de late koude trek. In een enkel geval tevens voor de vroeg trek.

„Het is een vriend die mij mijn feilen toont”

Met andere woorden: iedere suggestie die kan leiden tot verbetering van de inhoud van deze rassenlijst is hartelijk welkom.

Middelvroeg witlof (vervolg)

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1954-1955 (middelvroege trek)

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Geschikt voor		
		vroege trek	middelvroege trek	late trek.
Productiva	} N.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)			
	} N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	+	+	+
Vroege Mechelse	N.V. Oudijk-Wulfse, Waddinxveen	+	+	
Oudijks Middelvroege	N.V. Oudijk-Wulfse, Waddinxveen		+	+
Mechelse Vroege	F. L. E. Philibert, Sommeldijk	+	+	
Vroege Mechelse	R.K. Tuinbouwvereniging „St. Fiacrius”, Breda		+	
Winterlof Supergran No. III	N.V. „Supergran”, Overveen		+	+
Superkrop (Dr Ide)	N.V. A. Zwaan Jr., Enkhuizen		+	
Vroege Mechelse	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	+	+	
Middelvroege sel. R.Z. A.	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam		+	+
Middelvroege sel. R.Z. B.	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	+	+	+
Dubbel Blank *)	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam		+	

*) Kw.r.: 1956. Onderscheidt zich door de witte bloemkleur.

A - Laat witlof

Krop zwaar, goed sluitend en buikig, als van de vorige groep (fig. 2). Geschikt voor late koude trek en in een aantal gevallen tevens geschikt voor de gestookte of bijgestookte middelvroege trek.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1954-1955 (late trek)

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Geschikt voor	
		middel- vroege trek	late trek
Orig. Huizer	Jos. Huizer Azn., Rijsoord		+
Edellof	Joh. Langereis, Ursem		+
Sel. N. Z. C.	Ned. Zaadcentrale, 's-Gravenzande		+
Produktiva	} N.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)		
	} N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	+	+
Oudijks Middelvroege	N.V. Oudijk-Wulfse, Waddinxveen	+	+
Winterlof Supergran No. III	N.V. „Supergran”, Overveen	+	+
Dr. Ide	„West-Friesland”, Wijdenes	+	+
Middelvroege sel. R.Z. A.	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	+	+
Middelvroege sel. R.Z. B. *)	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	+	+

*) Tevens geschikt voor de vroege, gestookte trek.

A - Mellof

Krop behoorlijk gesloten en een weinig buikig (fig. 3). Uitsluitend geschikt voor de zeer late, koude trek in de vollegrond. Bij vroeger trekken blijven de kroppen te kort.

WITLOF/WITTEKOOL

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1954-1955 (zeer late trek)

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Groenendijks late *) Mei lof Mei lof sel. Slusia	N.V. Oudijk-Wulfse, Waddinxveen N.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht N.V. Abr. Sluis, Erkhuizen
*) Apart type, gekenmerkt door mooie kwaliteit doch waarschijnlijk niet door hoge opbrengst in een gewone koude kuil.	

WITTEKOOL

(*Brassica oleracea* L. var. *alba* DC.)

Van de verschillende sluitkoolsoorten is de teelt van wittekool de laatste jaren het minste ingekrompen. Noord-Holland is het belangrijkste teeltgebied. In 1958 was het areaal nog bijna 1500 ha, waarvan 900 ha met *Langedijker Bewaarwitte*. Met vroege en herfstwitte werden resp. ruim 250 ha en 300 ha geteeld. *Langedijker Vroege Witte*, *Langedijker Herfstwitte* en *Succes* zijn de hiervoor aangewezen rassen. *Gouden Akker* en *Roem van Enkhuizen* worden in Nederland weinig geteeld. *Blauwrand Kapper* is een rasje dat alleen geschikt is voor particulieren.

In de laatste jaren worden bij de afzet van wittekool ernstige moeilijkheden ondervonden door het optreden van bruinachtige verkleuringen in het inwendige van de kool. Deze verschijnselen die bekend staan als „rand” en „varkensvlekken” (bij bewaarwitte) komen in alle rassen voor. Bij de in 1958-1959 en 1959-1960 in samenwerking met het Proefstation voor de Groenteteelt in de Volle Grond in Alkmaar genomen praktijkproeven is evenwel gebleken dat er tussen de selecties en rassen belangrijke verschillen in gevoeligheid voorkomen. Achter de aanbevolen selecties is daarom de gevoeligheid voor „rand” vermeld.

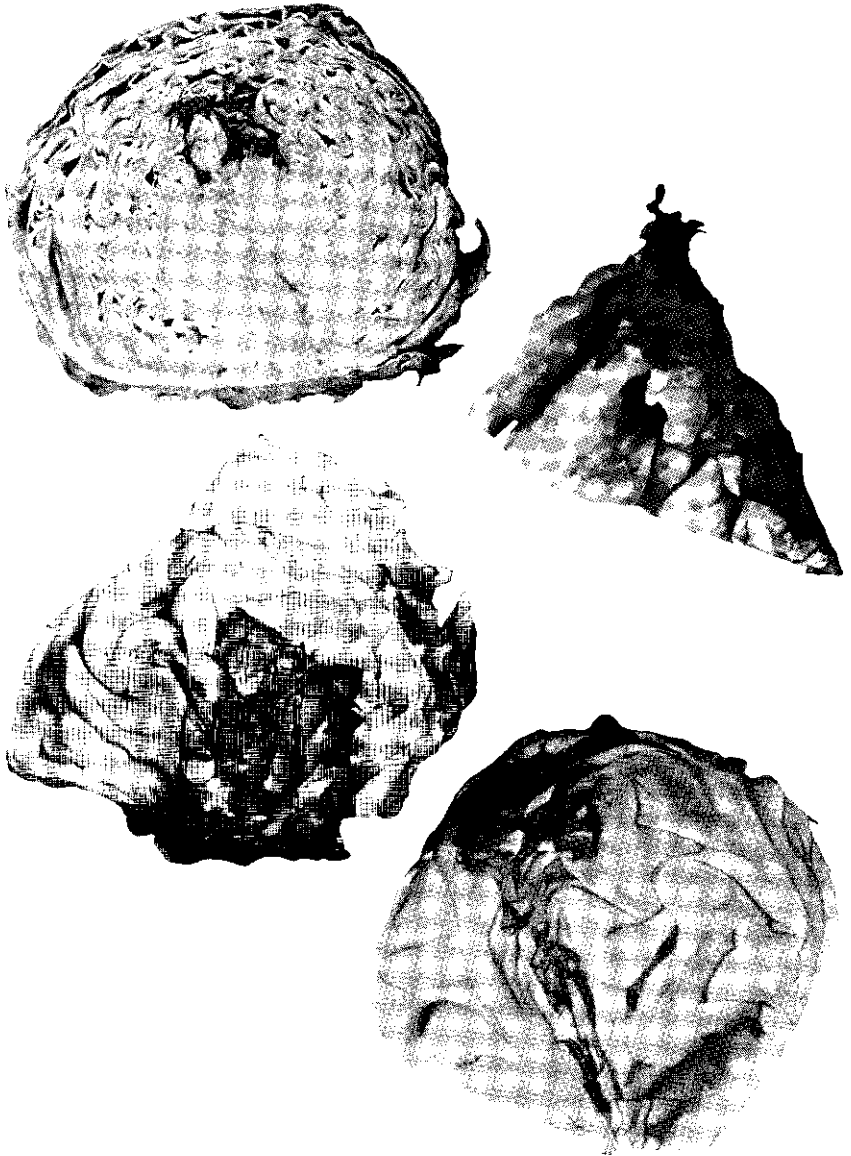
Behalve door de keuze van de te telen selectie of ras is het optreden van „rand” te verminderen door dicht te planten, minder zwaar met stikstof te bemesten, en door de kolen, zodra deze oogstrijp zijn, te oogsten.

Voor de zeer vroege spitskoolteelt, waarvan de aanvoer grotendeels

RASSENKEUZETABEL

Vroege teelt	Eersteling, blz. 153 <i>Langedijker Vroege Witte</i> , blz. 153 <i>Gouden Akker</i> , blz. 154
Herfstteelt	<i>Langedijker Vroege Herfstwitte</i> , blz. 154 <i>Roem van Enkhuizen</i> , blz. 154 <i>Langedijker Late Herfstwitte</i> , blz. 155 <i>Succes</i> , blz. 155
Late teelt	<i>Langedijker Bewaarwitte</i> , blz. 155 <i>Blauwrand Kapper</i> , blz. 156

WITTEKOOL

Doorgesneden kool en enkele losse bladeren aangetast door rand. Vooral in herfstwittekool komt soms veel rand voor. Aangetaste kolen zijn voor de consumptie eigenlijk niet meer geschikt.

Tussen de verschillende rassen en selecties bestaan duidelijke verschillen in gevoeligheid. Waarschijnlijk is het mogelijk door selectie de gevoeligheid voor rand te verlagen. Bepaalde teeltomstandigheden zoals veel stikstof, vroeg zaaien, vroeg en ruim planten, en laat oogsten werken het optreden van rand in de hand; zware kolcn worden als regel eerder en ernstiger aangetast als wat lichtere.

plaats vindt in juni worden selecties van het ras *Eersteling* gebruikt. De oppervlakte met spitskool beteeld bedraagt ongeveer 100-150 ha. Centra van deze teelt zijn Hoogezand, Sappemeer, Huissen en Venlo.

Vroege rassen (mei-augustus)

A - Eersteling (Express)

Dit is het enige in Nederland geteelde spitskoolras. Het wordt bijna uitsluitend in weeuwenteelt gebruikt.

Zaai: september. Oogst: half mei-half juli. Gewicht: 0,75—1,50 kg. Stronk kort. Weinig, vrij glad blad. Korte bladsteel. Kool omgekeerd tolvormig met spitse top, matig vast.

Tot dit ras behoren een aantal selecties die variëren in vroegheid en hoeveelheid blad. De vroegste selecties komen op goede gronden het best tot hun recht en kunnen iets dichter worden geplant dan de latere selecties, die voor minder goede gronden worden aanbevolen. De grootste vroegheidsverschillen tussen de goedgekeurde selecties bedragen ongeveer 14 dagen.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1956-1957

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Vroegheid
Eersteling	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	1
Vroege Groningse	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	3
Eersteling	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	2
Eersteling	N.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)	2
Eersteling	N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	1
Express	N.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht	3
Sluisa Eersteling	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen	2
Eersteling, allervroegste	N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen	4
fijne spitse		
Vroege Spitse Continental	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen	4
Fijne Vroege Spitse	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	3

Legenda

* type met veel blad

1 = zeer vroeg; 4 = matig vroeg

Voor een uitvoeriger overzicht van de genomen proeven raadplege men mededeling 126 van het Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen „Praktijkproeven met spitskool 1956-1957” door M. Nieuwhof en A. Kraai. Prijs f 0.45.

A - Langedijker Vroege Witte

Dit is de vroegste van de Langedijker rassen. De teelt is vrij speculatief, omdat de vraag voor verse consumptie in juli gering is, terwijl het ras voor verwerking tot zuurkool te weinig produktief is. Niet voor weeuwenteelt geschikt. In Noord-Holland bekend als *Poepe-witte* of *Suikerwitte*.

Het ras is vrij gevoelig voor rand. Tussen de aanbevolen selecties komen geringe verschillen voor. Ook zijn er verschillen wat betreft de snelheid van barsten.

Zaai: februari. Oogst: juli.

Gewicht: 2,5—3,0 kg.

Stronk kort, vrij weinig blad; kool rond, matig vast.

WITTEKOOL

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1958-1959

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Gevoeligheid voor rand *)
Langedijker Vroege Antiplof **)	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	1
Langedijker Vroege, stam A	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	1
Langedijker Vroege, stam B	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	2

*) 1 = minder gevoelig voor rand dan 2; 2 = minder gevoelig dan 3.

**) barst minder snel dan de andere 2 selecties.

B - Gouden Akker

Dit is het vroegste ronde wittekoolras. Het is zeer gevoelig voor barsten, terwijl de vraag naar kool in de zomer gering is. Om deze redenen is de omvang van de teelt beperkt.

Zaai: begin februari. Oogst: 2e helft juni.

Gewicht: 1,5—2,0 kg.

Stronk kort. Weinig buitenblad dat komvormig is. Kool rond, weinig vast.

Vroege herfstrassen (augustus-september)

A - Langedijker Vroege Herfstwitte

Wordt vrijwel uitsluitend gebruikt voor de verwerking tot zuurkool. De grote gevoeligheid voor inwendig rand is echter een groot bezwaar.

Zaai: februari-maart. Oogst: half augustus-eind september.

Gewicht: 4,5—5,5 kg.

Stronk vrij kort. Vrij veel buitenblad. Kool groot, rond, vast.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1958-1959

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Gevoeligheid voor rand *)
Langedijker Vroege Herfst	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	2
Enchusana	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen	2

*) 1 = minder gevoelig voor rand dan 2; 2 = minder gevoelig dan 3.

B - Roem van Enkhuizen — Geintr.: N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen. 1902.

Door zijn inwendige structuur en geringe gevoeligheid voor rand, zeer geschikt voor verwerking tot zuurkool. In Nederland weinig geteeld doch om zijn goede eigenschappen over de gehele wereld bekend.

Zaai: begin maart. Oogst: augustus.

Gewicht: 4,0—5,0 kg.

Stronk kort. Vrij weinig buitenblad, dat iets gebobbeld is, grijsgroen. Bladrand golvend. Kool groot, rond tot iets hoogronde, zeer vast.

Late herfstrassen (oktober-november)

A - Langedijker Late Herfstwitte

Geschikt voor zuurkool, doch erg gevoelig voor inwendig rand.

Zaaitijd: februari-maart. Oogst: oktober.

Gewicht: 5,5—7,5 kg.

Stronk matig lang. Veel buitenblad. Kool groot, rond tot hoogrond, vrij vast.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1958-1959

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Gevoeligheid voor rand *)
Langedijker Late Herfst	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	2
Langedijker Late Herfst	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	2
Langedijker Late Herfst	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	3

*) 1 = minder gevoelig voor rand dan 2; 2 = minder gevoelig dan 3.

A - Succes — K.: N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude. Geïnr.: 1936.

Door zijn vaste kool met goede inwendige structuur en geringe gevoeligheid voor rand zeer geschikt voor zuurkool. Kan onder goede omstandigheden tot januari worden bewaard. Soms nogal gevoelig voor rotkoppen.

Zaaitijd: begin maart. Oogst: half oktober-half november.

Gewicht: 5,0—7,0 kg.

Stronk zeer lang. Zeer veel buitenblad met sterk golvende bladrand, lange bladsteel. Blad grijsgroen, soms iets rood geaderd. Kool iets platrond, zeer vast, groen.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1958-1959

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Gevoeligheid voor rand *)
Herfstdeecn	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	1
Succes	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	1

*) 1 = minder gevoelig voor rand dan 2; 2 = minder gevoelig dan 3.

Bewaarrassen

A - Langedijker Bewaarwitte

In dit ras komen een aantal typen voor die sterk in bewaareigenschappen en morfologische kenmerken variëren. In de praktijkproeven zijn alleen die selecties aanbevolen die aan redelijke eisen met betrekking tot de bewaarbaarheid voldoen. Weinig gevoelig voor rand (varkensvlekken).

Zaaitijd: maart. Oogst: half oktober-half november.

Gewicht: 3,5-4,0 kg.

Stronk lang, veel buitenblad, groen-grijsgroen, met golvende, soms gladde bladrand. Kool omgekeerd eirond, zeer vast.

WITTEKOOL/WORTEL

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1958-1959

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Orig. Deense Witte Ronde Bewaar Langedijker Bewaar Orig. Deense Witte Bewaar Langedijker Bewaar	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude Coöp. L.T.B., Alkmaar N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht

O - Blauwrand Kapper

Matig produktief, geschikt voor korte bewaring. Voor particulieren. Stronk kort. Veel buitenblad dat een paarse rand heeft. Kool matig groot, iets afgeplat, aan de bovenzijde iets paars.

WORTEL

(*Daucus carota* L.)

RASSENKEUZETABEL

Teeltwijze	Zaaitijd	Oogsttijd	Ras
Weeuwen (koude bak)	10-30 oktober	mei	<i>Amsterdamse Bak</i> (blz. 157)
Weeuwen (staandglas)	begin oktober	april	<i>Amsterdamse Bak</i>
Vrijsters (koude bak)	eind januari- begin februari	half-eind mei	<i>Amsterdamse Bak</i>
Vollegrondsteelt (halflange wortels)	februari-maart- tot half juli- begin augustus	juni-november	<i>Amsterdamse Bak</i> Op de wat hogere of stuggere gronden speciaal in vaste- landsklimaat (kort voorjaar, warme zomer) <i>Nantes</i> (blz. 159)
Ondergooiers	half-eind juli	februari- begin mei	<i>Amsterdamse Bak</i>
Winterwortels	april-mei	oktober- november	<i>Flakkeese, Flaro,</i> <i>Lange Stompe Win-</i> <i>ter, Berlikumer</i> <i>Bierma en Berliku-</i> <i>mer</i> (blz. 160)

De wortel bevat vrij wat vitamine B1 en is ook om zijn vitamine C gehalte niet te verwaarlozen.

Als bron van vitamine A (de kleurstof caroteen = provitamine A) staat de wortel tezamen met boerenkool en spinazie, aan de top van de groenten. Volgens de voedingsmiddelentabel in de Tuinbouwids is het gemiddelde gehalte van de wortel nog ruim 10 à 20 % hoger dan dat van de andere twee (wanneer dat van deze laatste op 100 wordt gesteld).

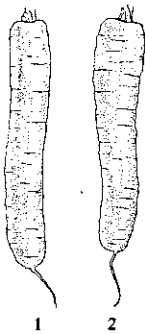
Een goede kleur van de wortel is dus niet uitsluitend van belang voor het „mooie“, maar ook van eminent belang voor de volksgezondheid.

De kleurontwikkeling is, behalve van de erfelijke aanleg, vooral afhankelijk van de leeftijd van de wortel (jonge wortels zijn bleker dan oudere) en van de temperatuur (als het te koud is blijven de wortels bleek).

Hoe meer loof een wortel heeft, hoe dikker zijn pit is; fijn loof gaat samen met een fijne pit. Een fijne pit wordt in de vroege wortels gewenst vanwege de kwaliteit van de wortel; het loof mag echter niet te fijn worden, daar het dan bij het bossen te zwak is. In de regel is men derhalve aangewezen op een compromis tussen deze twee richtpunten. In latere worteltypen aanvaardt men de dikkere pit; dit is voor de kwaliteit overigens weinig bezwaarlijk als de pit maar zacht van structuur is en zoveel mogelijk oranje-rood van kleur.

De hoeveelheid loof is niet alleen afhankelijk van de erfelijke aanleg, maar ook van de groeiomstandigheden. Voor omstandigheden, die de loofgroei bevorderen (glas; vochtrijke, groeizame grond) kiest men een type met minder loof, dan voor omstandigheden, die de loofgroei tegenhouden (droogte, kou, weinig groeizame grond). Een type met weinig loof kan men steviger loof laten vormen, door de plantafstand wat ruimer te maken.

VROEGE WORTEL

Voor de fabriek wil men wel graag fijne, cilindrische, goed gerijpte worteltjes (zie fig. 1). Voor export geeft men de voorkeur aan een vroege, iet of wat fors groeiende peen die vroeg op kleur is en vroeg al een behoorlijk worteltje oplevert; daar deze wortels toch al geoogst worden voordat zij tot de cilindrische vorm kunnen zijn uitgerijpt, voldoet het z.g.n. overgangstype hier het best (zie fig. 2), grovere typen en typen met een dikke kop worden door de tuinders echter bepaald niet gewenst.

In de praktijkproeven 1949-1950 waren nogal wat uiteenlopende typen onder de naam Amsterdamse Bak ingezonden. In de praktijkproeven 1955-1956, kwam echter een veel grotere uniformiteit van type tot uiting.

A - Amsterdamse Bak

In Nederland is de Amsterdamse Bak het ras voor de vroege teelt. Maar het heeft een goed verzorgde, behoorlijk losse, goed vochthoudende grond nodig. De stuggere en de drogere gronden zijn voor dit ras niet zo geschikt.

De Amsterdamse Bak wordt gebruikt voor zaai van voorjaarspeen onder glas in oktober of eventueel later, voor zaai van zomerpeen in de vollegrond in het voorjaar, en voor zaai van herfstpeen in juli of begin augustus.

WORTEL

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1955-1956

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Aanbevelenswaardig voor		
		Glas en vroeg vollegrond	Vollegrond	
Amsterdams Bak				
— G.	N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk	+	+	1)
— G. en v.gr.	N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk	+	+	1)
— G. en v.gr.	N.V. T. v. d. Beukel Azn., Monster	+	+	2)
— G. en v.gr.	Fa. C. van Beusekom, Westerkade, Utrecht	+	+	
— G. en v.gr.	M. v. Beusekom, Oude Gracht, Utrecht	+	+	
— G.	Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen	+	+	
— V.gr.	Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen	+	+	
— G. en v.gr.	Gebr. Eveleens, Aalsmeer	+	+	
—	N.V. Hugo Groot, Enkhuizen	+	+	
— G. en v.gr.	Fa. Jos. Huizer Azn., Rijsoord	+	+	
— G. en vr.	Fa. Jos. Huizer Azn., Rijsoord v.gr.	+	+	3)
— G. en v.gr.	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	+	+	4)
— V.gr.	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	+	+	
— G. en v.gr.	J. D. de Kok, Loosduinen	+	+	
— G. en v.gr.	Fa. Koning & Vlieger, Goes en N.V. Wed. P. de Jongh, Goes	+	+	
— V.gr.	Erven Th. Koomen, Spanbroek	+	+	
— G. en v.gr.	N.V. Gebr. v. Namen, Dordrecht	+	+	5)
— G. en v.gr.	Ned. Zaadcentrale, 's-Gravenzande	+	+	
— G. en v.gr.	N.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)	+	+	5)
— G. en v.gr.	N.V. Oudijk-Wulfse, Waddinxveen	+	+	
— G. en v.gr.	N.V. C. W. Pannevis, Delft	+	+	
— V.gr.	N.V. C. W. Pannevis, Delft	+	+	
— G. en v.gr.	N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	+	+	
— G. en v.gr.	N.V. Sluis & Groot, Enkhuizen	+	+	
— G.	N.V. Gebr. Sluis, Enkhuizen	+	+	
— G. en v.gr.	D. v. d. Sluis & Zn's, Honselersdijk	+	+	1)
— G. en v.gr.	N.V. Struik & Co., Enkhuizen	+	+	
— G. en v.gr.	Vreeken's Zaden, Dordrecht	+	+	2)
— G. en v.gr.	Fa. F. de Vries & Zn., Alphen a.d. Rijn	+	+	
— V.gr.	„West-Friesland”, Wijdenes	+	+	
— G. en v.gr.	Wm. Zandbergen, Oostvoorne	+	+	
— G. en v.gr.	N.V. A. Zwaan Jr., Enkhuizen	+	+	1)
— G. en v.gr.	N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg	+	+	
— G. en v.gr.	H. Zwaan, Enkhuizen	+	+	2)
— G. en v.gr.	Jan A. Zwaan, Leidschendam	+	+	7)
— G.	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	+	+	
— G. en v.gr.	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	+	+	
— V.gr.	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	+	+	5)
— G.	N.V. Zwaan & de Wiljes, Scheemda	+	+	6)

G. = Glas. G. en V.gr. = Glas en vollegrond. V.gr. = Vollegrond. G. en. vr.v. gr. = Glas en vroege vollegrond.

1) soms iets fijn, 2) tamelijk fors, 3) soms iets kort, goede kleur, 4) soms iets kort, 5) goede kleur, 6) soms iets koppig, 7) tamelijk lang.

ZOMERWORTEL

Voor losse, tegelijk goed vochthoudende gronden

Op deze gronden kan men in Nederland het gehele jaar door, dus ook in de zomer, heel goed Amsterdams Bak telen. In de regel neemt men dan niet de selecties met het allerfijnste loof. Verder kan men hier ook de Nantestypen heel goed gebruiken.

WORTEL

Voor iets minder losse of niet al te vochtrijke gronden

Hier voldoet de Amsterdamse Bak in de regel niet, maar geeft men de voorkeur aan de niet te grove cilindrische Nantestypen.

B - Vertou (Venlose Broei)

Stevig, tamelijk fors loof. Wortel conisch, soms overgangsvorm naar cilindrisch.

Vroeger op kleur dan andere Nantestypen, maar minder zware wortel.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1957-1958

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Optimus	N.V. P. Rood en Zn, Bovenkarspel

B - Nantes Fijn tot Matig Grof

Hieronder vallen zowel de Touchon (Rode Kaars) selecties, als de betrekkelijk fijne, cilindrische Nanteselecties die vrijwel gelijk zijn aan de Touchon, maar in plaats van de min of meer smal toelopende Touchon-kop een halfbolvormige tot tamelijk platte kop bezitten. Deze twee typen zijn nl. zeer moeilijk te scheiden.

Stevig, tamelijk fors loof. Wortel slank cilindrisch.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1957-1958

Type	Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Slanke Nantes	Voorjaarswortel	N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.)
	Nantes	N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht
	Touchon	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen
	Nantes Perfect	N.V. Gebr. Sluis, Enkhuizen
	Nantes	N.V. Gebr. Sluis, Enkhuizen
	Half. rode stompp. van Nantes	N.V. A. Zwaan Jr., Enkhuizen
Nantes	Nantes 36020	N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk
	Nantes	„West-Friesland”, Wijdenes
	Nantes	N.V. Wed. P. de Jongh en fa. Koning en Vlieger, Goes
	Nantes	N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.)
	Touchon	N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht
	Nantes fijne (Vertou)	N.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht
	Nantes Verb. PeRoZo	N.V. P. Rood & Zn, Bovenkarspel
	Nantes	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen
	Nantes Verb.	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen
	Nantes	N.V. A. R. Zwaan en Zn, Voorburg
Nantes fijn	N.V. A. R. Zwaan en Zn, Voorburg	
Nantes	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	

WINTERWORTEL

Men wil in de eerste plaats een produktieve, oogstzekere wortel, die van een redelijke, zo mogelijk goede kwaliteit is. Daarom preferert men op de meeste plaatsen buiten Friesland nu de Flakkeese. In Friesland schijnt de Berlikumer het beter te doen dan elders. Van-

WORTEL

daar dat men hier veelal de Berlikumer, en vooral de Berlikumer Bierma, de voorkeur blijft geven. De kwaliteit van dit ras is nog altijd beter dan die van de Flakkeese.

In de Flakkeese heeft over de gehele linie nu een verschuiving plaats gehad naar het zgn. verbeterde type. Dit is gekenmerkt door een iets grotere lengte, iets slankere vorm, en iets betere hoedanigheid van vleesstructuur en kleur. Daar de oude typen nu grotendeels verdwenen zijn, is de onderscheiding van een Flakkeese en een Flakkeese Verbeterde niet langer nodig. Eenvoudigheidshalve wordt verder alleen Flakkeese aangehouden.

A - Flakkeese

Zeer produktief. Kwaliteit goed. Geschikt voor transport en bewaring. Loof zwaar. Wortel middelmatig lang, slank, glad, licht conisch, stomp.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1955-1956

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Flakkeese 33496	N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk
Flakkeese	Gebr. Broersen, Harenkarspel Post Tuitjenhorn
Flakkeese stam A.	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude
Flakkeese stam B.	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude
Flakkeese	N.V. J. Joordens, Bierick
Flakkeese	Erven Th. Koomen, Spanbroek
Flakkeese	Coöp. L.T.B., Alkmaar
Flakkeese Stomppuntige	C. v. d. Meide, Middelharnis
Flakkeese Verbeterde	N.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)
Flakkeese	N.V. Oudijk-Wulfse, Waddinxveen
Flakkeese	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen
Flakkeese	N.V. Struik & Co, Enkhuizen
Flakkeese Stomppuntige	A. v. d. Welle, Ooltgensplaat
Flakkeese	„West-Friesland”, Wijdenes
Flakkeese	N.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg

B - Flaro — K.: N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude. Kw.r.: 1951

Een type Flakkeese dat zich onderscheidt door de paarse voet van zijn bladstelen en een goede kwaliteit. Goedgekeurd in de praktijkproeven 1955-1956.

B - Lange Stompe Winter

De zeer lange, cilindrische, gladde, stompe wortel is mooi van vorm, maar bij volledige uitgroei moeilijk te rooien en ongeschikt voor vervoer in zakken (breekt). Blijft bij zeer dichte stand echter korter; geeft dan zeer hoge opbrengst per ha en is dan beter te vervoeren. Loof zwaar.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1955-1956

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Flakkeese	C. Groenendijk & Zn., Sommelsdijk
Flakkeese Stomppuntige	N.V. Wed. P. de Jongh, Goes en Fa. Koning en Vlieger, Goes
Flakkeese	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam

B - Berlikumer Bierma — K.: Ids Bierma, Holwerd. Geïnr. tussen 1943 en 1948.

Kwaliteit uitmuntend. Produktief. Vraagt bij vervoer of bewaring een zorgvuldige behandeling.

Loof tamelijk zwaar. Wortel tamelijk lang, licht conisch of cilindrisch, glad, stomp.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1955-1956

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Berlikumer Type Bierma	N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.)
Berlikumer	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam
Berlikumer	N.V. Zwaan en de Wijjes, Scheemda

B - Berlikumer

Kwaliteit zeer goed. Gemakkelijker te bewaren en te vervoeren dan Berlikumer Bierma. Iets minder produktief.

Loof matig zwaar. Wortel middelmatig lang, licht conisch, glad, stomp.

Bij sommige selecties begint de wortel ongeveer even lang te worden als die van Berlikumer Bierma; bij die selecties wordt daardoor ook het verschil in produktiviteit met dat ras uitgewist.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1955-1956

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Berlikumer 33479	N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk
Berlikumer	A. H. W. Bulten, Aalten
Berlikumer	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude
Berlikumer	N.V. Gebr. van Namen, Dordrecht
Berlikumer	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen
Berlikumer	N.V. Sluis & Groot, Enkhuizen
lange rode stomppuntige	

Flora der Cultuurgewassen van Nederland

door

DR. B. K. BOOM

(Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen)
Wageningen

DEEL I

NEDERLANDSE DENDROLOGIE

Geïllustreerde handleiding bij het bepalen van de in Nederland voorkomende soorten en variëteiten der gekweekte houtgewassen.

4e herziene en bijgewerkte druk 1959 - f 19,75

DEEL II

FLORA DER GEKWEEKTE, KRUIDACHTIGE GEWASSEN

Handleiding bij het bepalen van de in Nederland voorkomende soorten en variëteiten van gekweekte, winterharde vaste planten, twee- en éénjarige kruiden alsmede bol- en knolgewassen.

In samenwerking met **DR. J. D. RUYSS** † (Directeur der Koninklijke Kwekerij „Moerheim”, Dedemsvaart)
f 16,—

DEEL III

SUCCULENTEN

(in bewerking)

DEEL IV

KASPLANTEN

(in bewerking)

UITGEVERS: H. VEENMAN & ZN. N.V.
MENNONIETENWEG 43 - WAGENINGEN

Samenstelling van de commissies voor de beoordeling van de praktijkproeven

Commissie praktijkproeven consumptieraap 1959-1960

Dr. O. Banga, voorzitter; H. de Leeuw (N.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht), P. J. Sluis (N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen), A. M. Vijn (N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen) en C. Duys (N.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg) voor de selectiebedrijven; H. Hoogenboom en ir. K. T. J. Inia voor de N.A.K.-G.; J. L. v. Bennekom en de voorzitter voor het I.V.T.

Commissie praktijkproeven knolselderij 1959-1960

Dr. O. Banga, voorzitter; L. Brink, K. v. Limburg, G. Meulenbroek en A. Valk voor de tuinders te IJsselmuiden; L. Joosten en J. de Vries voor de tuinders te Venlo; W. v. Turenhout en H. de Winter voor de tuinders te Numansdorp; D. Barten Jr. (N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude), L. H. Sol (L.T.B., Alkmaar), ir. W. v. d. Arend (N.V. Nunhem's Zaden, Haelen), J. v. Dalen (N.V. C. W. Pannevis, Delft), C. v. Ophem (N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht), J. Groot, A. H. W. Pellekaan en B. P. Toppinga (N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen), A. C. Jansen en W. Vreeken (Vreeken's Zaden, Dordrecht), J. Koopman (Coöp. West-Friesland, Wijdenes), J. J. A. Wesseling, J. Zwaan en R. Zwaan (N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam) voor de selectiebedrijven; Th. Ebus, W. v. 't Hek en M. J. Mullekom voor de veilingen te Venlo; F. Nieuwenhuizen voor de veiling te IJsselmuiden; J. Kooijman voor de veiling te Barendrecht; Adr. v. d. Tholen, groentenexporteur te Barendrecht; L. L. C. Peters voor de proeftuin te Venlo; P. v. d. Sluis voor de proeftuin te Numansdorp; C. J. v. d. Ven voor het rijkstuinbouwconsulentschap te Barendrecht; Sj. Tolsma voor het rijkstuinbouwconsulentschap te Zwolle; P. Bruin, J. v. Engelen, H. Hoogenboom, ir. K. T. J. Inia en J. J. Zwaal voor de N.A.K.-G.; J. L. van Bennekom en de voorzitter voor het I.V.T.

Commissie praktijkproeven radijs 1959-1960

Dr. O. Banga, voorzitter; W. v. Ieperenburg, G. v. Kouterick en P. Verhoef voor de tuinders te Maarssen; Jos. Huizer (Fa. Jos Huizer Azn. te Rijsoord), C. J. Stavenuiter en K. Verhage (N.V. Wed. P. de Jongh, en Fa. Koning en Vlieger, beide te Goes), H. de Leeuw (N.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht), J. Koopman (Coöp. West-Friesland, Wijdenes) en C. Duys (N.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg) voor de selectiebedrijven; A. Wingelaar voor de veiling te Utrecht; A. Baas voor het rijkstuinbouwconsulentschap te Utrecht; ir. G. T. Grooters, H. Hoogenboom, ir. K. T. J. Inia en J. J. Zwaal voor de N.A.K.-G.; J. L. van Bennekom en de voorzitter voor het I.V.T.

Commissie praktijkproeven uien 1958-1960

Dr. O. Banga, voorzitter; A. Joppe, Middelharnis en C. Kee, Opperdoes voor de uientelers; M. P. Hage (Veredelingsbedrijf van het Centraal Bureau, Hoofddorp), P. v. d. Have (Fa. D. J. v. d. Have, Kapelle-Biezellinge) en D. Barten (N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude) voor de selectiebedrijven; C. J. N. Mulder (N.V. Im- en Export van Land-

en Tuinbouwprodukten, Rotterdam) voor de handel; L. Gorzeman voor het U.C.B.; ir. G. T. Grooters en ir. K. T. J. Inia voor de N.A.K.-G.; A. A. M. Fluit, C. de Geus, ir. J. van Kampen en J. L. Koert voor de S.N.Ui.F.; J. L. van Bennekom, S. Giezen en J. Petiet voor het I.V.T.

A

Aardappel, 7
Aardbei, 9
 Advance, 129
 Advent, 116
 Ailsa Craig, 136
 Alaska, 55
 Alpha, 26
 Algro, 116
 Allerheiligen, 29
 Allervroegste m. dr., 47
 Allround, 137
 Alma, 91
 Amerikaanse Roodrand, 102
 Amie, 82
 Amplus, 90
 Amsterdams Reuzenblad, 129
 Amsterdamse, 61
 Amsterdamse Bak, 157
 Amsterdamse Fijne Donker-
 groene, 121
 Amsterdamse Lange Gele, 69
 Amsterdamse Snij, 99
Andijvie, 20
 Angers, 29
 Animo m. dr., 42
 Appel, 64
 Aromata z. dr., 39
Asperge, 22
 Attractie, 82
 Aubade, 43
Aubergine, 23
 Auchincruive no. 25, 17
Augurk, 23
 Aurora, 54
 Australische Gele, 101

B

Baarlose Nietplekker, 24
 Barima, 8
 Beauty, 94
 Belga B 58, 64
 Bergen op Zoomse, 23
 Berlikumer, 161
 Berlikumer Bierma, 161
 Betuwse Witte, 67
 Bicolor, 110
 Bispor, 70
 Bitspot, 70
 Bittex, 65
 Bivur, 65
 Blanke Meikoningin, 81
 Blauwgroene Krul, 30
 Blauwrand Kapper, 156

Blauwschokker, 62
 Bledo, 78
 Bleekblad, 78
 Bleekblad Bovengrondse, 78
 Bleekblad Ondergrondse, 78
Bleekselderij, 25
 Bloemendaalse Gele, 120
Bloemkool, 25
 Blondine, 81
Boerenkool, 30
 Bola, 144
Boon, 31
 Bos, Selectie, 133
 Bovri, 130
 Bravo, 76
 Bredase, 133
 Bredase Putjes, 118
 Breedblad gele, 102
 Breedblad Late Krop, 22
 Breedblad Scherpzaad Zomer, 128
 Breedblad Volhart Winter, 22
 Brillant Ster, 137
 Brilliant, 145
Broccoli, 49
 Brunswijker, 23
 Brunswijker Reuzen, 23
 Bugrostan, 65
 Buprie, 66

C

California Wonder, 99
 Cambridge Vigour, 16
 Cantonner Witkrop, 50
 Carina, 92
 Cavallius Rondzaad, 127
 Cavallius Scherpzaad, 127
 Ceva, 63
 Champagne Rood, 106
 Chemin Doré, 25
 Cherry Belle, 109
Chinesekool, 50
 Civa, 8
 Cobri, 57
 Columbia, 110
 Combine, 45
 Con Amore, 138
Consumptieraap, 50
 Crosby, 77

D

Dageraad, 43
 Deense Witte Bewaar, 156
 Deense Witte Ronde Bewaar, 156
 Delftse Halflange Witte, 67

REGISTER

Delikatess, 24
Delta, 90
Démasqué M.S., 111
Désirée, 49
Detroit, 76
Detroit Perfect, 77
Deutsch Evern, 12
Donkergroene, 31
Donkerrode Kogel, 76
Doperwt, 51
Doré, 7
Doré Amélioré, 25
Double One, 58
Dr. Ide, 151
Driemaal Wit, 141
Dubbelblank, 151
Dubbele Witte z. dr., 35
Duetta, 127
Duplex, 121
Dwerg, 99

E

Early Morn, 133
Edellof, 151
Eenjarige Nietschieters, 121
Eenjarige Reuzen, 121
Eerste Oogst, 128
Eerste Pluk m. dr., 42
Eerste Vroege Mei, 61
Eersteling (aardappel), 7
Eersteling (wittekool), 153
Egyptische Dikplatte Normaal
Loof, 76
Egyptische Fijne Platronde, 75
Egyptische Platronde, 75, 76
Egyptische Platte Kortloof, 75
Egyptische Platte Normaal Loof,
75
Eierplant, 23
Elf, 58
Eminent, 61
Enchusana, 154
Enkele Net, 97
Erfurter Reuzen, 23
Espoir de Gembloux, 57
Eurocross, 136
Excelsior (knolselderij), 103
Excelsior (kropsla), 81
Excelsior (pronkboon), 49
Excelsior z. dr. (slaboon), 38
Express (tuinboon), 139
Express (wittekool), 153
Extra Fijne Moskrul, 143
Extra Vroege Langedijker, 113

Ezelsoren, 128
Ezetha's Krombek Blauwschok,
62
Ezetha's Superba, 46

F

Fabulus, 65
Factum, 70
Favoriet, 144
Fijne Krul, 143
Fijne Vroege Groene, 117
Fijne Vroege Spitse, 153
Fijngekrulde, 99
Fijngekrulde Donkergroene, 99
Finette, 56
Fitis, 115
Flakkeese, 160
Flaro, 160
Flora Blanca, 28
Florissant, 136
Franse Trosprinces z. dr., 38
Friese Gele, 72
Furore z. dr., 37
Futura, 138

G

Galathee, 144
Gallex, 66
Gaudflay, 130
Gaudry, 110, 111
Géant d'Hiver, 131
Geelbladige Witribbige, 124
Geheel Witte Mei, 51
Gekroesde Gele, 124
Gekruiste Net, 97
Gekrulde, 143
Gekrulde Donkergroene Wit-
ribbige, 124
Gele Bewaar, 120
Gele Groenkop, 73
Gele Malse, 105
Gele Postelein, 102
Gewone, 143
Gewone Groene, 105
Gewone Snij (peterselie), 99
Gewone Snij (selderij), 122
Gewone Volhart, 22
Gewone Vroege Volhart, 22
Gladde Gele Gewone, 124
Gladde Groene Gewone, 123
Gladde Groene Witribbige Zil-
ver, 124
Gladoro, 75
Glasa, 19

Gloire de Quimper, 54
 Glorie van Nantes, 83
 Glory, 80
 Golden Plume, 25
 Goliath (prei), 103
 Goliath (rabarber), 108
 Gorella, 17
 Gotte précoce, 90
 Gouden Akker, 154
 Goudgele Gekrulde, 124
 Goudgele stelen, 25
 Goudgele Zelfblekende, 25
 Graham, 118
 Granaat (Chinesekool), 50
 Granaat (krooft), 77
 Great Lakes, 86
 Green Spot, 70
 Green Stick, 65
 Grobol, 144
 Groene, 31
 Groene Postelein, 102
 Groene Putjes, 119
 Groene Volhart, 22
 Groenendijks late, 152
 Groespot, 70
 Groestan, 65
 Gronal, 43
 Groot Witpunt, 110, 111
 Grote Gele Ronde, 120
 Grote Noordhollandse, 148
 Grove Struik, 122
 Guernsey Conqueror, 97
 Gunter, 25
 Guntruud, 24

H

Haarlems Volhart, 22
 Halfhoge Extra Fijngekrulde Niet
 Winterharde, 31
 Halfhoge Moskrul, 31
 Halfhoge Westlandse, 31
 Halfrood - Halfwit, 110, 111
 Hammer, 118
 Haogen, 98
 Harola, 133
 Helda z. dr., 46
 Heraut, 100
 Herfstdeen, 155
 Herfstgroene, 117
 Herfstreus, 103
 Hilde, 82
 Hilds Neckarkönigin, 41
 Hilds Neckarland, 63
 Hoge Groene Grofgekrulde, 31

Hollandse Roodkop, 72
 Holpijp, 122
 Holsteiner Bloed, 106
 Hoog Wit, 111
 Hybride N.T., 71

I

IJskegel, 112
 Infra, 45
 Interrex, 80, 88
 Italiaanse Roodkop, 50
 Italiaanse Witte, 50
 Italiaanse Witte Broei, 50
 I.V.T. no. 668 (aardbei), 19
 I.V.T. no. 5597 (aardbei), 17

J

Jucunda, 17
 Juniboon m. dr., 42
 Juspa, 14
 Juwel, 59

K

Kagrner Sommer, 83
 Kappertjes, 117
 Kelex, 59
 Kelva, 59
 Kelvedon Wonder, 57
 Keystone Resistant Giant, 99
 Klein Witpunt, 111
 Kleine Rheinländerin, 61
 Kloek, 89
 Knolselderij, 62
 Kogel, 76
 Kogelronde, 76
 Komeet, 112
 Komkommer, 64
 Koolraap, 72
 Kordaat, 93
 Kroot, 73
 Kropsla, 79
 Kwekerstrots, 83
 Kwiek, 94

L

Laat witlof, 151
 Laibacher Eis, 86
 Lange Bos, 122
 Lange Donkerrode Bleekblad, 78
 Lange Donkerrode Pimpernel, 78
 Lange Stompe Winter, 160
 Lange Veurse, 121
 Lange Violette, 23

REGISTER

Lange Witte, 67
Langedijker Allervroegste 113
Langedijker Bewaargele, 120
Langedijker Bewaarrode, 113
Langedijker Bewaarwitte, 155
Langedijker Gele Bewaar, 120
Langedijker Herfstgele, 120
Langedijker Herfstrode, 113
Langedijker Late Bewaar, 114
Langedijker Late Herfstwitte, 155
Langedijker Vroege (rodekool),
113
Langedijker Vroege (wittekool),
154
Langedijker Vroege Antiplof, 154
Langedijker Vroege Gele, 120
Langedijker Vroege Herfstwitte,
154
Langedijker Vroege Rode, 112
Langedijker Vroege Witte, 153
Late Groene Putjes, 119
Late Herfstgroene, 118
Late Putjes, 119
Lecerf, 27
Lentebode, 101
Lentse Halflange Gele, 69
Leuchtkugel, 109
Lilaska, 56
Luctor, 144
Lucullus, 124
Luikse Winter DePe, 104
Lux, 141

M

Maagdenburger, 63
Maagdenburger Markt, 63
Macherauchs Frühernte, 11
Madame Moutot, 16
Maelstede, 144
Mais, 96
Malina, 150
Mammouth, 130
Marktveroveraar, 62
Matador, 61
Maxim, 104
May Krop, 90
May Princess-selectie, 81
Mazagan, 141
Mechelse Krombek, 62
Mechelse Markt z. dr., 38
Mechelse Sabel m. dr., 47
Mechelse Vroege, 150, 151
Meesterproef, 80
Meikoningin, 80
Meilof, 151, 152

Meloen, 97
Meteoor, 61
Metro, 39
Middelhoge Fijngekrulde, 30
Middelvroeg witlof, 150
Minerva, 141
Minor, 142
Moncro, 137
Moneymaker, 136
Mont Calme Brun, 134
Morgenster, 100
Moskrul, 99
Moulin Rouge, 14

N

Namenia, 105
Nantes, 159
Nebak, 100
Nestor, 40
Nieuw Rood, 109
Nobel, 130
Nobit, 66
Non Plus Ultra z. dr. (slaboon),
38
Non Plus Ultra (radijs), 109
Noordhollandse Bloedrode, 145
Noordhollandse Strogele (ui), 144
Noordhollandse Strogele sjalot,
123
Noordland, 130
Noordster m. dr., 43
Noorman, 130
Novum, 117
07 ZD (pronkboon), 49
No. 008 (kropsla), 91
No. 2 (kropsla), 88
No. 4 (kropsla), 92
Nummer Vijf (andijvie), 22
No. 5 (kropsla), 91
Nummer Zes (andijvie), 22
No. 8 (kropsla), 91
Nummer Acht (andijvie), 22
No. 18 (kropsla), 92
No. 20 (kropsla), 81, 91
No. 31 (kropsla), 91
No. 31 A (kropsla), 89
No. 33 (kropsla), 93
No. 34 (tomaat), 137
No. 35 (spinazie), 130
No. 41 (kropsla), 89
No. 57 (tomaat), 137
No. 59 (tomaat), 137
No. 60/7, heelbladige (tuinkers),
143

Nummer 83 (prei), 103
 No. 101 (kropsla), 91
 No. 102 (kropsla), 94
 No. 125 (kropsla), 89
 No. 130 (kropsla), 93
 No. 137 (kropsla), 93
 No. 5914 (kropsla), 88
 No. 6081 (kropsla), 90
 No. 6086 (kropsla), 90

O

Oberschlesien, 14
 Ogen, 98
 Olifant, 103
 Onyx, 55
 Optimus, 159
 Oranda, 19
 Oranje Ananas, 97
 Ouddorpse Bruine sjalot, 123
 Ouden Dam, 136
 Oudijks Middelvroege, 151

P

Pannevis' Extra, 61
 Pannevis' Glorie, 80
Paprika, 98
 Paragon, 106
 Pareltros z. dr., 38
 Parijse Groene Krombek, 62
 Perfected Detroit, 77
 Perozo Dikke Reuzen (Duplex),
 121
Peterselie, 99
 Petit Provençaalse, 61
Peulen, 100
 Phenomeen m. dr., 42
 Pikeur, 144
 Pixie, 55
Plantui, 146
 Plastro, 145
 Platte Witte Mei, 51
 Platte Witte Roodkop, 50
Pluksla, 101
Pofmais, 96
 Pomona, 64
Pootui, 147
Postelein, 102
 Precosa, 46
 Preferent z. dr., 38
 Preferno, 80
Prei, 102
 Prelude, 35
 Prémice, 81

Premier, 139
 Pré-Vital, 127
 Prima Vera, 81
 Primeur, 144
 Primo, 139
 Prins Albert, 61
 Probator z. dr., 37
 Processor, 36
 Producent, 133
 Productiva, 151
 Proeftuins Blackpool, 80
 Profos, 88
 Progress z. dr., 38
 Proloog, 126
Pronkboon, 48
 Putjes, 119

Q

Quadrat, 58
 Queen Victoria, 106

R

Raapstelen, 104
Rabarber, 105
Radijs, 108
 Record, 100
 Redgauntlet, 17
 Regina (aardbei), 11
 Regina (kropsla), 79, 90
 Resistent, 83
 Reuzen Mei, 81
 Rijnsburger, 144
 Rinal, 142
 Robar, 137
 Roco no. 1, 137
 Rode Bewaar, 114
 Rode Eersteling, 8
Rodekool, 112
 Roem van Brunswijk, 23
 Roem van Enkhuizen, 154
 Roem van Zwaag, 40
 Roem van Zwijndrecht (knol-
 selderij), 63
 Roem van Zwijndrecht (radijs),
 110
 Roi des Fins Verts, 56
 Roi des Serpettes, 62
 Romore, 46
 Rond Halfrood-Halfwit, 110
 Ronde Groot Witpunt, 110, 111
 Ronde Helderrode, 109
 Ronde Kogel, 76
 Ronde Kruising, 109
 Ronde Rode, 109, 110

REGISTER

Ronde Rode Groot Witpunt, 110
Ronde Rode Klein Witpunt, 111
Ronde Rode Langloof, 110
Ronde Rode Witpunt, 111
Ronde Scharlakenrode, 109, 110
Ronde Witte, 111
Roodkogel, 76
Roodkopje, 111
Roodnerf, 132
Rosabella, 22
Rozenburgs Roem, 133

S

Savooiekool, 114
Saxa, 109, 110
Saxa, Kortlof, 110
Scarlet Champion, 112
Scarlet Globe, 110
Schorseneer, 121
Schreibers Imuna o.F., 37
Secura, 93
Selderij, 121
Senga-Sengana, 13
Senten, van, 25
Serpette de Paris, 62
Siegfried Winterreuzen, 104
Siletz, 15
Simone, 90
Sjalot, 122
Slaboon, 33
Slusia Eersteling, 153
Smalle Snijpronker, 48
Smaragd, 36
Snijbiet, 123
Snijboon, 42
Soort Drijver, 30
Spaanse Lange Rode, 99
Spekboon, 41
Spica, 131
Spinazie, 124
Spitse Vroeg Groene, 115
Sporu, 70
Spottex, 71
Spotvrije, 71
Spruitkool, 132
Staygreen, 142
Stiekema, Selectie, 133
Stringless Blue Lake White
 Seeded, 40
Succes, 155
Suikermais, 96
Suikermeloen Witte, 97
Supcovert, 56
Superkrop, 151

Supra (snijboon), 45
Supra (spinazie), 130
Suzan, 82

T

Tabak, 134
Talisman, 18
Thialf, 131
Tijgerananas, 97
Timperley Early, 105
Tomaat, 135
Topcross, 137
Torpedo, 50
Trias, 72
Trio, 140
Triumphator, 86
Tuinboon, 138
Tuinders Volhart, 22
Tuinkers, 143
Tussensoort, 29
Twello's Vroegste Gele, 81
Type 39 (kropsla), 92
Type 57 (kropsla), 94
Type 69 (kropsla), 91

U

Ui, 143
U.S.-Oregon 2172 (aardbei), 15
Utrechtse Reuzenstruik, 22
Utrechtse Winter, 132

V

Veldsla, 147
Vencross, 25
Venlose, 63
Venlose Broei, 159
Venlose Lage, 56
Venor, 101
Ventura, 92
Verbeterde Hollandia Scherp
 Zaad, 129
Verbeterde Mechelse, 27
Verbeterde Meikoningin, 80
Verbeterde Witkiem, 138
Vertou, 159
Vetobit, 66
Veurse Gele, 69
Victoria (kropsla), 81
Victoria (rabarber), 106
Viglo, 136
Viking, 130
Vinedale, 99
Vios, 69

Viroflay, 130
 Vitalis, 60
 Vital-R, 129
 Vitesse, 88
 Vlijmse Krombek, 62
 Vola, 17
 Vorbote, 81
 Vremo-Inter, 133
 Vremo-Pré, 133
 Vroeg Wonder Ronde Rode, 110
 Vroeg Dwerf, 133
 Vroeg Groene Putjes, 118
 Vroeg Groene Spitse, 115
 Vroeg Groningse, 153
 Vroeg Herfstgroene, 117
 Vroeg Juni m. dr., 42
 Vroeg Kogelronde, 76
 Vroeg Mechelse, 150, 151
 Vroeg Mei, 61
 Vroeg Platte Witte Blauwkop, 50
 Vroeg Platte Witte Mei, 50
 Vroeg Putjes, 118
 Vroeg Spitse Continental, 153
 Vroeg Supergran, 150
 Vroeg Veense (doperwt), 61
 Vroeg Veense m. dr. (snijboon), 43
 Vroeg Witkiem, 138
 Vroeg Zuiltjes, 133
 Vuurkogel, 76

W

Wabeke, Selectie, 144
 Weeuwenselderij, 122
 Westerloo, 144
 Westerwoldse, 31
 Westlandia (kropsla), 81
 Westlandia z. dr. (slaboon), 40
 Westlandse (boerenkool), 30
 Westlandse Dubbele z. dr., (slaboon), 40
 Westlandse Egaal Fijngekruld Blad, 31
 Westlandse Enkele Net, 97
 Westlandse Fijne, 122
 Westlandse Fijngekrulde, 30
 Westlandse Groene Putjes, 119
 Westlandse Halfhoge, 31
 Westlandse Halflange Witte, 67
 Westlandse Herfst, 30

Westlandse Lange Gelc, 69
 Westlandse Lange Rode, 99
 Westlandse Middelhoge, 31
 Westlandse Vroeg Groene Putjes, 118
 Westlandse Winter, 30
 Widusa, 35
 Wijbo, 144
 Wijdehoud, 145
 Wika, 142
 Winterfürst, 119
 Winterkoning, 119
 Winterlof Supergran, 151
 Winterreus, 104
 Winterreuzen, 131
 Winterui, 147
 Witkiem, 140
 Witlof, 148
 Witte Bruid, 67
 Wittekool, 152
 Wolvex, 130
 Wonder van Feltham, 83
 Wonder van Voorburg, 86
 Wortel, 156
 Wyola, 59

Y

Yolo Wonder, 99

Z

Zaai-ui, 143
 Zaltbommel no. 53.141 (aardbei), 17
 Zeer vroeg Groene, 115
 Zenith, 113
 Zilverui, 147
 Zoete Westlandse, 99
 Zomerkoningin, 83
 Zwart Duits, 83
 Zwijsdrechts Volhart, 22
 Zwijsdrechtse (knoelselderij), 63
 Zwijsdrechtse (radijs), 111
 Zwijsdrechtse Groot Witpunt, 111
 Zwijsdrechtse Lange Gele, 69
 Zwijsdrechtse Putjes, 119
 Zwitserse Reuzen, 104
 Zwolse, 78
 Zwolse Krul, 122

RASSENLIJSTEN 1)
UITGEGEVEN DOOR HET INSTITUUT VOOR DE VEREDELING VAN
TUINBOUWGEWASSEN

Tiende Rassenlijst voor Fruit, 1960	f 2.—
Veertiende Rassenlijst voor Groente 1962	f 2.—

MEDEDELINGEN 1)

VAN HET INSTITUUT VOOR DE VEREDELING VAN TUINBOUWGEWASSEN
(hieronder zijn een aantal mededelingen vermeld die betrekking hebben op
groentegewassen. Een volledige lijst van publikaties wordt op aanvraag
gratis toegezonden)

90.	Jensma, J. R. — Teelt en Veredeling van bloemkool. Dissertatie. Wageningen. Maart 1957.	f 3.50
103.	Huyskes, J. A. — Moet Nederland groene en/of vezelvrije asperges gaan telen? Mei 1957.	f 0.40
104.	Andeweg, J. M., en A. van Steenberg — Praktijkproeven met tuinbonen 1955-1956. Mei 1957.	f 0.40
105.	Banga, O. — Origin of the European cultivated carrot, and Banga O. — The development of the original European carrot material. juni 1957.	f 1.—
106.	Andeweg, J. M., and J. H. Ruyten — Seven years experience with hybrid tomatoes. Juni 1957	f 0.50
109.	Giessen, A. C. van der, and A. van Steenberg — A new method of testing beans for Anthracnose. Juni 1957.	f 0.30
110.	Huyskes, J. A. — Praktijkproeven met witlof. Juli 1957.	f 0.45
112.	Sneep, J. — Geschiedenis van de spinazie en het ontstaan van de rassen. Oktober 1957.	f 2.10
113.	Sneep, J. — De stand de veredeling bij spinazie. Dissertatie, Wageningen, november 1957.	f 10.—
115.	Andeweg, J. M., en A. van Steenberg — Praktijkproeven met pronkbonen 1955-1956. Oktober 1957.	f 0.40
119.	Braak, J. P., and A. E. Zeilinga — Production of a colchicine-induced tetraploid asparagus. December 1957.	f 0.70
120.	Andeweg, J. M., and A. van Kooten — The practical importance of an identification of garden pea varieties in the seedling stage. December 1957.	f 0.45
121.	Banga, O., J. W. de Bruyn en J. L. van Bennekom — Praktijkproeven vroege krotten 1955-1956. Januari 1958.	f 0.40
122.	Banga, O. — Effect of some environmental factors on the carotene content of carrots. Januari 1958.	f 0.55
126.	Nieuwhof, M., en A. Kraai. Praktijkproeven met spitskool 1956-'57. April 1958.	f 0.45
128.	Kronenberg, H. G., en B. Roelofsen — De teelt van aardbeien en frambozen in Schotland. Juli 1958. —	f 0.80
129.	Huyskes, J. A. — Het kweken van zwaardere glasslarassen. Juli 1958	f 0.45
130.	Kraai, A. — Bijen en hommels bij het veredelingswerk. Juli 1958. ..	f 0.65
131.	Banga, O., and J. Petiet — Breeding male sterile lines of Dutch onion varieties as a preliminary to the breeding of hybrid varieties. Juli 1958.	f 0.50
133.	Nieuwhof, M. — Vegetative maintenance and propagation of cauliflower. September 1958.	f 0.50
135.	Braak, J. P., and Y. O. Kho — Some observations on the floral biology of the carrot (<i>Daucus carota</i> L.). September 1958.	f 0.60
137.	Nieuwhof, M. — Ervaringen op het I.V.T. met de veredeling van spitskool. Januari 1959.	f 0.95
138.	Nieuwhof, M., en A. Kraai — Praktijkproeven met het bloemkoolras Lecerf 1956-1957. Januari 1959.	f 0.50
140.	Huyskes, J. A. — Praktijkproeven met herfst- en winterprei 1955-1956. Februari 1959.	f 0.40
141.	Banga, O., J. W. de Bruyn, J. L. van Bennekom and H. A. van Keulen — Selection for carotene content IV. Reduction in the gas exchange of the soil. Maart 1959.	f 0.65

142.	Wiering, D. — Artificial pollination of cabbage plants. Maart 1959.	f 0.55
143.	Rodenburg, C. M. — Identification of lettuce varieties from the young plant. Maart 1959.	f 0.45
146.	Jensma, J. R. — Rassenproeven met savoieekool. Maart 1959.	f 2.40
147.	Banga, O. — The Institute of Horticultural Plant Breeding. Maart 1959.	f 0.80
150.	Andeweg, J. M., and J. W. de Bruya — Breeding of non-bitter cucumbers. Juli 1959.	f 0.55
151.	Huyskes, J. A. — A method for selecting asparagus varieties with a long fibreless top. Juli 1959.	f 0.55
153.	Nieuwhof, M. — Some experiences with the breeding of pointed headed cabbage. November 1959.	f 0.45
154.	Nieuwhof, M. — Problems in the design of variety trials with spring cabbage. November 1959.	f 0.40
155.	Sztejn, K. — Trials to overcome the incompatibility of crosses between <i>Lycopersicum esculentum</i> and <i>L. glandulosum</i> by repeated grafting. November 1959.	f 0.45
156.	Huyskes, J. A. — The value of comparative tests of progenies from open-pollinated female asparagus plants. November 1959.	f 0.30
158.	Huyskes, J. A. — De invloed van de diameter van het zaad op de groei van aspergezaailingen. Januari 1960.	f 0.45
159.	Kronenberg, H. G., J. P. Braak and A. E. Zeilinga — Poor fruit setting in strawberries. I. Causes of a poor fruit set in strawberries in general. II. Malformed fruit in Jucunda. April 1960.	f 1.—
162.	Huyskes, J. A. — Teelt en verwerking van groene en witte asperges. Juni 1960.	f 0.45
163.	Huyskes, J. A. — Gebruikswaarde-onderzoek van het nieuwe zomer-sla-ras Hilde. Juni 1960.	f 0.45
164.	Kronenberg, H. G., en L. M. Wassenaar. — Praktijkproeven met aardbeien in 1957-1959. Juli 1960.	f 1.—
165.	Nieuwhof, M. — Rand in wittekool. Augustus 1960.	f 0.45
166.	Nieuwhof, M. en A. Kraai. — Praktijkproeven met rodekool in 1956-1958. September 1960.	f 1.—
167.	Nieuwhof, M. — Internal tipburn in white cabbage. I. Variety trial. II. The effect of some environmental factors. December 1960.	f 0.85
169.	Banga, O. — Breeding <i>Scorzonera hispanica</i> L. by the polycross method (in druk)	
170.	Rodenburg, C. M. — Testing spinach for blue mould resistance (in druk)	
171.	Banga, O. — The use of male sterility in the production of hybrid varieties of horticultural crops (in druk)	
172.	Nieuwhof, M. — Groene broccoli (in druk)	
173.	Nieuwhof, M. en F. Garretsen. — The solidity of the cauliflower curd (in druk)	
174.	Nieuwhof, M. — Male sterility in some cole crops (in druk)	
175.	Nieuwhof, M. — Praktijkproeven met boerenkool (in druk)	
176.	Nieuwhof, M. and D. Wiering — Testing cabbage plants for clubroot resistance (<i>Plasmodiophora brassicae</i> Woron) (in druk)	

ENKELE ANDERE PUBLIKATIES UITGEGEVEN DOOR HET I.V.T. 1)

Jensma, J. R. Cabbage varieties/Sluitkoolrassen.	f 13.50
Leemans, J. A., and E. T. Nannenga. Raspberry varieties.	f 25.—
Wassenaar, L. M. Determinatietabel en beschrijving van een aantal aard-beirassen I.V.T., 52 blz.	f 2.75

1) Zolang de voorraad strekt kunnen deze publikaties franco worden toegezonden, na ontvangst van het vermelde bedrag op giro no. 935477 van het Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, Dr. S. L. Mansholtlaan 15 te Wageningen onder vermelding van wat verlangd wordt; ook bestaat de mogelijkheid deze publikaties uit de bibliotheek van het I.V.T. te lenen.